

Justitsministeriet
Lovafdelingen

Dato: 22. december 2006
Kontor: Formueretskontoret
Sagsnr.: 2005-705-0012
Dok.: JTS40883

Forslag

til

Lov om forældelse af fordringer (Forældelsesloven)

Kapitel 1

Lovens område

§ 1. Fordringer på penge eller andre ydelser forældes efter reglerne i denne lov, medmindre andet følger af særlige bestemmelser om forældelse i anden lov.

Kapitel 2

Forældelsesfristernes begyndelsestidspunkt

§ 2. Forældelsesfristerne regnes fra det tidligste tidspunkt, til hvilket fordringshaveren kunne kræve at få fordringen opfyldt, medmindre andet følger af andre bestemmelser.

Stk. 2. Er der indrømmet skyldneren løbedage eller i øvrigt en frist, inden for hvilken betaling anses for rettidig, regnes forældelsesfristen først fra betalingsfristens udløb.

Stk. 3. For fordringer, som opstår ved misligholdelse af kontrakt, regnes forældelsesfristen fra tidspunktet for misligholdelsen.

Stk. 4. For fordringer på erstatning eller godtgørelse for skade forvoldt uden for kontraktforhold regnes forældelsesfristen fra tidspunktet for skadens indtræden.

Stk. 5. Selv om fordringshaveren på grund af skyldnerens misligholdelse eller i medfør af en særlig opsigelsesadgang kunne kræve opfyldelse før et aftalt forfaldstidspunkt, regnes forældelsesfristen fra det aftalte forfaldstidspunkt, hvis fordringshaveren ikke udnytter denne mulighed. Udnytter fordringshaveren muligheden, regnes forældelsesfristen fra det tidspunkt, til hvilket opfyldelse herefter kan kræves.

Kapitel 3

De almindelige forældelsesfrister

§ 3. Forældelsesfristen er 3 år, medmindre andet følger af andre bestemmelser.

Stk. 2. Var fordringshaveren ubekendt med fordringen eller skyldneren, regnes forældelsesfristen i stk. 1 først fra den dag, da fordringshaveren fik eller burde have fået kendskab hertil.

Stk. 3. Forældelse indtræder senest

- 1) 30 år efter den skadevoldende handlingens ophør for fordringer på erstatning eller godtgørelse i anledning af personskade og for fordringer på erstatning for skade forvoldt ved forurening af luft, vand, jord eller undergrund eller ved forstyrrelser ved støj, rystelser eller lignende,
- 2) 10 år efter den skadevoldende handlingens ophør for fordringer på erstatning for skade forvoldt uden for kontraktforhold, som ikke er omfattet af nr. 1, og
- 3) 10 år efter begyndelsestidspunktet i henhold til § 2 for andre fordringer.

Kapitel 4

Særlige forældelsesfrister og tillægsfrister

§ 4. Forældelsesfristen er 5 år ved fordringer, som støttes på aftale om udførelse af arbejde som led i et ansættelsesforhold.

Stk. 2. § 3, stk. 2 og stk. 3, nr. 3, gælder tilsvarende ved fordringer omfattet af stk. 1.

§ 5. Forældelsesfristen er 10 år,

- 1) når der for fordringen er udstedt gældsbeholdning,
- 2) når fordringen er registreret i en værdipapircentral, eller
- 3) når fordringens eksistens og størrelse skriftligt er anerkendt eller fastslået ved forlig, dom, betalingspåkrav påtegnet af fogedretten eller anden bindende afgørelse.

Stk. 2. Fordring på senere forfaldne renter, gebyrer og lignende forældes dog efter § 3.

§ 6. Forældelsesfristen er 10 år for fordringer i henhold til pengelån eller ubevilgede overtræk på konti i pengeinstitutter, jf. dog stk. 3.

Stk. 2. Er der ikke fastsat noget tidspunkt for indfrielse af gælden i henhold til en kassekredit eller et andet lån med variabelt lånebeløb, regnes forældelsesfristen fra den seneste indsættelse eller hævning på kontoen, der er foretaget af andre end fordringshaveren, dog senest fra det tidspunkt, til hvilket gælden måtte være opsagt til indfrielse.

Stk. 3. Fordring på renter, gebyrer og lignende forældes efter § 3. Dog er sådanne fordringer omfattet af stk. 1 og 2 i det omfang, de tilskrives inden for maksimum på en kredit.

§ 7. For fordringer i henhold til indlån i pengeinstitutter eller lignende, herunder på tilskrevne renter, er forældelsesfristen 20 år regnet fra den seneste indsættelse, hævning, rentetilskrivning eller postering i øvrigt på kontoen.

§ 8. En fordring på pension, livrente, aftægtsyndelse, underholdsbidrag eller anden lignende ydelse, der forfalder med bestemte mellemrum og ikke er afdrag på en skyldig hovedstol, og som støttes på aftale eller afgørelse, forældes i sin helhed efter 10 år regnet fra den dag, da den sidste ydelse blev betalt, eller, hvis ingen betaling har fundet sted, fra den dag, da den første ydelse kunne kræves betalt, jf. dog § 25, stk. 5. Fordringerne på de enkelte ydelser forældes desuden efter §§ 2 og 3.

§ 9. For fordringer mod værgen, som tilkommer en person under værgemål, og som udspringer af værgens tilsidesættelse af sine forpligtelser som væрге, regnes forældelsesfristerne i § 3, stk. 1 og 3, fra værgemålets ophør.

§ 10. For fordringer, som tilkommer en fuldmagtsgiver mod fuldmægtigen, eller som tilkommer et selskab, en forening, en fond eller lignende mod et bestyrelsesmedlem eller en direktør i selskabet mv., og som udspringer af den pågældendes tilsidesættelse af sine forpligtelser ved hvervets udførelse, indtræder forældelse tidligst, når der er forløbet 3 år efter hvervets ophør eller efter det tidligere tidspunkt, da fordringshaveren eller den, der i øvrigt kan gøre fordringen gældende på dennes vegne, er eller burde være blevet bekendt med de omstændigheder, hvorpå kravet støttes.

§ 11. En fordring mod en kautionist forældes 3 år efter det tidspunkt, hvor fordringen kunne kræves betalt af denne. Dette gælder, selv om fordringen mod hovedskyldneren er omfattet af en længere forældelsesfrist.

§ 12. Hæfter flere skyldnere solidarisk, og har én af dem opfyldt fordringen, indtræder den pågældende i henseende til forældelse af krav mod medskyldnere i fordringshaverens retsstilling.
Stk. 2. Er forældelsen afbrudt over for én af skyldnerne, eller har én af skyldnerne på et tidspunkt, hvor fordringen mod denne skyldner ikke var forældet, opfyldt fordringen eller indrømmet fordringshaveren fristforlængelse, forældes et regreskrav mod en medskyldner tidligst et år efter afbrydelsen, opfyldelsen eller afgivelsen af tilsagnet om fristforlængelse. Foreligger flere af de nævnte begivenheder, regnes tillægsfristen på et år fra den begivenhed, som først indtræder.

§ 13. Udløb af forældelsesfristen er ikke til hinder for, at det under en straffesag, i hvilken tiltalte findes skyldig, kan pålægges tiltalte at betale erstatning eller godtgørelse til forurettede i anledning af det strafbare forhold. En sådan fordring kan også gøres gældende under et særskilt søgsmål, der anlægges inden et år efter endelig afgørelse i en straffesag, i hvilken tiltalte er fundet skyldig, eller inden et år efter skyldnerens vedtagelse af bøde eller anden strafferetlig sanktion.

§ 14. Hvis fordringshaveren har været afskåret fra at afbryde forældelse på grund af ukendskab til skyldnerens opholdssted eller på grund af en hindring, som ikke beror på fordringshaverens forhold, indtræder forældelse tidligst et år efter, at fordringshaveren fik eller burde have fået kendskab til skyldnerens opholdssted, henholdsvis et år efter hindringens ophør.

Stk. 2. Bestemmelsen i stk. 1 kan ikke medføre en forlængelse af fristerne efter § 3, stk. 3, og kan højst forlænge andre frister eller tillægsfrister med 10 år.

Kapitel 5

Afbrydelse af forældelse

§ 15. Forældelsen afbrydes, når skyldneren over for fordringshaveren udtrykkeligt eller ved sin handlemåde erkender sin forpligtelse.

§ 16. Forældelsen afbrydes, når fordringshaveren foretager retslige skridt mod skyldneren med henblik på at erhverve dom, betalingspåkrav påtegnet af fogedretten, voldgiftskendelse eller anden bindende afgørelse, der fastslår fordringens eksistens og størrelse, og forfølger disse skridt inden for rimelig tid.

Stk. 2. Gøres fordringen gældende ved domstol, sker afbrydelsen

- 1) ved indlevering af stævning eller betalingspåkrav til retten,
- 2) når påstand om fordringen nedlægges under retssagen, herunder som modkrav,
- 3) når fordringen under retssagen bliver gjort gældende til modregning, dog kun i det omfang, fordringen dækkes af hovedfordringen, eller
- 4) ved skyldnerens indlevering af stævning til retten med påstand om, at fordringen ikke består.

Stk. 3. Er det aftalt, at tvist om en fordring skal afgøres ved voldgift, eller er anden særlig afgørelsesmåde hjemlet, sker afbrydelsen, når fordringshaveren iværksætter, hvad der fra dennes side skal gøres for at sætte sagen i gang. Stk. 2, nr. 2-4, gælder tilsvarende.

§ 17. Forældelsen afbrydes

- 1) ved indgivelse af en på fordringen støttet konkursbegæring,
- 2) ved anmeldelse af fordringen i et konkursbo,
- 3) ved anmeldelse af fordringen i forbindelse med åbning af tvangsakkordforhandling eller indledning af gældssaneringsag,
- 4) ved anmeldelse af fordringen i et dødsbo efter dettes udstedelse af proklama, og
- 5) ved anmeldelse af fordringen, efter at skyldneren har udstedt proklama.

Stk. 2. Afbrydelse efter stk. 1, nr. 1 og 2, har også virkning i forhold til skyldneren personlig, og afbrydelse efter stk. 1, nr. 4, har også virkning i forhold til skyldnerens arvinger.

Stk. 3. Er der i de tilfælde, der er nævnt i stk. 1, nr. 2-5, inden forældelsesfristens udløb udstedt proklama eller åbnet forhandling om tvangsakkord, indtræder forældelse ikke før udløbet af anmeldelsesfristen, henholdsvis afholdelse af det i konkurslovens § 169 omhandlede møde.

§ 18. Forældelsen afbrydes ved indgivelse af anmodning om udlæg, hvis fordringshaveren søger forretningen fremmet inden for rimelig tid.

Stk. 2. Foretages udlæg af en pantefoged eller told- og skattefoged, afbrydes forældelsen ved udlægsforretningens foretagelse.

Stk. 3. Stk. 1 finder tilsvarende anvendelse ved

- 1) indgivelse af anmodning til fogedretten om foretagelse af arrest,
- 2) fremsættelse af krav for fogedretten om andel i et auktionsprovenu, og
- 3) indgivelse af anmodning til fogedretten om tilbagetagelse af en løsøregenstand, der er solgt med ejendomsforbehold.

Stk. 4. Forældelsen afbrydes endvidere ved en offentlig myndigheds pålæg til skyldnerens arbejdsgiver om indeholdelse i løn mv.

§ 19. Når forældelsen afbrydes, løber fra det i stk. 2-6 fastsatte tidspunkt en ny forældelsesfrist, hvis længde bestemmes efter reglerne i denne lov.

Stk. 2. Sker afbrydelsen ved skyldnerens erkendelse af forpligtelsen, regnes den nye forældelsesfrist fra dagen for erkendelsen.

Stk. 3. Sker afbrydelsen ved foretagelse af retslige skridt som nævnt i § 16, regnes den nye frist fra den dag, da retsforlig indgås, dom afsiges, betalingspåkrav påtegnes af fogedretten, eller anden afgørelse træffes.

Stk. 4. Er fordringen anerkendt i et konkurs- eller dødsbo eller i vedtagen tvangsakkord eller afsagt gældssaneringskendelse, regnes den nye frist fra boets slutning, tvangsakkordens vedtagelse eller gældssaneringskendelsens afsigelse.

Stk. 5. Anerkendes fordringen efter anmeldelse som nævnt i § 17, stk. 1, nr. 5, regnes den nye forældelsesfrist fra dagen for anerkendelsen.

Stk. 6. Sker afbrydelsen ved indgivelse af anmodning om udlæg mv., jf. § 18, stk. 1-3, regnes den nye forældelsesfrist fra fogedforretningens eller auktionens afslutning eller, når arrest er forfulgt ved anlæggelse af justifikationssag, i overensstemmelse med reglen i stk. 3. Er forældelsen afbrudt ved pålæg om lønindeholdelse, jf. § 18, stk. 4, regnes den nye forældelsesfrist fra det tidspunkt, da lønindeholdelse i henhold til pålægget ophører.

Stk. 7. Sker afbrydelsen ved indgivelse af anmodning om udlæg for en fordring som nævnt i § 5, løber en ny forældelsesfrist på 10 år også for de under fogedforretningen opgjorte omkostninger og uforældede renter.

Kapitel 6

Foreløbig afbrydelse af forældelse

§ 20. Har fordringshaveren inden forældelsesfristens udløb foretaget et retsligt skridt som nævnt i § 15, men fører dette ikke til forlig eller realitetsafgørelse, indtræder forældelse tidligst et år

efter, at fordringshaveren har fået meddelelse om, at sagen er afsluttet. Har fordringshaveren ikke fået sådan meddelelse inden rimelig tid, regnes fristen fra det tidspunkt, da fordringshaveren fik kendskab til forholdet eller burde have søgt oplysning herom.

Stk. 2. Fordringshaveren kan ikke påberåbe sig stk. 1, hvis

- 1) det retslige skridt åbenbart ikke kunne føre til en realitetsafgørelse,
- 2) fordringshaveren hæver sagen, selv om en realitetsafgørelse kunne være opnået, eller
- 3) det beror på fordringshaverens valg ved indleveringen af et betalingspåkrav til fogedretten, at en realitetsafgørelse ikke træffes.

Stk. 3. Stk. 1 og 2 gælder tilsvarende, såfremt fordringshaveren inden forældelsesfristens udløb har indgivet konkursbegæring, uden at konkursdekret er afsagt, eller har iværksat forfølgning som nævnt i § 18, uden at fogedforretning eller auktion er afholdt.

Stk. 4. Er fordringen inden forældelsesfristens udløb, jf. herved § 17, stk. 3, anmeldt i et konkurs- eller dødsbo, men bliver den ikke anerkendt, forældes fordringen mod skyldneren personlig eller dennes arvinger tidligst et år efter meddelelsen af afgørelsen om fordringens afvisning eller, hvis en sådan afgørelse ikke træffes, efter boets slutning. Tilsvarende gælder, når en fordring inden forældelsesfristens udløb er anmeldt i forbindelse med åbning af tvangsakkord, indledning af gældssanerings sag eller indkaldelse som nævnt i § 17, stk. 1, nr. 5.

§ 21. Er der inden forældelsesfristens udløb af eller mod fordringshaveren anlagt rets- eller voldgiftssag om grundlaget for fordringen, indtræder forældelse tidligst et år efter sagens endelige afgørelse.

Stk. 2. Er en sag om fordringens eksistens eller størrelse eller en sag, som er afgørende herfor, inden forældelsesfristens udløb indbragt for en administrativ myndighed, indtræder forældelse tidligst et år efter, at myndigheden har givet meddelelse om sin afgørelse. Dette gælder, uanset om fordringen gøres gældende af den, der har indbragt sagen, eller af den anden part, herunder det offentlige. Indbringes sagen inden for den i loven fastsatte frist eller i øvrigt inden for rimelig tid for en højere administrativ myndighed eller for Folketingets Ombudsmand, regnes fristen på et år fra meddelelsen om denne myndigheds afgørelse, henholdsvis ombudsmandens udtalelse.

Stk. 3. Indbringes en tvist inden forældelsesfristens udløb for et privat klagenævn, ankenævn eller lignende, gælder stk. 2, 1. og 2. pkt., tilsvarende.

Stk. 4. Er der inden forældelsesfristens udløb efter retsplejelovens regler herom eller med hjemmel i parternes forudgående aftale fremsat begæring om afholdelse af syn og skøn uden for rets- eller voldgiftssag vedrørende forhold af betydning for fordringens eksistens eller størrelse, eller har parterne inden forældelsesfristens udløb indgået aftale herom, indtræder forældelse tidligst et år efter skønsforretningens afslutning.

Stk. 5. Er der inden forældelsesfristens udløb indledt forhandlinger om fordringen mellem skyldneren og fordringshaveren, eventuelt under medvirken af en uafhængig tredjemand, indtræder forældelse tidligst et år efter det tidspunkt, hvor forhandlingerne må anses for at være afsluttet.

§ 22. Hæfter flere skyldnere solidarisk for fordringen, og har fordringshaveren inden forældelsesfristernes udløb indledt retsforfølgning som nævnt i § 16 eller § 21, stk. 1, mod én af skyldnerne og skriftligt underrettet de øvrige om forfølgningen og opfordret dem til at varetage deres interesser under sagen, forældes fordringen mod de øvrige skyldnere tidligst et år efter, at sagen er afsluttet ved forlig, dom eller på anden måde.

Stk. 2. Samme regler gælder, når fordringen afhænger af et retsforhold, hvorom der er rejst sag af eller mod fordringshaveren.

Kapitel 7 *Virkningerne af forældelse*

§ 23. Ved forældelsen mister fordringshaveren sin ret til at kræve opfyldelse.

Stk. 2. Ved forældelse af hovedfordringen bortfalder også krav på rente og lignende ydelse.

§ 24. Uanset fordringens forældelse bevarer fordringshaveren aftalt modregningsret og ret til modregning over for krav, som udspringer af det samme retsforhold, og som er stiftet, inden forældelse indtrådte.

§ 25. Ved en fordrings forældelse bortfalder også retten til fyldestgørelse for fordringen i pant eller udlæg i skyldnerens ejendom, jf. dog stk. 2.

Stk. 2. Uanset fordringens forældelse bevares retten til fyldestgørelse i pant i skyldnerens ejendom, når der er tale om

- 1) pant for hovedstolen ifølge tinglyst pantebrev i fast ejendom for en bestemt angiven sum,
- 2) håndpant, bortset fra håndpant i ejerpantebrev, eller
- 3) underpant i fast ejendom, som pantehaveren inden fordringens forældelse har overtaget til brug.

Stk. 3. Tilbageholdsret berøres ikke af fordringens forældelse.

Stk. 4. En sælgers ejendomsforbehold i leveret løsøre bortfalder ved forældelse af fordringen på købesummen.

Stk. 5. Når en rettighed hviler på fast ejendom som grundbyrde, er alene de enkelte forfaldne ydelser genstand for forældelse.

Kapitel 8 *Almindelige bestemmelser*

§ 26. Loven kan ikke ved forudgående aftale fraviges til skade for skyldneren.

Stk. 2. Loven kan heller ikke ved forudgående aftale fraviges til skade for en fordringshaver (forbruger), når denne hovedsagelig handler uden for sit erhverv, og skyldneren er en erhvervsdrivende, der handler som led i sit erhverv.

§ 27. Til frister efter denne lov medregnes den månedsdag, der svarer til den dag, hvorfra fristen regnes. I mangel af tilsvarende dag udløber fristen på den sidste dag i måneden.

Stk. 2. Udløber en frist i en weekend, på en helligdag, grundlovsdag, 24. eller 31. december, udstrækkes fristen til den førstkommende hverdag.

§ 28. Når der i anden lov er fastsat særlige forældelsesfrister eller andre særlige bestemmelser om forældelse, finder nærværende lovs bestemmelser anvendelse i den udstrækning, andet ikke følger af den anden lov eller af forholdets særlige beskaffenhed.

Kapitel 9

Ikrafttrædelse mv.

§ 29. Loven træder i kraft den 1. januar 2008. Den finder anvendelse også på tidligere stiftede fordringer, som ikke inden ikrafttrædelsesdagen er forældet efter de hidtil gældende regler, jf. dog stk. 2 og 4. Forældelse indtræder dog tidligst den 1. januar 2011, medmindre fordringen inden dette tidspunkt ville være forældet såvel efter denne lovs bestemmelser som efter de hidtil gældende bestemmelser. I det sidstnævnte tilfælde anvendes det seneste tidspunkt for forældelses indtræden.

Stk. 2. Indtil den 31. december 2017 er fristen efter lovens § 3, stk. 3, nr. 3, dog 20 år efter tidspunktet for fordringens stiftelse for fordringer på forholdsmæssigt afslag i købesummen på grund af forurening af jord.

Stk. 3. Afbrydelse af forældelse, der har fundet sted før lovens ikrafttræden, har virkning som afbrydelse efter denne lov, selv om den ikke er sket på den i loven foreskrevne måde.

Stk. 4. Lovens § 26, stk. 2, finder alene anvendelse på aftaler, der indgås eller forlænges efter lovens ikrafttræden.

§ 30. Fra lovens ikrafttræden ophæves Danske Lov 5-14-4 og lov nr. 274 af 22. december 1908 om forældelse af visse fordringer, jf. dog § 29, stk. 1.

§ 31. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, men kan ved kongelig anordning sættes i kraft for disse landsdele med de afvigelser, som de særlige færøske og grønlandske forhold tilsiger.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

Indholdsfortegnelse

1.	Indledning
2.	Gældende ret i hovedtræk
2.1.	<i>Indledning</i>
2.2.	<i>Danske Lov 5-14-4</i>
2.3.	<i>Forældelsesloven af 1908</i>
3.	Baggrunden for lovforslaget
4.	Lovforslagets hovedindhold
4.1.	<i>Lovens systematik</i>
4.2.	<i>De almindelige forældelsesfrister</i>
4.2.1.	Udvalgets forslag i hovedtræk
4.2.1.1.	Den korte forældelsesfrist som lovens hovedregel
4.2.1.2.	Forældelsesfristernes begyndelsestidspunkt.....
4.2.1.3.	Den korte forældelsesfristens længde
4.2.1.4.	Den lange forældelsesfristens længde.....
4.2.2.	Konsekvenserne af udvalgets forslag i forhold til gældende ret.....
4.2.2.1.	Forældelsesfristernes begyndelsestidspunkt.....
4.2.2.2.	Forældelsesfristens længde for fordringer, som i dag alene er omfattet af Danske Lov 5-14-4
4.2.3.	Nærmere om suspension af den korte forældelsesfrist.....
4.2.3.1.	Gældende ret
4.2.3.2.	Udvalgets overvejelser
4.2.4.	Nærmere om beregningen af forældelsesfristerne
4.2.4.1.	Gældende ret
4.2.4.2.	Udvalgets overvejelser
4.2.5.	Lovforslagets udformning
4.3.	<i>Særlige forældelsesfrister og tillægsfrister</i>
4.3.1.	Lønkrav.....
4.3.1.1.	Gældende ret.....
4.3.1.2.	Lovforslagets udformning

4.3.2.	Fordringer med særligt retsgrundlag
4.3.2.1.	Gældende ret
4.3.2.2.	Lovforslagets udformning
4.3.3.	Lån og kreditter uden særligt retsgrundlag
4.3.3.1.	Gældende ret
4.3.3.2.	Lovforslagets udformning
4.3.4.	Indlån i pengeinstitutter
4.3.4.1.	Gældende ret
4.3.4.2.	Lovforslagets udformning
4.3.5.	Forældelse i det hele af krav på løbende ydelse
4.3.5.1.	Gældende ret
4.3.5.2.	Lovforslagets udformning
4.3.6.	Værge- og fuldmagtsforhold mv.
4.3.6.1.	Gældende ret
4.3.6.2.	Lovforslagets udformning
4.3.7.	Kaution, andre solidariske skyldforhold og regreskrav
4.3.7.1.	Gældende ret
4.3.7.2.	Udvalgets overvejelser
4.3.7.3.	Lovforslagets udformning
4.3.8.	Krav i anledning af strafbart forhold
4.3.8.1.	Gældende ret
4.3.8.2.	Lovforslagets udformning
4.3.9.	Ukendskab til skyldnerens opholdssted og andre hindringer for afbrydelse af forældelse
4.3.9.1.	Gældende ret
4.3.9.2.	Lovforslagets udformning
4.4.	<i>Afbrydelse af forældelse</i>
4.4.1.	Gældende ret
4.4.1.1.	Afbrydelse ved skyldnerens erkendelse
4.4.1.2.	Afbrydelse ved kreditors foretagelse af retslige skridt
4.4.1.3.	Afbrydelse ved kreditors påmindelse (Danske Lov)
4.4.1.4.	Retsvirkningen af afbrydelse
4.4.2.	Lovforslagets udformning
4.4.2.1.	Egentlig afbrydelse
4.4.2.2.	Foreløbig afbrydelse
4.5.	<i>Virkningerne af forældelse</i>
4.5.1.	Gældende ret
4.5.2.	Lovforslagets udformning
4.6.	<i>Fravigelse af forældelsesreglerne ved aftale</i>

4.6.1.	Gældende ret
4.6.2.	Lovforslagets udformning
4.7.	<i>Forholdet til særlige forældelsesregler i anden lovgivning</i>
4.7.1.	Gældende ret
4.7.2.	Lovforslagets udformning
4.8.	<i>Overgangsregler i en ny forældelseslov</i>
4.8.1.	Udvalgets overvejelser
4.8.2.	Lovforslagets udformning
5.	Lovforslagets økonomiske og administrative konsekvenser mv.
6.	Høring

1. Indledning

Lovforslaget indeholder en ny og mere tidssvarende lov om forældelse af fordringer, der skal erstatte de gældende forældelsesregler i Danske Lov 5-14-4 fra 1683 og i lov nr. 274 af 22. december 1908 om forældelse af visse fordringer (1908-loven).

Ved forældelse mister en fordringshaver sin ret til at kræve opfyldelse. Formålet med forældelsesregler er at tilskynde til, at fordringer afvikles eller bringes på det rene inden for rimelig tid.

Forældelsesreglerne skal herved bl.a. beskytte skyldnere, som har indrettet sig på, at et muligt krav ikke vil blive gjort gældende. En passende afvikling af fordringer medvirker også til at hindre tvister om meget gamle mellemværender, der ofte vil være præget af bevistvivl.

Forældelse af fordringer er i dag reguleret ved Danske Lov 5-14-4 fra 1683, reglerne i 1908-loven og særregler om forældelse i den øvrige lovgivning. Dette regelsæt har i al væsentlighed fungeret godt. Der har dog været rejst spørgsmål om forskellige aspekter af de gældende forældelsesregler.

Det er bl.a. blevet anført, at det gældende regelsæt ikke giver skyldnere og fordringshavere tilstrækkelig sikkerhed og klarhed, da Danske Lov 5-14-4 og 1908-loven kun tager stilling til nogle få hovedprincipper. Mange spørgsmål om forældelse har derfor måttet afgøres i retspraksis, som på en lang række områder efterlader en række tvivlsspørgsmål.

Det er endvidere blevet anført, at den 20-årige frist i Danske Lov 5-14-4 under nutidens forhold, herunder moderne kommunikationsformer, kan forekomme unødigt lang, særligt for så vidt angår fordringer i henhold til pengelån. Desuden har der været rejst kritik af det forhold, at forældelsen af fordringer, som alene forældes efter Danske Lov, kan afbrydes blot ved påmindelse, hvilket

indebærer, at kreditorer ved udsendelse af et kontoudtog hvert 20. år kan opretholde en fordring. Dette synes uhensigtsmæssigt i lyset af, at forældelsesregler har til formål at tilskynde kreditorer til at få fordringer afviklet eller bragt på det rene.

På den baggrund besluttede Justitsministeriet i 2001 at nedsætte et udvalg, der skulle gennemgå de generelle forældelsesregler i Danske Lov 5-14-4 og 1908-loven med henblik på en samlet revision i lyset af de hensyn, som forældelsesreglerne bygger på.

Udvalget har i maj 2005 afgivet betænkning nr. 1460/2005 om revision af forældelseslovgivningen. Udvalget har i betænkningen foreslået en ny lov om forældelse af fordringer.

Lovforslaget er i al væsentlighed udformet i overensstemmelse med udvalgets lovudkast.

Hovedindholdet af lovforslaget er følgende:

- Der foreslås indført en almindelig forældelsesfrist på 3 år, der suspenderes ved utilregnelig uvidenhed om fordringen.
- Den 3-årige forældelsesfrist foreslås kombineret med en absolut forældelsesfrist på 10 år, ved personskade og miljøskade dog 30 år.
- Der foreslås indført regler om særlige forældelsesfrister og tillægsfrister for en række fordringer, herunder lønkrav, fordringer, der hviler på et særligt retsgrundlag, og indlån i pengeinstitutter.
- Det foreslås, at der i forældelsesloven opstilles en sontring mellem egentlig og foreløbig afbrydelse af forældelse. En egentlig afbrydelse, som bl.a. vil finde sted ved sagsanlæg, vil indebære, at der løber en ny forældelsesfrist, mens en foreløbig afbrydelse, eksempelvis ved indbringelse for en administrativ myndighed, vil udløse en tillægsfrist, inden for hvilken egentlig afbrydelse vil kunne finde sted. Adgangen til at afbryde forældelsen ved påmindelse foreslås ophævet.
- Det foreslås, at forældelseslovens regler ikke skal kunne fraviges ved forudgående aftale i forbrugerforhold.

Lovforslaget skal ses i sammenhæng med det samtidig fremsatte forslag til lov om ændring af forskellige love i forbindelse med gennemførelsen af en ny lov om forældelse af fordringer (Ændringer som følge af en ny forældelseslov, afskaffelse af købelovens reklamationsfrister ved visse køb mv.), som bl.a. har til formål at tilpasse forældelsesbestemmelserne i en række øvrige love til forslaget til ny forældelseslov.

2. Gældende ret i hovedtræk

2.1. Indledning

De generelle forældelsesregler findes Danske Lov 5-14-4 fra 1683 og i lov nr. 274 af 22. december 1908 om forældelse af visse fordringer (1908-loven). Danske Lov 5-14-4 indeholder en regel om 20 års forældelse, mens forældelsesfristen for krav omfattet af 1908-loven er 5 år.

1908-loven gælder for de typer af fordringer, der er nævnt i lovens § 1, stk. 1. Efter ordlyden af Danske Lov 5-14-4 omfatter denne regel kun gældsbreve, men det er almindeligt anerkendt, at bestemmelsen gælder for fordringer i almindelighed.

Det afgørende efter begge regelsæt er, om der er tale om en ”fordring” – efter 1908-loven en fordring inden for lovens område. Ved en fordring forstås sædvanligvis en ret til at kræve en ydelse erlagt. Også fordringer, der udspringer af ikkeformueretlige retsforhold, f.eks. skattekrav og familieretlige underholdskrav, er undergivet forældelse.

Retsvirkningen af forældelse er, at en i øvrigt gyldig fordring ophører og ikke længere kan gøres gældende af fordringshaveren.

Det antages, at forældelsesreglerne er præceptive i forhold til skyldneren, således at det ikke på forhånd, dvs. inden forældelsesfristens begyndelse, gyldigt kan aftales, at fordringen slet ikke er undergivet forældelse, eller at fristen forlænges.

De generelle forældelsesregler gælder i det omfang, der ikke er fastsat særlige regler om forældelse af fordringer i anden lovgivning. Der findes rundt om i lovgivningen en lang række af sådanne særregler, bl.a. i atomskadeansvarsloven, miljøskadeerstatningsloven, checkloven, forsikringsaftaleloven og produktansvarsloven.

2.2. Danske Lov 5-14-4

Den 20-årige forældelsesfrist efter Danske Lov 5-14-4 gælder generelt. Fordringer, der hverken er omfattet af 1908-loven eller af specielle forældelsesregler i anden lovgivning, forældes alene efter Danske Lov 5-14-4. Danske Lovs 20-årsfrist er dermed i princippet udtryk for den almindelige forældelsesfrist i dansk ret. Da 1908-loven omfatter en lang række dagligdags fordringer, er den praktiske hovedregel dog den 5-årige forældelsesfrist efter 1908-loven.

Af praktisk vigtige typer af fordringer, der ikke er omfattet af 1908-lovens 5-årsfrist, men alene af Danske Lov 5-14-4, kan nævnes krav, for hvilke der er tilvejebragt et særligt retsgrundlag, låne- og kreditaftaler uden særligt retsgrundlag, indlån i pengeinstitutter samt kautionsforpligtelser for pengelån. Endvidere kan nævnes krav i henhold til aftaler om overdragelse af fast ejendom, herunder krav i anledning af mangler.

Begyndelsestidspunktet for den 20-årige forældelsesfrist er stiftelsestidspunktet.

Spørgsmålet om, hvorvidt Danske Lovs 20-årige frist kan suspenderes, har været berørt i retspraksis i flere tilfælde vedrørende erstatningskrav uden for kontrakt. Det altovervejende udgangspunkt efter praksis er, at den 20-årige forældelsesfrist ikke kan suspenderes.

Den 20-årige forældelsesfrist afbrydes ved, at skyldneren erkender fordringen, eller ved påmindelse. Kravet om påmindelse kan opfyldes ved en hvilken som helst tilkendegivelse fra kreditors side om, at kravet fastholdes. Der stilles ingen formkrav, og også en mundtlig tilkendegivelse er tilstrækkelig, hvis der kan føres bevis herfor. Kravet om påmindelse vil eksempelvis være opfyldt ved udsendelse af et kontoudtog. Iværksættelse af retslige skridt afbryder også forældelsen efter Danske Lov 5-14-4, i det omfang det retslige skridt indeholder en påmindelse, der opfylder de almindelige betingelser herfor. Retsvirkningen af afbrydelse af den 20-årige forældelsesfrist efter Danske Lov 5-14-4 er, at der løber en ny 20-årig forældelsesfrist.

2.3. Forældelsesloven af 1908

Efter 1908-lovens § 1, stk. 1, gælder en forældelsesfrist på 5 år regnet fra forfaldstidspunktet for en lang række dagligdags fordringer.

Det gælder bl.a. krav i henhold til aftaler om løsøre køb, krav i henhold til arbejdsaftaler, krav på forfalden rente og andre lignende ydelser, der forfalder med bestemte mellemrum uden at være afdrag på en hovedstol, krav i henhold til kaution, der er stillet for et krav omfattet af 1908-loven, krav på skatter og afgifter af offentligretlig natur, erstatningskrav uden for kontrakt, bortset fra erstatningskrav, der udspringer af strafbart forhold, samt tilbagesøgningskrav (*condictio indebiti*). Opregningen af fordringer i lovens § 1, stk. 1, må anses for udtømmende.

Det følger af 1908-lovens § 4, at 20-årsfristen i Danske Lov 5-14-4 gælder ved siden af 1908-lovens regler. Dette er ensbetydende med, at en fordring omfattet af 1908-loven forældes på 20 år fra stiftelsestidspunktet, uanset om fristen efter 1908-loven endnu ikke er udløbet.

Denne sammenhæng mellem 1908-lovens korte frist og den absolutte frist i Danske Lov 5-14-4 har betydning i tilfælde, hvor kravet forfalder mere end 15 år efter stiftelsen, og i tilfælde, hvor den 5-årige forældelsesfrist suspenderes efter 1908-lovens § 3 i mere end 15 år.

Efter 1908-lovens § 1, stk. 2, gælder den 5-årige forældelsesfrist ikke, hvis der for den pågældende fordring er udstedt gældsbevis eller tilvejebragt andet særligt retsgrundlag, hvorved fordringens tilblivelse og størrelse er anerkendt af skyldneren eller på anden måde skriftligt fastslået. Sådanne fordringer er dermed undergivet en 20-årig forældelsesfrist.

Uden for 1908-loven falder – ud over fordringer, for hvilke der er tilvejebragt et særligt retsgrundlag – bl.a. låne- og kreditaftaler uden særligt retsgrundlag, indlån i pengeinstitutter og lignende samt krav i henhold til aftale om overdragelse af fast ejendom. For disse fordringer gælder alene den 20-årige forældelsesfrist efter Danske Lov 5-14-4.

Begyndelsestidspunktet for 1908-lovens 5-årsfrist er det tidspunkt, da fordringen af fordringshaveren kan kræves betalt, jf. § 2, 1. pkt. Det følger dog af § 3, at fristen, hvis fordringshaveren har været i utilregnelig uvidenhed om sit krav, først regnes fra det tidspunkt, da fordringshaveren blev eller burde være blevet bekendt med kravet.

Ved eksempelvis erstatningskrav uden for kontraktforhold antages fristen at løbe fra skadens indtræden. På grund af suspensionsreglen i 1908-lovens § 3 er det dog ofte af mindre betydning at fastsætte det nøjagtige forfaldstidspunkt i disse tilfælde. Den udskydelse af forældelsesfristens begyndelsestidspunkt, som følger af § 3, betegnes normalt som suspension af forældelsen.

1908-lovens 5-årsfrist afbrydes ved, at skyldneren erkender gælden, eller ved, at fordringshaveren foretager retslige skridt, som følges op uden uforholdent ophold, jf. 1908-lovens § 2, 2. pkt.

En fristafbrydende erkendelse af gælden fra debtors side foreligger ved skyldnerens indrømmelse af forpligtelsens eksistens. Erkendelsen skal angå en gældspost af en bestemt størrelse, men det kan ikke kræves, at skyldneren skriftligt og udtrykkeligt bekræfter gældens tilblivelse og dens størrelse, idet der i så fald vil være tale om en egentlig anerkendelse af gælden, der etablerer et særligt retsgrundlag efter 1908-lovens § 1, stk. 2. Erkendelsen kan også ske stiltiende ved skyldnerens handlemåde, f.eks. ved skyldnerens betaling af renter.

Hvis fordringshaveren ikke kan opnå skyldnerens erkendelse af gælden, skal den pågældende for at afbryde forældelsesfristen foretage retslige skridt.

Bestemmelsen i 1908-lovens § 2, 2. pkt., indeholder ikke en definition af ”retslige skridt” eller en opregning af, hvad der forstås ved udtrykket, men af ordlyden fremgår det, at det retslige skridt skal være egnet til at opnå en retlig afgørelse. Begrebet ”retslige skridt” omfatter navnlig sagsanlæg og kreditorforfølgningsskridt, men begrebet rækker efter praksis videre og omfatter bl.a. også – i et vist omfang – indbringelse for et anke- eller klagenævn eller en administrativ myndighed.

Det følger af 1908-lovens § 2, 2. pkt., at det er en forudsætning for, at det retslige skridt bevarer sin fristafbrydende virkning, at det uden uforholdent ophold forfølges til erhvervelse af forlig, dom eller anden retsafgørelse.

Retsvirkningen af afbrydelse af den 5-årige forældelsesfrist efter 1908-loven er, at en ny 5-årig forældelsesfrist begynder at løbe. Er der tale om en egentlig anerkendelse af gælden, f.eks. ved indgåelse af et frivilligt forlig, eller fører fordringshaverens sagsanlæg mv. til en retsafgørelse, etableres der et særligt retsgrundlag, således at der herefter løber en 20-årig forældelsesfrist efter Danske Lov 5-14-4, jf. 1908-lovens § 1, stk. 2.

3. Baggrunden for lovforslaget – Betænkning nr. 1460/2005 om revision af forældelseslovgivningen

Justitsministeren nedsatte i maj 2001 et udvalg om revision af forældelseslovgivningen (herefter ”udvalget”). Udvalget fik til opgave at gennemgå de generelle forældelsesregler i Danske Lov 5-14-4 og 1908-loven med henblik på en samlet revision.

Udvalget har i maj 2005 afgivet betænkning nr. 1460/2005 om revision af forældelseslovgivningen (herefter ”betænkningen”). Udvalget foreslår i betænkningen en ny lov om forældelse af fordringer og har udarbejdet et udkast hertil. For så vidt angår tre af bestemmelserne i udkastet foreslår mindretal alternative bestemmelser.

Det har været udvalgets opfattelse, at det vil være hensigtsmæssigt med en mere detaljeret regulering af forældelse af fordringer, således at reglerne i højere grad end i dag giver klarhed over retsstillingen. Udvalgets udkast til en ny forældelseslov er således mere omfattende og detaljeret end de gældende forældelsesregler, og det vil medføre en afklaring af en lang række af de tvivls spørgsmål, som de gældende regler har givet anledning til.

Udvalget foreslår, at den almindelige ordning bliver en forældelsesfrist på 3 år med mulighed for suspension ved utilregnelig uvidenhed om fordringen, kombineret med en absolut frist på 10 år, ved personskade og miljøskade dog 30 år. Ét medlem foreslår dog, at der ikke skal gælde en absolut frist for erstatningskrav i anledning af personskade.

Vedrørende afbrydelse af forældelsen foreslår udvalget, at der i alle tilfælde kræves enten retsli-ge skridt eller skyldnerens erkendelse af gælden, og at den gældende adgang efter Danske Lov 5-14-4 til afbrydelse ved påmindelse ophæves.

I øvrigt er det udvalgets opfattelse, at en lang række af grundtrækkene i den gældende ordning bør bevares, herunder at forældelsesfristen som udgangspunkt regnes fra forfaldstidspunktet, og at der gælder særlige forældelsesregler for fordringer, der hviler på et særligt retsgrundlag.

Justitsministeriet er i stort omfang enig i udvalgets overvejelser i betænkningen, og lovforslaget svarer i al væsentlighed til udvalgets lovudkast.

For så vidt angår de bestemmelser, hvor mindretal foreslår alternative bestemmelser, foreslås det ved lovforslaget, at flertallets forslag følges med hensyn til forældelsesfristens længde ved erstatning eller godtgørelse for personskade, jf. pkt. 4.2.3 og lovforslagets § 11, stk. 3, nr. 1, mens det foreslås, at mindretallets forslag følges med hensyn til forældelse af fordringer mod kautionister, jf. pkt. 4.3.7.3 og lovforslagets § 11, og med hensyn til reglernes ufravigelighed, jf. pkt. 4.6.2 og lovforslagets § 26, stk. 2.

Der er desuden i forhold til udvalgets lovudkast tilføjet en særlig forældelsesfrist for lønkrav, jf. pkt. 4.3.1 og lovforslagets § 4.

4. Lovforslagets hovedindhold

4.1. Lovens systematik

Lovforslaget er opbygget således, at kapitel 1 (§ 1) beskriver lovens anvendelsesområde. Anvendelsesområdet foreslås på samme måde som efter gældende ret afgrænset i overensstemmelse med det almindelige fordringsbegreb.

I kapitel 2 (§ 2) fastlægges forældelsesfristernes begyndelsestidspunkt, hvorefter kapitel 3 (§ 3) indeholder de almindelige forældelsesfrister. Ved §§ 2-3 fastlægges lovens almindelige ordning for så vidt angår forældelsesfristernes begyndelsestidspunkt og fristernes længde.

Herefter følger kapitel 4 (§§ 4-14), som indeholder en række undtagelser til de almindelige forældelsesfrister fastlagt i kapitel 3, idet der i kapitel 4 foreslås indført regler om særlige forældelsesfrister og tillægsfrister for en række typer af fordringer, som ikke kan indpasses under den almindelige ordning.

Kapitel 5 (§§ 15-19) indeholder regler om afbrydelse af forældelse, mens der med kapitel 6 (§§ 20-22) foreslås indført regler om foreløbig afbrydelse af forældelse. Reglerne om foreløbig afbrydelse af forældelse er en nydannelse.

Dernæst fastlægges i kapitel 7 (§§ 23-25) virkningerne af forældelse, mens kapitel 8 (§§ 26-28) og kapitel 9 (§§ 29-31) indeholder en række almindelige bestemmelser og bestemmelser om ikrafttræden mv.

4.2. De almindelige forældelsesfrister

4.2.1. Udvalgets forslag i hovedtræk

4.2.1.1. Den korte forældelsesfrist som lovens hovedregel

Udvalget foreslår en ordning, hvorefter lovens hovedregel er en kort forældelsesfrist, som kan suspenderes ved utilregnelig uvidenhed, kombineret med en længere frist, som er absolut.

Konsekvensen af den gældende ordning, hvorefter den 20-årige frist efter Danske Lov er hovedreglen, er, at en række fordringer bliver omfattet af den lange frist, uden at der foreligger en særlig begrundelse herfor. Ved at lade den korte frist være lovens hovedregel undgås denne efter udvalgets opfattelse uheldige konsekvens af den gældende ordning.

Samtidig er det udvalgets opfattelse, at der uden for de områder, hvor udvalget foreslår længere frister, jf. herom pkt. 4.3, næppe vil være tilfælde, hvor det i forhold til fordringshaveren vil være betænkeligt med en kort frist, som suspenderes ved utilregnelig uvidenhed om kravet.

Når den korte frist gøres til lovens hovedregel, kommer denne til at svare til den praktiske hovedregel, og lovens regler bliver enklere og mere overskuelige, idet en lang opregning af de typer af fordringer, der skal være omfattet af den korte frist, i så fald kan undværes.

Udvalget har desuden henvist til, at den korte frist også i Norge, Finland og Tyskland er lovens hovedregel.

4.2.1.2. Forældelsesfristernes begyndelsestidspunkt

Udvalget foreslår, at alle forældelsesfrister som udgangspunkt regnes fra det tidligste tidspunkt, til hvilket fordringshaveren kunne kræve at få fordringen opfyldt. Dette tidspunkt benævnes normalt *forfaldstidspunktet*.

For så vidt angår erstatningskrav for miljøskader og erstatningskrav uden for kontraktforhold foreslår udvalget dog, at begyndelsestidspunktet for den absolutte frist fastsættes til *tidspunktet for den skadevoldende handlingens ophør*. Baggrunden for dette forslag er, at der af hensyn til skadevolderen må fastsættes en absolut grænse for, hvornår kravet kan fremsættes, og dette hensyn kan efter udvalgets opfattelse ikke på tilstrækkelig vis tilgodeses, hvis fristen først løber fra skadens indtræden. Det forekommer således, at en skade først indtræder mange år efter den skadevoldende handling. Også i forskellige særregler er begyndelsestidspunktet fastsat til handlingstidspunktet, jf. eksempelvis sølovens § 502, stk. 1.

For så vidt angår krav på erstatning eller godtgørelse ved personskaade, herunder i kontraktforhold, foreslår et flertal af udvalgets medlemmer ligeledes, at den absolutte frist regnes fra den skadevoldende handlingens ophør. Ét medlem har dog foreslået, at der ikke gælder en absolut forældelsesfrist i dette tilfælde.

4.2.1.3. Den korte forældelsesfristens længde

Udvalget foreslår, at den almindelige forældelsesfrist fastsættes til *3 år* fra forfaldstidspunktet. Ved vurderingen af, hvilken længde den korte forældelsesfrist bør have, har udvalget lagt vægt på, at der ligesom i dag bør være tale om en frist, som suspenderes i tilfælde af, at fordringshaveren hverken kendte eller burde have kendt sit krav.

For at forkorte 1908-lovens frist på 5 år til 3 år taler efter udvalgets opfattelse, at en frist på 3 år må anses for tilstrækkelig til, at fordringshaveren kan tage stilling til eventuelle indsigelser mod kravet og om fornødent foretage retslige skridt. Samtidig taler de hensyn, som ligger bag forældelsesreglerne, herunder bevismæssige forhold og ønsket om at beskytte debitorerne mod uventede krav, generelt for, at forældelsesfristen ikke gøres længere end nødvendigt.

En forældelsesfrist på 3 år må endvidere siges at være i overensstemmelse med udviklingen internationalt. I Norge har en almindelig forældelsesfrist på 3 år længe været gældende, og den samme frist er nu gennemført i Finland og Tyskland. En 3-årsfrist indgår også i visse EU-regler, jf. eksempelvis art. 10, stk. 1, i produktansvarsdirektivet (direktiv 85/374/EØF).

4.2.1.4. Den absolutte forældelsesfrists længde

For at tilgodese hensynet til skyldneren finder udvalget, at den korte frist, der kan suspenderes, på samme måde som efter gældende ret må suppleres med en længere absolut frist. Et mindretal foreslår dog særligt med hensyn til erstatningskrav i anledning af personskade, at der ikke skal gælde nogen absolut frist, jf. nedenfor.

Den absolutte frist har bl.a. betydning i de tilfælde, hvor der forekommer, hvad der kan betegnes som ”sensskader”, dvs. når en skade indtræder senere end den begivenhed, der er årsag til skaden. Den har endvidere betydning ved skjulte mangler, f.eks. hvis en byggeskade først kommer til syne efter en årrække. I disse tilfælde vil den korte forældelsesfrist typisk være suspenderet, indtil skaden eller manglen viser sig.

Længden af den absolutte frist må fastsættes ud fra en afvejning af hensynene til begge parter. I modsætning til, hvad der følger af gældende ret, er der efter udvalgets opfattelse behov for at differentiere mellem forskellige typer af krav.

Udvalget foreslår, at den absolutte frist som udgangspunkt fastsættes til *10 år*. For på denne måde at forkorte fristen fra 20 år til 10 år taler efter udvalgets opfattelse hensynet til skyldneren, der efter den gældende ordning kan blive mødt med et krav efter meget lang tids forløb.

Herudover har udvalget henvist til, at mange fremmede lovgivninger indeholder en absolut forældelsesfrist på som udgangspunkt 10 år, og at det samme følger af EU’s produktansvarsregler, jf. art. 11 i produktansvarsdirektivet (direktiv 85/374/EØF).

Ved krav som følge af *personskade* må hensynet til skadelidte efter udvalgets opfattelse veje meget tungt, og en absolut forældelsesfrist på 10 år fra handlingstidspunktet vil være for kort.

Et flertal i udvalget (ti medlemmer) finder efter en samlet vurdering, at den bedste løsning vil være for krav i anledning af personskade at fastsætte en absolut frist på 30 år regnet fra den skadevoldendes handlings ophør uden mulighed for suspension.

Det er flertallets opfattelse, at der med en sådan regel, hvorefter fristen ikke i noget tilfælde vil kunne suspenderes, skabes klarhed og forudsigelighed om retstilstanden, samtidig med, at en frist af denne længde i langt de fleste tilfælde vil tilgodese hensynet til skadelidte på tilstrækkelig måde. Erfaringerne viser således, at det kun meget sjældent forekommer, at et erstatningskrav rejses efter mere end 30 års forløb.

Reglen om en absolut frist på 30 år for krav i anledning af personskade bør også omfatte krav på forsørgertabserstatning og godtgørelse til efterladte samt krav på tort- eller mén godtgørelse, hvis kravet opstår i forbindelse med en personskade.

En absolut frist på 30 år for krav i anledning af personskade bør efter flertallets opfattelse også gælde ved personskade i kontraktforhold.

Et mindretal (ét medlem) foreslår, at der ikke skal gælde nogen absolut frist ved krav på erstatning i eller uden for kontrakt i anledning af personskade, da en absolut frist, der løber fra den skadevoldende handlings ophør, indebærer, at forældelse kan være indtrådt, inden skaden er sket. Konsekvensen heraf for skadelidte vil være, at erstatningskravet kan være forældet, inden det overhovedet er opstået. Det vil ifølge mindretallet være særligt urimeligt, når det drejer sig om personskader, som godt kan være mere end både 20 og 30 år om at udvikle sig.

Også for *miljøskadekrav*, der falder uden for miljøskadeerstatningsloven, foreslår udvalget en frist på 30 år. Udvalget har i den sammenhæng peget på, at baggrunden for forlængelsen af den lange frist i miljøskadeerstatningsloven var et ønske om ikke at afskære skadelidte fra at rejse krav over for de særligt farlige eller forurenende virksomheder, der er omfattet af loven, i tilfælde, hvor skaden først viser sig efter en længere årrække. Udvalget finder, at selv om en miljøskade ikke er omfattet af miljøskadeerstatningsloven og det objektive ansvar, der følger af loven, synes hensynet til skadelidte at være det samme som ved de af loven omfattede miljøskader. Også ved andre miljøskader kan der således være tale om, at skaden først viser sig efter en lang årrække.

Den ovenfor nævnte dissens fra ét af udvalgets medlemmer omfatter også personskadekrav i anledning af miljøskade. Medlemmet finder således, at der heller ikke i denne situation bør gælde en absolut forældelsesfrist.

4.2.2. Konsekvenserne af udvalgets forslag i forhold til gældende ret

4.2.2.1. Forældelsesfristernes begyndelsestidspunkt

Det er som nævnt under pkt. 4.2.1.2 udvalgets opfattelse, at forældelsesfristerne som udgangspunkt bør regnes fra forfaldstidspunktet for fordringen.

Efter *1908-lovens* § 2, 1. pkt., regnes den 5-årige forældelsesfrist for de af loven omfattede fordringer fra det tidspunkt, hvor fordringen af fordringshaveren kan kræves betalt, dvs. fra forfaldstidspunktet. For så vidt angår krav omfattet af 1908-loven er udvalgets forslag om, at forældelsesfristerne som udgangspunkt skal regnes fra forfaldstidspunktet, således en videreførelse af den gældende retstilstand.

Den 20-årige forældelsesfrist efter *Danske Lov 5-14-4* regnes derimod fra stiftelsestidspunktet. For så vidt angår den lange forældelsesfrist vil udvalgets forslag således indebære, at forældelsesfristens begyndelsestidspunkt ændres fra stiftelsestidspunktet til som udgangspunkt at være forfaldstidspunktet. Ved eksempelvis erstatningskrav i kontraktforhold indebærer dette en ændring fra aftaletidspunktet til misligholdelsestidspunktet.

Udvalget finder det hensigtsmæssigt, at der som udgangspunkt gælder samme begyndelsestidspunkt for den korte forældelsesfrist og den absolutte frist i tilknytning hertil.

Udvalget foreslår i øvrigt, at der – som supplement til hovedreglen om, at forældelsesfristens begyndelsestidspunkt er forfaldstidspunktet – medtages en bestemmelse om begyndelsestidspunktet i tilfælde, hvor fordringen er opstået ved misligholdelse af kontrakt. Udvalget finder således, at der er behov for en præciserende bestemmelse om begyndelsestidspunktet for denne praktisk vigtige gruppe af tilfælde, ikke mindst i relation til den lange forældelsesfrist. Udvalget foreslår derfor, at der for sådanne tilfælde indsættes en bestemmelse om, at begyndelsestidspunktet er tidspunktet for misligholdelsen. En sådan bestemmelse svarer til, hvad der i dag antages at gælde efter 1908-loven.

Når der således indsættes en præciserende bestemmelse om begyndelsestidspunktet for krav opstået ved misligholdelse i kontrakt, finder udvalget, at det vil være naturligt tillige at medtage en bestemmelse, der præciserer begyndelsestidspunktet for erstatningskrav uden for kontrakt. Udvalget foreslår derfor en bestemmelse, hvorefter forældelsesfristen ved krav på erstatning uden

for kontrakt regnes fra tidspunktet for skadens indtræden. Også denne bestemmelse vil svare til, hvad der i dag antages at gælde efter 1908-loven.

- Særligt om erstatningskrav uden for kontrakt

For så vidt angår krav om erstatning uden for kontrakt har fastlæggelsen af stiftelsestidspunktet efter Danske Lov 5-14-4 givet anledning til visse vanskeligheder i retspraksis.

I de fleste tilfælde er der sammenfald mellem tidspunktet for den skadevoldende handling (handlingstidspunktet) og tidspunktet for skadens indtræden (virkningstidspunktet). I disse tilfælde stiftes erstatningskravet samtidig med, at det er forfaldet. Begyndelsestidspunktet for fristen efter Danske Lov 5-14-4 vil derfor være det samme som efter 1908-loven.

Problemet opstår i tilfælde, hvor der ikke er sammenfald mellem handlingstidspunktet og virkningstidspunktet. Det kan eksempelvis forekomme ved personskader, f.eks. i tilfælde, hvor arbejdsmiljøforhold medfører sygdomme, der først udvikler sig efter en årrække, eller hvor et medicinsk produkt, der er bragt i omsætning, senere viser sig at have skadelige egenskaber.

Spørgsmålet er, om erstatningskrav i sådanne tilfælde skal anses for at være stiftet allerede på handlingstidspunktet, således at fristen efter Danske Lov 5-14-4 løber herfra, eller om kravet først kan anses for at være stiftet på virkningstidspunktet, således at fristen løber fra skadens indtræden. Nyere højesteretspraksis peger i retning af, at handlingstidspunktet er afgørende. Det står fast, at i tilfælde, hvor den skadevoldende handling strækker sig over en periode, regnes fristen i givet fald først fra afslutningen heraf.

Den 20-årige forældelsesfrist er i retspraksis som udgangspunkt blevet forstået som en absolut frist. I et enkelt tilfælde har Højesteret dog fundet, at der forelå sådanne ganske særlige modhensyn, at den 20-årige forældelsesfrist måtte anses for suspenderet, jf. herved Ugeskrift for Retsvæsen 1989.1108 H, således at fristen først løb fra virkningstidspunktet. Dommen angik meget alvorlige tilfælde af personskade som følge af arbejdsmiljøforurening, bl.a. asbestose og forskellige kræfttilfælde.

Som nævnt under pkt. 4.2.1.2 foreslår udvalget, at den absolutte forældelsesfrists begyndelsestidspunkt ved erstatningskrav uden for kontraktforhold bør fastsættes til tidspunktet for den skadevoldende handlingens ophør. Det er endvidere udvalgets opfattelse, at der bør være tale om en absolut frist. Baggrunden herfor er, at der af hensyn til skadevolderen bør fastsættes en absolut grænse for, hvor længe kravet kan fremsættes, og dette hensyn kan ikke på tilstrækkelig vis tilgodeses, hvis fristen først løber fra eksempelvis skadens indtræden. Det forekommer således, at skaden først indtræder mange år efter den skadevoldende handling, og uden en regel om, at fri-

sten regnes fra handlingstidspunktet, ville det ikke være muligt at forudberegne fristen, hvilket efter udvalgets opfattelse afgørende ville stride mod hensynene bag forældelsesreglerne.

For så vidt angår krav på erstatning eller godtgørelse ved personskaade, herunder i kontraktforhold, foreslår et flertal af udvalgets medlemmer – som nævnt under pkt. 4.2.1.2 – ligeledes, at den absolutte frist regnes fra den skadevoldende handlingens ophør. Ét medlem foreslår dog, at der ikke gælder en absolut forældelsesfrist i dette tilfælde.

- Særligt om erstatningskrav for miljøskade

Efter § 6 i lov nr. 225 af 6. april 1994 om erstatning for miljøskader med senere ændringer (miljøskadeerstatningsloven) forældes erstatningskrav for miljøskader omfattet af loven 5 år efter den dag, da skadelidte fik eller burde have fået kendskab til skaden, skadevolderen og dennes opholdssted, jf. stk. 1. Fristen afbrydes og suspenderes efter reglerne i 1908-loven. Hvis forældelse ikke er indtrådt efter stk. 1, bortfalder kravet senest 30 år efter den hændelse, der har forvoldt skaden, jf. § 6, stk. 2. Også denne frist afbrydes efter reglerne i 1908-loven, men fristen kan ikke suspenderes.

Bestemmelsen gælder for krav efter miljøskadeerstatningsloven. Denne lov omfatter alene krav i anledning af skade forårsaget som led i nærmere opregnet offentlig eller erhvervsmæssig aktivitet, der anses som særligt miljøfarlig, jf. lovens §§ 1 og 3. Endvidere gælder loven kun for skade forvoldt efter lovens ikrafttræden, dvs. efter den 1. juli 1994, jf. lovens § 9. Endelig følger det af lovens § 7, at skadelidte kan vælge mellem at kræve erstatning efter loven eller efter andre regler – herunder forældelsesregler – der måtte stille den pågældende bedre.

Det fremgår af miljøskadeerstatningslovens forarbejder, at tidspunktet for den skadevoldende hændelse som udgangspunkt er det tidspunkt, hvor den skadegørende handling eller undladelse blev foretaget. Særligt i relation til personskaade er tidspunktet for den skadevoldende hændelse imidlertid det tidspunkt, hvor skadelidte fysisk udsættes for den skadelige påvirkning. Der henvises til Folketingstidende 1993-94, tillæg A, sp. 4736 ff og 4759 ff.

For erstatningskrav som følge af miljøskade, der ikke er omfattet af reglerne i miljøskadeerstatningsloven, gælder de almindelige forældelsesregler i 1908-loven og Danske Lov 5-14-4. Det er bl.a. tilfældet, hvis der er tale om et krav, der udspringer af en forureningsskaade forvoldt inden den 1. juli 1994.

For så vidt angår *begyndelsestidspunktet* for den absolutte forældelsesfrist for erstatningskrav for miljøskade er det udvalgets opfattelse, at fristen bør regnes fra det samme tidspunkt, som foreslås for øvrige erstatningskrav uden for kontrakt, dvs. fra tidspunktet for den skadevoldende

handlings ophør. Udvalget foreslår således ikke, at tidspunktet ved personskadekrav – som efter den gældende miljøskadeerstatningslov – fastlægges til tidspunktet for den skadelige påvirkning.

4.2.2.2. Forældelsesfristens længde for fordringer, som i dag alene er omfattet af Danske Lov 5-14-4

Udvalgets forslag indebærer i forhold til gældende ret en forkortelse af den korte forældelsesfrist fra 5 år til 3 år for de typer af krav, der hidtil har været omfattet af 1908-lovens § 1, stk. 1, herunder almindelige regningskrav. Endvidere vil udvalgets forslag indebære en forkortelse af den lange forældelsesfrist fra 20 år til 10 år, dog en forlængelse fra 20 år til 30 år for krav på erstatning eller godtgørelse ved personskade og erstatningskrav ved miljøskade.

I forhold til krav, som hidtil alene har været omfattet af Danske Lov 5-14-4, og som ikke foreslås omfattet af særregler, jf. pkt. 4.3 nedenfor, indebærer forslaget en betydelig forkortelse af forældelsesfristen. Forældelsesfristen for sådanne krav forkortes således fra en 20-årig absolut frist til en 3-årig frist, som suspenderes ved utilregnelig uvidenhed kombineret med en absolut frist på 10 år, ved personskade og miljøskade dog 30 år.

- Krav, der støttes på aftaler om overdragelse af fast ejendom

Krav, der støttes på aftaler om overdragelse af fast ejendom, er ikke omfattet af 1908-loven, jf. opregningen i lovens § 1, stk. 1. Sådanne krav forældes derfor på 20 år efter Danske Lov 5-14-4. Fristen regnes fra stiftelsestidspunktet, hvilket i denne sammenhæng vil sige tidspunktet for købsaftalens indgåelse.

Den 20-årige forældelsesfrist omfatter alle typer af fast ejendom, herunder ejerlejligheder og ubebyggede grunde. Krav vedrørende løsøregenstande, der er afhændet som tilbehør til fast ejendom, er ligeledes omfattet af den 20-årige forældelsesfrist, jf. 1908-lovens § 1, stk. 1, litra a, modsætningsvis.

Forældelsesfristen gælder ikke alene for kravet på den principale ydelse efter købsaftalen, men også for krav som følge af misligholdelse af aftalen, f.eks. og navnlig krav i anledning af, at der er mangler ved ejendommen.

Efter den gældende ordning kan sælgeren således blive mødt med et krav om erstatning eller forholdsmæssigt afslag i anledning af mangler i op til 20 år efter købsaftalens indgåelse, hvilket navnlig har betydning ved skjulte mangler.

Betydningen af den lange forældelsesfrist er begrænset ved gennemførelsen af den særlige huseftersynsordning i lov om forbrugerbeskyttelse ved erhvervelse af fast ejendom m.v., jf. lov nr. 391 af 14. juni 1995 med senere ændringer.

Efter denne lovs § 2, stk. 1, kan en køber af fast ejendom som udgangspunkt ikke over for sælgeren påberåbe sig mangler ved en bygnings fysiske tilstand, hvis køberen fra sælgeren har modtaget en tilstandsrapport, der opfylder kravene i lovens § 4, og fået skriftlig oplysning om ejerskifteforsikring i overensstemmelse med reglerne i lovens § 5. Lovens § 2, stk. 5, indeholder nogle undtagelser fra sælgerens fritagelse for mangels-ansvar. Bl.a. hæfter en sælger for mangler, hvis denne har ydet garanti vedrørende det pågældende forhold eller har handlet svigagtigt eller groft uagtsomt.

Endvidere falder en række ejendomsoverdragelser uden for loven om forbrugerbeskyttelse ved erhvervelse af fast ejendom m.v., og i disse tilfælde samt i tilfælde, hvor sælgeren ikke har gjort brug af ordningen, vil de almindelige forældelsesregler fortsat være af betydning.

For så vidt angår fordringer, der støttes på aftaler om overdragelse af fast ejendom, er det udvalgets opfattelse, at en så lang ansvarsperiode, som den gældende ordning indebærer, ikke i rimeligt omfang tilgodeser hensynet til sælgeren, jf. herved også betænkning nr. 1276/1994 om forbrugerbeskyttelse ved erhvervelse af fast ejendom side 178 ff om baggrunden for indførelsen af ordningen med tilstandsrapporter mv.

En absolut frist på 10 år må efter udvalgets opfattelse anses for passende ved en afvejning af hensynene til både køber og sælger. Udvalget finder endvidere, at det ikke kan anses for betænkeligt i forhold til køberen og må anses for rimeligt i forhold til sælgeren, at køberen skal tage skridt til at afbryde forældelse senest 3 år efter, at denne har fået eller burde have fået kendskab til kravet.

Det er således udvalgets opfattelse, at krav i henhold til aftaler om overdragelse af fast ejendom bør være omfattet af de almindelige regler, dvs. en forældelsesfrist på 3 år med mulighed for suspension kombineret med en absolut frist på 10 år.

- Selskabsretlige fordringer

Selskabsretlige fordringer er – i det omfang de er genstand for forældelse – som udgangspunkt ikke omfattet af 1908-loven. Bl.a. er et selskabs krav på indbetaling af indskud ikke omfattet af 1908-loven, jf. § 1, stk. 1, modsætningsvis.

For så vidt angår en selskabsdeltagers krav på andel i selskabets kapital må det antages, at kravet, der er udtryk for en ideel ejendomsret, ikke omfattes af det almindelige fordringsbegreb og dermed ikke forældes, så længe medlemsforholdet består.

Hvis en aktie er indløst, må et krav på indløsningssummen antages alene at være omfattet af Danske Lov 5-14-4. En interessents, en andelshavers eller et foreningsmedlems krav på ved udtræden at få udbetalt en andel af interessentskabets, andelsselskabets eller foreningens formue er ligeledes alene omfattet af Danske Lov 5-14-4. Det samme gælder selskabs- og foreningsdeltageres krav på andel i et likvidationsoverskud.

Hvad angår krav på aktieudbytte eller andet udbytte til deltagere i selskaber og foreninger, er det i retspraksis udfærdiget, om krav, der ikke hviler på en kupon – og dermed ikke er omfattet af gældsbrevslovens §§ 25 og 46 – er undergivet den 20-årige forældelsesfrist efter Danske Lov 5-14-4 eller er omfattet af 1908-lovens § 1, stk. 1, nr. 2.

I tilfælde, hvor en selskabsdeltager erhverver ydelser fra eller leverer ydelser til selskabet, vil krav vedrørende ydelsen være omfattet af 1908-lovens § 1, stk. 1.

Afgrænsningen mellem selskabsretlige fordringer og fordringer omfattet af 1908-loven kan give anledning til tvivl. Som eksempel kan nævnes tilfælde, hvor det følger af en aftale mellem et selskab og en deltager, f.eks. en interessent, at den pågældende skal stille arbejdskraft eller andet til rådighed mod at få andel i overskuddet. Her kan det være tvivlsomt, om kravet på en andel i overskuddet forældes efter 1908-loven.

For så vidt angår et selskabs krav mod bestyrelsesmedlemmer mv. henvises til pkt. 4.3.6.1.

For en mere udførlig beskrivelse af gældende ret vedrørende selskabsretlige fordringer henvises til betænkningen kapitel VI, afsnit 3.3.2.5.

Udvalget finder, at selskabsretlige fordringer – i det omfang, der overhovedet er tale om fordringer, der er undergivet forældelse – i videst muligt omfang bør være omfattet af den almindelige ordning, dvs. en forældelsesfrist på 3 år fra forfaldstidspunktet med mulighed for suspension kombineret med en absolut frist på 10 år ligeledes fra forfaldstidspunktet.

For at anvende de almindelige frister taler således et generelt hensyn til at undgå for mange særregler samt det forhold, at det kan være vanskeligt at afgrænse selskabsretlige fordringer fra andre fordringer, der i dag er omfattet af 1908-loven.

For så vidt angår erstatningskrav mod bestyrelsesmedlemmer mv. henvises til pkt. 4.3.6.

- Andre typer af fordringer, der falder uden for 1908-loven

Som eksempler på andre typer af fordringer, der falder uden for 1908-loven, kan nævnes *berigelseskrav*, bortset fra visse tilbagesøgningskrav (*condictio indebiti krav*), jf. 1908-lovens § 1, stk. 1, nr. 6. Et berigelseskrav er et krav, der opstår, når en person ugrundet bliver beriget på en anden persons bekostning. At sådanne krav ikke er omfattet af 1908-loven, blev fastslået i Højesterets dom gengivet i Ugeskrift for Retsvæsen 1998.38 H. Dommen angik en ufyldstgjort panthavers overtagelse af en ejendom, som denne efterfølgende solgte, og herved opnåede en betydelig gevinst ud over dækningen for den oprindelige fordring mod pantsætteren. Pantsætterens senere krav mod panthaveren var ifølge Højesteret alene omfattet af Danske Lovs 20-årige frist.

Krav på *erstatning for uberettiget salg af pantsatte aktiver* er heller ikke omfattet af 1908-loven. *Låne- og pantsætningsaftaler* er ikke omfattet af 1908-loven, og erstatningskrav, der udspringer af sådanne aftaler, er derfor heller ikke omfattet af loven. 1908-loven finder endvidere ikke anvendelse på en forvarers ansvar for ikke-tilbagelevering i henhold til en aftale om *depositum irregulare*, dvs. en aftale om overdragelse af penge eller lignende, hvor der alene er pligt til tilbagelevering af samme mængde, men ikke samme ting.

Desuden kan nævnes *erstatningskrav i anledning af ekspropriation*. Dette gælder i hvert fald for krav om erstatning for selve arealafståelsen, mens krav om erstatning for ulemper i forbindelse med ekspropriation formentlig må antages at være omfattet af 1908-loven.

Som yderligere eksempler på fordringer, der alene er omfattet af Danske Lov 5-14-4, kan nævnes *krav i henhold til arbejdsskadesikringsloven, det offentliges krav mod en strafafsoner for udgifter til ophold og forplejning under afsoningen, det offentliges krav på refusion af udlagte underholdsbidrag*, jf. børnetilskudslovens § 18, stk. 1, samt *krav på negativ moms*.

Det er generelt udvalgets opfattelse, at de typer af fordringer, der i dag alene er omfattet af Danske Lov, og som udvalget ikke har fundet anledning til at foreslå særlige forældelsesfrister for, vil kunne indpasses under de almindelige frister på 3 år og 10 år regnet fra forfaldstidspunktet.

Særligt for så vidt angår forældelse af ekspropriationserstatning vil forslaget indebære, at der vil gælde en 3-årsfrist kombineret med en absolut frist på 10 år for alle krav i anledning af ekspropriation, herunder også kravet i anledning af selve arealafståelsen. Der er efter udvalgets opfattelse ikke grundlag for at behandle sådanne krav anderledes end krav, der udspringer af aftaler om overdragelse af fast ejendom.

4.2.3. Nærmere om suspension af den korte forældelsesfrist

4.2.3.1. Gældende ret

Det følger af 1908-lovens § 3, at hvis fordringshaveren på grund af utilregnelig uvidenhed om sit krav eller om skyldnerens opholdssted har været ude af stand til at gøre sin ret gældende, regnes forældelsesfristen først fra det tidspunkt, hvor fordringshaveren var eller ved sædvanlig agtpåivenhed ville have været i stand til at kræve sit krav betalt. Ved udtrykket ”utilregnelig uvidenhed” forstås, at fordringshaveren hverken havde eller burde have haft kendskab til kravet, skyldneren eller dennes opholdssted.

Den udskydelse af forældelsesfristens begyndelsestidspunkt, som følger af bestemmelsen, betegnes normalt som *suspension* af forældelsen.

Reglen omfatter tilfælde, hvor fordringshaveren på det tidspunkt, hvor forældelsen ellers ville være begyndt at løbe i medfør af 1908-lovens § 2, 1. pkt., (forfaldstidspunktet) ikke var bekendt med de omstændigheder, som begrunder kravet. Bestemmelsen antages dog også at omfatte tilfælde, hvor forældelsesfristen *er* begyndt at løbe, men hvor skyldneren efterfølgende ikke kan findes.

Suspensionsreglen omfatter utvivlsomt utilregnelig uvidenhed om de faktiske omstændigheder, som begrunder kravet.

Spørgsmålet om, hvorvidt forældelse suspenderes på grund af retsvildfarelse, har især været aktuelt i relation til efterbetalingskrav eller tilbagesøgningskrav opstået ved, at beløb som følge af en urigtig retsopfattelse ikke er blevet betalt, henholdsvis er blevet betalt.

Det er i retspraksis antaget, at 1908-lovens § 3 som den altovervejende hovedregel ikke giver mulighed for at anse forældelsen for suspenderet som følge af en retsvildfarelse hos fordringshaveren. Det eneste område, hvor retsvildfarelse normalt anerkendes som suspensionsgrund, er krav i anledning af fejl begået ved professionel rådgivning eller bistand i juridiske spørgsmål, jf. f.eks. Landsrettens dom optrykt i Ugeskrift for Retsvæsen 2004.955 Ø.

For så vidt angår praksis om suspension som følge af retsvildfarelse henvises i øvrigt til betænkningen kapitel VI, afsnit 6.6.1.

4.2.3.2. Udvalgets overvejelser

Udvalget finder, at der fortsat bør gælde en generel regel om suspension af den korte forældelsesfrist i tilfælde, hvor skyldneren på grund af utilregnelig uvidenhed om fordringen eller skyldneren ikke er i stand til at gøre sin ret gældende.

En ordning uden en regel om suspension af den korte frist vil efter udvalgets opfattelse kunne medføre urimelige resultater i forhold til fordringshaveren i tilfælde, hvor denne på grund af ukendskab til kravet eller skyldneren er afskåret fra at søge fristen afbrudt inden for den korte forældelsesfrist.

Når der på denne måde ved en regel om suspension tages hensyn til fordringshaveren, er det muligt at operere med en forholdsvis kort forældelsesfrist, mens der uden en suspensionsregel måtte gælde en væsentligt længere forældelsesfrist for at undgå stødende resultater.

Det kan anføres, at en suspensionsregel kan give anledning til tvister, idet det f.eks. kan volde vanskeligheder at fastslå, om der foreligger ”utilregnelig uvidenhed”. Dette forhold er imidlertid efter udvalgets opfattelse mindre tungtvejende end hensynet til, at fordringshaveren som det klare udgangspunkt ikke mødes med forældelse i tilfælde, hvor den pågældende ikke kender eller burde kende sit krav. Hertil kommer, at der eksisterer en omfattende retspraksis vedrørende 1908-lovens § 3, som også vil være relevant ved en videreførelse af denne suspensionsregel i en ny forældelseslov.

Hensynet til skyldneren bør ifølge udvalget tilgodeses ved, at kravet samtidig undergives en absolut forældelsesfrist, jf. pkt. 4.2.1.4 ovenfor.

Det er således udvalgets overordnede synspunkt, at en rimelig afvejning af hensynene til de to parter bedst kan opnås gennem en ordning, der bygger på en forholdsvis kort forældelsesfrist, som suspenderes ved kreditors utilregnelige uvidenhed, suppleret med en absolut forældelsesfrist af passende længde.

Udvalget har på et enkelt punkt fundet anledning til at foreslå en indholdsmæssig ændring af den gældende suspensionsregel.

Udvalget foreslår således, at *ukendskab til skyldnerens opholdssted* ikke skal være omfattet af lovens almindelige suspensionsregel, men i stedet af en regel om en tillægsfrist ved uovervindelige hindringer for afbrydelse af forældelsesfristen. Der henvises til pkt. 4.3.8.

Udvalget finder, at retsvildfarelse ikke generelt bør kunne påberåbes som suspensionsgrund, men at den eksisterende mulighed for i visse særlige tilfælde at anerkende retsvildfarelse som suspensionsgrund bør opretholdes. Samtidig anser udvalget det ikke for muligt at formulere en regel, som på tilfredsstillende måde afgrænser disse undtagelsestilfælde.

På denne baggrund finder udvalget, at spørgsmålet om, i hvilke tilfælde retsvildfarelse undtagelsesvis kan anerkendes som suspensionsgrund, fortsat bør være overladt til domstolenes afgørelse. Der henvises til betænkningen kapitel VI, afsnit 2.6.3.

Sammenfattende foreslår udvalget således, at den gældende suspensionsregel indholdsmæssigt videreføres, også med hensyn til spørgsmålet om betydningen af retsvildfarelse.

Efter udvalgets opfattelse bør der foretages en sproglig modernisering af reglen, således at den bliver lettere at forstå. Det bør navnlig ske ved, at det tydeliggøres, at det afgørende er, hvornår fordringshaveren fik eller burde have fået kendskab til fordringen og skyldneren.

4.2.4. Nærmere om beregningen af forældelsesfristerne

4.2.4.1. Gældende ret

Løbedage udskyder ikke forfaldsdagen, men når betaling sker inden løbedagsfristens udløb, kan kreditor ikke gøre misligholdelsesbeføjelser gældende mod debitor.

At forfaldstiden ikke udskydes, har betydning ved beregningen af morarente, idet denne kan kræves allerede fra forfaldsdagen, hvis der først betales efter løbedagsfristens udløb.

En tillægsfrist i form af løbedage kan enten være aftalt i det konkrete kontraktforhold eller bero på præceptiv lovgivning eller deklaratoriske regler, der ikke er fraveget i det enkelte aftaleforhold. Som eksempel på aftalte tillægsfrister kan nævnes, at sådanne frister ofte findes i personforsikringsaftaler. Det er således ikke usædvanligt, at en invalidesum efter aftalen tidligst udbetales 1 år efter, at arbejdsevnen har været nedsat i det påkrævede omfang. Som eksempel på præceptive regler om løbedage kan nævnes lejelovens § 33, stk. 3, 2. pkt., jf. § 35, og kildeskattelovens §§ 58 og 61, stk. 4-6, jf. § 58. Som eksempel på deklaratoriske regler kan nævnes gældsbrevslovens § 5, stk. 3, samt pantebrevsformularernes bestemmelser om løbedage.

Der kan ikke udledes af forarbejderne til 1908-loven, og der er ikke efterfølgende i retspraksis taget stilling til, om forældelsesfristen skal løbe fra forfaldstidspunktet eller fra udløbet af en aftalt eller lovbestemt tillægsfrist i form af løbedage.

I øvrigt bestemmes i erstatningsansvarslovens § 16, stk. 1, at godtgørelse og erstatning kan kræves betalt 1 måned efter, at skadevolderen har været i stand til at indhente de oplysninger, der er fornødne til bedømmelse af erstatningens størrelse. Erstatningsansvarslovens § 16 er ikke i praksis blevet anvendt til at fastlægge begyndelsestidspunktet for forældelsesfristen ved krav om godtgørelse eller erstatning efter loven, dvs. krav om godtgørelse eller erstatning uden for kon-

traktforhold. Begyndelsestidspunktet for den 5-årige forældelsesfrist ved sådanne krav er i stedet blevet fastlagt til skadens indtræden.

I forsikringsaftalelovens § 24, stk. 1, bestemmes, at forsikringsydelsen kan fordres betalt 14 dage efter, at selskabet har været i stand til at indhente de oplysninger, der er fornødne til bedømmelse af forsikringsbegivenheden og forsikringsydelsens størrelse. Forsikringsaftalelovens § 24 er – i modsætning til erstatningsansvarslovens § 16 – blevet anvendt til at fastlægge forældelsesfristens begyndelsestidspunkt efter de særlige forældelsesregler i forsikringsaftalelovens §§ 29-30.

Vedrørende tilfælde, hvor *skyldnerens misligholdelse fører til et tidligere forfaldstidspunkt* end det, der ellers ville gælde, er det ikke i retspraksis afklaret, om dette forhold bør medføre, at fristen begynder at løbe, allerede før fordringshaveren har tilkendegivet skyldneren, at fordringshaveren vil benytte sig af beføjelsen til at gøre forfaldsvirkningen gældende. Der henvises til betænkningen kapitel VI, afsnit 5.3.

Hvad angår spørgsmålet om begyndelsestidspunktet vedrørende *krav, der udspringer af en garanti*, antages det, at det forhold, at der foreligger en garanti, ikke i sig selv medfører, at begyndelsestidspunktet for forældelsesfristen udskydes til det tidspunkt, hvor kunden reklamerer.

I et sådant tilfælde gælder således den almindelige regel om, at forfaldstidspunktet er misligholdelsestidspunktet. Det vil ved mangler i køb af løsøre i almindelighed sige leveringstidspunktet. Imidlertid vil suspensionsreglen kunne påberåbes.

Det er fast antaget, at der ved *beregningen af forældelsesfristen* regnes med hele dage, og at begyndelsesdagen ikke medregnes.

Det betyder, at hvis f.eks. 1908-lovens 5-årsfrist er begyndt at løbe den 12. august 2002, udløber fristen med udgangen af den 12. august 2007. Afbrydes fristen ved sagsanlæg, skal stævning være indleveret til retten inden for rettens åbningstid den 12. august 2005.

Spørgsmålet om, hvad der gælder i tilfælde, hvor *en årsfrist eller månedsfrist begynder på en månedsdag, der ikke findes i fristens udløbsmåned*, er efter de gældende almindelige regler – der kun opererer med frister i hele år – kun relevant, hvor en årsfrist begynder at løbe den 29. februar i et skudår. Det må i et sådant tilfælde antages, at fristen udløber den 28. februar i det pågældende udløbsår. Ved ”månedsfrister” – f.eks. en 6 måneders frist – må dette princip antages at gælde tilsvarende, således at en 6 måneders frist, der begynder at løbe den 31. marts, udløber den 30. september samme år. Månedsfrister forekommer i enkelte særlige forældelsesregler, f.eks. checklovens § 52, stk. 1, og ejerlejlighedslovens § 16 a, stk. 3.

Hvis fristen har været suspenderet efter 1908-lovens § 3, skal fristen tillægges det præcise antal dage, suspensionen har varet.

I tilfælde, hvor *forældelsesfristen udløber på en dag, hvor retterne holder lukket* – en lørdag, søndag, helligdag, eller hvad der kan sidestilles hermed (5. juni, 24. og 31. december) – og dermed ikke er åbne for modtagelse af stævninger, er det spørgsmålet, om fristen udskydes til den førstkommende hverdag, eller om det kræves af kreditor, at stævning indleveres den forudgående hverdag.

Gældsbrevsloven indeholder i § 5, stk. 2, en regel om, at hvis et gældsbrevs forfaldsdag eller sidste rettidige betalingsdag falder på en helligdag, en lørdag eller på grundlovsdagen den 5. juni, udskydes forfaldsdagen, henholdsvis sidste rettidige betalingsdag, til den følgende søgnedag. Denne ”helligdagsregel” er formentlig udtryk for et almindeligt princip om pengeforpligtelser i dansk ret.

4.2.4.2. Udvalgets overvejelser

Det er udvalgets opfattelse, at hvis skyldneren – i henhold til lovgivningen eller på grundlag af den konkrete aftale – har krav på en vis frist, inden for hvilken betaling anses for rettidig, (*løbedage*) bør forældelsesfristens begyndelsestidspunkt anses for udskudt indtil ”tillægsfristens” udløb. I modsat fald vil skyldneren uden at komme i misligholdelse kunne afvise krav om betaling inden udløbet af fristen og samtidig alligevel have fordel af, at tillægsfristen indgår i beregningen af forældelsesfristen.

Udvalget foreslår den på den baggrund, at der medtages en udtrykkelig bestemmelse om begyndelsestidspunktet i tilfælde, hvor der er indrømmet skyldneren løbedage mv., der fastlægger, at forældelsesfristen først løber fra betalingsfristens udløb.

Udvalget finder, at det ikke er rimeligt i forhold til kreditor, hvis forældelsesfristen – således som det ville følge af den almindelige regel om fristens begyndelsestidspunkt i lovforslagets § 2, stk. 1 – skulle løbe allerede fra det tidspunkt, da betingelserne for *at gøre misligholdelsesbeføjelser gældende* foreligger, uanset om kreditor vælger at gøre brug af denne beføjelse.

Heller ikke i tilfælde, hvor en bestemt forfaldsdag er aftalt, men hvor kreditor har forbeholdt sig en adgang til – under visse omstændigheder – at opsigse gælden, således som det er almindeligt i pengeinstitutternes lånedokumenter, vil det i relation til forældelsesfristens begyndelsestidspunkt være rigtigt at lægge vægt på opsigelsesadgangen, medmindre denne gøres gældende.

Debitor kan i disse tilfælde ikke have en forventning om, at fristen begynder at løbe, før ophævelses- eller opsigelsesadgangen er gjort gældende.

Udvalget finder på denne baggrund, at der bør indsættes en bestemmelse om, at fristen i disse tilfælde løber fra det aftalte forfaldstidspunkt, hvis fordringshaveren ikke udnytter muligheden for at kræve betaling før dette tidspunkt, og ellers fra det tidspunkt, til hvilket opfyldelse herefter kan kræves.

Bestemmelsen vil bl.a. have betydning ved misligholdelse af betalingsforpligtelsen i henhold til et pantebrev og i relation til opsigelsesadgangen i pengeinstitutternes lånedokumenter.

Udvalget finder, at der ved *forældelsesfristens beregning* ligesom efter gældende ret bør regnes med hele dage, og at begyndelsesdagen ikke bør medregnes.

Efter udvalgets opfattelse bør der endvidere ske en videreførelse af gældende ret i relation til tilfælde, hvor en årsfrist begynder 29. februar i et skudår, og hvor en månedsfrist begynder på en månedsdag, der ikke findes i fristens udløbsmåned.

For så vidt angår tilfælde, hvor forældelsesfristen udløber på en helligdag mv., er det udvalgets opfattelse, at fristen bør udskydes til førstkommande hverdag. Udvalget foreslår, at der indføres en udtrykkelig lovregel herom.

Efter udvalgets opfattelse vil det være hensigtsmæssigt samtidig at medtage udtrykkelige bestemmelser om de øvrige spørgsmål vedrørende fristens beregning.

Udvalget foreslår på den baggrund, at der indføres en bestemmelse om, at man ved beregningen af frister efter loven skal medregne den månedsdag, der svarer til den dag, hvorfra fristen regnes, og at fristen i mangel af tilsvarende dag udløber på den sidste dag i måneden. Endvidere foreslår udvalget en ”helligdagsregel”, der udformes på samme måde som bl.a. forbrugeraftalelovens § 18, stk. 7, dvs. således at juleaftensdag og nytårsaftensdag medtages.

4.2.5. Lovforslagets udformning

Justitsministeriet er enig med udvalget i, at en almindelig absolut forældelsesfrist på 10 år og en særlig absolut forældelsesfrist på 30 år for erstatningskrav for miljøskade vil være rimelig i forhold til både skyldner og fordringshaver.

For så vidt angår krav på erstatning og godtgørelse for personskade er Justitsministeriet enig med udvalget i, at der bør gælde en særlig lang forældelsesfrist, da personskader i en række tilfælde først viser sig mange år efter den skadevoldende handling. Det bør således efter Justitsministeriets opfattelse i videst muligt omfang undgås, at skadelidte afskæres fra at gøre et erstatningskrav gældende, inden kravet i det hele taget er opstået. Justitsministeriet finder dog ligesom flertallet

af udvalget, at det vil være urimeligt i forhold til skyldner ikke at fastlægge et endeligt forældelsestidspunkt. Justitsministeriet er desuden enig med flertallet i, at en absolut forældelsesfrist på 30 år vil være rimelig.

Justitsministeriet er i øvrigt enig i udvalgets overvejelser med hensyn til, at den korte frist bør være lovens hovedregel. Endvidere er Justitsministeriet enig i udvalgets overvejelser for så vidt angår forældelsesfristernes begyndelsestidspunkt, den korte forældelsesfrists længde, suspension af forældelse og forældelsesfristens beregning.

Lovforslaget er på den baggrund udformet i overensstemmelse med udvalgets – og med hensyn til personskade flertallets – forslag.

Der henvises til lovforslagets §§ 2, 3 og 27 og bemærkningerne hertil.

Der henvises i øvrigt til §§ 2 og 8 i det samtidigt fremsatte forslag til lov om ændring af forskellige lovbestemmelser om forældelse af fordringer mv. (Ændringer som følge af en ny lov om forældelse af fordringer, ophævelse af købelovens reklamationsfrister ved visse køb mv.), hvorved det bestemmes, at den foreslåede bestemmelse om løbedag mv., jf. § 2, stk. 2, i forslaget til ny forældelseslov, ikke skal finde anvendelse i forhold til erstatningsansvarslovens § 16 og forsikringsaftalelovens § 24.

For så vidt angår miljøskader henvises til § 5 i det samtidigt fremsatte forslag til lov om ændring af forskellige lovbestemmelser om forældelse af fordringer mv. (Ændringer som følge af en ny lov om forældelse af fordringer, ophævelse af købelovens reklamationsfrister ved visse køb mv.), hvorved miljøskadeerstatningslovens § 6 foreslås ændret, således at erstatningskrav efter loven som udgangspunkt forældes efter reglerne i forslaget til ny forældelseslov. For så vidt angår begyndelsestidspunktet for den lange forældelsesfrist foreslås det dog, at den gældende retstilstand bevares. Der henvises til pkt. 4.2.2.1 ovenfor.

4.3. Særlige forældelsesfrister og tillægsfrister

Der foreslås indført regler om særlige forældelsesfrister og tillægsfrister for en række typer af fordringer.

4.3.1. Lønkrav

4.3.1.1. Gældende ret

Efter 1908-lovens § 1, stk. 1, nr. 1, litra e, gælder der en forældelsesfrist på 5 år for krav vedrørende udførelse af arbejde eller ydelse af personlig virksomhed af hvilken som helst art.

Bestemmelsen omfatter således alle former for arbejdsaftaler. Den omfatter både tjenesteaftaler og aftaler om udførelse af en bestemt arbejdsopgave, uanset dennes nærmere karakter. Reglen omfatter både krav på vederlaget for det udførte arbejde og misligholdelseskrav mv., der støttes på kontraktsforholdet.

For så vidt angår tjenesteaftaler omfatter bestemmelsen navnlig arbejdstageres krav på løn, herunder arbejdsgiverens bidrag til pension, feriepenge, ATP mv. Omfattet er eksempelvis også arbejdsgiverens krav på tilbagebetaling af for meget udbetalt løn. Ligeledes er krav i henhold til konkurrenceklausuler omfattet. Derimod er arbejdstagerens erstatningskrav i anledning af arbejdsskader mv. ikke omfattet.

Bestemmelsen omfatter for så vidt angår ydelse af personlig virksomhed, bl.a. rådgivning, værksleje, entreprise, mæglervirksomhed, advokatarbejde og bestyrelsesansvar.

Som udgangspunkt kan der anlægges sag om de pågældende krav ved de almindelige domstole. Dette udgangspunkt modificeres imidlertid af § 11, stk. 1, i lov nr. 183 af 12. marts 1996 om Arbejdsretten, der bestemmer, at sager, der efter lovens § 9 hører under Arbejdsretten, ikke kan anlægges ved de almindelige domstole. En lønmodtager kan dog anlægge sag ved de almindelige domstole om påståede løntilgodehavender mv., hvis den pågældende godtgør, at vedkommende faglige organisation ikke agter at iværksætte fagretlig behandling af kravet, jf. § 11, stk. 2.

Det er i en række domme blevet antaget, at en ansat kan påberåbe sig utilregnelig uvidenhed om sit krav eksistens, jf. 1908-lovens § 3, i tilfælde hvor den ansatte fremsætter krav om efterbetaling af løn som følge af, at lønnen har været beregnet forkert, jf. dommene optrykt i Ugeskrift for Retsvæsen 1989.45 H, jf. 1985.1099 V og 1998.1095 Ø. Disse domme skal ses i lyset af, at uvidenhed om indholdet af en kollektiv overenskomst ikke antages at udgøre en retsvildfarelse, jf. herom pkt. 4.2.2.1.

4.3.1.2. Lovforslagets udformning

Spørgsmålet, om der fortsat bør gælde en længere forældelsesfrist for lønkrav, har ikke været særskilt behandlet af Forældelsesudvalget. Spørgsmålet er imidlertid blevet rejst i forbindelse med høringen over udvalgets betænkning.

Efter Justitsministeriets opfattelse vil en forkortelse af forældelsesfristen formentlig ikke bevirke, at lønmodtagere vil gøre deres krav gældende på et tidligere tidspunkt. Det er oplyst over for Justitsministeriet, at krav om efterbetaling typisk ikke bliver rejst i forbindelse med, at kravene er ved at blive forældede, men i forbindelse med, at arbejdstageren ophører med at arbejde for arbejdsgiveren. Det skyldes formentlig dels det forhold, at det ofte først er på dette tidspunkt,

arbejdstageren via sin faglige organisation bliver opmærksom på kravet, dels det forhold, at arbejdstageren ofte af loyalitetshensyn ikke under et ansættelsesforhold ønsker at rejse krav over for arbejdsgiveren. Et særligt forhold ved lønkrav er, at kreditor typisk er den svage part i forholdet.

Det kan endvidere efter Justitsministeriets opfattelse ikke afvises, at en forkortelse af forældelsesfristen fra 5 til 3 år vil kunne mindske den præventive virkning af, at der kan gøres efterbetalingskrav gældende i forhold til arbejdsgivere.

Lovforslaget er udformet således, at det omfatter fordringer, som støttes på aftale om udførelse af arbejde som led i et ansættelsesforhold. Bestemmelsen omfatter alle ansættelsesforhold, uanset der foreligger en overenskomst, som dækker ansættelsen, eller om der er tale om en individuel kontrakt. Justitsministeriet finder, at de forhold, der taler for en særregel, gør sig gældende både på områder, som er overenskomstdækket, og områder, som ikke er.

Den foreslåede bestemmelse omfatter derimod ikke som den gældende § 1, stk. 1, nr. 1, litra e, i 1908-loven andre ydelser af personlig virksomhed. Justitsministeriet har bl.a. lagt vægt på, at kreditor ikke i samme omfang er den svage part i disse forhold.

Der henvises til lovforslagets § 4 og bemærkningerne hertil.

4.3.2. Fordringer med særligt retsgrundlag

4.3.2.1. Gældende ret

Efter 1908-lovens § 1, stk. 2, gælder den 5-årige forældelsesfrist ikke, hvis der for fordringen er udstedt gældsbrief eller tilvejebragt andet særligt retsgrundlag, hvorved fordringens tilblivelse og størrelse er anerkendt af skyldneren eller på anden måde skriftligt fastslået. Sådanne fordringer er dermed undergivet en 20-årig forældelsesfrist, jf. henvisningen i 1908-lovens § 4 til Danske Lov 5-14-4.

Spørgsmålet om, hvorvidt der er etableret et særligt retsgrundlag for en fordring, således at fordringen bringes uden for 1908-lovens 5-årsfrist, har kun selvstændig betydning, når der er tale om en af de typer af fordringer, som 1908-loven finder anvendelse på, jf. opregningen i 1908-lovens § 1, stk. 1. Låne- og kreditaftaler er ikke omfattet af opregningen i 1908-lovens § 1, stk. 1, og for disse fordringer gælder således den 20-årige forældelsesfrist efter Danske Lov 5-14-4, uanset om der for fordringen er tilvejebragt et særligt retsgrundlag eller ikke.

Bestemmelsen i 1908-lovens § 1, stk. 2, omfatter skyldnerens skriftlige anerkendelse af fordringens eksistens og størrelse, og andet skriftligt grundlag, hvorved fordringen og dens størrelse fastslås.

Bestemmelsen nævner udtrykkeligt *gældsbreve*. Et gældsbrev er i gældsbrevslovens forarbejder defineret som en skriftlig erklæring, der hjemler en i hovedsagen ubetinget, ensidig fordring på et pengebeløb.

Krav på *renter*, der påløber efter gældsbrevets udstedelse, er ikke omfattet af det særlige retsgrundlag, som gældsbrevet etablerer, men er derimod omfattet af den 5-årige forældelsesfrist efter 1908-lovens § 1, stk. 1, nr. 2. Krav på *rykkergebyrer og lignende* er alene undergivet den 20-årig forældelse efter Danske Lov 5-14-4.

Herudover omfatter bestemmelsen *andre skriftlige skylderklæringer* – dvs. skylderklæringer, som vedrører en pengeforpligtelse – *som er ensidige, ubetingede og fikserer kravets størrelse*.

Skriftlighed skal i forhold til såvel definitionen af et gældsbrev som henvisningen i 1908-loven til øvrige skriftlige skylderklæringer formentlig forstås således, at der skal være benyttet skrifttegn, men ikke at der nødvendigvis skal være tale om et papirdokument. Digitale dokumenter kan således også opfylde kravet om skriftlighed. Kravet om skriftlighed udelukker derimod mundtlige erklæringer. Der henvises til betænkning nr. 1400/2000 om e-signatur og formkrav i lovgivningen, side 131-133.

For så vidt angår omsætningsgældsbreve, hvor der efter gældsbrevslovens kapitel 2 er knyttet en række retsvirkninger til dokumentbesiddelsen, må det dog forudsættes, at der skal foreligge et papirdokument. Der henvises i øvrigt til den ændring af gældsbrevsloven, der foretages ved § 2 i lov nr. 539 af 8. juni 2006 om ændring af lov om tinglysning og forskellige andre love (Digital tinglysning). Ved denne ændring bestemmes, i hvilket omfang tinglyste digitale gældsbreve reguleres ved gældsbrevsloven. Ændringen er endnu ikke trådt i kraft.

Hvis debitor indgår på et *frivilligt forlig*, eller der etableres en *frivillig akkord*, vil forpligtelsen normalt være således fikseret, at der foreligger et særligt retsgrundlag. Udstedes der *pantebrev* for gælden, udgør pantebrevet et særligt retsgrundlag, hvis pantebrevet er et gældsbrev. Udstedelse af *veksel* eller *check* etablerer ikke et særligt retsgrundlag for den fordring, som udstedelsen vedrører.

Henvisningen i 1908-lovens § 1, stk. 2, til ”andet skriftligt grundlag, hvorved fordringen og dens størrelse fastslås”, sigter bl.a. til *domstolsafgørelser*, og hvad der må sidestilles hermed – det vil navnlig sige *voldgiftsafgørelser* og *retsforlig*.

Domme og retsforlig på grundlag af *anerkendelsessøgsmål* etablerer et særligt retsgrundlag, i det omfang kravets størrelse følger af eller kan udledes af dommen eller forliget.

En *opgørelse i fogedretten i forbindelse med foretagelse af udlæg* etablerer ikke et særligt retsgrundlag, se dog straks nedenfor vedrørende den særlige betalingspåkravsordning. Heller ikke en opgørelse af gælden i fogedretten i forbindelse med en *tvangsauktion* kan anses for et særligt retsgrundlag.

Ved lov nr. 450 af 9. juni 2004 er indsat et nyt afsnit i retsplejeloven, hvorefter der kan tilvejebringes grundlag for tvangsfuldbyrdelse af forfaldne pengekrav på op til 50.000 kr. ved at indlevere et *betalingspåkrav* til fogedretten. Efter prøvelse af det indleverede betalingspåkrav forkyn-der fogedretten dette for skyldneren. Hvis skyldneren ikke gør indsigelse mod kravet inden for en frist på 14 dage, giver fogedretten betalingspåkravet påtegning herom. Fordringshaveren kan allerede ved indleveringen af betalingspåkravet anmode om, at tvangsfuldbyrdelse i form af udlæg iværksættes uden fornyet anmodning fra fordringshaveren, men fordringshaveren kan også vælge blot at få tilsendt en udskrift af det påtegnede betalingspåkrav. Retsvirkningen af fogedret- tens påtegning på betalingspåkravet er dels, at påkravet kan tjene som grundlag for tvangsfuld- byrdelse, dels at betalingspåkravet opnår samme bindende virkning som en dom, jf. retsplejelo- vens § 477 e, stk. 3. I det pågældende lovforslags bemærkninger til retsplejelovens § 477 e, stk. 3, jf. Folketingstidende 2003-04, tillæg A, side 7513, er det forudsat, at et påtegnet betalingspå- krav udgør et særligt retsgrundlag efter 1908-lovens § 1, stk. 2, således at kravet i kraft heraf bringes ind under den 20-årige forældelse i Danske Lov.

En af skifteretten stadfæstet *tvangsakkord* og en kendelse om *gældssanering* har virkning som et retsforlig, jf. konkurslovens § 189 henholdsvis § 226, stk. 1. Et *konkursbos* anerkendelse af en anmeldt fordring indebærer derimod ikke, at fordringen mod skyldneren får et særligt retsgrund- lag.

Visse *brancheklagenævn* – f.eks. Pengeinstitutankenævnet og Ankenævnet for Forsikring – har vedtægter, hvorefter debitor (det indklagede pengeinstitut mv.) ved at undlade at reagere inden en vis frist anses for at have tilsluttet sig nævnets afgørelse med den virkning, at afgørelsen har bindende virkning for debitor. I sådanne tilfælde må nævnets afgørelse sidestilles med et frivil- ligt forlig, der etablerer et særligt retsgrundlag.

Det må antages, at også *administrative afgørelser* kan udgøre et særligt retsgrundlag, *hvis* kra- vets eksistens og størrelse fremgår af afgørelsen, og *hvis* afgørelsen er bindende for parterne, fordi den ikke – eller ikke længere – kan indbringes for domstolene. Som eksempel kan nævnes en taksationsmyndigheds kendelse, som er blevet bindende. Hvis en afgørelse frit kan indbringes

for domstolene, fordi der ikke gælder nogen frist herfor, vil den derimod ikke udgøre et særligt retsgrundlag.

Der henvises i øvrigt til betænkningen kapitel VII, afsnit 2.1.2.

- De særlige regler i gældsloven og lov om værdipapirhandel

Gældslovens kapitel VI (§§ 43-49) indeholder særlige forældelsesregler for massegældsbreve.

Ved massegældsbreve forstås gældsbreve, der fremtræder som led i en sammenhørende udgivelse af et større antal gældsbreve med fælles tekst, jf. gældslovens § 4, stk. 2. Som eksempler på massegældsbreve kan nævnes statsobligationer og realkreditobligationer.

I det omfang massegældsbreve har karakter af fondsaktiver – hvilket f.eks. er tilfældet for så vidt angår realkreditobligationer – følger det af § 73 i lov om værdipapirhandel, at de almindelige forældelsesregler og ikke gældslovens regler finder anvendelse på krav på betaling af hovedstolen eller renter ifølge fondsaktiver. De særlige forældelsesregler i gældslovens kapitel VI har som følge heraf ikke større praktisk betydning.

At krav på betaling i henhold til fondsaktiver er omfattet af de almindelige forældelsesregler, er – for så vidt angår krav på betaling af *hovedstolen* – ensbetydende med, at kravet forældes på 20 år efter Danske Lov 5-14-4, da der er tale om en fordring, der efter sin art ikke er omfattet af 1908-loven, jf. opregningen i lovens § 1, stk. 1. Krav på betaling af *renter* forældes på 5 år fra forfaldsdagen, jf. 1908-lovens § 1, stk. 1, nr. 2.

Der henvises i øvrigt til betænkningen kapitel VII, afsnit 2.2.

4.3.2.2. Lovforslagets udformning

Udvalget foreslår, at forældelsesfristen for krav, der hviler på et særligt retsgrundlag forkortes fra 20 år til 10 år samtidig med, at begyndelsestidspunktet ændres fra stiftelsestidspunktet til forfaldstidspunktet.

Udvalget har ved fastlæggelsen af den foreslåede længde lagt vægt på, at der er tale om fordringer, hvis eksistens og størrelse er klart bevissikret. En frist på 10 år vil dog efter udvalgets opfattelse indebære, at hensynet til kreditor er tilstrækkelig tilgodeset.

Baggrunden for forslaget om at ændre begyndelsestidspunktet er navnlig, at den gældende ordning for så vidt angår gældsbreve kan have den u hensigtsmæssige konsekvens, at kravet kan

forældes, inden det er forfaldet. Herudover vil ændringen medføre, at der gælder samme begyndelsestidspunkt som ved fordringer omfattet af den almindelige frist på 3 år.

Udvalget finder, at bestemmelsen om særligt retsgrundlag på samme måde som efter gældende ret skal omfatte *gældsbreve*. Udvalget har derimod ikke fundet behov for som i 1908-lovens § 1, stk. 2, ved siden af gældsbreve (og forlig) at medtage andre skriftlige erklæringer, som indeholder en anerkendelse af fordringens tilblivelse og størrelse. Det selvstændige indhold af denne tilføjelse er begrænset, og efter udvalgets opfattelse kan der ikke peges på et særligt behov for at medtage sådanne andre skriftlige skylderklæringer i opregningen af krav med særligt retsgrundlag. Da gældsrebrevsbegrebet alene omfatter pengeforpligtelser, vil en konsekvens af ikke at medtage tilføjelsen være, at skylderklæringer vedrørende andet end pengeforpligtelser ikke vil være omfattet.

For så vidt angår de særlige forældelsesregler i gældsrebrevsloven henvises til den samtidig fremsatte lov om ændring af lov om køb, lov om forsikringsaftaler og forskellige andre love (Konsekvensrettelser som følge af forældelsesloven mv.). Der foreslås på nuværende tidspunkt alene konsekvensrettelser af disse regler.

Da værdipapirhandelslovens § 73 blot henviser til, at de almindelige forældelsesregler gælder for fondsaktiver, er der efter udvalgets opfattelse behov for udtrykkeligt i forældelsesloven at fastsætte forældelsesfristen for obligationer, som er fondsaktiver. Udvalget foreslår på den baggrund, at det udtrykkeligt fastsættes, at forældelsesfristen er 10 år, når fordringen er registreret i en værdipapircentral, idet udtrykket ”en værdipapircentral” ikke blot omfatter den eksisterende danske værdipapircentral, men også andre fora, hvor gældsbreve kan eller i fremtiden vil kunne registreres.

Det bemærkes, at aktier også er omfattet af begrebet fondsaktiver, men da aktier er udtryk for en ejendomsret og ikke omfattes af det almindelige fordringsbegreb, forældes aktier ikke. Fordring på aktieudbytte er derimod omfattet af værdipapirhandelslovens § 73, således at de almindelige forældelsesregler finder anvendelse herpå.

Bestemmelsen om særligt retsgrundlag skal efter udvalgets opfattelse herudover på samme måde som efter gældende ret omfatte *frivillige forlig, retsforlig, domme og voldgiftsafgørelser*.

Endvidere er udvalget af den opfattelse, at bestemmelsen – ligeledes svarende til gældende ret – skal omfatte *betalingspåkrav påtegnet af fogedretten* efter reglerne i retsplejelovens kapitel 44 a.

Det følger af gældende ret, at en opgørelse i fogedretten i forbindelse med foretagelse af udlæg ikke etablerer et særligt retsgrundlag. Udvalget foreslår ikke ændringer heraf. Imidlertid foreslår

udvalget en regel om, at hvis der for en fordring med særligt retsgrundlag sker afbrydelse af forældelsesfristen ved indgivelse af anmodning om udlæg, løber en ny forældelsesfrist på 10 år *også* for de under fogedforretningen opgjorte omkostninger og uforældede renter. Der henvises til pkt. 4.4.2.1.

Det har endvidere været udvalgets opfattelse, at *ankenævnsafgørelser*, som er blevet bindende, på samme måde som efter gældende ret, bør være omfattet af begrebet ”særligt retsgrundlag”.

Hvad angår *administrative afgørelser*, finder udvalget, at en sådan afgørelse bør anses for et særligt retsgrundlag, hvis afgørelsen fastslår kravets eksistens og størrelse og er bindende for parterne, fordi den hverken kan indbringes for nogen anden administrativ myndighed eller for domstolene, eller fordi den ikke er indbragt for en anden administrativ myndighed eller for domstolene inden for en foreskrevet frist. Det bemærkes, at det er udgangspunktet, at der ikke gælder frister for at indbringe en afgørelse for højere administrativ myndighed eller for domstolene.

Ud over administrative afgørelser om krav mellem private og privates krav mod det offentlige bør efter udvalgets opfattelse også administrative afgørelser om det offentliges krav mod private være omfattet, hvis der er tale om afgørelser, der opfylder de nævnte betingelser.

Udvalget har ikke fundet, at der er behov for i bestemmelsen om særligt retsgrundlag udtrykkeligt at nævne administrative myndigheders afgørelser eller ankenævnsafgørelser, men det foreslås at angive, at der skal være tale om, at kravet er fastslået ved dom mv. ”eller anden bindende afgørelse”.

På samme måde som efter gældende ret foreslår udvalget, at bestemmelsen om særligt retsgrundlag alene skal omfatte kravet på hovedstolen samt *renter*, der er påløbet – og ikke er forældet – på tidspunktet for tilvejebringelsen af det særlige retsgrundlag. Krav på renter, der påløber efter tilvejebringelsen af det særlige retsgrundlag, skal derimod være omfattet af hovedreglen i lovforslagets § 3 om en forældelsesfrist på 3 år svarende til, at disse renter i dag er omfattet af 1908-loven. Det tilsvarende bør ifølge udvalget gælde i forhold til *gebyrer, herunder rykkergebyrer, og lignende*.

Udvalget foreslår, at der i tilknytning til reglen om særligt retsgrundlag medtages en udtrykkelig bestemmelse om, at krav på senere forfaldne renter, gebyrer og lignende forældes efter hovedreglen i § 3.

Justitsministeriet kan tilslutte sig udvalgets synspunkter om fordringer med særligt retsgrundlag, og lovforslaget er udformet i overensstemmelse med udvalgets lovudkast. Justitsministeriet er således enig med udvalget i, at der fortsat bør være særlige regler om forældelse af fordringer,

der hviler på et særligt retsgrundlag. Desuden kan Justitsministeriet tilslutte sig udvalgets forslag til afgrænsning af særligt retsgrundlag, idet det er forudsat, at gældsbreve også omfatter digitale gældsbreve.

Der henvises til lovforslagets § 5 og bemærkningerne hertil.

4.3.3. Lån og kreditter uden særligt retsgrundlag

4.3.3.1. Gældende ret

Krav i henhold til lån og kreditter uden særligt retsgrundlag kan f.eks. være pengeinstitutters krav som følge af ubevilgede overtræk på indlånskonti og krav i henhold til kassekreditter, herunder overtræk på sådanne kreditter. For så vidt angår andre end pengeinstitutter kan der f.eks. være tale om lån mellem slægtninge og andre lån mellem private. Endvidere kan der være tale om lån ydet af det offentlige, eksempelvis studielån eller slutlån efter lov om statens uddannelsesstøtte, jf. lovbekendtgørelse nr. 628 af 23. juni 2005 med senere ændringer.

Fordring på *hovedstolen* i henhold til et lån eller en kredit er ikke omfattet af 1908-loven, jf. opregningen i lovens § 1, stk. 1, modsætningsvis. Sådanne fordringer er således undergivet den 20-årige forældelse efter Danske Lov 5-14-4. Fristen regnes fra stiftelsestidspunktet, hvilket for lån vil sige tidspunktet for låneaftalens indgåelse. For kassekrediters vedkommende kan fordringen formentlig først anses for stiftet på det tidspunkt, hvor der trækkes på kreditten. Fristen kan afbrydes ved påmindelse, herunder ved fremsendelse af årsopgørelse eller rykkerskrivelse, og den praktiske hovedregel bliver derfor, at den 20-årige forældelse regnes fra den seneste henvendelse til skyldneren vedrørende gælden – eller fra eventuel erhvervelse af dom eller forlig mv.

Renter af lån er omfattet af 1908-lovens 5-årige forældelsesfrist, jf. lovens § 1, stk. 1, nr. 2. Fristen regnes fra forfaldsdagen. Dette indebærer, at ubetalte renter, der er forfaldet mere end 5 år forud for opgørelsestidspunktet eller tidspunktet for afbrydelse af forældelsesfristen, er forældede.

Hvad angår *renter af gælden ifølge en kassekredit* må det formentlig antages, at renter tilskrevet inden for maksimum af en kassekredit ikke er omfattet af 1908-loven, da der inden for maksimum ikke synes at være tilstrækkeligt grundlag for at sondre mellem debitering af renter og andre debiteringer. Hvis der sker indbetalinger på kreditten, vil renter tilskrevet inden for maksimum i øvrigt normalt kunne anses for betalt gennem efterfølgende indbetalinger på kreditten, således at der slet ikke opstår noget spørgsmål om forældelse. Renter, der tilskrives ud over maksimum, må i princippet være omfattet af den 5-årige forældelse, men pengeinstituttet må være berettiget til at betragte eventuelle efterfølgende indbetalinger som primært medgået til dækning

af disse renter. Er der tale om renter tilskrevet ud over kredittens maksimum efter den seneste indbetaling, er disse omfattet af den 5-årige forældelse.

Hvis långivers krav på hovedstolen er forældet efter Danske Lov 5-14-4, bortfalder også alle krav på renter og løbende provisioner mv., dvs. også selv om disse krav ikke ville være forældede, hvis de blev behandlet som selvstændige krav.

4.3.3.2. Lovforslagets udformning

Det er udvalgets opfattelse, at krav på hovedstolen i henhold til lån og kreditter ikke bør være undergivet den almindelige regel om forældelse på 3 år fra forfaldstid. Til støtte for en længere forældelsesfrist taler, at der i disse tilfælde i reglen ikke vil være tvivl om fordringens eksistens og størrelse. En frist på 3 år vil desuden kunne virke urimelig i tilfælde, hvor fordringshaveren ikke har haft særlig anledning til at inddrive sit tilgodehavende, f.eks. i forholdet mellem slægtninge eller andre nærtstående, hvor fristen ikke afbrydes f.eks. gennem betaling af renter.

Udvalget foreslår, at hovedstolen i henhold til lån og kreditter ligesom i norsk ret og på samme måde som hovedstolen for krav, der hviler på et særligt retsgrundlag, skal være omfattet af en forældelsesfrist på 10 år, der som udgangspunkt regnes fra forfaldstidspunktet.

Udvalget finder dog, at renter, gebyrer og lignende bør være omfattet af den almindelige frist på 3 år.

Desuden er det udvalgets opfattelse, at det er nødvendigt at fastsætte en særregel om begyndelsestidspunktet ved krav i henhold til kassekreditter og andre lån med variabelt lånebeløb, for hvilke der ikke er aftalt et indfrielsestidspunkt. Udvalget finder, at fristen i denne situation som udgangspunkt bør regnes fra den seneste postering – indsættelse eller hævning – på kontoen, der er foretaget af andre end fordringshaveren. Herved lægges der vægt på, om kontoen fortsat bruges af skyldneren. Bankens debitering af renter og gebyrer mv. tillægges derimod ikke betydning.

Fristen bør dog ifølge udvalget senest løbe fra det tidspunkt, til hvilket gælden er opsagt til indfrielse. Uden en sådan bestemmelse ville forældelsesfristen blive udskudt ved enhver efterfølgende indsættelse eller hævning fra skyldnerens side, uanset at kontoen er opsagt til indfrielse.

Udvalget finder, at denne særregel også bør omfatte ubevilgede overtræk på kassekreditter uden aftalt indfrielsestidspunkt.

Udvalget finder endvidere, at krav i anledning af ubevilgede overtræk på indlånskonti, lån og kassekreditter i pengeinstitutter bør forældes på samme måde som egentlige lån, og at sådanne

krav således ikke bør være omfattet af den almindelige forældelsesfrist på 3 år. Baggrunden herfor er navnlig, at det efter udvalgets opfattelse ikke kan anses for rimeligt, at kreditor stilles ringere og debitor bedre, når debitor har foretaget træk på kontoen uden samtykke fra kreditor.

Udvalget foreslår, at det udtrykkeligt angives, at ubevilgede overtræk på konti i pengeinstitutter er omfattet af forældelsesfristen på 10 år. I modsat fald er der risiko for, at bestemmelsen fortolkes således, at ubevilgede overtræk ikke er omfattet.

For så vidt angår *renter mv. tilskrevet inden for maksimum af en kassekredit* finder udvalget, at disse bør være undergivet samme forældelsesfrist som kravet på hovedstolen, således som det formentlig også må antages at følge af gældende ret. Det gælder, uanset om der er aftalt et indfrielsestidspunkt for kassekrediten eller ikke.

Der henvises i øvrigt til betænkningen kapitel VII, afsnit 3.5.

Justitsministeriet kan tilslutte sig udvalgets synspunkter, og lovforslaget er udarbejdet i overensstemmelse med udvalgets lovudkast.

Der henvises til lovforslagets § 6 og bemærkningerne hertil.

4.3.4. Indlån i pengeinstitutter

4.3.4.1. Gældende ret

Som det er tilfældet for et pengeinstituts fordringer i henhold til en låne- eller kreditaftale (bortset fra renter), er heller ikke en kundes krav på udbetaling af indeståendet på en bankbog eller anden indlånskonto omfattet af den 5-årige forældelse. Sådanne krav er således undergivet den 20-årige forældelsesfrist efter Danske Lov 5-14-4.

Forældelsesfristen må – når bortses fra en eventuel påmindelse fra kundens side – regnes fra den seneste postering, der er indført i bankbogen eller på anden måde meddelt kunden. En sådan postering må anses for en erkendelse af gælden fra pengeinstituttets side.

I princippet er kundens krav på indlånsrenter omfattet af 1908-lovens § 1, stk. 1, nr. 2. Renter, som *er* bogført på kontoen, kan dog formentlig ikke anses for omfattet af 1908-loven. Hvis kontohaverens fordring på hovedstolen ikke er forældet efter Danske Lov 5-14-4, kan renter, der er bogført på kontoen, således heller ikke anses for forældede – heller ikke, selv om renterne ikke er tilskrevet i bankbog eller på anden måde meddelt kontohaveren. Et eventuelt krav på renter, der *ikke* er bogført, forældes derimod på 5 år efter 1908-loven. Hvis kravet på hovedstolen er forældet, vil også alle krav på renter – herunder bogførte renter – være forældede.

4.3.4.2. Lovforslagets udformning

Det er udvalgets opfattelse, at der er et særligt hensyn at tage til kreditor, når det gælder forældelse af indlån. Indskud foretages således ofte på lang og ubestemt tid, og uden at fordringshaveren har anledning til at afbryde forældelsen. Det er således udvalgets opfattelse, at der bør fastsættes en lang forældelsesfrist for krav i henhold til indlån.

Udvalget finder ikke, at en frist på 10 år fra forfaldsdag, således som foreslået for bl.a. krav i henhold til lån og kreditter, jf. pkt. 4.3.2.2, vil være tilstrækkelig lang.

Udvalget foreslår derfor en forældelsesfrist på 20 år regnet fra den seneste indsættelse, hævnning, rentetilskrivning eller postering i øvrigt på kontoen. Det nævnte begyndelsestidspunkt bør efter udvalgets opfattelse gælde, uanset om posteringen mv. er meddelt kontohaveren eller ikke. Udvalget foreslår, at der ikke lægges vægt på, om posteringen mv. er meddelt kontohaveren, da der efter mange års forløb let kan opstå bevisproblemer med hensyn til, om en postering, f.eks. bogføring af renter, er meddelt kontohaveren.

For så vidt angår renter af indskuddet er det udvalgets opfattelse, at krav på *tilskrevne renter* bør være omfattet af særreglen om forældelse af indlån og dermed – således som det formentlig må antages at følge af gældende ret – bør være undergivet samme forældelsesfrist som kravet på hovedstolen. For at undgå tvivl om, hvad der gælder vedrørende kravet på tilskrevne renter, foreslås det udtrykkeligt angivet i bestemmelsen, at sådanne renter også er omfattet af særreglen.

Efter udvalgets opfattelse bør også indlån i sparevirksomheder, jf. § 334, stk. 1, i lov om finansiel virksomhed, jf. lovbekendtgørelse nr. 286 af 4. april 2006 med senere ændringer, være omfattet af særreglen, og det foreslås derfor, at området for bestemmelsen angives at være ”fordringer i henhold til indlån i *pengeinstitutter eller lignende*”.

Justitsministeriet kan tilslutte sig udvalgets synspunkter, og lovforslaget er udformet i overensstemmelse med udvalgets lovudkast.

Der henvises til lovforslagets § 7 og bemærkningerne hertil.

4.3.5. Forældelse i det hele af krav på løbende ydelse

4.3.5.1. Gældende ret

De *enkelte løbende ydelser*, der hviler på en ret (grundfordringen) til nu eller i fremtiden med jævne mellemrum at kræve en ydelse, der ikke er afdrag på en skyldig hovedstol, forældes som selvstændige krav.

Der kan henvises til 1908-lovens § 1, stk. 1, nr. 2, hvorefter der gælder en 5-årig forældelsesfrist for fordring på ”restance af stadigt tilbagevendende afgift, som hviler på fast ejendom og uden særlig vedtagelse går over fra ejer til ejer, på forfalden rente, på restance af livrente, overlevelsesrente, pension, aftægtsyndelse, underholdsbidrag eller anden lignende ydelse, som forfalder med bestemte mellemrum og ikke er at betragte som afdrag på en skyldig kapital”. Der kan endvidere henvises til 1908-lovens § 1, stk. 1, nr. 4, i relation til f.eks. krav på ejendomsskatter, kloakbidrag osv.

Den 5-årige forældelsesfrist for den enkelte ydelse løber fra forfaldstidspunktet, dvs. fra det tidspunkt, hvor ydelsen kan kræves betalt. Herudover kan kravet på den enkelte ydelse accessorisk blive omfattet af forældelsen efter Danske Lov 5-14-4 på den måde, at forældelse af grundfordringen efter denne bestemmelse indebærer, at også alle krav på de enkelte ydelser bortfalder, jf. nedenfor.

Hviler *grundfordringen* på *aftale*, eksempelvis en pensionsaftale, vil den være omfattet af den 20-årige forældelse efter Danske Lov 5-14-4, der i princippet løber fra grundfordringens stiftelse, dvs. fra aftalens indgåelse.

Imidlertid opstår der i en del af de omhandlede tilfælde, f.eks. ved aftaler om livrente, aftægt eller pension, det problem, at forældelsen efter Danske Lov 5-14-4, hvis den regnes fra aftalens indgåelse, kan indebære, at grundfordringen ville være forældet, før den første ydelse skulle være betalt. Bl.a. med sigte på sådanne tilfælde antages det, at Danske Lov ikke gælder, eller at fristen i hvert fald ikke skal regnes fra stiftelsen, i tilfælde, hvor enhver aktuel virkning af skyldforholdet er udskudt til en uvis fremtid, der kan falde efter 20 års forløb. I tilfælde, hvor virkningen af skyldforholdet ikke er udskudt ”til en uvis fremtid”, men til et bestemt tidspunkt, der kan ligge mere end 20 år frem i tiden – f.eks. hvor aftalen indgås på et tidspunkt, hvor den berettigede er 40 år, og hvor den første ydelse skal betales ved det fyldte 70. år – må fristen formentlig antages at skulle regnes fra det tidspunkt, hvor den første ydelse forfalder.

Det må formentlig antages, at grundfordringen også forældes efter Danske Lov 5-14-4 i tilfælde, hvor den hviler på en *afgørelse*, f.eks. en dom, der pålægger en familieretlig underholdsforpligtelse.

Danske Lov 5-14-4 finder derimod ikke anvendelse på adgangen til at gøre et lovbestemt krav gældende. Eksempelvis forældes retten til med virkning for fremtiden at få pålagt en tidligere ægtefælle en forpligtelse til at betale underholdsbidrag og retten til for fremtiden at modtage en lovbestemt offentlig ydelse, f.eks. førtidspension eller folkepension, ikke som følge af, at kravet kunne være rejst mere end 20 år tidligere.

Det antages, at en *grundbyrderet* – dvs. selve retten til af den til enhver tid værende ejer af en ejendom at kræve visse periodiske ydelser – ikke er genstand for forældelse.

Fristen efter Danske Lov 5-14-4 afbrydes ved påmindelse eller anerkendelse, og det må i denne forbindelse antages, at enhver betaling af en ydelse i henhold til grundfordringen indebærer en anerkendelse.

I tilfælde, hvor grundfordringen forældes, antages det, at også ethvert krav på de enkelte ydelser forældes, dvs. også ydelser, som ikke selvstændigt ville være forældet efter den 5-årige forældelse.

4.3.5.2. Lovforslagets udformning

Udvalget foreslår en særlig regel om forældelse af selve retten til fordring på pension, livrente, aftægtsydelse, underholdsbidrag eller anden lignende ydelse. Efter udvalgets opfattelse kan det medføre en urimelig situation for skyldneren, hvis fordringshaveren på et hvilket som helst tidspunkt kan kræve for fremtiden at modtage de enkelte løbende ydelser, der udspringer af grundfordringen.

Udvalget foreslår desuden, at bestemmelsen skal omfatte såvel aftalte krav som krav, der hviler på en afgørelse.

Bestemmelsen bør derimod efter udvalgets opfattelse ikke omfatte krav, der støttes på en lovbestemt forpligtelse. Selve retten til med virkning for fremtiden at få pålagt en tidligere ægtefælle en forpligtelse til at betale underholdsbidrag eller selve retten til for fremtiden at modtage en lovbestemt offentligretlig ydelse, f.eks. førtidspension eller folkepension, vil således ikke forældes. Dette svarer til, hvad der antages at følge af gældende ret.

Udvalget foreslår endvidere, at der gøres undtagelse for grundbyrder, dvs. selve ”grundbyrderetten”. Dette svarer også til, hvad der antages at følge af gældende ret.

Forældelsesfristen for de grundfordringer, der er omfattet af bestemmelsen, foreslås af udvalget fastsat til 10 år regnet fra den dag, da den sidste ydelse blev betalt, eller, hvis ingen betaling har fundet sted, fra den dag, da den første ydelse kunne kræves betalt.

Udvalget har overvejet, om en frist på 10 år er tilstrækkelig, eller om der burde fastsættes en længere frist, f.eks. en frist på 20 år. Efter udvalgets opfattelse taler hensynet til debitor imidlertid imod en så lang frist, og der kan efter udvalgets opfattelse ikke peges på et væsentligt behov for en så lang forældelsesfrist på dette område ud fra hensynet til kreditor.

Endelig foreslår udvalget, at den pågældende bestemmelse udtrykkeligt angiver, at fordringerne på de enkelte ydelser i henhold til grundfordringen desuden forældes efter de foreslåede almindelige fristregler.

Justitsministeriet kan tilslutte sig udvalgets synspunkter, og lovforslaget er udformet i overensstemmelse med udvalgets lovudkast.

Der henvises til lovforslagets § 8 og bemærkningerne hertil.

4.3.6. Værge- og fuldmagtsforhold mv.

4.3.6.1. Gældende ret

Der findes ikke i gældende dansk ret særlige forældelsesregler for tilfælde, hvor der er et særligt afhængigheds- eller loyalitetsforhold mellem fordringshaveren og skyldneren, og hvor det af denne grund ikke kan forventes, at fordringen gøres gældende.

De typer af krav, der kan blive tale om, er af meget forskelligartet karakter.

I værgeforhold kan der f.eks. være tale om krav i anledning af værgens tilegnelse af den umyndiges midler, eller erstatningskrav i anledning af, at værgen misbruger sin stilling ved at undlade at afbryde forældelsen af et krav mod værgen selv.

Hvad angår et selskabs krav mod bestyrelsesmedlemmer mv. kan der f.eks. være tale om, at bestyrelsen har foretaget ulovlige udlodninger til sig selv, eller at direktøren har handlet ansvarspådragende i forbindelse med driften af selskabet, f.eks. ved foretagelse af risikofyldte og tabsgivende dispositioner for selskabet.

I praksis er det antaget, at en umyndigs erstatningskrav mod en værge i anledning af dennes tilsidesættelse af sine pligter som værge ikke er omfattet af 1908-loven. Sådanne erstatningskrav er således alene omfattet af den 20-årige forældelsesfrist efter Danske Lov.

Et selskabs krav mod bestyrelsesmedlemmer eller selskabets direktør antages derimod som udgangspunkt at være omfattet af 1908-loven, jf. lovens § 1, stk. 1, nr. 1, litra e (om krav, der støttes på aftale om udførelse af arbejde eller anden personlig virksomhed), eller § 1, stk. 1, nr. 5 (erstatningskrav uden for kontrakt).

Uanset om det pågældende krav er omfattet af 1908-loven eller Danske Lov, antages det, at forældelse af kravet mod værgen eller en fuldmægtig ikke indtræder, når skyldneren som værge

eller fuldmægtig for fordringshaveren har udnyttet sin stilling til at undlade at foretage pligtig afbrydelse.

Der henvises i øvrigt til betænkningen kapitel VII, afsnit 6.2.

4.3.6.2. Lovforslagets udformning

Udvalget finder, at der er behov for at indføre regler om tillægsfrist/udskudt begyndelsestidspunkt i tilfælde, hvor der består et særligt pligtforhold mellem fordringshaveren og skyldneren, og hvor kravet udspringer af skyldnerens tilsidesættelse af sine forpligtelser over for fordringshaveren

For så vidt angår krav mod *fuldmægtig, bestyrelsesmedlem eller direktør*, der udspringer af den pågældendes tilsidesættelse af sine forpligtelser ved hvervets udførelse, er det udvalgets opfattelse, at der bør indføres en tillægsfrist på 3 år, der regnes fra hvervets ophør eller – hvis dette tidspunkt er tidligere – fra det tidspunkt, da fordringshaveren eller den, der i øvrigt kan gøre fordringen gældende på fordringshaverens vegne, er eller burde være blevet bekendt med de omstændigheder, hvorpå kravet støttes. Tillægsfristen skal supplere de foreslåede generelle forældelsesfrister.

Baggrunden for forslaget om, at tillægsfristen senest skal begynde at løbe fra det tidspunkt, da fordringshaveren mv. er eller burde være blevet bekendt med de relevante omstændigheder, er hensynet til skyldneren. I modsat fald ville der kunne rejses erstatningskrav mod f.eks. en direktør i et selskab i indtil 3 år efter dennes fratreden for et ansvarspådragende forhold, der måtte have fundet sted længe forinden, uanset at selskabet (dettes bestyrelse) allerede dengang var bekendt med forholdet.

Udvalget foreslår, at det angives i den pågældende bestemmelse, at forældelse *tidligst* indtræder 3 år efter hvervets ophør eller det tidligere tidspunkt, da fordringshaveren, eller den der i øvrigt kan gøre fordringen gældende på fordringshaverens vegne, blev eller burde være blevet bekendt med de omstændigheder, hvorpå kravet støttes. Dette skyldes, at udvalget har villet fastholde, at det er de almindelige forældelsesregler, som gælder, hvis disse regler fører til et senere forældelsestidspunkt.

For så vidt angår krav i *værgeforhold*, som udspringer af værgens tilsidesættelse af sine forpligtelser, foreslår udvalget i stedet for en tillægsfrist fra forholdets ophør en regel om, at de almindelige forældelsesfrister i § 3, stk. 1 og 3 – dvs. den korte frist på 3 år, der kan suspenderes, kombineret med absolutte frister på 10 eller 30 år – først begynder at løbe på tidspunktet for værgeforholdets ophør.

Baggrunden for dette forslag er, at en frist på 3 år fra værgesforholdets ophør efter udvalgets opfattelse i visse tilfælde vil kunne være for kort. Er der f.eks. tale om en mindreårigs krav mod værger, vil det således kunne anses for urimeligt i forhold til fordringshaveren, at denne senest 3 år efter opnået myndighedsalder skal gøre kravet gældende, uanset at den pågældende først senere bliver bekendt med kravet. Dette vil eksempelvis kunne forekomme i tilfælde, hvor værger har tilegnet sig midler tilhørende den dengang mindreårige.

Der henvises i øvrigt til betænkningen kapitel VII, afsnit 6.6.

Justitsministeriet kan tilslutte sig udvalgets synspunkter, og lovforslaget er udformet i overensstemmelse med udvalgets lovudkast.

Der henvises til lovforslagets §§ 9-10 og bemærkningerne hertil.

4.3.7. Kaution og regreskrav

4.3.7.1. Gældende ret

For så vidt angår *kreditorers krav mod kautionister* følger det af § 48, stk. 1, i lov om finansiel virksomhed, jf. lovbekendtgørelse nr. 286 af 4. april 2006 med senere ændringer, at hvis *en kautionist uden for erhvervsforhold* har stillet kaution for et lån ydet af et pengeinstitut, og låntager udebliver med betaling af hovedstol, afdrag og renter, skal pengeinstituttet senest 3 måneder efter de pågældende ydelsers forfaldsdag give skriftlig meddelelse herom til kautionisten. Dette gælder også, hvis pengeinstituttet giver låntageren henstand, uden at kautionisten har givet samtykke hertil i det konkrete tilfælde.

Ved overskridelse af 3 månedersfristen kan kautionsforpligtelsen kun gøres gældende over for kautionisten for det beløb, som låntagerens gæld efter den sikrede fordring ville have udgjort, hvis låntager havde betalt alle ydelser rettidigt indtil det tidspunkt, som ligger 3 måneder forud for det tidspunkt, hvor meddelelse gives, jf. § 48, stk. 2.

Efter § 48, stk. 6, jf. stk. 1, bortfalder en aftale om kaution uden for erhvervsforhold for lån ydet af et pengeinstitut efter 5 år, hvis kautionsaftalen er indgået til sikkerhed for en kredit med variabelt lånebeløb, f.eks. en kassekredit, eller for et lån uden fast forfaldstidspunkt, og ellers efter 10 år, medmindre forpligtelsen forinden er gjort gældende af pengeinstituttet.

Fristen regnes fra kautionsaftalens indgåelse. Fristen afbrydes ved pengeinstituttets fremsættelse af kravet over for kautionisten. Der stilles ikke særlige formkrav til kravets fremsættelse, men betingelserne for at gøre forpligtelsen gældende skal være til stede. Det vil ved selvskyldnerkaution være tilfældet ved hovedmandens misligholdelse, mens kreditor ved simpel kaution skal

have foretaget udtømmende retsforfølgning mod hovedmanden, inden kautionen kan gøres gældende.

Hvis det långivende pengeinstitut har fremsat krav om betaling over for kautionisten, finder de almindelige forældelsesregler anvendelse herefter.

Bestemmelsen i § 48, stk. 6, i lov om finansiel virksomhed er ikke en egentlig forældelsesregel, men en lovbestemt tidsbegrænsning af kautionsforpligtelsen. Reelt har reglen dog samme virkning som en forældelsesregel, og den medfører en forholdsvis effektiv beskyttelse inden for lovens område af den private kautionist, som uden en sådan regel ville kunne mødes med et krav efter meget lang tids forløb.

Bestemmelserne i lov om finansiel virksomhed overflødiggør imidlertid ikke forældelsesreglerne.

For det første vil disse være aktuelle i alle tilfælde, hvor underretningspligten efter § 48, stk. 1, er opfyldt, og hvor kravet mod kautionisten er gjort gældende inden for fristerne i stk. 6. For det andet omfatter reglerne kun kaution uden for erhvervsforhold, dvs. kaution, der ikke indgår i en erhvervsmæssig relation mellem låntager og kautionist. Endvidere gælder reglerne kun for kaution, der er stillet for lån ydet af et pengeinstitut, jf. § 48, stk. 6, jf. stk. 1. Også andre professionelle end banker indgår imidlertid kautionsaftaler med private, f.eks. realkreditinstitutter.

Efter gældende ret forældes *krav mod kautionister* efter 1908-lovens regler, hvis der er tale om kaution for et krav, der er omfattet af denne lov, jf. 1908-lovens § 1, stk. 1, nr. 3, og i øvrigt efter Danske Lov 5-14-4.

Hvis hovedmandens skyld er omfattet af 1908-loven, forældes kreditors krav mod kautionisten således også efter denne lov. Kreditors krav mod hovedmanden er imidlertid i langt de fleste tilfælde ikke omfattet af 1908-loven, da kaution først og fremmest etableres som sikkerhed for tilbagebetaling af pengelån, der ikke er omfattet af 1908-loven.

Kautionsforpligtelsen og hovedmandens forpligtelse forældes hver for sig, hvilket er ensbetydende med, at forældelse kan indtræde på forskellige tidspunkter. Det forhold, at forældelsesfristen for hovedkravet afbrydes, medfører ikke, at forældelsesfristen for kravet mod kautionisten ligeledes afbrydes.

Er et krav mod en kautionist omfattet af den 20-årige forældelse efter Danske Lov 5-14-4, regnes fristen fra stiftelsestidspunktet, hvilket vil sige kautionsaftalens indgåelse.

Hvis kravet er omfattet af den 5-årige forældelsesfrist efter 1908-loven, regnes fristen fra forfaldstidspunktet. Ved selvskyldnerkaution, hvor kautionistens forpligtelse indtræder straks ved hovedmandens misligholdelse over for kreditor, forfalder kravet på misligholdelsestidspunktet. Ved simpel kaution og tabskaution, hvor kautionistens forpligtelse indtræder, når det er godtgjort, at hovedmanden ikke kan betale, regnes fristen fra det tidspunkt, hvor det kan konstateres, at fordringen eller en del heraf ikke kan opnås hos hovedmanden.

Hvis kreditors fordring mod hovedmanden forældes, antages det, at kautionsforpligtelsen bortfalder. Der kan imidlertid være indgået en *aftale* mellem parterne om, at kautionisten hæfter til trods for, at kreditors krav mod hovedmanden forældes.

Bestemmelsen i 1908-lovens § 1, stk. 1, nr. 3, omfatter ikke *kautionistens regreskrav mod hovedmanden*. Kautionistens regreskrav kan normalt støttes på, at kautionisten ved at indfri fordringen *indtræder* i kreditors ret mod hovedmanden. Kautionisten får ikke herved bedre ret, end kreditor havde ved indfrielsen, hvilket bl.a. har betydning, når hovedfordringen forældes. Når kautionsforpligtelsen er påtaget ifølge *aftale* med hovedmanden, kan kautionisten også støtte sit regreskrav på denne aftale.

Støttes et regreskrav på en *aftale* med hovedmanden, vil det være undergivet den 20-årige frist efter Danske Lov 5-14-4. Dette gælder, uanset om hovedfordringen er omfattet af 1908-loven. Den 20-årige frist regnes fra stiftelsestidspunktet, hvilket her vil sige aftalen om kautionsforpligtelsen mellem hovedmanden og kautionisten.

Støttes regreskravet på et *indtrædelsessynspunkt*, forældes regreskravet på tilsvarende måde som kreditors oprindelige krav mod skyldneren. Det indebærer, at forældelsesfristen regnes fra det tidspunkt, hvor forældelsesfristen for kreditors oprindelige krav begyndte at løbe, og at kautionistens regreskrav bortfalder på det tidspunkt, hvor hovedfordringen ville være forældet.

Hvis indfrielsen sker i slutningen af den forældelsesfrist, der gælder mellem kreditor og hovedmanden, kan det i visse tilfælde være vanskeligt for kautionisten at nå at gøre sit regreskrav gældende mod hovedmanden. Det vil f.eks. være tilfældet, hvor den indfrieede skyld hviler på et gældsbrev, der er underskrevet samtidig med, at der er indgået aftale mellem hovedmanden og kautionisten om kautionsforpligtelsen, og hvor indfrielsen sker tæt på udløbet af den 20-årige forældelsesfrist.

For så vidt angår spørgsmålet om *kautionistens regreskrav mod en medkautionist* følger det af gældsbrevslovens § 61, jf. § 2, stk. 2, at hvis der er tale om såkaldt samkaution – dvs. hvor to eller flere kautionister har påtaget sig en fælles kautionsforpligtelse, således at hver enkelt med føje kan påregne, at også de øvrige kautionister kommer til at hæfte – har den indfrieende sam-

kautionsret mod sine medskyldere. Det er almindeligt antaget, at der ved andre kautionsformer er regresret efter samme retningslinjer som ved samkaution.

Er der ikke tale om samkaution, antages regreskravet mod medkautionisten at hvile på synspunktet om indtrædelse i kreditors ret mod de øvrige skyldere, således at den indfrie kautionist ikke kan få en bedre ret, end kreditor havde på indfrielsestidspunktet. Derimod antages det ved samkaution, hvor kautionisterne har forpligtet sig i fællesskab, at en indfrie samkautionist har et selvstændigt regreskrav.

1908-lovens § 1, stk. 1, nr. 3, antages at omfatte en kautionists regreskrav mod en medkautionist, hvis medkautionen er stillet for et krav, der omfattes af loven, og regreskravet støttes på de andre kautionisters kautionsforpligtelse. I andre tilfælde (f.eks. hvor medkautionen er stillet for et krav, der hviler på et særligt retsgrundlag) er regreskravet omfattet af Danske Lov 5-14-4.

Er kravet omfattet af Danske Lov 5-14-4, regnes fristen fra stiftelsestidspunktet.

Er kravet omfattet af 1908-loven, er begyndelsestidspunktet i de tilfælde, hvor regreskravet støttes på et indtrædelsessynspunkt, formentlig det tidspunkt, hvor fristen for kreditors krav begynder at løbe, dvs. det tidspunkt, hvor kreditor kunne have krævet medkautionisten for ydelsen. Da kautionisten i disse tilfælde ikke får bedre ret, end kreditor havde på indfrielsestidspunktet, bortfalder i disse tilfælde kautionistens regreskrav mod medkautionisten, hvis hovedfordringen forældes.

Støttes regreskravet derimod på en fælles samkautionsforpligtelse, antages fristen derimod først at løbe fra indfrielsestidspunktet.

Regreskrav mellem flere, som i henhold til aftale er solidarisk ansvarlige på lige fod, kan f.eks. opstå i tilfælde, hvor der er flere låntagere eller flere købere af en fast ejendom mv.

På samme måde som ved samkaution må det antages, at regreskravet i forældelsesmæssig henseende anses for et ”selvstændigt” krav, således at den indfrie retsstilling ikke beror på kreditors ret mod de øvrige skyldere (indtrædelsessynspunktet).

Det afgørende for forældelsesfristens længde og begyndelsestidspunkt er derimod, om det pågældende regreskrav i sig selv er omfattet af 1908-loven eller af Danske Lov 5-14-4. Hvis kravet er omfattet af den 20-årige forældelsesfrist efter Danske Lov, regnes fristen fra stiftelsestidspunktet, dvs. aftalen mellem parterne. Er kravet omfattet af 1908-loven, må det formentlig antages, at 5-årsfristen for regreskravet skal regnes fra det tidspunkt, da kravet gøres gældende mod den regresberettigede (eller denne på anden måde bliver gjort bekendt med det).

Det er antaget i praksis, at *et regreskrav mellem solidarisk ansvarlige skadevoldere* i forældelsesmæssig henseende skal anses for et selvstændigt krav og dermed ikke alene beror på et indtrædelsessynspunkt.

I relation til 1908-loven må det formentlig antages, at 5-årsfristen skal regnes fra det tidspunkt, da kravet gøres gældende mod den regresberettigede.

I relation til den 20-årige forældelsesfrist efter Danske Lov regnes fristen fra stiftelsestidspunktet, det vil formentlig sige tidspunktet for den skadevoldende handling.

Spørgsmålet om forældelse af regreskrav kan også opstå i tilfælde, hvor *en tredjemand* helt eller delvis dækker skadelidtes tab og i den anledning har et regreskrav mod den erstatningsansvarlige. Som eksempel kan nævnes et krav, som et forsikringsselskab efter dækning af en skade har mod den erstatningsansvarlige, jf. erstatningsansvarslovens § 22, stk. 1.

Det antages, at krav af denne type er ”afledede” krav, således at kravet ud fra indtrædelsessynspunktet kun kan gøres gældende inden for rammerne af det krav, som skadelidte ellers ville have haft mod den erstatningsansvarlige. Dette må antages i hvert fald som udgangspunkt også at gælde i forældelsesmæssig henseende, således at regreskravet forældes sammen med skadelidtes krav.

Det afgørende for forældelsesfristens længde og begyndelsestidspunkt for denne type af regreskrav er således i almindelighed, hvad der gælder for skadelidtes krav mod den erstatningsansvarlige, dvs. om skadelidtes krav er omfattet af 1908-loven eller ikke.

Regreskrav kan også opstå i tilfælde, hvor et ansvar for f.eks. mangler ved en ydelse eller for en af denne forvoldt skade søges tilbageført til *et tidligere led i omsætningskæden*.

Spørgsmålet om forældelse af regreskrav mod tidligere omsætningsled i anledning af *mangler* afhænger af grundlaget for regreskravet, dvs. om kravet i forholdet mellem den regresberettigede og den regrespligtige støtter sig på en af de typer af aftaler, der er omfattet af 1908-lovens § 1.

Hvis regreskravet er omfattet af Danske Lov, er begyndelsestidspunktet for den 20-årige forældelsesfrist stiftelsestidspunktet, det vil i forholdet mellem en regrespligtig sælger og en regresberettiget sælger sige tidspunktet for indgåelsen af aftalen mellem disse parter.

I tilfælde, hvor regreskravet er omfattet af 1908-loven, f.eks. ved faktiske mangler ved en løsøregenstand, må det antages, at forældelsesfristen for regreskravet mod den tidligere sælger som

udgangspunkt begynder at løbe på det tidspunkt, da den misligholdelse, der giver anledning til regreskravet, forelå, dvs. da genstanden blev overgivet til den, der rejser regreskravet. I tilfælde, hvor denne ikke var eller burde have været bekendt med manglen, suspenderes fristen imidlertid, dog højst indtil 20 år efter overdragelsesaftalen, jf. Danske Lov 5-14-4.

Der henvises i øvrigt til betænkningen kapitel VII, afsnit 7.1.3.

4.3.7.2. Udvalgets overvejelser

- Kreditors krav mod en kautionist

Et flertal i udvalget (seks medlemmer) finder, at forældelsesfristen for kreditors krav mod kautionisten på samme måde som efter gældende ret bør forældes efter de regler, der gælder for forældelse af kravet mod hovedskyldneren.

Det vil indebære, at hvis kravet mod hovedskyldneren eksempelvis er undergivet en frist på 10 år, vil også kravet mod kautionisten være undergivet en frist på 10 år.

At kravet mod kautionisten forældes efter de regler, der gælder for hovedkravet, er desuden ensbetydende med, at fristen – uanset om hovedkravet er undergivet en 3-årig eller 10-årig forældelsesfrist – skal regnes fra kautionskravets forfaldstidspunkt, jf. lovforslagets § 2, stk. 1. Ved selvskyldnerkaution, hvor kautionistens forpligtelse indtræder straks ved hovedmandens misligholdelse over for kreditor, skal fristen således regnes fra misligholdelsestidspunktet. Ved simpel kaution og tabskaution, hvor kautionistens forpligtelse først indtræder, når det er godtgjort, at hovedmanden ikke kan betale, skal fristen regnes fra dette tidspunkt. Dette svarer til, hvad der gælder i dag, når kravet er omfattet af 1908-loven.

Disse medlemmer af udvalget finder det mest naturligt, at kautionsforpligtelsen også i forældelsesmæssig henseende knyttes til det engagement, der hæftes for. Ifølge disse medlemmer forekommer det ikke urimeligt at anvende den lange 10-årsfrist i forhold til kautionister, der på grundlag af en underskrevet kautionserklæring vil være klar over forpligtelsen. Endvidere har disse medlemmer ment, at kautionisterne har større interesse i en underretning om, at misligholdelse har fundet sted, end i en kort forældelse. Behovet for information er nu i relation til forbrugere blevet tilgodeset gennem de nye regler i lov om finansiel virksomhed § 48, stk. 6.

Efter disse medlemmers opfattelse gælder det almindelige hensyn om en kort forældelsesfrist ikke i relation til kautionister. En kautionsforpligtelse går netop ud på at skabe større sikkerhed for kreditor, og det er derfor ikke i god overensstemmelse med formålet med kaution, hvis kautionisten gennem en kort forældelsesregel skulle kunne undgå hæftelsen. En kort forældelse i rela-

tion til kautionister vil få den konsekvens, at kreditor nødsages til hurtigere at søge sit krav inddækket hos kautionisten, hvor man ellers havde mulighed for at tage sig bedre tid til at få hovedmanden til at betale.

Flertallet finder, at ved selvskyldnerkaution for lån vil mindretallets forslag medføre, at kreditor nødsages til at indlede retslige skridt mod kautionisten inden for 3 år efter hovedmandens misligholdelse, selv om forældelse over for hovedmanden først indtræder efter 10 år. Med dette forslag vil kreditor blive tilskyndet til at gå efter kautionisten, inden kreditor har konstateret, om der kan opnås dækning hos hovedmanden. En sådan ordning vil ikke være i kautionistens interesse. Efter deres opfattelse er der ikke nogen grund til at fravige udgangspunktet om, at kautionistens hæftelse er subsidiær, og kautionistens hæftelse bør derfor bestå i lige så lang tid som hovedmandens.

Hvis forslaget fra mindretallet gennemføres, vil det efter flertallets opfattelse i øvrigt kunne føre til, at banker, realkreditselskaber og andre professionelle långivere vil stille krav om, at kautionisterne i stedet for kaution indtræder som debitor, hvilket heller ikke synes at rumme nogen fordel.

Et mindretal (fem medlemmer) foreslår, at kautionskrav uanset forældelsesfristen for den sikrede fordring undergives en forældelsesfrist på 3 år regnet fra forfaldstidspunktet. Begyndelsestidspunktet efter de to forslag er det samme, og forskellen består således alene i fristens længde.

Efter disse medlemmers opfattelse er der ikke tilstrækkeligt grundlag for at indføre en særregel for krav mod kautionister. En frist på 3 år regnet fra forfaldstidspunktet for kautionskravet – det vil ved selvskyldnerkaution sige misligholdelsestidspunktet og ved simpel kaution det tidspunkt, hvor det konstateres, at hovedmanden ikke kan betale – må anses for på tilstrækkelig måde at tilgodese hensynet til kreditor, og det gælder, uanset om kravet mod hovedmanden er undergivet en frist på 3 år eller 10 år. Den omstændighed, at kravet mod hovedmanden er undergivet en 10-årsfrist, kan efter disse medlemmers opfattelse ikke i sig selv begrunde, at kreditors krav mod kautionisten skal være omfattet af samme frist. Forældelsesfristen vil løbe fra forfaldstidspunktet for kautionskravet og ikke som efter gældende ret (normalt) fra kautionsaftalens indgåelse. Der er derfor ikke samme begrundelse som efter gældende ret for at operere med en særlig lang forældelsesfrist for krav mod kautionister.

Efter disse medlemmers opfattelse er der samtidig et væsentligt hensyn til kautionisten, som taler for, at forældelsesfristen ikke bør være længere end 3 år. I modsat fald vil der fortsat kunne opstå sager, hvor kravet mod kautionisten først forældes efter mange år – 10 år fra misligholdelsestidspunktet ved selvskyldnerkaution og ved simpel kaution 10 år fra det tidspunkt, hvor det konstateres, at hovedmanden ikke kan betale. Det gælder uanset de nye regler i lov om finansiel

virksomhed, idet forældelsesreglerne får betydning i tilfælde, hvor kravet *er* gjort gældende inden for fristerne i § 48, stk. 6, og i tilfælde, der falder uden for denne bestemmelse.

De forhold, som i almindelighed taler for en relativ kort frist, gør sig efter mindretallets opfattelse også gældende i forhold til kautionister. Det forekommer således regelmæssigt, at kautionister har indsigelser mod gyldigheden eller omfanget af kautionsforpligtelsen, og det er hensigtsmæssigt, at sådanne indsigelser kan blive efterprøvet inden alt for lang tid.

En frist på 3 år indebærer ikke, at fordringshaveren i alle tilfælde skal anlægge retssag mod kautionisten inden for denne frist. Fristen afbrydes, hvis kautionisten erkender sin forpligtelse, og det må antages, at kautionisten i almindelighed – i egen interesse – vil være villig hertil, hvis den pågældende ikke har indsigelser.

Spørgsmålet om regres i kautionsforhold er omtalt nedenfor.

- Regreskrav i øvrigt

For så vidt angår *regreskrav i solidariske skyldforhold* finder udvalget, at der på den ene side er behov for at sikre, at den part, der som en af flere skyldnere bliver mødt med et krav – den regresberettigede – har praktisk mulighed for at gøre regreskravet gældende mod en medskyldner. På den anden side er der et væsentligt hensyn at tage til medskyldneren – den regresforpligtede – som har en interesse i at kunne indrette sig efter den forældelse, som gælder for hovedkravet.

Udvalget har anført, at i de fleste tilfælde af regres mellem solidarisk ansvarlige skyldnere tilgodeser gældende ret ensidigt den *regresberettigedes* interesser. Det gælder ved regreskrav mellem flere skadevoldere og ved regreskrav støttet på aftale med den regresforpligtede, hvor der i retspraksis antages at gælde en frist på 5 år fra det tidspunkt, da hovedkravet gøres gældende mod den regresberettigede, eller, hvis Danske Lov finder anvendelse (som f.eks. ved regreskrav i kautionsforhold, der støttes på aftale med hovedmanden), en 20-årig frist fra stiftelsestidspunktet.

Udvalget finder, at de modstående hensyn til den regresberettigede og den regresforpligtede vil kunne tilgodeses ved en regel om tillægsfrist for den regresberettigede.

Udvalget har i den forbindelse også henvist til, at der i de øvrige nordiske lande gælder regler om en tillægsfrist for den regresberettigede til at gøre regreskravet gældende, jf. nærmere herom betænkningen kapitel VII, afsnit 7.4.

De hensyn, der kan anføres i forhold til henholdsvis den regresforpligtede og den regresberettigede, er efter udvalgets opfattelse de samme, uanset om der er tale om regres i kautionsforhold

eller i andre solidariske skyldforhold, og udvalget foreslår derfor, at der for alle tilfælde, hvor der er tale om regreskrav mellem solidarisk ansvarlige skyldnere, indføres en fælles regel om en vis tillægsfrist for den regresberettigede til at gøre regreskravet gældende, uanset at kreditors krav mod medskyldneren måtte være forældet.

Udvalget foreslår desuden, at der indføres en bestemmelse om, at den indfriende skyldner indtræder i fordringshaverens stilling i forældelsesmæssig henseende. Sondringen mellem tilfælde, hvor regreskravet alene støttes på indtrædelsessynspunktet, og tilfælde, hvor regreskravet tillige støttes på en aftale mellem den indfriende skyldner og medskyldneren (med den virkning, at forældelsen efter Danske Lov 5-14-4 regnes fra aftalens indgåelse), foreslås opgivet i forældelsesmæssig henseende. Dette indebærer, at den indfriende skyldner, når bortses fra tillægsfristen, ikke får bedre ret over for en medskyldner, end kreditor på indfrielsestidspunktet havde mod dennes medskyldner.

Tillægsfristen bør efter udvalgets opfattelse gælde generelt, selv om kreditors krav mod medskyldneren måtte være forældet på indfrielsestidspunktet. Tillægsfristen bør endvidere gælde uanset grundlaget for kravet mellem den regresberettigede og den regresforpligtede.

En generel regel som den foreslåede vil efter udvalgets opfattelse indebære en væsentlig forenkling, og man undgår afgrænsningsvanskeligheder.

Udvalget foreslår, at tillægsfristen fastsættes til 1 år fra det tidspunkt, da forældelsen er afbrudt over for skyldneren, eller denne har opfyldt fordringen eller indrømmet fordringshaveren fristforlængelse. En tillægsfrist af denne længde bør efter udvalgets opfattelse være tilstrækkelig for at tilgodese hensynet til den regresberettigede. I tilfælde af opfyldelse er det en forudsætning for at anvende reglen om tillægsfrist, at kravet mod den regresberettigede ikke allerede var forældet på opfyldelsestidspunktet.

Ifølge udvalget bør også en aftalt fristforlængelse (en suspensionsaftale) mellem fordringshaveren og den regresberettigede medføre, at tillægsfristen begynder at løbe. Baggrunden herfor er, at den regresberettigede i modsat fald kunne forlænge forældelsesfristen uden begrænsninger med virkning også for den regresforpligtede. Dette ville efter udvalgets opfattelse ikke være rimeligt i forhold til den regresforpligtede.

Udvalget har overvejet, om der er grundlag for at lade den foreslåede bestemmelse vedrørende regreskrav mellem solidarisk ansvarlige skyldnere gælde også for tredjemands afledede krav mod skadevolder og regreskrav mod tidligere omsætningsled i anledning af mangler.

For så vidt angår *tredjemands afledede krav mod skadevolder* – eksempelvis hvis det offentlige har betalt sociale ydelser til skadelidte – har udvalget ikke fundet, at der er grundlag for at udvide den foreslåede regel om en tillægsfrist til også at gælde for disse regreskrav. Det har således været udvalgets opfattelse, at det efter karakteren af disse typer af regreskrav – der netop *afledes* af skadelidtes krav – er mest naturligt også at holde sig til indtrædelsessynspunktet i relation til forældelse. Udvalget har også anført, at det i forhold til tredjemand – eksempelvis det offentlige, der har betalt sociale ydelser til skadelidte – vil kunne fremstå som en tilfældig omstændighed, at der findes en ansvarlig skadevolder, mod hvem et regreskrav kan gøres gældende. I de øvrige nordiske lande findes heller ikke særlige regler om forældelse af disse typer af regreskrav. Udvalget foreslår således en videreførelse af gældende ret på dette punkt, jf. herom pkt. 4.3.7.1 umiddelbart ovenfor.

For så vidt angår *krav mod tidligere omsætningsled i anledning af mangelsansvar* er det udvalgets opfattelse, at der heller ikke for disse typer af regreskrav bør indføres en særlig regel om tillægsfrist til fordel for den regresberettigede. En regel herom ville i forhold til den regresforpligtede sælger undergrave forældelsesreglernes formål – at sikre afklaring og afvikling af krav og at sikre, at der gælder en rimelig grænse for, hvor længe man kan blive mødt med et krav.

Der henvises i øvrigt til betænkningen kapitel VII, afsnit 7.5.

4.3.7.3. Lovforslagets udformning

For så vidt angår *kreditors krav mod en kautionist* er Justitsministeriet enig med udvalgets mindretal, og lovforslaget er udformet i overensstemmelse med mindretallets forslag. Justitsministeriet kan tilslutte sig mindretallets synspunkter, idet ministeriet finder, at hensynet til kautionisten taler for, at forældelsesfristen ikke bør være længere end 3 år.

Flertallets forslag vil indebære, at der vil kunne opstå sager, hvor kravet mod kautionisten først forældes 10 år efter, at kreditor har godtgjort, at hovedmanden ikke kan betale. Justitsministeriet finder ikke, at hensynet til fordringshaveren tilsiger en så lang forældelsesfrist. Mindretallets forslag vil derimod efter Justitsministeriets opfattelse i overensstemmelse med det overordnede formål bag forældelsesreglerne kunne medvirke til, at fordringshaver tilskyndes til at tage endelig stilling til, om denne ønsker at gøre et krav gældende over for kautionisten.

Der henvises til lovforslagets § 11 og bemærkningerne hertil.

For så vidt angår *regreskrav i solidariske skyldforhold* kan Justitsministeriet tilslutte sig udvalgets synspunkter, og lovforslaget er udformet i overensstemmelse med udvalgets lovudkast.

Der henvises til lovforslagets § 12 og bemærkningerne hertil.

Justitsministeriet finder i lighed med udvalget ikke anledning til at forslå særlige regler om forældelse af øvrige regreskrav.

4.3.8. Krav i anledning af strafbart forhold

4.3.8.1. Gældende ret

1908-lovens 5-årige forældelsesfrist gælder ikke for krav på *erstatning uden for kontraktforhold, der er bevirket ved en forbrydelse*, for hvilken der under en offentlig straffesag pålægges straf, jf. lovens § 1, stk. 1, nr. 5.

Efter § 16 i ikrafttrædelsesloven til straffeloven (lovbekendtgørelse nr. 608 af 6. september 1986 med senere ændringer) forældes krav på erstatning eller anden godtgørelse for skade forvoldt ved strafbar handling på 20 år, for så vidt der ikke i lovgivningen er hjemlet en kortere forældelsesfrist. Fristen regnes fra det tidspunkt, hvor skadelidte har fået sådan kundskab, at den pågældende bliver i stand til at gøre kravet gældende.

Bestemmelsen i ikrafttrædelseslovens § 16 blev indført i forbindelse med den oprindelige vedtagelse af loven i 1930, fordi det dengang ansås for tvivlsomt, hvorvidt krav på erstatning for strafbart forhold, når de ikke omfattes af 1908-loven, var omfattet af den 20-årige frist.

Fristen efter ikrafttrædelseslovens § 16 er i modsætning til den 20-årige frist efter Danske Lov 5-14-4 ikke absolut, da fristen som nævnt først regnes fra kundskabstidspunktet. I modsætning til den 5-årige frist efter 1908-loven begynder fristen efter ikrafttrædelsesloven ikke at løbe allerede fra det tidspunkt, hvor fordringshaveren burde have kendskab til kravet, men først fra det tidspunkt, hvor fordringshaveren rent faktisk har kendskab til kravet.

Det er en betingelse for, at kravet falder uden for 1908-loven og dermed ind under den lange frist, at der er gennemført en offentlig straffesag, hvorunder skyldneren rent faktisk er pålagt straf for det forhold, som udløser erstatningskravet. Er dette ikke tilfældet, finder 1908-loven og ikke ikrafttrædelseslovens § 16 anvendelse.

Det er herudover en betingelse for anvendelse af den lange frist, at der er tale om en ”forbrydelse”, dvs. et forhold af en vis alvorligere karakter, idet ikke enhver strafbelagt overtrædelse bringer kravet uden for 1908-loven.

Undtagelsesbestemmelsen i 1908-lovens § 1, stk. 1, nr. 5, kan ikke antages at finde anvendelse i tilfælde, hvor skyldneren som følge af utilregnelighed ikke pålægges straf. Undtagelsen antages desuden ikke at omfatte tiltalefrafald, herunder formentlig også tiltalefrafald med vilkår.

Endvidere antages det, at kravet i 1908-lovens § 1, stk. 1, nr. 5, om, at der skal være pålagt straf ”under offentlig straffesag”, må forstås således, at undtagelsen ikke omfatter privat påtalte straffesager, det vil bl.a. sige injuriersager. Det er derimod ikke afgørende, om straffen er pålagt under et retsmøde eller i form af et bødeforlæg.

Er betingelserne for anvendelse af undtagelsen i 1908-lovens § 1, stk. 1, nr. 5, ikke opfyldt – f.eks. fordi der slet ikke er gennemført en straffesag, eller fordi sagen er resulteret i en frifindelse – falder kravet ind under 1908-lovens 5-årsfrist med mulighed for suspension efter lovens § 3, men begrænset af fristen i Danske Lov 5-14-4.

En frifindelse for strafansvaret på grund af forældelse, jf. straffelovens §§ 93 og 94, medfører, at et erstatningskrav inddraget under straffesagen i medfør af retsplejelovens § 991 ikke kan tages under påkendelse, jf. retsplejelovens § 992.

Efter lov om erstatning fra staten til ofre for forbrydelser (offererstatningsloven), jf. lovbekendtgørelse nr. 688 af 28. juni 2004 med senere ændringer, yder staten *erstatning og godtgørelse for personskade, der forvoldes ved en straffelovsovertrædelse* begået her i landet, jf. § 1, stk. 1. Desuden ydes der efter § 1, stk. 2, erstatning for skade på tøj og andre sædvanlige personlige ejendele, som skadelidte havde på sig, da personskaden blev forvoldt. I visse tilfælde kan der endvidere ydes erstatning for skader, der forvoldes ved en forbrydelse uden for den danske stat, jf. nærmere § 1, stk. 3. Hvis skadelidte afgår ved døden, yder staten erstatning efter erstatningsansvarslovens §§ 12-14 a og § 26 a, jf. offererstatningslovens § 2. Staten yder endvidere erstatning for *tingskade*, der forvoldes ved en straffelovsovertrædelse begået her i landet af visse institutionsanbragte personer, f.eks. personer, der er tvangsanbragt på institution under kriminalforsorgen, jf. lovens § 3.

Det gælder generelt for erstatning efter offererstatningsloven, at der ydes erstatning, selv om skadevolderen er ukendt eller ikke kan findes, er under 15 år eller er utilregnelig, jf. § 6.

Afgørelse om erstatning i henhold til offererstatningsloven træffes af Nævnet vedrørende erstatning til ofre for forbrydelser. Nævnet kan ikke behandle en ansøgning, der er indgivet mere end 2 år efter, at lovovertrædelsen er begået, medmindre der foreligger særlige grunde, jf. § 13. Særlige grunde kan f.eks. foreligge, hvis skadelidte først senere får kendskab til, at der er begået en forbrydelse. Den nævnte fristregel begrænser ikke skadelidtes adgang til at forfølge erstatningskravet mod skadevolderen.

Der henvises i øvrigt til betænkningen kapitel VII, afsnit 8.1.

4.3.8.2. Lovforslagets udformning

Det er udvalgets opfattelse, at erstatningskrav, der udspringer af strafbart forhold, som udgangspunkt vil kunne indpasses under de foreslåede almindelige frister, dvs. en frist på 3 år regnet fra forfaldstidspunktet (skadens indtræden) med mulighed for suspension kombineret med en absolut frist på 10 år, ved personskade 30 år, der regnes fra den skadevoldende handlingens ophør, jf. lovforslagets § 3. Udvalget foreslår således at ophæve § 16 i ikrafttrædelsesloven til straffeloven.

Udvalget har overvejet, om der for tilfælde, hvor strafspørgsmålet først afgøres efter udløbet af forældelsesfristen for erstatningskravet, er behov for en regel om udskydelse af forældelsesfristens udløb. En sådan ordning findes i Norge, Sverige og Finland, jf. betænkningen kapitel VII, afsnit 8.4. Det samme følger for så vidt af undtagelsen i 1908-lovens § 1, stk. 1, nr. 5, sammenholdt med ikrafttrædelseslovens § 16, jf. pkt. 4.3.8.1 umiddelbart ovenfor.

Erstatningskrav, der udspringer af strafbare forhold, vil i praksis ofte blive rettet mod staten som følge af den særlige ordning, der følger af lov om erstatning fra staten til ofre for forbrydelser. For disse krav er det fristerne i offererstatningsloven og ikke de formueretlige forældelsesregler, der er afgørende for, hvor længe kravet kan gøres gældende. Det kan på denne baggrund anføres, at de skadelidtes behov for en særregel i praksis ikke er stort.

Offererstatningsloven omfatter imidlertid stort set kun personskadekrav, f.eks. ikke erstatning som følge af bedrageri mv. Loven omfatter endvidere kun straffelovsovertrædelser og ikke overtrædelser af særlovgivningen. Udvalget har endvidere fundet, at det generelt vil kunne virke stødende, hvis der på grund af forældelse ikke kan nedlægges påstand om erstatning eller godtgørelse under en straffesag. Det forhold, at der eventuelt tillige kan rejses erstatningskrav mod staten, kan efter udvalgets opfattelse ikke tillægges afgørende betydning for, om der bør indføres en særlig forældelsesregel for så vidt angår kravet mod skadevolderen.

Udvalget finder på den baggrund, at der bør indføres en særregel vedrørende tilfælde, hvor strafspørgsmålet først afgøres efter udløbet af den almindelige forældelsesfrist for erstatningskravet. Bestemmelsen bør efter udvalgets opfattelse gælde både for tilfælde, hvor erstatningskravet pådømmes under selve straffesagen, og tilfælde, hvor fordringen efterfølgende gøres gældende under et særskilt søgsmål. I det førstnævnte tilfælde foreslås det at udskyde forældelsesfristens udløb, mens der i det sidstnævnte tilfælde foreslås indrømmet fordringshaveren en tillægsfrist til at gøre kravet gældende. Det bør ifølge udvalget ikke være en betingelse for denne tillægsfrist, at erstatningskravet er gjort gældende under straffesagen. Tillægsfristen foreslås fastsat til 1 år efter endelig afgørelse i straffesagen, da en frist af denne længde må antages at være tilstrækkelig til, at fordringshaveren kan nå at varetage sine interesser.

Der henvises i øvrigt til betænkningen kapitel VII, afsnit 8.5.

Justitsministeriet kan tilslutte sig udvalgets synspunkter, og lovforslaget er udformet i overensstemmelse med udvalgets lov udkast.

Der henvises til lovforslagets § 13 og § 10 (forslag til ophævelse af ikrafttrædelseslovens § 16) i det samtidigt fremsatte forslag til lov om ændring af forskellige lovbestemmelser om forældelse af fordringer mv. (Ændringer som følge af en ny lov om forældelse af fordringer, ophævelse af købelovens reklamationsfrister ved visse køb mv.) og bemærkningerne hertil.

4.3.9. Ukendskab til skyldnerens opholdssted og andre hindringer for afbrydelse af forældelse

4.3.9.1. Gældende ret

Efter 1908-lovens § 3 sker der suspension af forældelsesfristen, hvis fordringshaveren på grund af utilregnelig uvidenhed om skyldnerens opholdssted er ude af stand til at gøre sit krav gældende. 1908-loven indeholder ikke herudover regler om suspension, udskydelse af forældelsesfristens udløb eller tillægsfrist i tilfælde, hvor der foreligger hindringer for sagsanlæg.

Forældelsesfristen efter § 3 løber fra det tidspunkt, da fordringshaveren burde have haft kendskab til skyldnerens opholdssted. Det antages, at kreditor skal udfolde rimelige anstrengelser for at efterspore skyldnerens opholdssted.

Kreditor er næppe forpligtet til løbende at gennemføre undersøgelser af, hvor debitor befinder sig. Hvis kreditor har måttet konstatere, at undersøgelserne var frugtesløse, vil kreditor formentlig være i utilregnelig uvidenhed om debtors opholdssted i en rum tid fra den første undersøgelses afslutning.

1908-lovens § 3 kan omfatte formentlig ikke tilfælde, hvor skyldneren opholder sig et sted, hvor det er umuligt eller særdeles vanskeligt at inddrive kravet.

Såfremt ukendskab til skyldnerens opholdssted først indtræder, efter at forældelsen er begyndt at løbe, antages § 3 at indebære, at forældelsesfristen forlænges med den periode, i hvilken fordringshaveren utilregneligt savnede kendskab til skyldnerens opholdssted.

Vestre Landsret har i en dom gengivet i Ugeskrift for Retsvæsen 1997.1259 V taget stilling til et tilfælde, hvor et konkursbo efter et aktieselskab blev genoptaget mere end fem år efter, det var blevet sluttet uden behandling efter konkurslovens § 143. Forældelsesfristen for en fordring, der blev genanmeldt i det genoptagne konkursbo, kunne ikke i denne situation anses for suspenderet efter 1908-lovens § 3, men landsretten fandt, at fordringen ikke var forældet. Landsretten be-

grundede dette resultat med, at kreditor ikke havde haft mulighed for at foretage retslige skridt i den mellemliggende periode, eftersom selskabet ikke havde eksisteret i denne periode.

4.3.9.2. Lovforslagets udformning

Udvalget finder, at der fortsat bør ske suspension/udskydelse af forældelsesfristens udløb ved utilregnelig uvidenhed om skyldnerens opholdssted, og at der herudover også er behov for en lovregel om suspension i tilfælde, hvor en fordringshaver på grund af hindringer, der ikke beror på den pågældendes egne forhold, er afskåret fra at afbryde forældelsen, jf. betænkningen kapitel VII, afsnit 9.4.

Som eksempel på en relevant hindring kan nævnes det tilfælde, at de danske skattemyndigheder ikke kan sagsøge en skyldner, der er bosat i et andet land, fordi den fremmede domstol ikke vil foretage en prøvelse af den danske skattemyndigheds krav.

Udvalget foreslår således, at der indføres en tillægsfrist for fordringshaveren i tilfælde, hvor den er afskåret fra at afbryde forældelsen på grund af ukendskab til skyldnerens opholdssted eller på grund af en hindring, der ikke beror på den pågældendes egne forhold.

Efter udvalgets opfattelse bør denne regel ikke kun gælde i relation til den almindelige forældelsesfrist, men også i relation til særlige forældelsesfrister og tillægsfrister.

Udvalget foreslår en tillægsfrist på 1 år regnet fra det tidspunkt, da fordringshaveren fik eller burde have fået kendskab til skyldnerens opholdssted, henholdsvis 1 år efter hindringens ophør. Udvalget finder, at en tillægsfrist på 1 år må anses for tilstrækkelig til, at fordringshaveren kan nå at varetage sine interesser, og en frist af denne længde stemmer samtidig overens med flere andre foreslåede tillægsfrister.

Efter udvalgets opfattelse må der knyttes en absolut frist til bestemmelsen, således at der gælder en længste forældelsesfrist, selv om den pågældende hindring fortsat består på tidspunktet for udløbet af den absolutte frist. Dette svarer til, hvad der gælder i dag efter 1908-lovens § 3 sammenholdt med Danske Lov 5-14-4. Udvalget foreslår således en regel, der højst skal kunne forlænge andre frister med 10 år.

Efter udvalgets opfattelse bør den absolutte frist ikke kun gælde i tilfælde, hvor kravet er omfattet af de almindelige forældelsesfrister i § 3, men også i tilfælde, hvor kravet er omfattet af en af de særlige forældelsesfrister eller tillægsfrister.

Justitsministeriet kan tilslutte sig udvalgets synspunkter, og lovforslaget er udformet i overensstemmelse med udvalgets lovudkast.

Henvisningen til hindringer, der ikke beror på kreditors forhold, vil også omfatte tilfælde som omhandlet i dommen i Ugeskrift for Retsvæsen 1997.1259 V, jf. herom pkt. 4.3.9.1.

Der henvises til lovforslagets § 14 og bemærkningerne hertil.

4.4. Afbrydelse af forældelse

4.4.1. Gældende ret

1908-lovens 5-årige forældelsesfrist afbrydes ved skyldnerens erkendelse af gælden, eller ved at fordringshaveren foretager retslige skridt og uden ufornuddent ophold forfølger disse til erhvervelse af forlig, dom eller anden retsafgørelse, jf. lovens § 2, 2. pkt. Den 20-årige forældelsesfrist efter Danske Lov 5-14-4 afbrydes ved skyldnerens erkendelse eller ved fordringshaverens påmindelse til skyldneren om kravet, hvilket vil sige enhver henvendelse, uanset om den er skriftlig eller mundtlig.

4.4.1.1. Afbrydelse ved skyldnerens erkendelse

Kravene til afbrydelse ved skyldnerens erkendelse er de samme efter Danske Lov 5-14-4 og 1908-loven. Afbrydelse ved skylderkendelse har dog mindre betydning efter Danske Lov, da forældelsen her typisk er afbrudt forinden ved kreditors påmindelse til skyldneren om gælden, jf. pkt. 4.4.1.3. Det fremgår ikke udtrykkeligt af 1908-loven, hvad der skal til, og det nærmere indhold af kravet om skyldnerens erkendelse af gælden er primært udviklet i retspraksis.

En fristafbrydende erkendelse af gælden fra debtors side foreligger ved skyldnerens indrømmelse af, at forpligtelsen eksisterer. Erkendelsen skal angå en gældspost af en bestemt størrelse, men det kan ikke kræves, at skyldneren skriftligt bekræfter gældens tilblivelse og størrelse, idet der i så fald vil være tale om en såkaldt anerkendelse af gælden, der etablerer et særligt retsgrundlag efter 1908-lovens § 1, stk. 2.

Det er i en række domme fastslået, at skyldnerens *omtale af eller henvisning til gælden* i forbindelse med brevveksling med fordringshaveren udgør en erkendelse, der afbryder forældelsen, hvis der ikke er tvivl om, hvilken gæld skyldneren henviser til. Dette gælder dog ikke, hvis skyldneren bestrider gælden eller rejser tvivl om fordringshaverens opgørelse af denne.

Også en *mundtlig* erkendelse vil have fristafbrydende virkning. Herudover kan skyldnerens *handlemåde* indebære, at der foreligger en fristafbrydende erkendelse.

Det antages således, at *betaling af renter* i almindelighed indebærer en stiltiende erkendelse af hele gælden. Rentebeløbet beregnes på grundlag af gældens størrelse, og betaling efter den aftalte rentesats er således udtryk for en indirekte erkendelse af hovedskylden.

Spørgsmålet om, hvorvidt skyldnerens *betaling af afdrag* udgør en fristafbrydende erkendelse af hele kravet, afhænger af de konkrete omstændigheder. Det ligger dog fast, at hvis betalingen fremstår som en afdragsvis betaling af en større gæld, der præciseres i forbindelse med betalingen, vil der være tale om en erkendelse. Hvis skyldneren bestrider hovedskyldens størrelse i forbindelse med betalingen af afdrag, eller hvis det ikke klart fremgår, at betalingerne er afdrag på den pågældende gældspost, foreligger der derimod ikke en erkendelse af hele gælden.

Der henvises i øvrigt til betænkningen kapitel VIII, afsnit 2.1.

4.4.1.2. Afbrydelse ved kreditors foretagelse af retslige skridt

Det følger af 1908-lovens § 2, 2. pkt., at hvis fordringshaveren ikke kan opnå skyldnerens erkendelse af gælden, skal den pågældende for at afbryde forældelsesfristen foretage retslige skridt. Det er en forudsætning for, at det retslige skridt bevarer sin fristafbrydende virkning, at det uden uforment ophold forfølges til erhvervelse af forlig, dom eller anden retsafgørelse.

Iværksættelse af retslige skridt afbryder også forældelsen efter Danske Lov 5-14-4, i det omfang det retslige skridt indeholder en påmindelse, der opfylder de almindelige betingelser hertil, jf. herom pkt. 4.4.1.3. I disse tilfælde kan der ikke stilles krav om, at det retslige skridt følges op for at bevare sin fristafbrydende virkning.

Bestemmelsen i 1908-lovens § 2, 2. pkt., indeholder ikke en definition af ”retslige skridt” eller en opregning af, hvad der forstås ved udtrykket, men af ordlyden fremgår det, at det retslige skridt skal være egnet til at opnå en retlig afgørelse, jf. ordene ”forfølger disse til erhvervelse af forlig, dom eller anden retsafgørelse”.

Begrebet ”retslige skridt” omfatter navnlig sagsanlæg og kreditorforfølgningsskridt, men begrebet rækker efter praksis videre og omfatter bl.a. også – i et vist omfang – indbringelse for et anke- eller klagenævn eller en administrativ myndighed.

- Særligt om sagsanlæg

Sag anlægges ved indlevering af stævning til berømmelse, jf. retsplejelovens § 348, stk. 1. Indbringelse af en tvist for *voldgift* sidestilles med sagsanlæg.

Forældelsesfristen afbrydes ikke alene ved en *fuldbyrdespåstand*, men også ved en *påstand om anerkendelse* af, at fordringen består. Det er derimod ikke tilstrækkeligt, at kreditor anlægger anerkendelsessøgsmål om, at forældelse ikke er indtrådt. Også et anerkendelsessøgsmål, hvor påstanden ikke går på anerkendelse af fordringens eksistens/størrelse, men på *anerkendelse af grundlaget for fordringen* – f.eks. et erstatningsansvar – kan udgøre et retsligt skridt, der afbryder forældelsesfristen for selve fordringen.

Endvidere må det antages, at kreditors nedlæggelse af frifindelsespåstand under en af debitor anlagt sag om anerkendelse af, at kravet ikke består (et ”negativt anerkendelsessøgsmål”), medfører afbrydelse af forældelsesfristen for kreditors krav.

Sagsøgte modkrav til selvstændig dom sidestilles med sagsanlæg. Forældelsen afbrydes, når påstanden om modkrav til selvstændig dom fremsættes. Det er tvivlsomt, hvorvidt modkrav, der alene er fremsat til compensation, udgør et retsligt skridt, der afbryder forældelsen.

Inddragelse af tredjemand under en retssag ved ad citation udgør et retsligt skridt i forhold til den pågældende tredjemand, og det samme gælder processtilvarsling. Der kan formentlig ikke stilles krav om, at processtilvarslingen er forkyndt for den pågældende tredjemand.

Begæring om behandling af et erstatningskrav i forbindelse med en straffesag (*adhæSION*) er ligeledes et retsligt skridt, der afbryder forældelsesfristen.

Der henvises i øvrigt til betænkningen kapitel VIII, afsnit 2.2.2.

- *Særligt om kreditorforfølgning*

Der findes særlige regler rundt om i lovgivningen vedrørende afbrydelse ved iværksættelse af *kreditorforfølgningsskridt ved domstolene*.

Efter retsplejelovens § 527 afbrydes forældelse ved indgivelse af *anmodning om udlæg*, hvis fordringshaveren søger forretningen fremmet uden ugrundet ophold. Forældelsen afbrydes, hvad enten forretningen fører til udlæg eller slutter forgæves, men det er som udgangspunkt en forudsætning, at forretningen gennemføres.

Retsplejelovens § 527 gælder uanset udlægsgrundlagets karakter, det vil sige uanset om grundlaget for udlæg er dom, betalingspåkrav med påtegning efter retsplejelovens § 477 e, stk. 2, forlig, gældsbrief, pantebrev, veksel eller check osv., jf. retsplejelovens § 478, stk. 1.

De fleste udlægsgrundlag udgør et særligt retsgrundlag efter 1908-lovens § 1, stk. 2. Dette gælder domme, påtegnede betalingspåkrav, forlig, gældsbreve og pantebreve, der samtidig er gældsbreve.

I disse tilfælde har retsplejelovens § 527 om afbrydelse ved indgivelse af udlægsbegæring derfor navnlig betydning for så vidt angår krav på *renter*, der forfalder efter etableringen af det særlige retsgrundlag (f.eks. afsigelse af dom om kravet). En opgørelse af gælden i fogedretten i forbindelse med foretagelse af udlæg etablerer ikke et særligt retsgrundlag.

Retsplejelovens § 527 har også praktisk betydning i de tilfælde, hvor udlægsgrundlaget ikke udgør et særligt retsgrundlag. Skadesløsbreve, der alene opstiller et maksimum for sikkerheden, etablerer ikke et særligt retsgrundlag, og det samme gælder som udgangspunkt ejerpantebreve, ligesom vekslere og checks ikke udgør et særligt retsgrundlag. For fordringer, der hviler på sådanne udlægsgrundlag, er retsplejelovens § 527 således med til at overflødiggøre søgsmål, hvis eneste formål er at afbryde forældelsesfristen.

Den fristafbrydende virkning, der er knyttet til udlægsbegæringen, antages ikke at bortfalde, fordi udlægget bortfalder i medfør af reglen i retsplejelovens § 526, stk. 4, hvorefter udlæg i løsøre (bortset fra visse biler, skibe og luftfartøjer) og udlæg i visse fordringer (herunder bl.a. fondsaktiver) bortfalder et år efter foretagelsen.

Også *indgivelse af en begæring om arrest og fremsættelse af krav over for fogedretten om andel i auktionsprovenu* afbryder forældelsesfristen.

Det følger af § 5 i skatteinddrivelsesloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 572 af 20. juni 2001 med senere ændringer, at retsplejelovens § 527 også gælder ved udlægsforretninger, der foretages af pante- og toldfogeder, og sådanne udlægsforretninger afbryder dermed forældelsesfristen for de skattekrav mv., som forretningen vedrører.

Umiddelbare fogedforretninger, der efter retsplejelovens kapitel 55, jf. § 528, kan anvendes i relation til visse besiddelseskrav, antages derimod ikke at afbryde forældelsesfristen. Drejer det sig om *tilbagetagelsesforretninger efter kreditaftaleloven*, hvor der efter reglerne i denne lov skal foretages en opgørelse af parternes mellemværende i forbindelse med forretningen, antages det, at anmodningen om forretningen afbryder forældelsesfristen.

Pålæg om lønindeholdelse anses ikke for et retsligt skridt, der afbryder forældelsesfristen.

Efter konkurslovens § 241, stk. 1, afbrydes forældelse af en fordring også i forhold til skyldneren personligt ved indgivelse af en på fordringen støttet *konkursbegæring*, ved *anmeldelse i et konkursbo eller tvangsakkordbo* og ved *anmeldelse i anledning af indledt gældssanering*.

Anerkendes fordringen ikke i konkurs- eller tvangsakkordboet, skal kreditor for at bevare den fristafbrydende virkning af anmeldelsen mv. uden uforholdsmæssigt ophold søge fordringen fastslået ved dom eller lignende. Det samme gælder, hvis en fordring, der er anmeldt i anledning af indledt gældssanering, bestrides af skyldneren.

Herudover følger det af dødsboskiftelovens § 82, stk. 5, at *anmeldelse i et dødsbo* har samme virkning som sagsanlæg i relation til bl.a. afbrydelse af forældelse.

Der henvises i øvrigt til betænkningen kapitel VIII, afsnit 2.2.3.

- Særligt om syn og skøn uden for retssagsbehandling

Syn og skøn kan foretages som led i en retssag eller voldgiftssag. I så fald er anlæggelsen af sagen et retsligt skridt, der afbryder forældelsen, og der opstår derfor ikke spørgsmål om, hvorvidt iværksættelsen af syn og skøn er et sådant retsligt skridt.

Spørgsmålet kan derimod være af betydning, når det gælder iværksættelse af syn og skøn uden for rets- eller voldgiftssag, jf. bl.a. retsplejelovens § 343, stk. 1, om isoleret bevisoptagelse ved rettens mellemkomst. Syn og skøn kan også iværksættes uden for rets- eller voldgiftssag efter aftale mellem parterne.

Det antages, at forældelsen ikke afbrydes ved iværksættelse af syn og skøn uden for retssagsbehandling, og at dette gælder, uanset om retten har været involveret i udmeldingen af syn og skøn.

Der henvises i øvrigt til betænkningen kapitel VIII, afsnit 2.2.4.

- Særligt om sagsanlæg i udlandet

Afbrydelsesvirkning er ikke betinget af, at det retslige skridt foretages i Danmark. Hvis *retssag anlægges i udlandet*, og vedkommende domstol efter reglerne i det pågældende land er kompetent til at behandle sagen, er der således sket afbrydelse ved dette sagsanlæg. Det er ikke nogen betingelse, at afgørelsen i sagen til sin tid forfølges videre.

Der henvises i øvrigt til betænkningen kapitel VIII, afsnit 2.9.

- *Særligt om indbringelse for en administrativ myndighed*

Det må antages, at indbringelse for en administrativ myndighed, hvis afgørelse vil udgøre et særligt retsgrundlag, vil have fristafbrydende virkning. Dette vil være tilfældet, hvis kravets eksistens og størrelse vil fremgå af afgørelsen, og afgørelsen vil være bindende for parterne, fordi den ikke – eller ikke længere – kan indbringes for domstolene eller en højere administrativ myndighed, jf. nærmere pkt. 4.3.2.1.

Det må antages, at indbringelse for en administrativ myndighed herudover vil kunne afbryde forældelsesfristen for *klagerens krav* i tilfælde, hvor denne først kan anlægge retssag efter at have udnyttet den administrative klagemulighed eller ikke kan indbringe sagen for domstolene, så længe sagen verserer ved den pågældende myndighed.

For så vidt angår spørgsmålet om, hvorvidt indgivelse af klage i disse tilfælde også må betragtes som et retsligt skridt for så vidt angår *den indklagede myndigheds krav* mod klageren, må det formentlig antages, at dette i hvert fald ikke er tilfældet, hvis indklagede ikke er afskåret fra at inddrive sit krav, mens sagen verserer for klagemyndigheden.

Der henvises i øvrigt til betænkningen kapitel VIII, afsnit 2.2.5.

- *Særligt om indbringelse for et privat klage- eller ankenævn*

For så vidt angår indbringelse for et klage- eller ankenævn antages det i praksis, at en *forbrugers* indbringelse af en klage for Forbrugerklagenævnet eller et i medfør af forbrugerklageloven (lov nr. 456 af 10. juni 2003, som ændret ved lov nr. 431 af 6. juni 2005) godkendt privat klage- eller ankenævn er et retsligt skridt i 1908-lovens forstand, der afbryder forældelsesfristen.

Hvis forbrugeren under klagesagen for det pågældende nævn nedlægger påstand om, at virksomheden – f.eks. et pengeinstitut – skal anerkende, at et beløb ikke skyldes, gælder muligvis, at også *den indklagede virksomheds* nedlæggelse af frifindelsespåstand eller anden påstand, som direkte eller indirekte indebærer, at klageren skal anerkende at skyldes et beløb, tillægges fristafbrydende virkning i relation til virksomhedens krav.

Der er ikke – for så vidt angår de *øvrige private klagenævne* – i retspraksis taget stilling til spørgsmålet om afbrydelse af forældelsesfristen. I disse tilfælde gælder der i modsætning til de ovenfor omtalte klagenævne ingen begrænsninger med hensyn til indbringelse af kravet for domstolene, selv om en klagesag er anlagt. I hvert fald i relation til den *indklagedes* eventuelle krav taler dette til støtte for, at 1908-lovens krav om retslige skridt fortolkes således, at nedlæggelse af frifindelsespåstand mv. under klagesagen ikke tillægges fristafbrydende virkning.

Der henvises i øvrigt til betænkningen kapitel VIII, afsnit 2.2.6.

- Særligt om alternativ konfliktløsning og forligshandlinger

Ud over afbrydelse ved indbringelse for en administrativ myndighed eller for et privat klage- eller ankenævn kan der tænkes forskellige former for konfliktløsning under medvirken af en uafhængig tredjemand, såkaldt alternativ konfliktløsning.

Der gælder ingen særlige regler om afbrydelse, suspension eller udskydelse af forældelsesfristen ved iværksættelse af alternative konfliktløsningsmetoder eller ved påbegyndelse af forligshandlinger.

Hvis skyldneren i forbindelse med forligshandlinger har givet fordringshaveren en forventning om, at forældelsesindsigelsen ikke vil blive gjort gældende under forhandlingerne, antages der normalt at foreligge en stiltiende accept af, at forældelsesfristen suspenderes i forhandlingsperioden, således at der, hvis forhandlingerne ikke fører til noget resultat, indrømmes kreditor en rimelig frist til anlæggelse af retssag.

I tilfælde, hvor der er tale om konfliktløsning formidlet af en af konfliktens parter – f.eks. ved indbringelse for en klageafdeling inden for virksomheden selv – vil modparten kunne forledes til at tro, at forældelse afbrydes ved at benytte en sådan ”intern” klageordning. Udvalget har anført, at der i et sådant tilfælde kan argumenteres for, at forældelsesindsigelsen må anses for frafaldet af virksomheden.

Det bemærkes, at Europa-Kommissionen har fremsat et direktivforslag om alternativ konfliktløsning på det civil- og handelsretlige område, jf. Europa-Kommissionens forslag til Rådets direktiv om visse aspekter af mægling på det civil- og handelsretlige område (KOM (2004) 718 endelig). Efter forslaget skal det sikres, at iværksættelse af alternativ konfliktløsning medfører afbrydelse af forældelse.

Der henvises i øvrigt til betænkningen kapitel VIII, afsnit 2.2.7.

- Særligt om bevarelse af den fristafbrydende virkning

Det følger af 1908-lovens § 2, 2. pkt., at det er en forudsætning for, at det retslige skridt bevarer sin fristafbrydende virkning, at det uden uforholdent ophold forfølges til erhvervelse af forlig, dom eller anden retsafgørelse.

Vurderingen af, om der er handlet uden uforment ophold, kan være forskellig fra tilfælde til tilfælde.

En særlig situation foreligger, hvor en sag bliver afvist af retten på grund af formelle mangler, og i andre tilfælde, hvor formålet med det retslige skridt ikke opnås.

1908-loven indeholder ikke særlige regler om bevarelse af den fristafbrydende virkning trods afvisning af sagsanlæg mv., og spørgsmålet afgøres derfor i praksis på grundlag af en fortolkning af 1908-lovens krav om ”følgelse uden uforment ophold”.

Hvis kreditor inden for de almindelige ankefrister anker en dom, hvorved den pågældende ikke har fået (fuldt) medhold i kravet, må kreditor anses for at have forfulgt kravet uden uforment ophold, således at afbrydelsesvirkningen af det retslige skridt – det oprindelige sagsanlæg – bevares.

Det er uafklaret, om dette også er tilfældet, hvis kreditor efter udløbet af den almindelige ankefrist får tilladelse til anke eller genoptagelse, eller hvis kreditor meddeles tredjeinstansbevilling til at indbringe en sag for Højesteret.

Der henvises i øvrigt til betænkningen kapitel VIII, afsnit 2.2.8.

4.4.1.3. Afbrydelse ved kreditors påmindelse (Danske Lov)

Den 20-årige forældelsesfrist efter Danske Lov 5-14-4 kan afbrydes ved kreditors påmindelse over for skyldneren.

Kravet om påmindelse kan opfyldes ved en hvilken som helst tilkendegivelse fra kreditors side om, at kravet fastholdes. Der stilles ingen formkrav, og også en mundtlig tilkendegivelse er tilstrækkelig. Meddelelsen skal være kommet frem til skyldneren eller dennes repræsentant.

Det er ikke nødvendigt, at tilkendegivelsen er formuleret som et egentligt påkrav. Det er tilstrækkeligt, at den indeholder en påmindelse om gælden, som er således identificeret, at skyldneren kan se, hvilket krav det drejer sig om. Der kan ikke stilles krav om angivelse af gældens størrelse.

4.4.1.4. Retsvirkningen af afbrydelse

Retsvirkningen af afbrydelse af den 20-årige forældelsesfrist efter Danske Lov 5-14-4 er, at der løber en ny 20-årig forældelsesfrist.

Retsvirkningen af afbrydelse af den 5-årige forældelsesfrist efter 1908-loven er på samme måde, at en ny 5-årig forældelsesfrist begynder at løbe. Er der tale om en egentlig anerkendelse af gælden, f.eks. ved indgåelse af et frivilligt forlig, eller fører fordringshaverens sagsanlæg mv. til en retsafgørelse, etableres der et særligt retsgrundlag, således at der herefter løber en 20-årig forældelsesfrist efter Danske Lov 5-14-4, jf. 1908-lovens § 1, stk. 2.

Efter konkurslovens § 241, stk. 2, løber der efter anerkendelse af en fordring i et konkursbo først en ny forældelsesfrist fra boets slutning. Anerkendelse af fordringen i boet medfører ikke, at der etableres et særligt retsgrundlag for fordringen mod skyldneren, og er den anmeldte fordring undergivet 1908-lovens 5-årsfrist, vil en anerkendelse således medføre, at der løber en ny 5-årig forældelsesfrist fra boets slutning. Hvis skyldneren har været part under prøvelsen i boet, jf. konkurslovens § 244, og prøvelsen fører til en dom over skyldneren, eller hvis skyldneren har tiltrådt fordringslisten med personligt forpligtende virkning, således at der foreligger en egentlig anerkendelse af fordringen, vil der dog foreligge et særligt retsgrundlag, jf. 1908-lovens § 1, stk. 2, således at der løber en ny forældelsesfrist på 20 år, jf. betænkning 606/1971 om konkurs og tvangsakkord II side 269.

Anerkendes en fordring i et tvangsakkordforslag, og vedtages dette, løber der en ny forældelsesfrist på 20 år, idet akkorden etablerer et særligt retsgrundlag, jf. 1908-lovens § 1, stk. 2. Det samme gælder, hvis en fordring optages under en frivillig akkord.

En gældssaneringskendelse, der medtager fordringen, vil udgøre et særligt retsgrundlag, jf. 1908-lovens § 1, stk. 2.

Der henvises i øvrigt til betænkning nr. 1460/2005 kapitel VIII, afsnit 2.4, og betænkning 606/1971 side 268-269.

4.4.2. Lovforslagets udformning

Udvalget finder, at det for at afbryde forældelsen i alle tilfælde bør kræves, enten at skyldneren *erkender* forpligtelsen, eller at fordringshaveren foretager *retslige skridt*, mens adgangen efter Danske Lov 5-14-4 til afbrydelse ved påmindelse bør ophæves.

Den gældende regel i 1908-lovens § 2, 2. pkt., er ganske kortfattet, og gældende ret vedrørende afbrydelse af forældelse er derfor i vidt omfang udviklet i retspraksis. Udvalget finder, at det i en ny forældelseslov nærmere bør fastsættes, hvad der i de enkelte tilfælde skal til for at afbryde forældelsen, og der er derfor efter udvalgets opfattelse behov for en relativt detaljeret regulering af dette spørgsmål.

Udvalget finder endvidere, at de generelle regler om afbrydelse af forældelse, som findes i retsplejeloven, konkursloven og dødsboskifteloven, bør overflyttes til den nye forældelseslov, således at der dér foretages en samlet regulering.

Endelig foreslår udvalget, at der indføres en sondring mellem egentlig og foreløbig afbrydelse af forældelsen. Ved *den egentlige afbrydelse* løber en helt ny forældelsesfrist fra det i loven fastsatte tidspunkt. *Den foreløbige afbrydelse* er karakteriseret ved, at der, når ”den foreløbige foranstaltning” finder sted inden forældelsesfristens udløb, indrømmes en vis kortere frist efter foranstaltningens ophør, således at egentlig afbrydelse – f.eks. ved sagsanlæg – kan ske inden for denne tillægsfrist. Dette svarer på sin vis til, hvad der følger af den gældende ordning om forfølgning af et retsligt skridt uden uforholdent ophold, men således, at det i loven fastlægges, hvad der i denne sammenhæng skal anses for et foreløbigt retsligt skridt, og således, at ”uden uforholdent ophold” erstattes af en bestemt frist, der efter udvalgets opfattelse bør fastsættes til 1 år.

4.4.2.1. Egentlig afbrydelse

Udvalget finder, at adgangen efter Danske Lov 5-14-4 til at afbryde forældelsesfristen ved påmindelse bør ophæves.

Udvalget har anført, at hensynene bag forældelsesreglerne – at bidrage til, at fordringer afvikles eller bringes på det rene inden rimelig tid, og at undgå procesførelse om meget gamle fordringer – i hvert fald for de fleste typer af fordringers vedkommende ikke på tilfredsstillende måde tilgodeses ved en ordning, hvor fordringshaveren har mulighed for til enhver tid at forny forældelsesfristen ved blot at tilkendegive over for skyldneren, at han eller hun mener at have et krav mod den pågældende. Det skyldes bl.a., at påmindelse ikke er egnet til at fremme en afklaring af omtvistede fordringers eksistens. Endvidere kan skyldneren efter omstændighederne uanset påmindelse med tiden få en forventning om, at kravet ikke vil blive fastholdt.

I den forbindelse har udvalget påpeget, at det i dag er et problem i retspraksis, at der ved penge-lån gælder forskellige afbrydelsesskridt for fristerne vedrørende henholdsvis hovedstol (omfattet af Danske Lov 5-14-4) og renter (omfattet af 1908-loven), idet det kan være vanskeligt efter mange år at finde ud af, hvad hovedstolen oprindeligt beløb sig til.

For så vidt angår afbrydelse ved *skyldnerens erkendelse* foreslår udvalget en videreførelse af gældende ret, jf. herom pkt. 4.4.1.1 ovenfor.

Endvidere foreslår udvalget en bestemmelse om afbrydelse ved sagsanlæg og andre foranstaltninger, der foretages med henblik på at opnå en bindende afgørelse. Indholdet af bestemmelsen svarer i det væsentlige til 1908-lovens § 2, 2. pkt., 2. led, således som denne bestemmelse er blevet forstået i retspraksis, men der foreslås forskellige præciseringer.

Udvalget foreslår, at forældelsen skal kunne afbrydes ved retslige skridt, der foretages med henblik på at opnå en *bindende afgørelse, der fastslår fordringens eksistens og størrelse*.

Den foreslåede bestemmelse vil bl.a. omfatte en *administrativ afgørelse*, som bliver bindende for parterne, hvis den ikke indbringes for domstolene inden en vis frist, og som fastslår kravets eksistens og størrelse. Den omfatter endvidere en afgørelse truffet af et *privat klage- eller ankenævn*, som fastslår kravets eksistens og størrelse, og som er bindende for skyldneren.

Baggrunden for forslaget er, at afgørelserne i de nævnte situationer i realiteten er bindende på samme måde som en domstolsafgørelse i 1. instans, henholdsvis som en voldgiftskendelse. I de nævnte tilfælde vil indbringelsen for den administrative myndighed eller det private klagenævn således være fristafbrydende, uden at der gælder yderligere betingelser.

Udvalget har fundet det unødvendigt i bestemmelsen at medtage en henvisning til retsforlig. Forældelsen afbrydes ved sagsanlæg med henblik på at erhverve dom, og indgås der forlig, er forældelsen endeligt afbrudt.

Af 1908-lovens § 2, 2. pkt., fremgår det, at det retslige skridt skal ”forfølges uden uforment ophold”. Udvalget finder, at der fortsat bør gælde en sådan betingelse, idet det ikke kan afvises, at der kan være behov herfor, f.eks. i tilfælde, hvor en retssag udsættes med henblik på forligsforhandlinger eller med henblik på forelæggelse for et klage- eller ankenævn. Udvalget foreslår dog, at formuleringen ”inden for rimelig tid” anvendes i stedet for ”uden uforment ophold”. Den førstnævnte formulering stemmer efter udvalgets opfattelse bedre overens med retspraksis og giver større fleksibilitet.

Et sagsanlæg bør efter udvalgets opfattelse bevare sin fristafbrydende virkning i tilfælde, hvor fordringshaveren meddeles *oprejsningsbevilling, anketilladelse* eller *tredjeinstansbevilling* efter retsplejelovens § 368, stk. 1 og 2, § 371 og § 372, stk. 1 og 2. I disse tilfælde, hvor lovgivningen giver adgang til oprejsning mv. inden for bestemte tidsmæssige grænser, og hvor denne ”udvide- de” ankeadgang således er en del af appelsystemet, synes det ifølge udvalget naturligt og rimeligt, at en anketilladelse medfører, at det oprindelige sagsanlæg bevarer sin afbrydelsesvirkning. Efter de nævnte bestemmelser gælder der bestemte frister for, hvor sent en ansøgning om anketilladelse mv. kan indgives til retten eller Procesbevillingsnævnet, og det er derfor begrænset, hvor længe afbrydelsesvirkningen kan udstrækkes.

Spørgsmålet er efter udvalgets opfattelse mere tvivlsomt i de tilfælde, hvor der meddeles fordringshaveren tilladelse til *ekstraordinær anke eller genoptagelse* efter retsplejelovens § 399. Udvalget har ikke fundet anledning til at foreslå en lovregel om dette meget specielle spørgsmål.

Efter udvalgets opfattelse bør udgangspunktet være, at en tilladelse til ekstraordinær anke eller genoptagelse ikke tillægges selvstændig betydning for forældelsesspørgsmålet, dvs. at genoptagelse som udgangspunkt ikke medfører, at det oprindelige sagsanlæg bevarer sin fristafbrydende virkning.

Udvalget foreslår, at der indføres bestemmelser om, hvilke retsskridt der nærmere afbryder forældelsen.

Hvis fordringen gøres gældende ved *domstol*, bør afbrydelse bl.a. ske ved *indlevering af stævning eller betalingspåkrav til retten*. Dette svarer til gældende ret.

Herudover foreslår udvalget, at der – på samme måde som efter gældende ret – skal ske afbrydelse, når *påstand om fordringen nedlægges under retssagen*, herunder som modkrav. Bestemmelsen vil omfatte tilfælde, hvor sagsøgeren under sagen forhøjer sit krav, samt tilfælde, hvor et modkrav fremsættes til selvstændig dom.

Som nævnt under pkt. 4.4.1.2 er det efter gældende ret tvivlsomt, om fremsættelse af *modkrav til kompensation* afbryder forældelsesfristen. Udvalget finder imidlertid, at der også bør ske afbrydelse i disse tilfælde, men kun i det omfang, fordringen dækkes af hovedfordringen, dvs. at der sker afbrydelse for den del af fordringen, der svarer til hovedkravet.

Herudover finder udvalget, at kreditors nedlæggelse af *frifindelsespåstand under en "negativ" anerkendelsessag* anlagt af debitor bør medføre afbrydelse af forældelsesfristen for kreditors krav. Dette antages at svare til gældende ret. Afbrydelsen bør efter udvalgets opfattelse ske med virkning allerede fra skyldnerens sagsanlæg og ikke først ved kreditors nedlæggelse af frifindelsespåstanden.

I tilfælde, hvor der er aftalt *voldgiftsbehandling*, eller hvor anden særlig afgørelsesmåde er hjemlet, herunder f.eks. tilfælde, hvor sagen indbringes for en administrativ myndighed, der har kompetence til at træffe en bindende afgørelse, foreslås det, at afbrydelsen sker, når fordringshaveren iværksætter, hvad der fra dennes side skal gøres for at sætte sagen i gang.

Udvalget finder desuden, at der på samme måde som efter de gældende regler i konkurslovens § 241 og dødsboskiftelovens § 82, stk. 5, bør ske afbrydelse af forældelsen ved indgivelse af *konkursbegæring* og ved *anmeldelse af fordringen i konkurs-, tvangsakkord- eller dødsbo eller i forbindelse med gældssanering*.

Udvalget foreslår på denne baggrund en bestemmelse om afbrydelse, der i alt væsentligt svarer til de gældende regler i konkurslovens § 241 og dødsboskiftelovens § 82, stk. 5.

Ud over disse afbrydelsesskridt, der svarer til gældende ret, finder udvalget, at forældelsen også i øvrigt bør afbrydes ved anmeldelse af fordringen efter skyldnerens *udstedelse af proklama*, f.eks. i forbindelse med solvent likvidation af selskaber.

Udvalget foreslår en bestemmelse om, at afbrydelse ved indgivelse af en på fordringen støttet konkursbegæring eller ved anmeldelse af fordringen i et konkursbo også har virkning i forhold til skyldneren personlig, og at afbrydelse ved anmeldelse af en fordring i et dødsbo efter dettes udstedelse af proklama også har virkning i forhold til skyldnerens arvinger. Bestemmelsens 1. led vedrørende konkurs svarer til konkurslovens § 241.

Hvis der er udfærdiget proklama eller anden offentlig indkaldelse og i den forbindelse fastsat en frist for anmeldelse, bør der efter udvalgets opfattelse ikke indtræde forældelse før udløbet af denne frist. Hvis der er fastsat en bestemt frist for anmeldelse af krav i boet, kan en fordringshaver således let få den opfattelse, at anmeldelse inden for denne frist er tilstrækkelig også i relation til forældelsesfristen. For så vidt angår tvangsakkord følger det af konkurslovens § 169, at skifteretten indkalder til et møde straks efter akkordforhandlingernes åbning, hvor fordringshaverne opfordres til at anmelde krav. Der er imidlertid ikke pligt til at fastsætte en frist for fordringshaverens anmeldelse af krav til skifteretten. Af de samme grunde som nævnt ovenfor foreslår udvalget, at forældelse i tilfælde, hvor der er åbnet forhandling om tvangsakkord, ikke indtræder før afholdelsen af det i konkurslovens § 169 omhandlede møde.

Udvalget foreslår endvidere en bestemmelse om afbrydelse ved indgivelse af *udlægsbegæring*, der svarer til retsplejelovens § 527.

Udvalget foreslår, at det skal være en betingelse for, at indbringelsen af udlægsbegæring har afbrydelsesvirkning, at fogedforretningen fremmes inden for en vis periode. Den foreslåede bestemmelse svarer til retsplejelovens § 527, men det foreslås dog at anvende formuleringen ”inden for rimelig tid” i stedet for ”uden ugrundet ophold”.

Udvalget foreslår, at det præciseres i loven, at forældelsen afbrydes ved udlægsforretningens foretagelse, når udlæg foretages af en pantefoged eller told- og skattefoged.

Herudover foreslår udvalget, at det i overensstemmelse med, hvad der antages at gælde i dag på ulovbestemt grundlag fastsættes i loven, at forældelse afbrydes ved indgivelse af anmodning *om arrest*, ved *fremsettelse af krav for fogedretten om andel i et auktionsprovenu* og ved indgivelse af *anmodning til fogedretten om tilbagetagelse af en løsøregenstand*, der er solgt med ejendomsforbehold. Det er efter udvalget forslag i alle tilfælde en forudsætning, at fordringshaveren søger forretningen fremmet inden for en rimelig frist.

Endvidere foreslår udvalget, at også en offentlig myndigheds pålæg til skyldnerens arbejdsgiver om *indeholdelse i løn mv.* skal afbryde forældelsen. Udvalget har anført, at den gældende retstilstand, hvorefter pålæg om lønindeholdelse ikke afbryder forældelsen, kan give anledning til nogle praktiske problemer, bl.a. fordi en fordring kan forældes, uanset at der løbende indgår betalinger fra skyldnerens arbejdsgiver. Den pågældende myndighed er derfor nødsaget til at foretage andre retlige skridt med henblik på at afbryde forældelsen. Det forekommer desuden vanskeligt at begrunde den forskellige behandling af lønindeholdelse og udpantningsudlæg. Realiteten er i begge tilfælde, at den pågældende myndighed selv forestår tvangsinddrivelsen.

Udvalget foreslår desuden en bestemmelse, der fastlægger, hvilke retsvirkninger der er knyttet til afbrydelsen af forældelsesfristen, herunder længden af den nye frist og dennes begyndelsestidspunkt.

Efter udvalgets opfattelse bør der løbe en ny frist, hvis længde bestemmes efter reglerne i forældelsesloven. Dette indebærer, at der som udgangspunkt – på samme måde som efter gældende ret – vil løbe en ny forældelsesfrist af samme længde som den afbrudte. Dette skal dog efter forslaget ikke gælde, hvis fordringen forud for afbrydelsen var undergivet en 3-årig forældelsesfrist, men hvor der i forbindelse med afbrydelsen tilvejebringes et særligt retsgrundlag, f.eks. en dom eller et skriftligt forlig, idet den nye forældelsesfrist da vil være 10 år.

Udvalget foreslår, at de forskellige afbrydelsesmåder reguleres udtømmende i loven, og at der fastsættes et *begyndelsestidspunkt for den nye frist* for de enkelte tilfælde.

Hvis afbrydelsen sker ved skyldnerens erkendelse, vil den nye frist efter forslaget skulle regnes fra dagen for erkendelsen. I tilfælde, hvor afbrydelsen er sket ved foretagelse af retslige skridt, der munder ud i forlig eller dom mv., er det udvalgets opfattelse, at det afgørende tidspunkt bør være den dag, da retsforliget indgås, dommen afsiges, betalingspåkrav påtegnes af fogedretten, eller anden afgørelse træffes. Dette vil gælde uanset den betalingsfrist på 14 dage, som normalt fastsættes i dommen. Er der undtagelsesvis fastsat et senere forfaldstidspunkt, skal fristen dog regnes fra dette.

Vedrørende tilfælde, hvor fordringen er anerkendt i konkurs- eller dødsbo eller i vedtaget tvangsakkord eller afsagt gældssaneringskendelse, foreslås det, at fristen skal regnes fra boets slutning, tvangsakkordens vedtagelse eller gældssaneringskendelsens afsigelse. Dette svarer til, hvad der må antages at være gældende ret, men spørgsmålet er i dag kun lovreguleret for så vidt angår konkurs, jf. konkurslovens § 241, stk. 2.

For så vidt angår tilfælde, hvor en fordring er anerkendt efter anmeldelse af fordringen, efter at skyldneren har udstedt proklama, foreslår udvalget, at den nye frist skal løbe fra dagen for anerkendelsen.

Endvidere foreslår udvalget en regel om, at der ved afbrydelse i forbindelse med udlæg, arrest, krav om andel i auktionsprovenu og tilbagemtagelse af løsøregerstande, der er solgt med ejendomsforbehold, skal løbe en ny frist fra fagedforretningens eller auktionens slutning.

Hvis forældelsen er afbrudt ved pålæg om lønindeholdelse, må afbrydelsen efter udvalgets opfattelse gælde, så længe lønindeholdelse finder sted, og det foreslås derfor, at den nye frist i disse tilfælde først skal løbe fra det tidspunkt, da lønindeholdelsen i henhold til pålægget ophører.

Udvalget foreslår herudover, at der efter forældelsesfristens afbrydelse ved en udlægsforretning vedrørende en fordring med særligt retsgrundlag skal løbe en ny frist på 10 år, også for så vidt angår de opgjorte omkostninger og uforældede renter. Et rentekrav, der er opgjort i fogedretten, vil således være uforældet ved en ny fagedforretning inden for 10 år herefter. Senere påløbne renter forældes derimod på 3 år. Under en ny udlægsforretning, der finder sted mere end 3 år efter den første, vil kravet herefter kunne opgøres til det tidligere opgjorte beløb med tillæg af 3 års renter. En sådan ordning er efter udvalgets opfattelse rimelig og hensigtsmæssig og afbøder for kreditorernes vedkommende i nogen grad virkningen af, at forældelsesfristen for rentekrav forkortes fra 5 år til 3 år.

Der henvises i øvrigt til betænkningen kapitel VII, afsnit 6.2.

Justitsministeriet kan tilslutte sig udvalgets synspunkter, og lovforslaget er udformet i overensstemmelse med udvalgets lovudkast.

Der henvises til lovforslagets § 16 (afbrydelse ved erkendelse), § 17 (afbrydelse ved sagsanlæg mv.), § 18 (afbrydelse ved kreditorfølgning) og § 19 (retsvirkningerne af afbrydelse) og bemærkningerne hertil.

Der henvises i øvrigt til den samtidig fremsatte lov om ændring af forskellige love i forbindelse med gennemførelsen af en ny forældelseslov (Ændringer som følge af en ny forældelseslov, afskaffelse af købelovens reklamationsfrister ved visse køb mv.), hvorved konkurslovens § 241 foreslås ophævet, jf. forslaget § 11, og dødsboskiftelovens § 82, stk. 5, foreslås ændret, jf. forslaget § 13.

Endvidere henvises til forslag til lov om ændring af lov om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love (Gruppesøgsmål m.v.), som blev fremsat den 10. oktober 2006. Ved dette lov-

forslag foreslås en mulighed for gruppesøgsmål indført. Under et gruppesøgsmål fremsættes en række ensartede krav på vegne af flere personer. Virkningen af § 16 i forslaget til ny forældelseslov vil i forhold til gruppesøgsmål være, at forældelsen afbrydes for de enkelte gruppemedlemmer.

4.4.2.2. Foreløbig afbrydelse

Som nævnt under pkt. 4.4.2 foreslår udvalget, at der i forældelsesloven opstilles en sondring mellem egentlig afbrydelse og foreløbig afbrydelse.

Forslaget om en foreløbig afbrydelse går ud på, at der, når en ”foreløbig” foranstaltning finder sted inden forældelsesfristens udløb, indrømmes en vis kortere frist – efter udvalgets forslag 1 år – efter foranstaltningens ophør, således at egentlig afbrydelse kan ske inden for denne tillægsfrist. Der forekommer således en række situationer, hvor det på den ene side ikke synes rimeligt over for skyldner at tillægge foranstaltningen virkning som en egentlig afbrydelse, men hvor det på den anden side heller ikke synes rimeligt over for fordringshaver, at forældelse indtræder, mens foranstaltningen pågår eller umiddelbart efter dens ophør.

Den ordning, at fordringshaveren indrømmes en tillægsfrist på 1 år til at forfølge sagen, bør ikke føre til, at forældelse indtræder på et tidligere tidspunkt, end hvad der følger af de almindelige forældelsesfrister, og udvalget foreslår derfor, at de enkelte lovbestemmelser om foreløbig afbrydelse udformes således, at forældelse *tidligst* indtræder 1 år efter foranstaltningens ophør.

I det følgende gennemgås de forskellige tilfældegrupper, hvor udvalget foreslår regler om foreløbig afbrydelsesvirkning.

- Retssag eller andet retsligt skridt, der ikke fører til realitetsafgørelse

Det følger af gældende ret, at hvis et retsligt skridt ikke fører til forlig eller realitetsafgørelse, skal det forfølges uden uforholdent ophold for at bevare den fristafbrydende virkning.

Udvalget finder, at der bør indføres en mere præcis lovregel om dette spørgsmål. Det foreslås derfor, at der indføres en regel om en vis tillægsfrist for kreditor i tilfælde, hvor et retsligt skridt ikke fører til forlig eller realitetsafgørelse. Som eksempel på anvendelsesområdet for tillægsfristen kan nævnes, at sagen afvises, fordi den er anlagt ved et forkert værneting, eller fordi fordringshaveren eller i givet fald dennes advokat ved en fejltagelse er udeblevet fra et retsmøde. Den foreslåede skal dog ikke finde anvendelse, hvis det retslige skridt åbenbart ikke kunne føre til en realitetsafgørelse, jf. umiddelbart nedenfor.

Efter udvalgets opfattelse bør den efterfølgende frist for opfølgning af det utjenlige retsskridt formuleres som en frist af en bestemt længde. Det gældende kriterium ”uden uforholdent ophold” giver en større fleksibilitet end en fast frist, men på den anden side har dette kriterium givet anledning til mange tvister.

Med hensyn til spørgsmålet om fristens længde er udvalget af den opfattelse, at en frist på 6 måneder i reglen ville være tilstrækkelig, når det drejer sig om bevarelse af den fristafbrydende virkning trods afvisning af sagsanlæg mv. Som det fremgår nedenfor finder udvalget imidlertid, at fristen for efterfølgende sagsanlæg i en række andre tilfælde, herunder i relation til indbringelse af krav for klagenevnen og administrative myndigheder mv., bør fastsættes til 1 år, og udvalget finder det mest hensigtsmæssigt, at tillægsfristen altid har samme længde. Derfor foreslår udvalget, at fristen for at følge det utjenlige retslige skridt op fastsættes til 1 år.

Udvalget finder dog, at fordringshaveren ikke bør kunne påberåbe sig tillægsfristen i tilfælde, hvor den pågældende selv er skyld i, at det retslige skridt ikke fører til en realitetsafgørelse. Udvalget foreslår på denne baggrund, at udskydelsen af forældelsen ikke kan påberåbes, hvis det retslige skridt åbenbart ikke kunne føre til en realitetsafgørelse, hvis fordringshaveren hæver sagen, selv om en realitetsafgørelse kunne være opnået, eller – for så vidt angår betalingspåkrav – det beror på fordringshaverens valg ved indleveringen af betalingspåkrav til fogedretten, jf. retsplejelovens § 477 b, stk. 4, at en realitetsafgørelse ikke træffes.

Endvidere foreslår udvalget, at reglen om tillægsfristen også skal gælde, hvis fordringshaveren inden forældelsesfristens udløb har indgivet konkursbegæring, uden at konkursdekret er afsagt, eller hvis fordringshaveren har iværksat forfølgning i form af udlæg, tvangsauktion, arrest eller tilbagetagelse af løsørestande, der er solgt med ejendomsforbehold, uden at fogedforretning eller auktion er afholdt.

Herudover foreslår udvalget en lignende regel for tilfælde, hvor en fordring inden forældelsesfristens udløb er anmeldt i et konkurs- eller dødsbo, men ikke bliver anerkendt. Det foreslås således, at fordringen mod skyldneren personlig eller dennes arvinger i disse tilfælde tidligst forældes 1 år efter meddelelsen af afgørelsen om fordringens afvisning eller, hvis en sådan afgørelse ikke træffes, fra boets slutning. Ved at fastsætte fristen på denne måde omfattes både det tilfælde, at en fordring er blevet afvist, og det tilfælde, at boet slutes uden prøvelse af fordringerne.

Der foreslås en tilsvarende regel, hvor en fordring inden forældelsesfristens udløb er anmeldt i forbindelse med åbning af tvangsakkord, indledning af gældssanerings sag eller indkaldelse, hvor skyldneren har udstedt proklama.

Der henvises i øvrigt til betænkningen kapitel VIII, afsnit 6.3.2.1.

Justitsministeriet kan tilslutte sig udvalgets synspunkter, og lovforslaget er udformet i overensstemmelse med udvalgets lovudkast.

Der henvises til lovforslagets § 20 og bemærkningerne hertil.

- Rets- eller voldgiftssag om grundlaget for fordringen

Udvalget finder, at der bør tillægges en anerkendelsesdom vedrørende grundlaget for fordringen afbrydelsesvirkning i samme omfang som efter gældende ret, men at anerkendelsesdommen alene bør tillægges virkning som en foreløbig afbrydelse, dvs. således at der skal anlægges sag vedrørende selve fordringen inden for en vis frist for at bevare den fristafbrydende virkning af anerkendelsessøgsmålet. Situationen minder ifølge udvalget om den situation, hvor fordringshaveren fra en forvaltningsmyndighed får en bindende afgørelse, der ikke fastsætter størrelsen af kravet. I disse tilfælde foreslås ligeledes en regel om foreløbig afbrydelse.

Udvalget foreslår på denne baggrund en regel om, at en anerkendelsesdom, der alene vedrører grundlaget for fordringen, skal forfølges inden for en vis frist for at bevare den fristafbrydende virkning. Fristen foreslås fastsat til 1 år på samme måde som de øvrige frister.

Der henvises i øvrigt til betænkningen kapitel VIII, afsnit 6.3.2.2.

Justitsministeriet kan tilslutte sig udvalgets synspunkter, og lovforslaget er udformet i overensstemmelse med udvalgets lovudkast.

Der henvises til lovforslagets § 21, stk. 1, og bemærkningerne hertil.

- Indbringelse for en administrativ myndighed eller Folketingets Ombudsmand af en sag om fordringens eksistens eller størrelse eller en sag, som er afgørende herfor

Som det fremgår under pkt. 4.4.2.1 foreslår udvalget, at indbringelse for en administrativ myndighed i tilfælde, hvor afgørelsen fastslår kravets eksistens og størrelse og er bindende for parterne, fordi den ikke indbringes for domstolene inden for en fastsat frist, afbryder forældelsesfristen, uden at der kræves yderligere betingelser herfor.

For så vidt angår andre tilfælde, dvs. hvor afgørelsen ikke er bindende for parterne – f.eks. fordi der ikke gælder nogen frist for indbringelse af afgørelsen for domstolene – eller hvor afgørelsen ikke fastslår kravets eksistens og størrelse, finder udvalget, at der bør indføres en bestemmelse

om, at indbringelsen for den administrative myndighed har virkning som en foreløbig afbrydelse af forældelsesfristen.

Udvalget har i den forbindelse peget på, at det – selv om den administrative afgørelse ikke er bindende eller ikke direkte angår selve fordringen – i almindelighed vil være ressourcebesparende, at kravet først prøves administrativt i de tilfælde, hvor der er mulighed herfor, og at det derfor ikke er hensigtsmæssigt – og vil kunne virke overraskende – hvis kravet kan forældes, mens den administrative sag verserer. Dette gælder, hvad enten der er tale om en sag mellem en privat og det offentlige eller om en sag mellem to private.

De anførte hensyn gør sig efter udvalgets opfattelse gældende, uanset om forældesspørgsmålet angår en fordring, der fremsættes af klageren, eller en fordring, der er gjort gældende af den anden part, herunder det offentlige. I de sidstnævnte tilfælde bør indbringelsen for den administrative myndighed efter udvalgets opfattelse derfor også virke fristafbrydende for modpartens (herunder det offentliges) krav. Udvalget foreslår derfor en bestemmelse, hvorefter indbringelse for en administrativ myndighed medfører foreløbig afbrydelse af forældelsen for begge parter fordringer.

Efter udvalgets opfattelse bør tillægsfristen for indbringelse for domstolene formuleres som en fast frist på 1 år. Udvalget har anført, at en frist af denne længde bør være tilstrækkelig til at varetage fordringshaverens interesser, og der kan næppe siges at foreligge tungtvejende hensyn til skyldneren, der taler for en kortere frist. Udvalget foreslår, at fristen regnes fra den dag, da myndigheden har givet meddelelse om sin afgørelse, dvs. afsendelsen af denne.

Udvalget har overvejet, fra hvilket tidspunkt 1-årsfristen bør regnes i tilfælde, hvor afgørelsen indbringes for en højere administrativ myndighed.

Der er som oftest fastsat en frist for at påklage en administrativ afgørelse til højere myndighed, men der er i de fleste tilfælde samtidig mulighed for den overordnede myndighed for at se bort fra overskridelser af denne frist.

I de tilfælde, hvor der ikke gælder en bestemt klagefrist for indbringelse for en højere administrativ myndighed, er det efter udvalgets opfattelse nødvendigt at stille krav om, at førsteinstansafgørelsen påklages inden for en vis periode, for at den fristafbrydende virkning af den oprindelige indbringelse bevares. I modsat fald sikres det ikke, at fordringshaveren fremmer sagen behørigt.

For at tage hensyn til både tilfælde, hvor der gælder en frist for klage, tilfælde, hvor ingen frist er fastsat, og tilfælde, hvor den overordnede myndighed kan bortse fra overskridelse af klagefristen,

foreslår udvalget en regel om, at hvis sagen indbringes for en højere administrativ myndighed inden for den frist, der er fastsat i den pågældende lovgivning, eller i øvrigt inden for rimelig tid, skal etårsfristen regnes fra meddelelsen af denne myndigheds afgørelse. Da det er sjældent, at der ikke findes en lovbestemt klagefrist, vil fordringshaveren i langt de fleste tilfælde have den fastsatte klagefrist at holde sig til, og hvis denne overholdes, vil der altid være tale om en rettidig reaktion.

Udvalget foreslår samtidig, at reglen tillige skal gælde, hvis sagen indbringes for Folketingets Ombudsmand, således at 1-årsfristen i disse tilfælde regnes fra meddelelsen om ombudsmandens udtalelse. Baggrunden for dette forslag er, at kreditor i modsat fald uanset indbringelsen af spørgsmålet for ombudsmanden ville kunne være nødt til at anlægge retssag alene med det formål at afbryde forældelsesfristen, og dette har udvalget netop generelt ønsket at undgå. Udvalget har i øvrigt henvist til, at en tilsvarende regel gælder i Norge.

Der henvises i øvrigt til betænkningen kapitel VIII, afsnit 6.3.2.3.

Justitsministeriet kan tilslutte sig udvalgets synspunkter, og lovforslaget er udformet i overensstemmelse med udvalgets lovudkast.

Der henvises til lovforslagets § 21, stk. 2, og bemærkningerne hertil.

- Indbringelse for private klage- og ankenævn

Som det fremgår under pkt. 4.4.2.1, foreslår udvalget, at en afgørelse truffet af et privat klage- eller ankenævn, som fastslår kravets eksistens og størrelse, og som er bindende for indklagede, medfører en egentlig afbrydelse af forældelsen.

I andre tilfælde, dvs. hvor afgørelsen – således som det ofte vil være tilfældet – ikke er bindende for parterne eller ikke fastslår kravets eksistens og størrelse, finder udvalget, at der bør indføres en bestemmelse om, at indbringelsen for nævnet har virkning som en foreløbig afbrydelse.

Parterne er ofte afskåret fra at anlægge sag ved domstolene, mens en klagesag verserer ved et privat klage- eller ankenævn. Muligheden for klagebehandling er indført bl.a. for at aflaste domstolene, og det ville efter udvalgets opfattelse være uhensigtsmæssigt at kræve, at klageren i stedet anlægger sag ved domstolene for at afbryde forældelsesfristen. Udvalget finder det generelt ikke rimeligt, hvis klageren ved at benytte sig af en eksisterende klageordning – der kan være indført af branchen selv – risikerer, at kravet forældes under klagesagsbehandlingen.

Udvalget finder, at alle typer af klagenævn bør være omfattet af reglen – dvs. uanset om nævnet er godkendt efter forbrugerklageloven, og uanset om der er mulighed for at gå til domstolene, mens klagesagen verserer. Udvalget finder endvidere, at reglen bør gælde også i relation til den indklagede virksomheds eventuelle krav.

Baggrunden for forslaget om en generel regel er, at en ordning, der ikke omfatter alle typer af nævn, vil være vanskelig at afgrænse, og at det uanset typen af klagenævn vil kunne virke overraskende for fordringshaveren, hvis der indtræder forældelse, mens en klagesag verserer. Endvidere vil det modvirke formålet med nævnene, hvis det, mens en klagesag verserer, er nødvendigt at gå til domstolene alene for at afbryde forældelsen.

På samme måde som foreslået vedrørende foreløbig afbrydelse ved indbringelse for administrative myndigheder, finder udvalget, at tillægsfristen for indbringelse for domstolene bør formuleres som en bestemt angivet frist.

Ved fastsættelsen af fristens længde bør der efter udvalgets opfattelse tages hensyn til, at fordringshaveren i mange tilfælde vil ansøge om fri proces, inden der anlægges sag ved domstolene, og at sagsbehandlingen vedrørende en sådan ansøgning typisk er af en vis varighed. Udvalget foreslår bl.a. på den baggrund en frist på 1 år. En frist af denne længde vil i almindelighed være tilstrækkelig til, at fordringshaveren kan nå at få svar på en eventuel ansøgning om fri proces.

Udvalget foreslår, at 1-årsfristen bør regnes fra det tidspunkt, da nævnet har givet meddelelse om afgørelsen, dvs. nævnets afsendelse af afgørelsen. Dette bør efter udvalgets opfattelse også gælde for de nævn, hvor den indklagede virksomhed har en frist på nogle uger (typisk 4-6 uger) til at meddele, om den vil være bundet af afgørelsen. Det vil unødigt komplicere at skulle have forskellige frister afhængigt af, hvilke typer af nævn, det drejer sig om. En frist på et år regnet fra afgørelsen må således anses for tilstrækkelig også i de nævnte tilfælde.

Der henvises i øvrigt til betænkningen kapitel VIII, afsnit 6.3.2.4.

Justitsministeriet kan tilslutte sig udvalgets synspunkter, og lovforslaget er udformet i overensstemmelse med udvalgets lovudkast.

Der henvises til lovforslagets § 21, stk. 3.

- Begæring om syn og skøn uden for rets- eller voldgiftssag

Som det fremgår under pkt. 4.4.1.2 antages det i dag, at iværksættelse af syn og skøn uden for rets- eller voldgiftssag ikke afbryder forældelsesfristen, og at dette gælder, uanset om retten har

været involveret i udmeldingen af syn og skøn.

Udvalget finder imidlertid, at der er gode grunde til at indføre en regel om udskydelse af forældelsesfristens udløb ved iværksættelse af syn og skøn uden for rets- eller voldgiftssag. En sådan syns- og skønsforretning kan således i nogle tilfælde føre til, at anlæggelse af retssag bliver unødvendig, og dette gælder, uanset om det udenretlige syn og skøn er iværksat efter aftale mellem parterne eller sker med rettens hjælp efter retsplejelovens regler herom. I disse tilfælde bør fordringshaveren derfor ikke tvinges til at anlægge retssag for at afbryde forældelsesfristen.

Udvalget foreslår på denne baggrund en generel regel om en vis udskydelse af forældelsesfristens udløb i tilfælde, hvor der inden forældelsesfristens udløb efter retsplejelovens regler eller med hjemmel i parternes aftale er fremsat begæring eller indgået aftale om afholdelse af syn og skøn uden for rets- eller voldgiftssag vedrørende forhold af betydning for fordringens eksistens eller størrelse.

Fristen for efterfølgende sagsanlæg foreslår udvalget fastsat til 1 år ligesom for de øvrige ”til-lægsfrister”. Fristen bør ifølge udvalget regnes fra skønsforretningens afslutning.

Der henvises i øvrigt til betænkningen kapitel VIII, afsnit 6.3.2.5.

Justitsministeriet kan tilslutte sig udvalgets synspunkter, og lovforslaget er udformet i overensstemmelse med udvalgets lovudkast.

Der henvises til lovforslagets § 21, stk. 4, og bemærkningerne hertil.

- Indledning af forhandlinger om fordringen

Udvalget har overvejet, i hvilket omfang påbegyndelse af forligsforhandlinger og iværksættelse af alternativ konfliktløsning bør medføre suspension eller udskydelse af forældelsesfristens udløb. For så vidt angår alternative konfliktløsningsmetoder går spørgsmålet alene på forligsmægling uden for området retsmægling og private klage- og ankenævn, idet de nævnte tilfælde i givet fald vil være omfattet af øvrige foreslåede regler om egentlig og foreløbig afbrydelse.

For at tillægge iværksættelse af forhandlinger mellem parterne fristudskydende virkning taler efter udvalgets opfattelse de samme hensyn, som gør sig gældende for så vidt angår fristudskydelse ved indbringelse for administrative myndigheder og for private klage- og ankenævn, herunder navnlig, at kreditor ikke bør være nødsaget til at anlægge retssag under forhandlingerne alene med det formål at afbryde forældelsesfristen.

For at indføre en generel regel herom – dvs. en regel omfattende såvel alle former for alternativ konfliktløsning som almindelige forligsfors handlinger – taler ifølge udvalget, at det vil skabe afgrænsningsvanskeligheder, hvis afbrydelsesvirkning kun er knyttet til visse konfliktløsningsmetoder. Ved også at lade almindelige forligsfors handlinger være omfattet undgås eventuelle afgrænsningsvanskeligheder i forhold til forligsmægling osv. Udvalget har bemærket, at dets forslag om en generel regel vil dække alle dele af Kommissionens forslag til et direktiv om alternativ konfliktløsning.

Ved en regel, som også omfatter fristafbrydelse ved påbegyndelse af forligsfors handlinger, kan der konkret opstå spørgsmål om, hvornår forhandlingerne må anses for afsluttet, og hvornår der overhovedet er tale om forligsfors handlinger.

Udvalget har anført, at samme tvivlsspørgsmål også kan opstå i dag, hvis en fordringshaver vil påberåbe sig, at forældelsen har været suspenderet under for handlinger med skyldneren.

I retspraksis har det navnlig givet anledning til tvivl, hvor lang tid kreditor har til rådighed til at forfølge sit krav, efter at de for handlinger, der begrundede udskydelsen, er ophørt.

Udvalget finder på denne baggrund, at der bør indføres en generel lovregel om, at indledning af for handlinger udskyder forældelsesfristens udløb i en nærmere bestemt periode efter for handlingernes afslutning.

For så vidt angår spørgsmålet om, hvilken frist der bør gælde for sagsanlæg, finder udvalget det mest hensigtsmæssigt at anvende en frist af samme længde som den frist, der skal gælde i forbindelse med indbringelse for administrative myndigheder og private klage- og ankenævn mv., dvs. en frist på 1 år.

Fristen på 1 år bør efter udvalgets opfattelse regnes fra tidspunktet for forligsfors handlingernes afslutning.

Der henvises i øvrigt til betænkningen kapitel VIII, afsnit 6.3.2.6.

Justitsministeriet kan tilslutte sig udvalgets synspunkter, og lovforslaget er udformet i overensstemmelse med udvalgets lovudkast.

Der henvises til lovforslagets § 21, stk. 5, og bemærkningerne hertil.

- Procesunderretning, når der er flere solidariske skyldnere, eller når fordringen afhænger af et retsforhold, hvorom sag er rejst af eller mod fordringshaveren

Udvalget foreslår en regel om, at hvis kreditor inden forældelsesfristernes udløb har indledt retsforfølgning mod en af flere solidariske skyldnere og givet procesunderretning til de øvrige skyldnere, udskydes udløbet af forældelsesfristen for kravet mod disse medskyldnere i en vis periode efter, at sagen er afsluttet ved forlig, dom mv.

Baggrunden for forslaget er, at det efter udvalgets opfattelse vil være urimeligt og uhensigtsmæssigt, hvis fordringshaveren alene for at undgå forældelse af kravet mod de øvrige skyldnere er nødt til at anlægge sag mod dem alle, selv om der muligvis kan opnås fuld dækning hos en enkelt af disse.

Udvalget foreslår en tilsvarende regel for de tilfælde, hvor fordringen afhænger af et retsforhold, om hvilket der er rejst sag af eller mod fordringshaveren. Det drejer sig dels om tilfælde, hvor fordringshaveren har krav mod to personer, men således, at kravet mod den ene skyldner bortfalder, hvis fordringshaveren får tilkendt det påståede beløb hos den anden skyldner, dels om tilfælde, hvor fordringshaverens krav er afhængigt af, om fordringshaveren selv bliver dømt i en sag anlagt mod den pågældende (regreskrav). Udvalget finder således på tilsvarende måde det uhensigtsmæssigt og urimeligt, hvis eksempelvis en af flere skadevoldere skulle være tvunget til at anlægge regressøgsmål, før det er afgjort, om denne selv bliver dømt. Efter gældende ret antages procesunderretning at udgøre et retsligt skridt, der afbryder forældelsesfristen, jf. pkt. 4.4.1.2 ovenfor.

Udvalget foreslår at fastsætte tillægsfristen for det efterfølgende sagsanlæg til 1 år, således at der er overensstemmelse mellem de foreslåede frister for efterfølgende sagsanlæg. Udvalget foreslår desuden, at fristen skal regnes fra afslutningen af sagen mod medskyldneren ved forlig, dom eller på anden måde.

Der henvises i øvrigt til betænkningen kapitel VIII, afsnit 6.3.2.7.

Justitsministeriet kan tilslutte sig udvalgets overvejelser, og forslaget er udformet i overensstemmelse med udvalgets lovudkast.

Der henvises til lovforslagets § 22.

4.5. Virkningerne af forældelse

4.5.1. Gældende ret

Det følger af 1908-lovens § 2, 2. pkt., at forældelse medfører, at fordringen ophører ("fordringen fortabes"). Det samme gælder efter Danske Lov 5-14-4 og er også i øvrigt den almindelige regel

i dansk ret. 1908-loven og Danske Lov 5-14-4 indeholder ikke regler om andre virkninger af forældelse.

Efter gældende ret er forældelse en egentlig materiel ophørsgrund, og er ikke begrænset til at have den virkning, at fordringshaveren taber beføjelsen til at gennemføre fordringen ved søgsmål.

Selv om forældelse efter dansk ret medfører bortfald af fordringen, antages der at bestå en vis adgang til modregning med en forældet fordring, nemlig i tilfælde, hvor kravene udspringer af samme retsforhold, dvs. hvor der foreligger konneksitet mellem fordringerne. Herudover må der antages at være adgang til modregning, hvis dette er aftalt.

Forældelsens ophørvirkning begrænses endvidere af den samtidighedsgrundsætning, der gælder i et gensidigt bebyrdende kontraktforhold. Det antages således, at hvis den ene part i en gensidigt bebyrdende kontrakt har fortabt sin fordring ved forældelse, men medkontrahentens krav er holdt i kraft, kan parten trods forældelsen nægte opfyldelse, medmindre modydelsen erlægges.

Når en fordring forældes, bortfalder også accessoriske krav, der er knyttet til fordringen (f.eks. krav på renter eller udbytte), selv om det accessoriske krav ikke selvstændigt ville være forældet på dette tidspunkt.

I kautionsforhold antages det, at hvis kreditors fordring mod hovedmanden forældes, bortfalder også kautionsforpligtelsen, jf. nærmere pkt. 4.3.6.1.

Hvis der sker opfyldelse af en forældet fordring, vil tilbagesøgning af betalingen normalt være udelukket, selv om debitor ikke var bekendt med forældelsen, og selv om det var kendeligt for kreditor, at opfyldelse skete i tro på skyldens eksistens. Opfyldelsen af en forældet fordring tillægges således retsvirkning, idet opfyldelsen betragtes som udslag af en opfattelse af at være moralsk forpligtet. Betaling af en forældet gæld anses normalt heller ikke for en gave.

Der henvises i øvrigt til betænkningen, kapitel IX, afsnit 2.1.

- Særligt om panterrettigheder og andre sikkerhedsrettigheder

Panterrettigheder og andre tinglige sikkerhedsrettigheder er knyttet til fordringen på den ydelse, der er stillet sikkerhed eller gjort udlæg for (den underliggende fordring), og der opstår derfor det spørgsmål, hvad virkningen for panteretten mv. er af, at den underliggende fordring forældes, dvs. om der accessorisk indtræder forældelse af panteretten.

Af tinglysningslovens § 42 følger, at panteretten for hovedstolen ifølge tinglyst pantebrev i fast ejendom for en bestemt angiven sum ikke selvstændigt forældes og heller ikke forældes ved den underliggende fordrings forældelse. *Indekspantebreve* omfattes af tinglysningslovens § 42, hvis indekseringen bygger på klare og objektive kriterier, jf. Folketingstidende 1981-82, tillæg A, sp. 3549.

Bestemmelsen omfatter kun panteretten for *hovedstolen*. Panteretten for *renter* mv. forældes derimod efter almindelige regler, dvs. på 5 år efter 1908-loven.

Utinglyste pantebreve i fast ejendom er ikke omfattet af tinglysningslovens § 42 og forældes efter de almindelige forældelsesregler. I disse tilfælde antages det, at retten til at søge sig fyldestgjort i pantet bortfalder ved forældelse af den underliggende fordring. Denne er – da der foreligger et gælds-brev – alene omfattet af Danske Lov 5-14-4. Det antages dog i betænkning nr. 174/1957 om ændring af reglerne om forældelse af gældsfordringer side 37, at dette ikke er tilfældet for underpant i fast ejendom, hvis panthaveren har overtaget pantet til brug.

Uden for tinglysningslovens § 42 falder endvidere *skadesløsbreve*, jf. bestemmelsens formulering ”hovedstolen (...) for en bestemt angiven sum”. Retten til at søge sig fyldestgjort i skadesløsbrevet kan alene gøres gældende for en uforældet fordring. Ved en sikret fordrings forældelse forældes selve skadesløsbrevet (pantesikkerheden for andre (uforældede) fordringer) ikke. Det må antages, at håndpantatte *ejerpantebreve* med hensyn til forældelse er ligestillet med skadesløsbreve.

Med hensyn til *håndpanterettigheder* i løsøre og lignende må det antages, at sådanne rettigheder ikke er undergivet selvstændig forældelse, og at der som udgangspunkt heller ikke indtræder accessorisk forældelse, dvs. at retten til at søge fyldestgørelse i håndpantet består, selv om den eller de sikrede fordringer forældes. Det sidste gælder dog ikke ved håndpantning af ejerpantebrev. Der gælder muligvis også en undtagelse for håndpant til sikkerhed for et løbende mellemværende, jf. Vestre Landsrets dom gengivet i Ugeskrift for Retsvæsen 1922.218 V, hvorved det blev antaget, at en håndpanteret i en livsforsikringspolice, der var givet til sikkerhed for en gæld i forbindelse med et forretningsmellemværende, bortfaldt ved dennes forældelse.

Ved pant i *fordringer* – negotiable og simple – antages at gælde det samme som ved håndpant i løsøre.

Hvad angår *underpant i løsøre* må det antages, at sådanne rettigheder forældes sammen med den underliggende fordring (accessorisk forældelse).

Af retsplejelovens § 526, stk. 4, følger, at *udlæg* i løsøre bortset fra registrerede skibe og luftfartøjer, udlæg i fondsaktiver og udlæg i fordringer, for hvilke der er udstedt omsætningsgældsbevis, bortfalder 1 år efter foretagelsen, medmindre udlægshaveren forinden har forlangt tvangsauktion afholdt eller har været forhindret heri ved anke, kære eller tredjemands ret. Reglen gælder ikke for udlæg i biler, som skal tinglyses efter tinglysningslovens kapitel 6 a, eller for udlæg i andele i andelsboligforeninger mv., der skal tinglyses efter kapitel 6 b, jf. § 526, stk. 5.

På baggrund af Højesterets kendelse i Ugeskrift for Retsvæsen 2001.1275 H må det antages, at retten i henhold til tinglyst udlæg i fast ejendom bortfalder ved forældelse af den underliggende fordring.

Sammenfattende må det vedrørende panterettigheder mv. antages, at det er hovedreglen i gældende ret, at forældelse af den underliggende fordring har den virkning, at også retten til at søge fyldestgørelse i pantet bortfalder, dvs. at der indtræder accessorisk forældelse. Undtagelser fra denne hovedregel gælder ved tinglyst pantebrev i fast ejendom, jf. tinglysningslovens § 42, samt ved håndpanterettigheder.

En *tilbageholdsret* forældes ikke, hverken selvstændigt eller accessorisk, mens retten i henhold til et *ejendomsforbehold* formentlig bortfalder ved forældelse af den sikrede fordring.

Ved *pant for tredjemands gæld* må det antages, at forældelse af den sikrede fordring i almindelighed indebærer, at panteretten bortfalder. Dette gælder også ved pantebreve i fast ejendom og ved håndpant.

For *pant i registrerede skibe og luftfartøjer* gælder der ikke en regel svarende til tinglysningslovens § 42. Det må i relation til panterettigheder i registrerede skibe og luftfartøjer – i overensstemmelse med hovedreglen i dansk ret – antages, at panterettigheder bortfalder ("forældes"), hvis den underliggende fordring forældes, således at også retten til at søge sig fyldestgjort i pantet dermed bortfalder.

Der henvises i øvrigt til betænkningen kapitel IX, afsnit 3.1.

4.5.2. Lovforslagets udformning

Udvalget finder, at der bør medtages regler i forældelsesloven om virkningerne af forældelse, således at der kan opnås større klarhed om, hvad der gælder. Udvalget foreslår imidlertid kun få ændringer i forhold til, hvad der må antages at være gældende ret.

Udvalget foreslår bl.a. en bestemmelse, hvorefter forældelse medfører, at fordringshaveren mister sin ret til at kræve opfyldelse.

Herudover foreslår udvalget en regel om, at krav på rente og lignende accessoriske krav, der er knyttet til en fordring, bortfalder, hvis hovedfordringen forældes. Forslaget stemmer overens med gældende ret.

Udvalget finder, at der ligesom efter gældende ret i almindelighed ikke bør kunne kræves *tilbagebetaling*, hvis der sker opfyldelse af en forældet fordring. Der er dog efter udvalgets opfattelse ikke behov for at medtage en særlig lovregel herom.

Udvalget finder derimod, at der er behov for en lovregel om adgangen til *modregning* med en forældet fordring. Efter udvalgets opfattelse bør modregningsadgangen begrænses på samme måde som efter gældende ret, dvs. således, at der kun er modregningsret i tilfælde, hvor modregningsadgang er aftalt, eller hvor kravene udspringer af samme retsforhold. I sidstnævnte tilfælde er det yderligere en betingelse, at det krav, der modregnes over for, er stiftet, inden forældelse af modfordringen indtrådte.

Desuden foreslår udvalget en regulering af virkningerne for panterrettigheder og andre sikkerhedsrettigheder af, at den underliggende fordring forældes. Udvalget foreslår, at der indføres lovregler herom, som i hovedsagen viderefører den retstilstand, der gælder eller må antages at gælde i dag, jf. herom pkt. 4.5.1 ovenfor. Ved udformningen af reglerne har udvalget fundet, at der alene er behov for at regulere spørgsmålet om virkningerne for sikkerhedsretten af den underliggende fordrings forældelse, dvs. spørgsmålet om accessorisk forældelse.

Efter udvalgets opfattelse bør udgangspunktet på samme måde som efter gældende ret være, at sikkerhedsretten (retten til fyldestgørelse i pantet) forældes sammen med den underliggende fordring. Udvalget foreslår dog enkelte undtagelser herfra svarende til gældende ret.

Således foreslår udvalget, at kreditor uanset fordringens forældelse bevarer retten til fyldestgørelse i pant for hovedstolen ifølge tinglyst pantebrev i fast ejendom for en bestemt angiven sum. Denne bestemmelse svarer til tinglysningslovens § 42. Bestemmelsen i tinglysningslovens § 42 forslås samtidig ophævet ved § 12 i det samtidig fremsatte forslag til lov om ændring af forskellige love i forbindelse med gennemførelsen af en ny lov om forældelse af fordringer (Ændringer som følge af en ny forældelseslov, afskaffelse af købelovens reklamationsfrister ved visse køb mv.).

Endvidere foreslår udvalget en generel undtagelse for håndpanterrettigheder, dog bortset fra håndpant i ejerpantebrev. Der er ved den foreslåede bestemmelse muligvis tale om en mindre ændring i forhold til gældende ret, idet der som nævnt ovenfor under pkt. 4.5.1 findes en dom

(Ugeskrift for Retsvæsen 1922.218 V), hvorefter håndpant til sikkerhed for et løbende mellemværende bortfaldt ved den sikrede fordrings forældelse.

Udvalget foreslår desuden en undtagelse for så vidt angår underpant i fast ejendom, som pantaveren inden fordringens forældelse har overtaget til brug. Sidstnævnte undtagelse må efter udvalgets opfattelse antages at svare til, hvad der følger af gældende ret.

For så vidt angår *panterettigheder i registrerede skibe og luftfartøjer* antages det efter gældende ret, at sådanne panterettigheder bortfalder ("forældes"), hvis den underliggende fordring forældes, således at også retten til at søge sig fyldestgjort i pantet dermed bortfalder. Udvalget foreslår ikke ændringer af gældende ret på dette punkt og foreslår således heller ikke lovregler herom.

Udvalget foreslår i overensstemmelse med, hvad der antages at følge af gældende ret, en lovregel om, at en *tilbageholdsret* ikke berøres af, at fordringen forældes, samt en lovregel om, at et *ejendomsforbehold* i leveret løsøre bortfalder, hvis kravet på købesummen forældes.

Endelig foreslår udvalget en lovregel om, at når en rettighed hviler på fast ejendom som *grundbyrde*, er alene de enkelte forfaldne ydelser, men ikke selve grundbyrderetten, genstand for forældelse.

Der henvises i øvrigt til betænkningen kapitel IX, afsnit 3.5.

Justitsministeriet kan tilslutte sig udvalgets overvejelser, og lovforslaget er udformet i overensstemmelse med udvalgets lovudkast.

Der henvises til lovforslagets §§ 23-25 og bemærkningerne hertil.

4.6. Fravigelse af forældelsesreglerne ved aftale

4.6.1. Gældende ret

1908-loven indeholder ikke regler om forældelsesreglernes fravigelighed. Det antages imidlertid i retspraksis, at forældelsesreglerne er præceptive i forhold til skyldneren, således at det ikke *på forhånd*, dvs. inden forældelsesfristens begyndelse, gyldigt kan aftales, at fordringen slet ikke er undergivet forældelse, eller at fristen forlænges, f.eks. ved fastsættelse af en længere forældelsesperiode eller en udskydelse af begyndelsestidspunktet.

Skyldneren kan derimod *efterfølgende*, f.eks. i et tilfælde, hvor der er opstået tvist mellem parterne, give afkald på at påberåbe sig forældelse. Dette kan ske ved helt at frafalde forældelses-

indsigelsen eller ved at aftale en udskydelse af forældelsen, f.eks. i forbindelse med forligsforhandlinger eller i afventen på en afgørelse i en lignende sag.

Afkald på at gøre forældelsesindsigelsen gældende kan også gives, efter at forældelse er indtrådt, f.eks. ved under en retssag at undlade at gøre forældelse gældende.

Afkaldet kan gives uden samtidig at give afkald på andre indsigelser, dvs. selv om skyldneren f.eks. bestrider kravet eller kravets størrelse.

Selv om forældelsesreglerne ikke på forhånd kan fraviges til skade for debitor, må det antages, at debitor, f.eks. en løsøresælger, gyldigt kan påtage sig en garanti, der rækker ud over forældelsesfristen.

Der er som udgangspunkt ikke noget til hinder for aftaler til skade for fordringshaveren, herunder ”forhåndsftaler” om en *kortere* forældelsesfrist.

Som eksempel på en aftale, der kan opfattes som en forkortelse af de almindelige forældelsesfrister, kan nævnes vedtagelse i en entrepriseaftale af reklamationsreglen i § 36 i AB 92 (Almindelige betingelser af 1992 for arbejde og leverancer i bygge- og anlægsvirksomhed), idet entreprenørens ansvar for skjulte mangler i realiteten herved begrænses fra 20 år til 5 år. Tilsvarende bestemmelser findes i de almindelige betingelser ABR 89 (Almindelige betingelser af 1989 for teknisk rådgivning og bistand) og ABT 93 (Almindelige betingelser af 1993 for totalentreprise).

4.6.2. Lovudkastets udformning

Udvalget finder, at der fortsat ikke bør være adgang for en kreditor til f.eks. i sine standardbetingelser at indsætte vilkår til skade for skyldneren, f.eks. vilkår om, at forældelsesfristen afbrydes ved påmindelse, eller at forældelsesfristen er længere end efter de almindelige regler. I modsat fald kan forældelsesreglerne ikke medføre de virkninger, som de har til formål at opnå.

Udvalget finder samtidig, at der fortsat er behov for, at parterne har frihed til efterfølgende at indgå aftale om fravigelse af reglerne, f.eks. forlængelse af fristen i forbindelse med forhandlinger eller i afventen af en afgørelse i en lignende sag.

Et flertal i udvalget (ti medlemmer) finder, at der ikke er tilstrækkeligt grundlag for at udvide ufravigeligheden, således at adgangen til at fravige forældelsesreglerne til skade for kreditor også i et vist omfang afskæres.

Et mindretal i udvalget (ét medlem) finder, at der bør indføres en regel, hvorefter forældelsesreglerne ikke gyldigt kan fraviges til skade for kreditor, når denne er forbruger. For så vidt angår

reklamationsfristen i AB 92 § 36 og tilsvarende frister i andre almindelige betingelser, der i givet fald vil blive tilsidesat, har mindretallet bl.a. anført, at AB 92 er aftalt uden deltagelse af repræsentanter for forbrugerinteresser, og at AB 92 efter sit indhold ikke er forbrugerrelateret.

Justitsministeriet er enig i udvalgets forslag om at indsætte en regel om, at forældelsesreglerne ikke kan fraviges til skade for skyldneren ved forudgående aftale. Justitsministeriet er endvidere enig med mindretallet i, at der også bør indføres en regel, der sikrer, at forældelsesloven ikke ved forudgående aftale kan fraviges til skade for fordringshaver, når denne er forbruger, og der er tale om et forbrugerforhold, dvs. at modparten handler som led i sit erhverv. Den foreslåede lovgivning er udtryk for en afbalancering af hensynet til kreditor over for hensynet til debitor, og denne balance bør ikke forudgående kunne forrykkes til skade for forbrugeren, der normalt står betydeligt svagere end den erhvervsdrivende modpart.

Det forudsættes, at dette forslag indebærer, at aftalte absolutte reklamationsfrister – f.eks. 5-årsfristen i AB 92 – ikke vil være gyldig i forbrugerforhold, idet præceptiviteten ellers ville kunne omgås.

Dette skal også ses i sammenhæng med det samtidigt fremsatte forslag til lov om ændring af forskellige lovbestemmelser om forældelse af fordringer mv. (Ændringer som følge af en ny lov om forældelse af fordringer, ophævelse af købelovens reklamationsfrister ved visse køb mv.), hvor det foreslås at ændre købelovens § 54, stk. 2, således at reklamationsfristen for køberens påberåbelse af mangler ved køb af byggematerialer ophæves. Dette bevirker, at sådanne mangelskrav først bortfalder endeligt ved forældelse.

Efter de gældende regler kan reklamationsfristen ved køb af byggematerialer ikke forkortes ved forbrugerkøb, jf. købelovens § 1, stk. 2. Den foreslåede bestemmelse sikrer, at der ikke efter den foreslåede ophævelse af reklamationsfristen kan genindføres ”reklamationsfrister” ved indgåelse af aftaler om forkortet forældelse.

Ved indførelse af en bestemmelse om, at forældelsesloven ikke vil kunne fraviges til skade for kreditorer, der er forbrugere, opnås endvidere overensstemmelse mellem reglerne om køb af byggematerialer og reglerne om opførelse af fast ejendom, idet forbrugeren eventuelle krav i begge tilfælde først bortfalder endeligt ved forældelse.

Der henvises til lovforslagets § 26 og bemærkningerne hertil.

4.7. Forholdet til særlige forældelsesregler i anden lovgivning

4.7.1. Gældende ret

Der findes rundt om i lovgivningen en lang række specielle forældelsesregler, som gælder for bestemte typer af fordringer, og som for de pågældende fordringer indeholder en forældelsesfrist, der afviger fra de almindelige forældelsesregler i Danske Lov 5-14-4 og 1908-loven – typisk ved at være kortere.

Som eksempel på særlige forældelsesregler med en kortere forældelsesfrist end de almindelige forældelsesregler kan nævnes lov om erstatning for lægemiddelskader § 22, checklovens § 52, veksellovens § 70 og CMR-lovens § 41. Som eksempel på et tilfælde, hvor særreglen indeholder en længere frist end de almindelige regler, kan nævnes atomskadeserstatningslovens § 34, stk. 1, hvor den absolutte frist er fastsat til 30 år.

Spørgsmålet om, i hvilket omfang særreglen fortrænger de almindelige forældelsesregler, beror på en fortolkning af den enkelte særregel, men vurderingen heraf kan i visse tilfælde give anledning til tvivl.

Det gør sig eksempelvis gældende ved regler, der indebærer en *fuldstændig særregulering* af forældesspørgsmålet på det pågældende område, men hvor anvendelsen af de almindelige regler ikke eksplicit er udelukket, og hvor det heller ikke er givet, at disse ikke kan supplere særreglen. Som eksempel på en eksplicit og udtømmende særregulering kan nævnes sølovens §§ 55 og 502. Det tilsvarende må antages at gælde for sølovens § 503, når denne måtte blive sat i kraft.

Endvidere gør det sig gældende ved regler, der er karakteriseret ved, at de på et eller flere – men ikke alle – punkter afviger fra de almindelige regler, men uden at der i øvrigt henvises til de almindelige regler eller sættes særregler i stedet. I disse tilfælde kan det give anledning til tvivl, om den delvise særregulering skal udfyldes med de almindelige forældelsesregler. I mange tilfælde er der ikke i særreglen taget stilling til, hvordan afbrydelse af den særlige frist skal ske, jf. f.eks. ejerlejlighedslovens § 16 a, stk. 3, mens der i andre tilfælde opstår spørgsmål om, hvorvidt den særlige frist er undergivet suspension, jf. eksempelvis lejelovens § 7, stk. 1, samt den nævnte bestemmelse i ejerlejlighedsloven.

Spørgsmålet om *afbrydelse* rejser flere problemstillinger, f.eks. om en særregel, som intet siger om afbrydelsesmåden, skal fortolkes således, at afbrydelse skal ske i overensstemmelse med 1908-lovens regler eller i overensstemmelse med Danske Lov 5-14-4.

Det kan endvidere give anledning til tvivl, om en særregels angivelse af en bestemt afbrydelsesmåde skal anses for udtømmende, eller om den kan eller skal suppleres af de almindelige forældelsesregler herom. I tilfælde, hvor særreglen kræver afbrydelse ved retslige skridt, må der formentlig kræves særlige holdepunkter for at antage, at særreglen er udtømmende på den måde, at afbrydelse ikke kan ske ved skylderkendelse. Udgangspunktet må således være, at der ikke er

rimelig grund til at kræve sagsanlæg vedrørende en gæld, der er erkendt af skyldneren. Eksempler på en udtømmende regulering findes dog i søloven, luftfartsloven, vekselloven og checkloven.

Endelig kan der være spørgsmål om, hvorvidt der efter afbrydelse af den specielle forældelsesfrist – uden at et særligt retsgrundlag tilvejebringes i forbindelse hermed – løber en ny frist, hvis længde bestemmes af de almindelige regler, eller en ny frist af samme længde som den afbrudte specialfrist.

Det må formentlig antages, at 1908-lovens suspensionsregel som udgangspunkt skal indfortolkes i særreglen, hvis den pågældende fordring ellers ville være omfattet af 1908-loven, og muligvis også, hvis særreglens forældelsesfrist ikke er længere end 1908-lovens. En antagelse af, at den særlige frist ikke suspenderes i overensstemmelse med 1908-loven, må derfor i disse tilfælde forudsætte, at der er særlige holdepunkter for at antage, at der ved særreglen er tilsigtet opstilling af en absolut frist. Sådanne holdepunkter findes bl.a. i de konventioner, som flere særregler bygger på. Som eksempel kan nævnes, at veksellovens § 71, stk. 5, 2. pkt., og checklovens § 53, stk. 6, der begge hviler på konventioner, kun suspenderes i tilfælde, hvor der er force majeure-hindringer for at afbryde forældelsen. Et andet eksempel på en konventionsbaseret, særligt snæver suspensionsregel findes i sølovens § 55, stk. 3. Særlige holdepunkter kan også findes i den omstændighed, at særreglens frist er kombineret med en endnu kortere frist, som *er* undergivet suspension.

Et andet spørgsmål kan være, om særreglens korte frist sættes ud af kraft, hvis der tilvejebringes et *særligt retsgrundlag* for fordringen. Efter gældende ret kræves formentlig særlige holdepunkter for at antage, at en særregel også gælder for krav, der er tilvejebragt et særligt retsgrundlag for.

Afgørelsen af, i hvilket omfang en specialregel indebærer en fravigelse af de almindelige forældelsesregler, beror i øvrigt på en fortolkning af den enkelte særregel og ikke på en fortolkning af de almindelige forældelsesregler.

Der henvises i øvrigt til betænkningen kapitel IX, afsnit 6.1.

4.7.2. Lovforslagets udformning

Udvalget finder, at der bør medtages en generel lovregel, der opstiller en *formodning* for, at de specielle forældelsesregler i anden lovgivning suppleres af de almindelige forældelsesregler. Ved en sådan generel formodningsregel fastslås det udtrykkeligt, at det i mangel af holdepunkter for det modsatte er forældelseslovens regler, der gælder. Formodningen vil kunne afkræftes i en række tilfælde, hvor der – f.eks. på grund af særreglens ordlyd eller forarbejder, eller fordi reg-

lerne hviler på en konvention – foreligger særlige holdepunkter for at antage, at den ikke skal suppleres med de almindelige regler.

Den foreslåede bestemmelse vil i vidt omfang svare til gældende ret, jf. ovenfor. Formodningsreglen vil dog muligvis medføre en ændring af gældende ret for så vidt angår spørgsmålet, om længden af forældelsesfristen efter afbrydelsen af en særlig forældelsesfrist bestemmes ved særreglen eller ved de almindelige forældelsesregler. Det er således tvivlsomt, hvad der følger af gældende ret på dette punkt. Forslaget vil indebære, at der opstilles en formodning for, at den nye frist bestemmes af reglerne i den foreslåede forældelseslov, jf. lovforslagets § 19.

Udvalget har i øvrigt henvist til, at en tilsvarende regel findes i norsk ret.

Der henvises i øvrigt til betænkningen kapitel IX, afsnit 6.5.

Justitsministeriet kan tilslutte sig udvalgets synspunkter, og lovforslaget er udformet i overensstemmelse med udvalgets lovudkast.

Der henvises til lovforslagets § 28 og lovforslagets bemærkninger hertil.

Der henvises endvidere til det samtidigt fremsatte forslag til lov om ændring af forskellige lovbestemmelser om forældelse af fordringer mv. (Ændringer som følge af en ny lov om forældelse af fordringer, ophævelse af købelovens reklamationsfrister ved visse køb mv.), hvor en lang række specielle forældelsesregler foreslås ændret. Ved det pågældende lovforslag foreslås visse specielle forældelsesregler ophævet som overflødige i lyset af den her foreslåede bestemmelse, jf. det pågældende lovforslags §§ 16, 17, 19-22, 35 og 36.

4.8. Overgangsregler i en ny forældelseslov

4.8.1. Udvalgets overvejelser

Udvalget finder, at den nye forældelseslov ikke alene bør gælde for krav, der opstår efter lovens ikrafttrædelse, men som udgangspunkt også for eksisterende krav, dvs. fordringer, der ikke er forældet på ikrafttrædelsestidspunktet. På grund af karakteren af de her omhandlede regler, der indeholder bestemmelser om frister og adgangen til at forny disse frister, ville det være en særdeles upraktisk og uhensigtsmæssig løsning at lade to forskellige regelsæt om forældelse gælde sideløbende, således at de hidtil gældende regler skulle finde anvendelse på gamle krav, mens nye krav undergives andre regler.

På den baggrund foreslår udvalget, at 1908-loven og Danske Lov 5-14-4 ophæves ved den nye lov, men sådan at 1908-loven og Danske Lov 5-14-4 i en overgangsperiode fortsat vil have en vis betydning.

Udvalget foreslår, at der – på samme måde som i 1908-lovens § 5 og efter den norske, svenske og finske lov, jf. nærmere herom betænkningen kapitel IX, afsnit 7.1 og 7.3 – indføres en overgangsperiode, inden loven slår helt igennem. Baggrunden herfor er hensynet til fordringshaveren, idet der uden en sådan overgangsregel ville kunne opstå urimelige resultater i forhold til denne, da det forhold, at loven også vil finde anvendelse på fordringer, der ikke er forældede på ikrafttrædelsestidspunktet, ellers ville kunne lede til, at en række krav forældes på selve ikrafttrædelsesdagen.

Udvalget foreslår, at overgangsperioden fastsættes til 3 år, således at fordringer, der ikke er forældet på tidspunktet for lovens ikrafttræden, som udgangspunkt tidligst forældes 3 år efter lovens ikrafttræden. Udvalget finder i den forbindelse, at hensynet til skyldneren taler for, at overgangsreglen ikke bør gælde i tilfælde, hvor forældelse efter både de foreslåede og de nugældende regler ville indtræde inden udløbet af overgangsperioden. Uden en sådan begrænsning ville overgangsreglen kunne føre til en væsentlig forlængelse af forældelsesfristen i forhold til, hvad der ville følge af såvel de nugældende som de foreslåede regler, og en sådan ordning ville derfor medføre en ikke rimeligt begrundet begunstiggelse af fordringshaveren på skyldnerens bekostning. Den foreslåede overgangsregel svarer til overgangsreglen i 1908-loven samt i de gældende norske, svenske og finske forældelseslove.

I de tilfælde, hvor kravet ville være forældet efter både de foreslåede og de nugældende regler inden udløbet af overgangsperioden, finder udvalget, at det seneste af de tidspunkter, der følger af de to regelsæt, bør være afgørende for, hvornår kravet forældes.

Udvalget foreslår endvidere, at der medtages en bestemmelse, hvorefter afbrydelse, der har fundet sted før lovens ikrafttræden, har virkning efter den foreslåede lov, selv om afbrydelse ikke er sket i overensstemmelse med de foreslåede nye regler.

Baggrunden for dette forslag er, at afbrydelse af forældelse efter Danske Lov 5-14-4, som nu foreslås ophævet, kan ske ved påmindelse, mens dette ikke vil være tilstrækkeligt til at afbryde forældelsen efter de nye foreslåede regler om afbrydelse.

Der henvises i øvrigt til betænkningen kapitel IX, afsnit 7.4.

4.8.2. Lovforslagets udformning

Justitsministeriet kan tilslutte sig udvalgets synspunkter, og lovforslaget er udformet i overensstemmelse med udvalgets lovudkast, dog suppleret med yderligere to særlige overgangsregler.

For det første foreslås en særlig regel for fordringer på forholdsmæssigt afslag i købesummen på grund af forurening af jord. Regionerne (tidligere amterne) har siden ikrafttræden den 1. januar 2000 af lov nr. 370 af 2. juni 1999 om forurenede jord med senere ændringer (jordforureningsloven) været i færd med at kortlægge jordforurening på danske ejendomme. Arbejdet med kortlægningen af de tidligere skete jordforureninger vurderes at kunne være afsluttet med udgangen af 2016. Kortlægningen indebærer, at en række husejere bliver opmærksomme på, at deres grund er forurenede, og at de derfor eventuelt kan rejse et krav om forholdsmæssigt afslag over for sælgeren af ejendommen eller over for sælgerens sælger.

Regeringen finder, at der ikke bør ske en begrænsning af adgangen til at rejse krav om forholdsmæssigt afslag mod tidligere ejere, når kravet opstår i forlængelse af det offentlige kortlægning i henhold til jordforureningsloven. Da ejere af fast ejendom, der på anden vis bliver opmærksomme på en jordforurening, endvidere ikke bør stilles ringere end ejere, hvis grund bliver kortlagt efter jordforureningsloven, foreslås det, at fristen efter forslagens § 3, stk. 3, nr. 3, dvs. den absolutte forældelsesfrist, indtil den 31. december 2017 skal være 20 år efter tidspunktet for fordringens stiftelse for *alle* fordringer på forholdsmæssigt afslag i købesummen på grund af forurening af jord. Herved vil den lange forældelsesfrist i den foreslåede overgangsperiode som hidtil være 20 år efter tidspunktet for fordringens stiftelse. Den foreslåede korte, relative 3-årige forældelsesfrist, som suspenderes ved utilregnelig uvidenhed om kravet, vil dog efter forslaget som noget nyt også finde anvendelse på disse fordringer.

Den foreslåede regel om jordforurening indebærer, at eksempelvis en husejer, der har erhvervet ejendommen i 1995 og efter en kortlægning konstaterer en forureningsskade på grunden i 2013, fortsat vil kunne gøre kravet gældende, idet det først forældes endeligt i 2015, dvs. 20 år efter købet af ejendommen. Efter de foreslåede nye forældelsesregler ville kravet ellers have været forældet med virkning fra 2005, og med den foreslåede generelle overgangsregel ville kravet i den nævnte situation være forældet den 1. januar 2011. Med den særlige overgangsregel for jordforurening vil kravet i eksemplet ikke være forældet på kortlægningstidspunktet.

Der henvises til lovforslagets § 29, stk. 2.

For det andet foreslås en særlig overgangsregel vedrørende lovforslagets § 26, stk. 2, hvorved det foreslås, at loven som udgangspunkt ikke ved forudgående aftale skal kunne fraviges til skade for en fordringshaver, der er forbruger, når skyldneren er erhvervsdrivende. For at undgå at gribe ind i eksisterende aftaleforhold foreslås det, at § 26, stk. 2, kun finder anvendelse på aftaler, der indgås eller forlænges efter lovens ikrafttræden.

Der henvises til lovforslagets § 29, stk. 4.

Der henvises i øvrigt for det samlede forslag til § 29 og bemærkningerne hertil.

5. Lovforslagets økonomiske og administrative konsekvenser mv.

Den foreslåede forkortelse af den korte forældelsesfrist fra 5 år til 3 år i sager om regningskrav vurderes ikke at have væsentlige økonomiske konsekvenser, da forholdet mellem kreditor og debitor i sådanne sager allerede i dag i de fleste tilfælde vil være bragt på det rene inden for 3 år.

Tilsvarende skønnes forkortelsen af den lange forældelsesfrist fra 20 år til 10 år for krav i henhold til særligt retsgrundlag eller pengelån uden særligt retsgrundlag ikke i sig selv at have økonomiske konsekvenser af væsentlig betydning.

Forslaget om, at afbrydelse af forældelsen for hovedstolen i disse tilfælde skal ske ved retslige skridt, hvis skyldnerens erkendelse ikke kan opnås, vil derimod – i modsætning til i dag, hvor en skriftlig påmindelse er tilstrækkelig – kunne indebære øgede omkostninger i form af retsafgifter og omkostninger til advokat.

Ved det samtidigt fremsatte forslag til lov om ændring af forskellige lovbestemmelser om forældelse af fordringer mv. (Ændringer som følge af en ny lov om forældelse af fordringer, ophævelse af købelovens reklamationsfrister ved visse køb mv.) foreslås det imidlertid samtidig, at kreditor i tilfælde, hvor skyldneren har afgivet insolvenserklæring, kan anmode om, at forretningen alligevel gennemføres med henblik på afbrydelse af forældelse, og at dette i sådanne tilfælde kan ske, uden at kreditor behøver at give møde i fogedretten, og uden betaling af retsafgift.

I tilfælde, hvor det skyldige beløb ikke vil være inddrevet inden for forældelsesfristen, og hvor det således for at afbryde forældelse efter de foreslåede regler vil være nødvendigt at foretage retslige skridt, vil de øgede sagsomkostninger derved skulle betales af debitor, og den foreslåede ordning vil derfor indebære, at skyldnere, som ikke vil medvirke til afbrydelse ved at indgå et frivilligt forlig, vil blive pålagt yderligere omkostninger.

I de tilfælde, hvor det ikke lykkes kreditor at inddrive fordringen, vil eventuelle øgede sagsomkostninger med henblik på afbrydelse af forældelse imidlertid skulle dækkes af kreditor.

På den anden side vil de renter, der er opgjort under fogedforretningen i forbindelse med afbrydelse af forældelsesfristen for hovedstolen, fremover ligesom hovedstolen være omfattet af den lange forældelsesfrist. Kreditors krav vil således – i modsætning til i dag, hvor en påmindelse kun afbryder forældelsesfristen for hovedstolen – også omfatte renter, som er påløbet hovedsto-

len i de seneste 3 år før afbrydelsen. Derved skaber forslaget en merværdi på fordringen, der gennemgående må antages at være betydeligt højere end den retsafgift, som eventuelt vil skulle betales i forbindelse med afbrydelsen af forældelsen. Om forslaget på dette punkt vil få positive eller negative økonomiske konsekvenser for kreditor vil dog afhænge af, i hvilket omfang det rent faktisk lykkes kreditor at inddrive fordringen.

Der foreligger ikke opgørelser eller skøn med hensyn til bl.a. størrelsen og antallet af krav, der vil blive berørt, og i hvilket omfang det i disse sager vil være nødvendigt at foretage retslige skridt for at afbryde forældelsen, men det er Justitsministeriets vurdering, at de økonomiske konsekvenser af forslaget vil være begrænsede for både kreditorer, debitorer og staten, jf. ovenfor.

Lovforslaget har ingen miljømæssige konsekvenser og indeholder ikke EU-retlige aspekter.

	Positive konsekvenser/ mindre udgifter	Negative konsekvenser/ Merudgifter
Økonomiske konsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen af betydning	Ingen af betydning
Administrative konsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen	Ingen
Økonomiske konsekvenser for erhvervslivet	Visse begrænsede konsekvenser	Visse begrænsede konsekvenser
Administrative konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Miljømæssige konsekvenser	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for borgerne	Ingen	Ingen
Forholdet til EU-retten	Lovforslaget indeholder ingen EU-retlige aspekter.	

6. Høring

[...]

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Bestemmelsen fastlægger lovens område.

Anvendelsesområdet foreslås på samme måde som efter gældende ret afgrænset i overensstemmelse med det almindelige fordringsbegreb. Dette foreslås formuleret således, at loven finder anvendelse på ”fordringer på penge eller andre ydelser”, jf. den foreslåede bestemmelses *1. led*.

Det er uden betydning, om fordringen hviler på aftale eller på andet grundlag, om den tilkommer eller påhviler en privat fysisk eller juridisk person eller en offentlig myndighed, og om den angår pengebetaling, andre generisk bestemte ydelser eller tjenesteydelser. Også fordringer, der udspringer af ikkeformueretlige retsforhold, f.eks. skattekrav og familieretlige underholds krav, er omfattet.

Krav på *undladelser* er ikke omfattet af loven. Hvis overtrædelse af en undladel sesforpligtelse udløser et erstatningskrav eller en konventionalbod, vil kravet herpå være undergivet forældelse efter de almindelige regler.

En *pengeseddel* kan ikke betragtes som en fordring og er derfor ikke omfattet af loven.

En købers *krav på en individuelt bestemt genstand* vil være omfattet af loven, selv om køberen er beskyttet over for sælgerens kreditorer. *Vindikationskrav* forældes derimod som udgangspunkt ikke.

Hvad angår *panterettigheder og andre sikkerhedsrettigheder* følger det af lovforslagets § 25, at den underliggende fordrings forældelse som udgangspunkt medfører bortfald af den adgang til fyldestgørelse, som rettigheden indebærer (*accessorisk forældelse*). Der gøres efter § 25, stk. 2, undtagelse herfra for så vidt angår 1) pant for hovedstolen ifølge tinglyst pantebrev i fast ejendom for en bestemt angiven sum, 2) håndpant, bortset fra håndpant i ejerpantebrev, og 3) underpant i fast ejendom, som panthaveren inden fordringens forældelse har overtaget til brug.

Bortset fra, hvad der følger af særlige regler i anden lovgivning, jf. navnlig retsplejelovens § 526, stk. 4, kan der næppe blive tale om *selvstændig forældelse* af en panterettighed mv. uafhængigt af den underliggende fordrings forældelse. I de af § 25, stk. 2, omfattede tilfælde indtræder der som nævnt heller ikke accessorisk forældelse.

En *selskabsdeltagers krav på andel i selskabets kapital* er udtryk for en ejendomsret, som ikke omfattes af det almindelige fordringsbegreb og dermed ikke forældes, så længe medlemsforholdet består.

I § 1, *2. led*, er medtaget en udtrykkelig bestemmelse om, at forældelsesloven kun gælder i det omfang, andet ikke følger af specielle forældelsesregler i anden lov. Den generelle forældelseslov viger således for specialregler i anden lovgivning. Eksempler på sådanne regler er forsik-

ringsaftalelovens § 29, produktansvarslovens § 14, lov om erstatning for lægemiddelskader § 22, checklovens § 52, veksellovens § 70 og CMR-lovens § 41.

I lovforslagets § 28 opstilles en formodning om, at de specielle forældelsesregler i anden lovgivning suppleres af de almindelige forældelsesregler. Dette indebærer, at det i mangel af holdpunkter for det modsatte er forældelseslovens regler, der gælder.

Til § 2

Bestemmelsen indeholder regler om fastlæggelse af forældelsesfristernes begyndelsestidspunkt.

Efter forslaget vil bestemmelsen gælde i relation til alle lovens frister og tillægsfrister, medmindre andet følger af andre bestemmelser i loven. Forslaget indebærer, at der – i modsætning til, hvad der følger af gældende ret – som udgangspunkt vil gælde samme begyndelsestidspunkt for den korte forældelsesfrist og den absolutte frist i tilknytning hertil.

Der henvises i øvrigt til pkt. 4.2.4 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til stk. 1

Det foreslås i *stk. 1*, at forældelsesfristerne, medmindre andet følger af andre bestemmelser, regnes fra det tidligste tidspunkt, til hvilket fordringshaveren kunne kræve at få fordringen opfyldt.

Dette svarer til, hvad der følger af gældende ret i relation til *den korte forældelsesfrist*, jf. 1908-lovens § 2, 1. pkt., mens der i relation til *den lange, absolutte frist* efter Danske Lov 5-14-4 er tale om en ændring fra stiftelsestidspunktet til forfaldstidspunktet.

Medmindre andet følger af den enkelte bestemmelse, vil reglen også gælde i relation til lovens *særlige forældelsesfrister*, eksempelvis fristen på 10 år for fordringer, der hviler på et særligt retsgrundlag (§ 5), og fristen på 10 år for fordringer i henhold til pengelån eller ubevilgede overtræk på konti i pengeinstitutter (§ 6).

”Det tidligste tidspunkt, til hvilket fordringshaveren kunne kræve at få fordringen opfyldt” betegnes sædvanligvis *forfaldstidspunktet*. I tilfælde, hvor ydelsespligten forudsætter påkrav eller opsigelse fra kreditors side, løber fristen fra det tidligste tidspunkt, til hvilket ydelsespligten *kunne* aktualiseres, ikke først fra det tidspunkt, hvor skyldneren – efter påkrav eller opsigelse – har pligt til at erlægge ydelsen (handlingstidspunktet). Skal ydelsen erlægges straks efter påkrav, regnes fristen således fra det tidligst mulige tidspunkt for påkravets fremsættelse. Er der indrømmet skyldneren en opsigelsesfrist, regnes forældelsesfristen ikke fra det tidligste tidspunkt,

på hvilket opsigelse kunne afgives, men fra det tidligste tidspunkt, *til* hvilket opsigelse kunne ske. På dette punkt er der foretaget en sproglig præcisering i forhold til 1908-lovens § 2, 1. pkt.

Der er ikke tilsigtet en ændring af den praksis, der foreligger i henhold til 1908-loven med hensyn til fastlæggelsen af begyndelsestidspunktet.

Forfaldstidspunktet for så vidt angår *kontraktmæssige forpligtelser* fastsættes efter almindelige obligationsretlige regler, og hvis det af aftalen eller udfyldende regler kan udledes, at opfyldelse skal ske på et bestemt tidspunkt, løber forældelsesfristen således fra dette tidspunkt. Omfatter kontraktforholdet *flere ydelser*, der skal erlægges til forskellige tidspunkter, beregnes forældelsesfristen særskilt for hver enkelt ydelse. I tilfælde, hvor forfaldstiden er udskudt ved, at skyldneren efter anmodning har fået *henstand*, begynder forældelsesfristen først at løbe fra udløbet af henstandsperioden. Vedrørende tilfælde, hvor der er indrømmet skyldneren *løbedage* eller i øvrigt en vis frist, inden for hvilken betaling er rettidig, henvises til *stk. 2*.

Forældelsesfristen for krav i anledning af *misligholdelse af kontrakt* løber fra misligholdelsen, jf. den udtrykkelige bestemmelse herom i *stk. 3*.

Ved *erstatningskrav uden for kontraktforhold* er begyndelsestidspunktet skadens indtræden, jf. den udtrykkelige bestemmelse herom i *stk. 4*.

Forældelsesfristen ved *tilbagesøgningskrav* løber fra det tidspunkt, da den fejlagtige betaling fandt sted. Forfaldstidspunktet for et *berigelseskrav* må antages at være det tidspunkt, da berigelsen indtræder. Ved *krav om betaling af skatter og afgifter* løber fristen fra det tidspunkt, som i lovgivningen er fastsat som seneste betalingstidspunkt for den enkelte skat eller afgift, jf. herved også *stk. 2*.

Krænkelser af intellektuelle ejendomsrettigheder, eksempelvis krænkelser af varemærkerettigheder, og *konkurrenceretlige krænkelser* kan strække sig over længere perioder, der omfatter en række krænkende handlinger foretaget af samme krænker. Begyndelsestidspunktet for forældelsesfristen for sådanne krænkelser regnes successivt fra de tidspunkter, hvor de enkelte krænkelser fandt sted.

I relation til *den absolutte forældelsesfrist* indebærer forslaget som nævnt som udgangspunkt en ændring fra stiftelsestidspunktet til forfaldstidspunktet, jf. § 3, stk. 3, nr. 3. Det er ved erstatningskrav i kontraktforhold ensbetydende med en ændring fra aftaletidspunktet til misligholdelsestidspunktet.

I relation til den absolutte frist ved erstatningskrav uden for kontrakt (og erstatningskrav i kontrakt i anledning af personskade eller miljøskade) foreslås begyndelsestidspunktet fastsat til tidspunktet for den skadevoldende handlingens ophør, jf. § 3, stk. 3, nr. 1 og 2.

Efter forslaget gælder bestemmelsen kun i det omfang, andet ikke følger af andre bestemmelser i loven. Som eksempel på bestemmelser med et andet begyndelsestidspunkt kan – ud over § 3, stk. 3, nr. 1 og 2, jf. ovenfor – nævnes fristen på 20 år for indlån i pengeinstitutter mv., der efter § 7 regnes fra den seneste indsættelse, hævning, rentetilskrivning eller postering i øvrigt på kontoen. Også blandt de øvrige regler om særlige forældelsesfrister og tillægsfrister findes regler, der fastsætter et andet begyndelsestidspunkt, jf. f.eks. §§ 8-10.

Til stk. 2

Løbedage udskyder ikke forfaldsdagen, men når betaling sker inden løbedagsfristens udløb, kan kreditor ikke gøre misligholdelsesbeføjelser gældende mod debitor.

Efter gældende ret er der usikkerhed med hensyn til, om løbedage udskyder forældelsesfristens begyndelsestidspunkt, jf. pkt. 4.2.4.1 i de almindelige bemærkninger.

I stk. 2 foreslås en bestemmelse om, at hvis der er indrømmet skyldneren løbedage eller i øvrigt en frist, inden for hvilken betaling anses for rettidig, skal forældelsesfristen først regnes fra betalingsfristens udløb.

En tillægsfrist i form af løbedage kan enten være aftalt i det konkrete kontraktforhold eller bero på præceptiv lovgivning eller deklaratoriske regler, der ikke er fraveget i det enkelte aftaleforhold. Som eksempel på præceptive regler om løbedage kan nævnes lejelovens § 33, stk. 3, 2. pkt., jf. § 35, og kildeskattelovens §§ 58 og 61, stk. 4-6, jf. § 58. Som eksempel på deklaratoriske regler kan nævnes gældsbrevslovens § 5, stk. 3, samt pantebrevsformularernes bestemmelser om løbedage.

Bestemmelsen i stk. 2 gælder ikke alene for krav, hvis begyndelsestidspunkt fastsættes i medfør af § 2, stk. 1, men også for krav omfattet af § 2, stk. 5. Bestemmelsen vil derimod ikke gælde for krav, hvor begyndelsestidspunktet fastsættes i medfør af § 2, stk. 3 og 4.

Til stk. 3

Det foreslås i *stk. 3* – som supplement til den almindelige regel i *stk. 1* – at medtage en præcisering af begyndelsestidspunktet i tilfælde, hvor fordringen er opstået ved misligholdelse af kon-

trakt, således at det udtrykkeligt angives, at begyndelsestidspunktet i disse tilfælde er *tidspunktet for misligholdelsen*.

Begyndelsestidspunktet afhænger herefter af karakteren af misligholdelsen og af, hvilke beføjelser medkontrahenten gør gældende.

Ved krav om *naturalopfyldelse* løber forældelsen fra det tidspunkt, da den pågældende ydelse kunne kræves, mens fristen ved erstatnings- eller tilbagebetalingskrav i anledning af *forsinkelse eller manglende erlæggelse* løber fra det tidspunkt, da betingelserne for den påståede misligholdelsesbeføjelse var opfyldt. Ved ophævelse vil dette normalt sige det tidspunkt, da forsinkelsen var væsentlig.

Ved krav i anledning af *mangler* er begyndelsestidspunktet det tidspunkt, da manglen foreligger. Det vil ved mangler i køb af løsøre normalt sige leveringstidspunktet og ved mangler i entrepriserforhold, reparationsaftaler og lignende normalt afleveringstidspunktet. Hvis manglen eller fejlen først kan konstateres på et senere tidspunkt, indebærer suspensionsreglen i § 3, stk. 2, at fristen først løber fra det tidspunkt, da manglen eller fejlen blev eller burde være blevet opdaget.

Ved krav i anledning af *fejlagtig rådgivning og lignende* vil begyndelsestidspunktet normalt være det tidspunkt, da fejlen begås, eller det fejlagtige råd gives. Ved krav i anledning af *varetægts-skader* – dvs. skader på ting, som skyldneren som led i kontraktforholdet har i sin besiddelse med henblik på reparation, opbevaring mv. – vil begyndelsestidspunktet normalt være tidspunktet for skadens indtræden, dvs. det tidspunkt, da den opbevarede genstand beskadiges, bortkommer mv.

Til stk. 4

Det foreslås i *stk. 4* – ligeledes som supplement til den almindelige regel i stk. 1 – at præcisere, at begyndelsestidspunktet for forældelsesfristen for erstatningskrav uden for kontrakt er *tidspunktet for skadens indtræden*.

I modsætning hertil løber de absolutte frister på 30 år (personskade) og 10 år (anden skade) fra den skadevoldende handlingens ophør, jf. § 3, stk. 3, nr. 1 og 2.

Ved bestemmelsen i stk. 4 videreføres gældende praksis med hensyn til fastlæggelsen af begyndelsestidspunktet ved erstatningskrav uden for kontrakt.

Det følger heraf, at hvis der ved personskade er forskel på tidspunktet for den skadelige påvirkning og tidspunktet for lidelsens opståen – dvs. hvor den skadevoldende handling ikke umiddel-

bart resulterer i en konstaterbar skade – er det som udgangspunkt tidspunktet for lidelsens opståen, som er afgørende. Kravet kan ikke siges at være forfaldet, før der er opstået en skade.

Fristen løber i disse tilfælde fra det tidspunkt, hvor de følger, der kræves erstatning for, har vist sig på en sådan måde, at skadelidte havde rimelig anledning til og mulighed for at rejse et – eventuelt foreløbigt – erstatningskrav. Som eksempel kan nævnes senskader efter en piske-smældslæsion.

Den nøjagtige fastlæggelse af begyndelsestidspunktet efter § 2, stk. 4, vil imidlertid i disse tilfælde på grund af suspensionsreglen i § 3, stk. 2, sjældent have selvstændig betydning. Hvis skadelidte var i undskyldelig uvidenhed om de omstændigheder, der begrunder erstatningskravet, indebærer § 3, stk. 2, at begyndelsestidspunktet udskydes til det tidspunkt, da skadelidte fik eller burde have fået kendskab hertil. I medfør af § 3, stk. 3, nr. 1 og 2, udløber fristen dog ved personskade senest 30 år regnet fra den skadevoldende handlingens ophør og ved anden skade senest 10 år fra det samme tidspunkt.

Til stk. 5

Den foreslåede bestemmelse i *stk. 5, 1. pkt.*, indeholder en undtagelse fra stk. 1. I tilfælde, hvor fordringshaveren på grund af skyldnerens misligholdelse eller en særlig opsigelsesadgang kunne kræve opfyldelse før et aftalt forfaldstidspunkt, men hvor fordringshaveren ikke udnytter denne mulighed, skal forældelsesfristen – i modsætning til, hvad der ville følge af § 2, stk. 1 – først begynde at løbe på det aftalte forfaldstidspunkt.

Bestemmelsen vil således have betydning i tilfælde, hvor en bestemt forfaldsdag er aftalt, men hvor der foreligger omstændigheder, som gør, at kreditor *kunne* kræve opfyldelse på et tidligere tidspunkt.

Som eksempel kan nævnes det tilfælde, at en betalingsforpligtelse i henhold til et pantebrev er misligholdt, men hvor kreditor vælger ikke at gøre brug af sin beføjelse til at forlange hele restgælden indfriet. Et andet eksempel er det tilfælde, at kreditor efter aftalen – således som det er almindeligt i pengeinstitutternes lånedokumenter – har mulighed for under visse omstændigheder at opsiges gælden, men ikke udnytter denne opsigelsesadgang.

Reglen vil som nævnt indebære en undtagelse fra § 2, stk. 1. Bestemmelsen i § 2, stk. 3, berøres ikke af § 2, stk. 5, da stk. 3 angår fordringer, som *opstår* ved misligholdelse, f.eks. mangelskrav.

Det bemærkes, at en lignende undtagelse fra hovedreglen i § 2, stk. 1, uden udtrykkelig bestemmelse herom kan tænkes i visse andre tilfælde, f.eks. i en erstatningssag, hvor der kunne kræves

acotobetaling for svie og smerte og tabt arbejdsfortjeneste, men hvor dette ikke sker, fordi kreditor afventer opgørelse af det endelige krav. Der kan således ikke drages den modsætningslutning fra den foreslåede § 2, stk. 5, at en lignende undtagelse er udelukket i andre tilfælde.

Hvis fordringshaveren udnytter muligheden for at kræve betaling før det aftalte forfaldstidspunkt, skal fristen efter *stk. 5, 2. pkt.*, regnes fra det tidspunkt, til hvilket opfyldelse herefter kan kræves. Dette ville uden særlig bestemmelse herom følge allerede af hovedreglen i § 2, stk. 1, men det foreslås at medtage en udtrykkelig regel herom.

Til § 3

Det foreslås, at grundtrækkene i den ordning, som i dag gælder for de fordringer, som er omfattet af 1908-loven – dvs. en forholdsvis kort frist, der kan suspenderes ved utilregnelig uvidenhed om kravet, kombineret med en længere absolut frist – bevares og gøres til det almindelige udgangspunkt, dvs. således at dette system som udgangspunkt også anvendes på de fordringer, som efter gældende ret alene er omfattet af Danske Lov 5-14-4.

Det foreslås således i § 3, *stk. 1*, jf. § 2, stk. 1, at den almindelige forældelsesfrist fastsættes til 3 år fra forfaldstidspunktet, og i *stk. 2*, at denne frist ved ukendskab til fordringen eller skyldneren skal kunne suspenderes indtil det tidspunkt, da fordringshaveren fik eller burde have fået kendskab hertil, men at forældelsesfristen højst kan være 10 år fra forfaldstidspunktet, ved erstatningskrav i anledning af personskade og miljøskadekrav dog 30 år, jf. *stk. 3*.

Til stk. 1

Ved bestemmelsen ændres den korte forældelsesfrist fra 5 år til 3 år, og denne frist gøres samtidig til lovens hovedregel, hvilket er ensbetydende med en ændring i forhold til gældende ret, hvorefter den 20-årige frist efter Danske Lov i princippet er udtryk for den almindelige forældelsesfrist.

Fristen på 3 år vil gælde, medmindre andet følger af andre bestemmelser. Det vil sige, at der for fordringer omfattet af loven vil gælde en frist på 3 år regnet fra forfaldstidspunktet i alle andre tilfælde end nævnt i §§ 4-13.

Forslaget indebærer i forhold til gældende ret en forkortelse af forældelsesfristen fra 5 år til 3 år for de typer af krav, der hidtil har været omfattet af 1908-lovens § 1, stk. 1, herunder almindelige regningskrav. I forhold til visse krav, som hidtil alene har været omfattet af Danske Lov 5-14-4, og som ikke foreslås omfattet af en af særreglerne i forslagets §§ 4-14, indebærer forslaget en mere betydelig forkortelse af forældelsesfristen.

Det drejer sig bl.a. om *krav, der støttes på aftaler om overdragelse af fast ejendom*, herunder krav i anledning af mangler ved fast ejendom. Forældelsesreglerne vil – ligesom efter gældende ret – alene have betydning i tilfælde, hvor den særlige huseftersynsordning efter kapitel 1 i lov om forbrugerbeskyttelse ved erhvervelse af fast ejendom ikke finder anvendelse. Efter forslaget vil der i disse tilfælde gælde en forældelsesfrist på 3 år regnet fra det tidspunkt, da manglen er eller burde være opdaget, jf. suspensionsreglen i *stk. 2*. Krav vil dog ikke kunne gøres gældende, når der er forløbet 10 år fra overtagelsestidspunktet, jf. *stk. 3*. På grund af den ulovbestemte reklamationsregel vil manglen imidlertid – på samme måde som efter gældende ret – skulle påberåbes over for sælgeren inden rimelig tid efter, at den er eller burde være konstateret, idet kravet i modsat fald vil fortabes.

Også i relation til *visse selskabsretlige krav* er der tale om en mere betydelig forkortelse af fristen. Den almindelige ordning vil således også omfatte et selskabs krav på indbetaling af indskud, en indløst aktionærs krav på indløsningssummen, en udtrædende interessents, andelshavers eller foreningsmedlems krav på udbetaling af en andel af fællesskabets formue og selskabs- og foreningsdeltageres krav på andel i et likvidationsoverskud. Også krav på aktieudbytte og andet udbytte til selskabs- eller foreningsmedlemmer foreslås omfattet af den almindelige ordning.

Af andre typer af krav, som hidtil alene har været omfattet af Danske Lov 5-14-4, men som foreslås omfattet af den almindelige forældelsesfrist på 3 år (med suspensionsmulighed), kan nævnes erstatningskrav for arealafståelsen i anledning af ekspropriation, krav i henhold til arbejdsskadesikringsloven, det offentliges krav mod en strafafsoner for udgifter til ophold og forplejning under afsoningen, det offentliges krav på refusion af udlagte underholdsbidrag, krav på negativ moms, berigelseskrav (bortset fra visse tilbagesøgningskrav, der hidtil har været omfattet af 1908-loven), krav på erstatning for uberettiget salg af pantsatte aktiver og krav på tilbagelevering i henhold til en aftale om depositum irregulare.

Der henvises i øvrigt til pkt. 4.2.1.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Også en umyndigs erstatningskrav mod en værge i anledning af dennes tilsidesættelse af sine pligter som værge har hidtil været omfattet af Danske Lov 5-14-4. Det foreslås i lovforslagets § 8, at den 3-årige forældelsesfrist for sådanne krav først regnes fra værgemålets ophør. Der henvises til pkt. 4.3.6 i de almindelige bemærkninger.

Til stk. 2

Efter *stk. 2* suspenderes forældelsesfristen på 3 år ved ukendskab til fordringen eller skyldneren indtil det tidspunkt, da fordringshaveren fik eller burde have fået kendskab hertil.

I forhold til den gældende bestemmelse i 1908-lovens § 3 foreslås en sproglig modernisering, men indholdsmæssigt foreslås den gældende suspensionsregel videreført stort set uændret. Som en ændring i forhold til gældende ret foreslås det dog, at ukendskab til skyldnerens opholdssted ikke skal være omfattet af suspensionsreglen, men i stedet af en generel regel om tillægsfrist ved uovervindelige hindringer for afbrydelse af forældelsesfristen, jf. lovforslagets § 14.

At den gældende suspensionsregel videreføres uændret, gælder også med hensyn til spørgsmålet om betydningen af retsvildfarelse. Det indebærer, at retsvildfarelse på samme måde som efter gældende ret fortsat kun undtagelsesvis vil kunne anerkendes som suspensionsgrund, f.eks. ved fejl begået ved professionel rådgivning eller bistand i juridiske spørgsmål og muligvis også i tilfælde, hvor en myndighed i et konkret tilfælde har handlet i strid med en i øvrigt anerkendt fortolkning eller administrativ praksis.

Der henvises i øvrigt til pkt. 4.2.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til stk. 3

Bestemmelsen i *stk. 3* fastsætter længden af den absolutte frist i forskellige tilfælde og fastsætter endvidere begyndelsestidspunktet for denne frist i relation til erstatningskrav uden for kontrakt og krav på erstatning i kontrakt for personskade eller miljøskade. For andre fordringer end de nævnte følger begyndelsestidspunktet for den lange frist af den almindelige regel i lovforslagets § 2.

Det foreslås som almindelig regel, at den absolutte frist fastsættes til 10 år regnet fra det begyndelsestidspunkt, der følger af § 2, jf. *stk. 3, nr. 3*. For krav på erstatning i eller uden for kontrakt i anledning af personskade eller skade forvoldt ved forurening foreslås en absolut frist på 30 år regnet fra tidspunktet for den skadevoldende handlingens ophør, jf. *nr. 1*. For andre krav på erstatning uden for kontrakt end de krav, der er nævnt i nr. 1, foreslås en absolut frist på 10 år regnet fra tidspunktet for den skadevoldende handlingens ophør, jf. *nr. 2*.

Der henvises i øvrigt til pkt. 4.2.3 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 1

Der foreslås en absolut frist på 30 år for krav på erstatning eller godtgørelse i anledning af personskade og krav på erstatning for skade forvoldt ved forurening. Begyndelsestidspunktet for fristen på 30 år foreslås fastsat til tidspunktet for den skadevoldende handlingens ophør.

I forhold til gældende ret indebærer forslaget for disse tilfælde en forlængelse af den absolutte frist fra 20 år til 30 år.

Efter gældende ret vedrørende Danske Lov 5-14-4 er det altovervejende udgangspunkt, at den 20-årige frist ikke kan suspenderes, dvs. at den ikke kan fraviges ved undskyldelig uvidenhed om kravet eller skyldneren. I retspraksis er dette udgangspunkt dog blevet fraveget i et enkelt tilfælde, jf. Ugeskrift for Retsvæsen 1989.1108 H. Den foreslåede frist på 30 år vil ikke kunne suspenderes i noget tilfælde, og på dette punkt er der således for så vidt tale om en ændring i forhold til gældende ret.

Det foreslåede begyndelsestidspunkt – tidspunktet for den skadevoldende handlingens ophør – indebærer bl.a., at hvis skaden er forårsaget af en handling eller påvirkning, der strækker sig over en længere periode, f.eks. i forbindelse med forurening af jord ved spild eller lækage, er begyndelsestidspunktet den skadevoldende handlingens eller påvirkningens *ophør*. Hvor den skadevoldende handling er foretaget på et bestemt tidspunkt – f.eks. påkørsel af en cyklist – vil begyndelsestidspunktet være datoen for denne hændelse. Ved produktansvar er tidspunktet for den skadevoldende handling det tidspunkt, da den ansvarlige producent mv. bragte det skadevoldende produkt i omsætning, jf. produktansvarslovens § 14, stk. 2. Produktansvarslovens § 14, stk. 2, foreslås i øvrigt ændret ved § 6 i det samtidigt fremsatte forslag til lov om ændring af forskellige lovbestemmelser om forældelse af fordringer mv. (Ændringer som følge af en ny lov om forældelse af fordringer, ophævelse af købelovens reklamationsfrister ved visse køb mv.), men der foreslås ingen på dette punkt.

Begrebet ”skadevoldende handling” omfatter også tilfælde, hvor den skadevoldende adfærd mest naturligt beskrives som en undladelse, f.eks. undladelse af at træffe effektive foranstaltninger mod kemikalieudslip.

Den foreslåede bestemmelse omfatter dels krav på erstatning eller godtgørelse i anledning af personskade, dels krav på erstatning for skade forvoldt ved forurening.

Ad personskadekrav

Dette led af bestemmelsen omfatter erstatning og godtgørelse for personskade, herunder erstatning for tabt arbejdsfortjeneste, helbredelsesudgifter, tab eller forringelse af erhvervsevne, godtgørelse for svie og smerte, godtgørelse for varigt mén og tortgodtgørelse, jf. erstatningsansvarslovens §§ 1-9 og § 26. Bestemmelsen omfatter også forsørgertabserstatning mv., jf. erstatningsansvarslovens §§ 12-14 a, og godtgørelse til efterladte, jf. erstatningsansvarslovens § 26 a.

Godtgørelseskrav, f.eks. krav på tort- eller mén godtgørelse, er kun omfattet af reglen, hvis godtgørelseskravet opstår i forbindelse med en personskade. Andre godtgørelseskrav, f.eks. krav på tortgodtgørelse i anledning af ærekrænkelse, vil være omfattet af den 10-årige frist i nr. 3.

Bestemmelsen gælder også ved personskade *i kontraktforhold*, f.eks. hvis en ejer af en ejendom kommer til skade i forbindelse med en håndværkers udførelse af arbejde på huset, eller hvis en lejer af en fast ejendom kommer til skade som følge af udlejers manglende vedligeholdelse af det udlejede.

Ad forureningsskader

Efter forslaget til stk. 3, nr. 1, vil der gælde en absolut forældelsesfrist på 30 år for miljøskadekrav. Fristen vil skulle regnes fra den skadevoldende handlingens ophør.

Reglen omfatter både krav på personskadeerstatning og anden erstatning i anledning af forurening som nævnt i bestemmelsen.

Begrebet ”miljøskade” afgrænses på samme måde som efter miljøskadeerstatningsloven, dvs. som skade, der forvoldes ved forurening af luft, vand, jord eller undergrund eller ved forstyrrelser ved støj, rystelser eller lignende.

I modsætning til miljøskadeerstatningslovens § 1, der er begrænset til alene at omfatte forurening som led i erhvervsmæssig eller offentlig aktivitet, foreslås, at bestemmelsen også skal omfatte private forurenere.

Bestemmelsen vil også gælde i tilfælde, der har karakter af erstatning *i kontrakt*, eksempelvis tilfælde, hvor forureningen er forvoldt af en lejer af en fast ejendom.

Efter miljøskadeerstatningsloven gælder der et objektivi ansvar for den, der forårsager en miljøskade omfattet af loven, jf. denne lovs § 3, stk. 1. Efter lovens § 6 gælder for erstatningskrav efter loven en forældelsesfrist på 5 år med mulighed for suspension kombineret med en absolut frist på 30 år regnet fra den hændelse, der har forvoldt skaden. I forarbejderne til bestemmelsen, jf. Folketingstidende 1993-94, tillæg A, sp. 4736 ff og 4759 ff, anføres, at begyndelsestidspunktet for den lange frist som udgangspunkt er det tidspunkt, da den skadegørende handling eller undladelse blev foretaget, dog ved personskade det tidspunkt, da skadelidte fysisk udsættes for den skadelige påvirkning.

Ved § 5 i det samtidigt fremsatte forslag til lov om ændring af forskellige lovbestemmelser om forældelse af fordringer mv. (Ændringer som følge af en ny lov om forældelse af fordringer, ophævelse af købelovens reklamationsfrister ved visse køb mv.), foreslås miljøskadeerstatningslo-

vens § 6 ændret, således at erstatningskrav efter loven som udgangspunkt forældes efter forældelsesloven. For så vidt angår forældelsesfristens begyndelsestidspunkt foreslås dog, at den gældende retstilstand opretholdes. Det indebærer, at begyndelsestidspunktet for skader omfattet af miljøskadeerstatningsloven i relation til personskade vil kunne være et senere tidspunkt end begyndelsestidspunktet for skader, som ikke er omfattet af miljøskadeerstatningsloven.

Til nr. 2

For andre erstatningskrav uden for kontrakt end nævnt i nr. 1 foreslås en absolut frist på 10 år regnet fra den skadevoldende handlingens ophør. I forhold til gældende ret er der tale om en forkortelse af den absolutte frist fra 20 år til 10 år.

Vedrørende den nærmere forståelse af det foreslåede begyndelsestidspunkt henvises til bemærkningerne vedrørende bestemmelsen i stk. 3, nr. 1, der indeholder samme begyndelsestidspunkt.

Bestemmelsen omfatter krav på erstatning uden for kontrakt for anden skade end personskade, dvs. tingsskade og anden formueskade, dog bortset fra krav på tingsskadeerstatning i anledning af forurening, som er omfattet af nr. 1.

Forslaget indebærer bl.a., at der vil gælde en absolut frist af samme længde for tingsskadekrav efter forældelsesloven som efter produktansvarsloven, jf. produktansvarslovens § 14, stk. 2, som også omfatter tingsskade. Produktansvarslovens § 14, stk. 2, foreslås i øvrigt ændret ved § 6 i det samtidigt fremsatte forslag til lov om ændring af lovbestemmelser om forældelse af fordringer mv. (Ændringer som følge af en ny lov om forældelse af fordringer, ophævelse af købelovens reklamationsfrister ved visse køb mv.), men der foreslås ingen på dette punkt.

Tingsskadekrav mv. *i kontrakt* er omfattet af hovedreglen i nr. 3, dvs. en frist på 10 år regnet fra forfaldstidspunktet, jf. § 2, stk. 1.

Til nr. 3

Bestemmelsen indebærer, at den absolutte frist i andre tilfælde end dem, der er omfattet af nr. 1 og 2, er 10 år regnet fra begyndelsestidspunktet efter § 2.

Dette er i forhold til gældende ret ensbetydende med en ændring af den lange frist, jf. Danske Lov 5-14-4, fra 20 år regnet fra stiftelsestidspunktet til 10 år regnet fra forfaldstidspunktet, jf. om baggrunden de almindelige bemærkninger, pkt. 4.2.4.

Ved *entreprise- og rådgivningsaftaler inden for byggebranchen* vil der efter forslaget – i det omfang, reklamationsreglerne i AB 92, ABT 93 eller ABR 89 ikke finder anvendelse – gælde en absolut frist på 10 år regnet fra afleveringstidspunktet. I det omfang AB 92, ABT 93 eller ABR

89 vedtages, gælder en frist på 5 år, jf. dog lovforslagets § 26, stk. 2, om lovens ufravigelighed i tilfælde, hvor fordringshaveren er forbruger.

Ved *krav i henhold til aftaler om overdragelse af fast ejendom* vil der tilsvarende gælde en absolut frist på 10 år fra forfaldstidspunktet, hvilket ved krav i anledning af mangler vil sige overtagestidspunktet.

Er der tale om krav i anledning af *fejlagtig rådgivning*, vil der gælde en absolut frist på 10 år regnet fra misligholdelsestidspunktet, hvilket vil sige det tidspunkt, da fejlen begås, eller det fejl-agtige råd gives.

Til §§ 4-14

Lovforslagets kapitel 4 indeholder regler om særlige forældelsesfrister og tillægsfrister for en række typer af fordringer, som ikke kan indpasses under den almindelige ordning med en forældelsesfrist på 3 år med mulighed for suspension kombineret med en absolut frist på som udgangspunkt 10 år, jf. lovforslagets § 3.

Det drejer sig om lønkrav (§ 4), krav, for hvilke der er tilvejebragt et særligt retsgrundlag (§ 5), lån og kreditter uden særligt retsgrundlag (§ 6), indlån i pengeinstitutter og lignende (§ 7), krav i det hele på løbende ydelse (§ 8), visse krav i værge- og fuldmagtsforhold (§§ 9 og 10), krav mod kautionister samt regreskrav (§§ 11 og 12), krav i anledning af strafbart forhold (§ 13) samt visse tilfælde, hvor der foreligger hindringer for afbrydelse af forældelsesfristen (§ 14).

Til § 4

Det bestemmes ved *stk. 1*, at forældelsesfristen er 5 år ved fordringer, som støttes på aftale om udførelse af arbejde som led et i et ansættelsesforhold. Bestemmelsen er en undtagelse til den almindelige korte forældelsesfrist i § 3, stk. 1.

Den foreslåede § 4 omfatter de fordringer, der hidtil har været omfattet af § 1, nr. 1, litra e, 1. led, i 1908-loven ("udførelse af arbejde"), men den omfatter ikke 2. led i reglen i 1908-loven ("ydelse af personlig virksomhed af hvilken som helst art").

Bestemmelsen omfatter alle tilfælde, hvor et ansættelsesforhold hviler på et kontraktmæssigt grundlag, uanset om der er tale om en overenskomst eller en individuel kontrakt.

For så vidt angår de konkrete krav omfatter bestemmelsen arbejdstagers og arbejdsgivers krav mod hinanden i anledning af et ansættelsesforhold. Det væsentligste krav er i den forbindelse

arbejdstagerens krav på løn, herunder krav på pension, feriepenge, ATP mv. Arbejdsgiverens krav på tilbagebetaling af for meget udbetalt løn eller andet er også omfattet, hvis kravet støttes på ansættelsesaftalen. Endvidere er krav i henhold til konkurrenceklausuler omfattet af bestemmelsen. Arbejdstagers krav mod arbejdsgiveren i anledning af arbejdsskader eller andre skader, der er opstået under ansættelsen, er ikke omfattet af bestemmelsen.

Det bestemmes ved *stk. 2*, at § 3, stk. 2 og stk. 3, nr. 3, finder tilsvarende anvendelse ved fordringer, der angår udførelse af arbejde. Det indebærer, at forældelsesfristen først regnes fra den dag, da fordringshaveren fik eller burde have fået kendskab til fordringen eller skyldneren, jf. § 3, stk. 2, og at forældelsen indtræder senest 10 år efter forældelsesfristens begyndelsestidspunkt efter § 2, jf. § 3, stk. 3, nr. 3.

Der henvises i øvrigt til pkt. 4.3.1 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 5

Det foreslås, at den gældende ordning vedrørende ”særligt retsgrundlag”, jf. 1908-lovens § 1, stk. 2, som udgangspunkt bevares, men således, at forældelsesfristen for krav, der hviler på et særligt retsgrundlag, forkortes fra 20 år til 10 år samtidig med, at begyndelsestidspunktet ændres fra stiftelsestidspunktet til forfaldstidspunktet.

Der henvises i øvrigt til pkt. 4.3.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til stk. 1

Det foreslås i *stk. 1*, at der skal gælde en frist på 10 år, når der for fordringen er udstedt gælds-brev, når fordringen er registreret i en værdipapircentral, eller når fordringens eksistens og størrelse skriftligt er anerkendt eller fastslået ved en bindende afgørelse, jf. nærmere nedenfor om de enkelte typer af fordringer.

Begyndelsestidspunktet for 10-årsfristen følger af lovforslagets § 2, dvs. at fristen begynder at løbe på forfaldstidspunktet, jf. § 2, stk. 1. Ved gældsbreve og frivillige forlig *uden aftalt forfaldstidspunkt* vil begyndelsestidspunktet for den 10-årige frist være udstedelsestidspunktet, idet dette tidspunkt må anses for forfaldstidspunktet, når intet betalingstidspunkt er aftalt.

Til nr. 1

Bestemmelsen om særligt retsgrundlag omfatter på samme måde som efter gældende ret *gælds-breve*, jf. *nr. 1*. Begrebet ”gælds-brev” omfatter skriftlige erklæringer, der er ensidige, ubetingede og fikserer kravets størrelse, uanset om dokumentet benævnes ”gælds-brev”.

At et gælds brev skal være skriftligt skal forstås således, at der skal benyttes skrifttegn, men ikke at der nødvendigvis skal være tale om et papirdokument. Et gælds brev kan således som udgangspunkt være digitalt. For så vidt angår omsætningsgælds breve, hvor der efter gælds brevslovens kapitel 2 er knyttet en række retsvirkninger til dokumentbesiddelsen, må det dog forudsættes, at der skal foreligge et papirdokument. Der henvises i øvrigt til den ændring af gælds brevsloven, der foretages ved § 2 i lov nr. 539 af 8. juni 2006 om ændring af lov om tinglysning og forskellige andre love (Digital tinglysning). Ved denne ændring bestemmes, i hvilket omfang tinglyste digitale gælds breve reguleres ved gælds brevsloven. Ændringen er endnu ikke trådt i kraft. Kravet om skriftlighed udelukker derimod mundtlige erklæringer.

I modsætning til 1908-lovens § 1, stk. 2, er ikke medtaget andre skriftlige erklæringer, som indeholder en anerkendelse af fordringens tilblivelse og størrelse. Dette indebærer, at skylderklæringer vedrørende andet end pengeforpligtelser ikke vil være omfattet.

Herudover er der ikke tilsigtet en ændring af gældende ret og praksis i henhold til 1908-lovens § 1, stk. 2.

På samme måde som efter gældende ret er det ikke en betingelse, at der er tale om et eksigibelt gælds brev.

Udstedes der *pantebrev* for gælden, udgør pantebrevet et særligt retsgrundlag, hvis pantebrevet er et gælds brev. Dette er ikke tilfældet, hvis pantebrevet alene opstiller et maksimum for sikkerheden, således som det er tilfældet ved et skadesløsbrev. Et ejerpantebrev fikserer heller ikke i sig selv den gæld, ejerpantebrevet gives til sikkerhed for, jf. Ugeskrift for Retsvæsen 1983.170 V og Ugeskrift for Retsvæsen 1978.692 B vedrørende 1908-lovens § 1, stk. 2. Denne praksis videreføres.

Udstedelse af *veksel* eller *check* etablerer ikke et særligt retsgrundlag for den fordring, som udstedelsen vedrører.

Til nr. 2

Efter forslaget i nr. 2 skal der også gælde en forældelsesfrist på 10 år, når *fordringen er registreret i en værdipapircentral*.

Bestemmelsen har sammenhæng med den gældende regel i værdipapirhandelslovens § 73, hvorefter der for fondsaktiver – dvs. dematerialiserede værdipapirer, der er registreret i en værdipapircentral – henvises til de almindelige forældelsesregler. Ved forslaget i stk. 1, nr. 2, sidestilles obligationer, som er fondsaktiver, udtrykkeligt med gælds breve.

Udtrykket ”en værdipapircentral” omfatter ikke blot den eksisterende danske værdipapircentral, men også andre fora, hvor gældsbreve kan eller i fremtiden vil kunne registreres.

Det bemærkes, at aktier også er omfattet af begrebet fondsaktiver, men da aktier er udtryk for en ejendomsret og ikke omfattes af det almindelige fordringsbegreb, forældes aktier ikke. Fordring på aktieudbytte er derimod omfattet af værdipapirhandelslovens § 73, således at de almindelige forældelsesregler finder anvendelse herpå. Der foreslås ingen særregel herom, og fordring på selskabsudbytte vil således forældes efter den almindelige regel i § 3.

Til nr. 3

Bestemmelsen om særligt retsgrundlag omfatter herudover – på samme måde som efter gældende ret – krav, hvis eksistens og størrelse skriftligt er anerkendt eller fastslået ved forlig, dom, betalingspåkrav påtegnet af fogedretten eller anden bindende afgørelse, jf. *nr. 3*.

Fordringens ”eksistens og størrelse” skal skriftligt være anerkendt eller fastslået ved forliget eller afgørelsen, og bestemmelsen finder således ikke anvendelse, hvis forliget eller afgørelsen blot fastslår grundlaget for fordringen, f.eks. et erstatningsansvar.

Kravet om skriftlighed skal forstås således, at der skal være benyttet skrifttegn, men ikke at der nødvendigvis skal være tale om et papirdokument. Der kan således være tale om et digitalt dokument. Kravet om skriftlighed udelukker derimod mundtlige tilkendegivelser.

”Forlig” omfatter både *retsforlig* og *frivillige forlig*. En af skifteretten stadfæstet *tvangsakkord* og en kendelse om *gældssanering* har virkning som et retsforlig, jf. konkurslovens § 189 og § 226, stk. 1. Et *konkursbos* anerkendelse af en anmeldt fordring indebærer derimod ikke, at fordringen mod skyldneren får et særligt retsgrundlag.

Herudover er *domme* omfattet af bestemmelsen, og det samme er *voldgiftskendelser*.

Domme, voldgiftskendelser og retsforlig på grundlag af *anerkendelsessøgsmål* vil etablere et særligt retsgrundlag, i det omfang kravets størrelse følger eller kan udledes af dommen eller forliget.

En *opgørelse i fogedretten* i forbindelse med foretagelse af udlæg etablerer som udgangspunkt, jf. nedenfor vedrørende den særlige betalingspåkravsordning, ikke et særligt retsgrundlag, jf. Ugeskrift for Retsvæsen 2001.1275 H og Ugeskrift for Retsvæsen 2000.2194 V vedrørende 1908-lovens § 1, stk. 2. Denne praksis videreføres. Heller ikke en opgørelse af gælden i fogedretten i forbindelse med en tvangsauktion kan anses for et særligt retsgrundlag.

For renter mv. af fordringer med særligt retsgrundlag foreslås dog i § 19, stk. 7, en særlig ordning. Hvis der for en fordring med særligt retsgrundlag sker afbrydelse af forældelsesfristen ved indgivelse af anmodning om udlæg, løber en ny forældelsesfrist på 10 år *også* for de under fogedforretningen opgjorte omkostninger og uforældede renter.

Bestemmelsen i § 5, stk. 1, nr. 3, omfatter desuden – på samme måde som efter gældende ret – *betalingspåkrav påtegnet af fogedretten* efter reglerne i retsplejelovens kapitel 44 a. Også (uden retslige) inkassoomkostninger, som er medtaget i betalingspåkravet, tillagte sagsomkostninger samt renter frem til den dag, hvor fogedretten giver betalingspåkravet påtegning om, at der ikke er fremkommet indsigelser, er omfattet af det særlige retsgrundlag.

Udtrykket ”anden bindende afgørelse” omfatter – foruden voldgiftskendelser – bl.a. visse administrative afgørelser og ankenævnsafgørelser.

Visse *brancheklagenævn* – f.eks. Pengeinstitutankenævnet og Ankenævnet for Forsikring – har vedtægter, hvorefter den indklagede virksomhed ved at undlade at reagere inden en vis frist anses for at have tilsluttet sig nævnets afgørelse med den virkning, at afgørelsen har bindende virkning for virksomheden. For andre private nævn – f.eks. Danske Malermestres Garantiordning og Byggeriets Ankenævn – gælder det, at virksomheder, der har tilsluttet sig det pågældende ankenævn, er forpligtet til at efterleve nævnets afgørelser. I de nævnte tilfælde må nævnets afgørelse sidestilles med et frivilligt forlig, der etablerer et særligt retsgrundlag, hvis afgørelsen pålægger virksomheden en forpligtelse og fastslår dennes størrelse.

Også *administrative afgørelser* kan udgøre et særligt retsgrundlag, hvis kravets eksistens og størrelse fremgår af afgørelsen, og afgørelsen er bindende for parterne, fordi den hverken kan indbringes for nogen anden administrativ myndighed eller for domstolene, eller fordi den ikke er indbragt for en anden administrativ myndighed eller for domstolene inden for en foreskrevet frist. Som eksempel kan nævnes en taksationsmyndigheds afgørelse om ekspropriationserstatningens størrelse, som ikke indbringes for en højere administrativ myndighed eller for domstolene inden for den i lovgivningen fastsatte frist herfor.

Ud over administrative afgørelser om krav mellem private og privates krav mod det offentlige vil også administrative afgørelser om det offentliges krav mod private være omfattet, hvis der er tale om afgørelser, der opfylder de nævnte betingelser.

Til stk. 2

I *stk. 2* foreslås det, at der i tilknytning til reglen om særligt retsgrundlag medtages en bestemmelse om, at krav på senere forfaldne renter, gebyrer og lignende forældes efter hovedreglen i § 3.

På samme måde som efter gældende ret vil bestemmelsen om særligt retsgrundlag således alene omfatte kravet på hovedstolen samt renter, der er påløbet (og ikke er forældet) på tidspunktet for tilvejebringelsen af det særlige retsgrundlag. Krav på renter, der påløber efter tilvejebringelsen af det særlige retsgrundlag, vil derimod være omfattet af hovedreglen i § 3, stk. 1, om en forældelsesfrist på 3 år. Også gebyrer, herunder rykkergebyrer, og lignende forældes på 3 år efter § 3, stk. 1. Det samme gælder krav på selskabsudbytte.

Til § 6

Til stk. 1

Det foreslås i *stk. 1*, at hovedstolen i henhold til *pengelån* – på samme måde som hovedstolen for krav, der hviler på et særligt retsgrundlag – skal være omfattet af en forældelsesfrist på 10 år regnet fra forfaldstidspunktet, jf. § 2, stk. 1.

”Pengelån” omfatter såvel *lån*, dvs. kreditaftaler med fast lånebeløb, som *kreditter*, dvs. kreditaftaler med variabelt lånebeløb, f.eks. en kassekredit. Også ubevilgede overtræk på konti i pengeinstitutter er omfattet af bestemmelsen.

Sælgerens fordring i et kreditkøb kan ikke betragtes som et pengelån og er derfor omfattet af den almindelige forældelsesfrist på 3 år, jf. § 3, stk. 1. Tredjemands fordring i et oprindeligt trepartsforhold, jf. kreditaftalelovens § 5, nr. 2, må derimod betragtes som en fordring i henhold til et pengelån.

At krav i anledning af ubevilgede overtræk på konti i pengeinstitutter forældes på samme måde som bevilgede lån og kreditter, er for så vidt angår overtræk på indlånskonti ensbetydende med, at sådanne krav forældes på 10 år fra tidspunktet for den enkelte debitering, jf. stk. 1 sammenholdt med § 2, stk. 1. Det samme gælder ubevilgede overtræk på kassekreditter med aftalt indfrielsestidspunkt.

Vedrørende begyndelsestidspunktet for krav i henhold til kassekreditter uden aftalt indfrielsestidspunkt, herunder overtræk på sådanne kreditter, henvises til bemærkningerne til særreglen i stk. 2.

Til stk. 2

En kassekredit uden aftalt indfrielsestidspunkt kan opsiges med et vist varsel, og forfaldstidspunktet må derfor anses for det tidspunkt efter aftalens indgåelse, hvor varslet ville være udløbet, hvis fordringshaver umiddelbart efter aftalens indgåelse havde opsagt aftalen.

For sådanne kreditter, der er bestemt til at løbe på ubestemt tid og ofte løber gennem mange år, foreslås i *stk. 2* en undtagelse fra hovedreglen om, at fristen regnes fra forfaldstidspunktet. Det foreslås, at fristen som udgangspunkt regnes fra den seneste postering – indsættelse eller hævning – på kontoen, der er foretaget af andre end fordringshaveren. Bankens debitering af renter og gebyrer mv. tillægges således ikke betydning. Fristen løber dog senest fra det tidspunkt, til hvilket gælden måtte være opsagt til indfrielse.

Ved ”kassekredit” forstås i bestemmelsen en kredit, hvor der er fri (ikke formålsbestemt) adgang til at hæve beløb inden for en bestemt kreditramme. Kassekreditter ydes navnlig af pengeinstitutter, men herudover også af f.eks. kreditkortudstedere.

Bestemmelsen omfatter også andre typer af lån med variabelt lånebeløb uden aftalt indfrielsestidspunkt, f.eks. lønkonti med overtræksret op til et nærmere fastsat beløb.

En kredit hos en leverandør vil ikke være omfattet af begrebet. En konto hos f.eks. Magasin er heller ikke en kassekredit i bestemmelsens forstand, da kreditten kun ydes til brug for indkøb i dette stormagasin.

Bestemmelsen omfatter kun kreditter og lån med variabelt lånebeløb, ikke andre lån uden aftalt forfaldstid. I de sidstnævnte tilfælde vil begyndelsestidspunktet for den 10-årige forældelsesfrist i medfør af § 2 være aftalens indgåelse. Det bemærkes, at betaling af renter i henhold til et sådant lån typisk må anses for en erkendelse af gælden, der afbryder forældelse i medfør af § 15.

Omfattet af *stk. 2* er tillige krav i anledning af *ubevilgede overtræk* på kassekreditter uden aftalt indfrielsestidspunkt, og begyndelsestidspunktet for fristen vedrørende sådanne krav er således tidspunktet for den seneste postering på kontoen.

Til stk. 3

Det følger af *stk. 3, 1. pkt.*, at krav på renter, gebyrer og lignende ikke omfattes af den 10-årige forældelsesfrist, men af den almindelige frist på 3 år, jf. § 3, *stk. 1*.

For så vidt angår krav på *renter mv. tilskrevet inden for maksimum af en kassekredit* foreslås det dog i 2. pkt., at sådanne krav undergives samme forældelsesfrist og begyndelsestidspunkt som kravet på hovedstolen, således som det formentlig også må antages at følge af gældende ret.

Dette er for så vidt angår krav på tilskrevne renter inden for maksimum på en kredit *uden aftalt indfrielsestidspunkt* ensbetydende med, at der gælder en forældelsesfrist på 10 år regnet fra den seneste postering på kontoen, der er foretaget af andre end fordringshaveren, dog senest fra det tidspunkt, til hvilket gælden er opsagt til indfrielse, jf. stk. 2. Ved krav på tilskrevne renter inden for maksimum på en kredit *med aftalt indfrielsestidspunkt* regnes fristen fra forfaldstidspunktet, hvilket her vil sige det aftalte indfrielsestidspunkt.

Fordring på rente, der tilskrives *uden for maksimum af en kassekredit*, er omfattet af hovedreglen om en forældelsesfrist på 3 år fra forfaldstidspunktet, hvilket – når der ikke er tale om et bevilget overtræk – vil sige rentedebiteringstidspunktet, jf. stk. 3, 1. pkt., jf. § 3.

Der henvises i øvrigt til pkt. 4.3.3 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 7

Det foreslås, at der for fordringer i henhold til indlån i pengeinstitutter skal gælde en forældelsesfrist på 20 år, og at fristen skal regnes fra den seneste indsættelse, hævning, rentetilskrivning eller postering i øvrigt på kontoen.

Bestemmelsen vil navnlig have betydning i tilfælde, hvor indskuddet af den ene eller anden grund ikke længere figurerer i bankens bøger, og der opstår tvist mellem parterne om, hvorvidt beløbet er hævet eller ikke. I andre tilfælde udsender bankerne normalt årsopgørelse, og en sådan opgørelse må anses for en anerkendelse af kravet, hvilket efter lovforslagets § 15 er ensbetydende med en afbrydelse af forældelsesfristen.

Begrebet ”indlån i pengeinstitutter” omfatter også en positiv saldo på en kassekredit eller lignende.

Det foreslåede begyndelsestidspunkt for 20-årsfristen – ”seneste indsættelse, hævning, rentetilskrivning eller postering i øvrigt på kontoen” – er ensbetydende med, at såvel en indsættelse eller en hævning foretaget af kreditor (kontoehaveren) som en rentetilskrivning foretaget af banken vil udskyde begyndelsestidspunktet. Også en indsættelse på kontoen foretaget af tredjemand vil udskyde begyndelsestidspunktet, og det samme gælder, hvis banken f.eks. trækker gebyr eller kontingent på kontoen.

Reglen vil efter forslaget gælde, uanset om posteringen mv. er meddelt kontohaveren eller ikke.

Det foreslås, at krav på *tilskrevne renter* også omfattes af bestemmelsen og – således som det formentlig må antages at følge af gældende ret – dermed undergives samme lange forældelsesfrist som kravet på hovedstolen.

Fordring på rente, der *ikke* er tilskrevet kontoen, er derimod ikke omfattet af bestemmelsen. Af systematikken i lovforslaget følger, at sådanne rentekrav herefter er omfattet af hovedreglen om en forældelsesfrist på 3 år kombineret med en absolut frist på 10 år, jf. lovforslagets § 3.

Ud over pengeinstitutter findes en række *sparevirksomheder*, der kan modtage indlån, jf. kapitel 20 (§§ 334-343) i lov om finansiel virksomhed, jf. lovbekendtgørelse nr. 286 af 4. april 2006 med senere ændringer. Sparevirksomheder er ifølge lovens § 334, stk. 1, godkendte virksomheder, der erhvervsmæssigt eller som et væsentligt led i deres drift fra offentligheden eller en videre kreds modtager indlån eller andre midler, der skal tilbagebetales, og som anbringer de modtagne midler på anden måde end ved indsættelse i et pengeinstitut.

Det foreslås, at også indlån i sådanne virksomheder skal være omfattet af særreglen, og at området for bestemmelsen derfor angives som ”fordringer i henhold til indlån i pengeinstitutter *eller lignende*”.

Der henvises i øvrigt til pkt. 4.3.4 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 8

Der foreslås i *1. pkt.* en forældelsesfrist på 10 år for selve retten til fordring på pension, livrente, aftægtsydelse, underholdsbidrag eller anden lignende ydelse, der forfalder med bestemte mellemrum og ikke er afdrag på en skyldig hovedstol. De enkelte ydelser i henhold til grundfordringen forældes som selvstændige krav efter de almindelige regler i lovforslagets §§ 2 og 3, jf. *2. pkt.*

Der skal efter forslaget være tale om et krav, som støttes enten på en *aftale* eller på en *afgørelse*. Som eksempel på det første kan nævnes en aftale om pension, livrente eller aftægt og som eksempel på det sidste en dom eller en forvaltningsafgørelse, der pålægger en familieretlig underholdsforpligtelse.

En aftale eller afgørelse, som alene fastslår en principiel pligt til at betale underholdsbidrag, men forudsætter, at der ikke skal betales noget, før et beløb senere måtte blive fastsat, vil ikke være omfattet af § 8.

Desuden omfatter bestemmelsen *ikke* krav, der støttes på en *lovbestemt forpligtelse*. Selve retten til med virkning for fremtiden at få pålagt en (tidligere) ægtefælle en forpligtelse til at betale underholdsbidrag eller selve retten til for fremtiden at modtage en lovbestemt offentligretlig ydelse, f.eks. førtidspension eller folkepension, vil således ikke forældes. Dette svarer til, hvad der antages at følge af gældende ret. Det indebærer også, at i tilfælde, hvor krav på underholdsbidrag i henhold til en dom eller en afgørelse er forældet, er der intet til hinder for, at den berettigede på ny ansøger om, at der træffes afgørelse om fastsættelse af underholdsbidrag.

En *grundbyrderet* er undtaget – dvs. selve retten til af den til enhver tid værende ejer af en fast ejendom at kræve visse periodiske ydelser – jf. udtrykkeligt lovforslagets § 25, stk. 5.

Bestemmelsens opregning af de omfattede typer af fordringer er ikke udtømmende, jf. formuleringen ”eller anden lignende ydelse”. For at være omfattet af bestemmelsen skal der være tale om en ydelse af samme karakter som de opregnede. Bestemmelsen vil f.eks. ikke omfatte leje, medlemskontingent eller andre ydelser, der har karakter af betaling i løbende, gensidige skyldforhold.

Reglen vil f.eks. kunne have betydning i relation til erhvervsudygtighedsforsikringer som et supplement til reglen i forsikringsaftalelovens § 29, jf. herved Ugeskrift for Retsvæsen 2003.1791 H.

Den 10-årige forældelsesfrist skal efter forslaget regnes fra den dag, da den sidste ydelse blev betalt, eller, hvis ingen betaling har fundet sted, fra den dag, da den første ydelse kunne kræves betalt. Det sidste led vil kunne have betydning i tilfælde, hvor den aktuelle virkning af skyldforholdet er udskudt til en uvis fremtid, f.eks. en forsikringsbegivenhed, og i tilfælde, hvor virkningen af skyldforholdet er udskudt til et bestemt tidspunkt, der ligger mere end 10 år frem i tiden, f.eks. en aftale om pensionsudbetaling ved det fyldte 70. år. I disse tilfælde begynder forældelsesfristen således først at løbe, efter at den udløsende begivenhed er indtrådt.

Det følger af 2. *pkt.*, at fordringerne på de enkelte ydelser i henhold til grundfordringen forældes som selvstændige krav efter de almindelige regler i §§ 2 og 3. Hvis grundfordringen forældes i medfør af 1. *pkt.*, forældes også ethvert krav på de enkelte ydelser, dvs. også ydelser, som ikke selvstændigt ville være forældet efter de almindelige regler, jf. ordet ”desuden” i 2. *pkt.* samt lovforslagets § 23, stk. 2.

Der henvises i øvrigt til pkt. 4.3.5 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 9

Lovforslagets §§ 9 og 10 indeholder regler om udskudt begyndelsestidspunkt og tillægsfrist i tilfælde, hvor der består et særligt pligtforhold mellem fordringshaveren og skyldneren, og hvor kravet udspringer af skyldnerens tilsidesættelse af sine forpligtelser over for fordringshaveren.

I § 9 foreslås det, at forældelsesfristerne i § 3, stk. 1 og 3, for fordringer, der tilkommer en person under værgemål mod værgen, og som udspringer af dennes tilsidesættelse af sine forpligtelser som værge, først skal begynde at løbe ved værgemålets ophør.

Begrebet ”værgemål” omfatter de typer af værgemål, der er omfattet af værgemålsloven, jf. lov nr. 388 af 14. juni 1995 med senere ændringer, dvs. værgemål for mindreårige, jf. værgemålslovens § 2, værgemål for sindssyge eller personer med særligt svækket helbred mv. og eventuelt fratagelse af handleevne i forbindelse hermed, jf. nærmere lovens §§ 5 og 6, samt samværgemål, jf. lovens § 7. Personer, der er under samværgemål, er myndige, jf. lovens § 7, stk. 4.

At kravet skal udspringe af værgens ”tilsidesættelse af sine forpligtelser som værge”, skal forstås bredt. Foruden tilfælde af tilegnelse af midler og lignende tilhørende den umyndige mv. omfatter formuleringen tilfælde, hvor værgen misbruger sin stilling ved at undlade at afbryde forældelsen af et krav mod værgen selv. Bestemmelsen vil også omfatte tilfælde, hvor den, der er under værgemål, har et erstatningskrav mod en tredjemand, f.eks. i anledning af en trafikulykke, og hvor værgen pådrager sig ansvar ved at undlade at afbryde forældelsesfristen for dette erstatningskrav. Forældelsesfristen for kravet mod værgen vil i sådanne tilfælde først løbe fra værgemålets ophør.

Begyndelsestidspunktet for de almindelige forældelsesfrister foreslås fastsat til ”værgeforholdets ophør”. Et værgeforhold for en mindreårig ophører, når denne er blevet myndig, jf. værgemålslovens §§ 1 og 2. Værgemål efter § 5, fratagelse af handleevne efter § 6 eller samværgemål efter § 7 skal ophæves, hvis betingelserne ikke længere er opfyldt, jf. værgemålslovens § 10.

Henvisningen i bestemmelsen til forældelsesfristerne i § 3, stk. 1 og 3, er ensbetydende med, at der er tale om et udskudt begyndelsestidspunkt for de almindelige forældelsesfrister i § 3, stk. 1 og 3 – dvs. den korte frist på 3 år, der kan suspenderes, kombineret med absolutte frister på 10 eller 30 år. Hvis der f.eks. er tale om et krav i anledning af værgens tilegnelse af en mindreårigs midler, vil der således løbe en forældelsesfrist på 3 år fra den dag, da fordringshaveren fylder 18 år, men forældelsen kan suspenderes i op til 10 år regnet fra dette tidspunkt i tilfælde af undskyldelig uvidenhed om kravet, jf. § 3, stk. 2, og stk. 3, nr. 3.

Der henvises i øvrigt til pkt. 4.3.6 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 10

Det foreslås i § 10, at der for krav, som tilkommer en fuldmagtsgiver mod en *fuldmægtig*, og som udspringer af den pågældendes tilsidesættelse af sine forpligtelser ved hvervets udførelse, indføres en tillægsfrist på 3 år. Det samme foreslås i relation til krav, der tilkommer et selskab, en forening, en fond eller lignende mod *et bestyrelsesmedlem* eller *en direktør* i selskabet mv.

At kravet skal udspringe af den pågældendes ”tilsidesættelse af sine forpligtelser ved hvervets udførelse”, skal forstås bredt. I fuldmagtsforhold kan der f.eks. være tale om, at en fuldmægtig – f.eks. en advokat eller en prokurist i en virksomhed – misbruger sin stilling ved at undlade at afbryde forældelsen af et krav mod fuldmægtigen eller eventuelt – afhængigt af, hvad fuldmagtsforholdet går ud på – ved at undlade at afbryde forældelsesfristen for fuldmagtsgivers krav mod tredjemand. Hvad angår et selskabs krav mod bestyrelsesmedlemmer mv. kan der f.eks. være tale om, at bestyrelsen har foretaget ulovlige udlodninger til sig selv, eller at direktøren har handlet ansvarspådragende i forbindelse med driften af selskabet, f.eks. ved foretagelse af risikofyldte og tabsgivende dispositioner for selskabet.

Tillægsfristen på 3 år regnes fra hvervets ophør eller – hvis dette tidspunkt er tidligere – fra det tidspunkt, da fordringshaveren eller den, der i øvrigt kan gøre fordringen gældende på fordringshaverens vegne, er eller burde være blevet bekendt med de omstændigheder, hvorpå kravet støttes. Sidste led indebærer, at der f.eks. ikke vil kunne rejses krav mod en direktør i et selskab i indtil 3 år efter dennes fratreden for et ansvarspådragende forhold, der har fundet sted længe forinden, hvis selskabet (dettes bestyrelse) allerede dengang var bekendt med forholdet.

Formuleringen ”den, der i øvrigt kan gøre fordringen gældende på [fordringshaverens] vegne” sigter for så vidt angår fuldmagtsforhold til tilfælde, hvor fordringshaveren har bemyndiget en anden til at handle på sine vegne. Formuleringen omfatter også værgeforhold. Fristen begynder i disse tilfælde at løbe fra det tidspunkt, da den bemyndigede, værge mv. bliver eller burde være blevet bekendt med det forhold, der begrunder kravet. For så vidt angår krav mod et bestyrelsesmedlem eller en direktør i et selskab mv., sigtes der navnlig til andre (ikke medansvarlige) bestyrelsesmedlemmer eller direktører i selskabet.

I tilfælde, hvor de almindelige forældelsesregler fører til et senere forældelsestidspunkt, er det disse regler, som gælder, jf. at forældelse ”tidligst” indtræder 3 år efter hvervets ophør mv.

Som eksempel på betydningen heraf kan nævnes et tilfælde, hvor en direktør i et selskab har handlet ansvarspådragende i april 1998, er fratrædt sin stilling i januar 1999, og hvor selskabet først bliver eller burde være blevet bekendt med forholdet i juni 2001. I dette tilfælde ville reglen om tillægsfrist føre til forældelse i januar 2002, men da den almindelige 3-årsfrist for erstatningskravet på grund af suspension, jf. § 3, stk. 2, først udløber i juni 2004, får tillægsfristen in-

gen betydning. Er der derimod tale om, at direktøren i det nævnte eksempel i stedet har handlet ansvarspådragende allerede i april 1988, vil tillægsfristen føre til, at fristen først udløber i januar 2002, altså 3 år efter hvervets ophør. Den almindelige frist ville være udløbet i april 1998, jf. § 3, stk. 3, nr. 3. Hvis selskabet (bestyrelsen) er blevet/burde være blevet bekendt med forholdet på et tidligere tidspunkt end ved hvervets ophør – f.eks. i december 1998 umiddelbart inden hvervets ophør – skal tillægsfristen regnes fra dette tidligere tidspunkt, og i eksemplet udløber fristen således i december 2001 (3 år efter tidspunktet for viden/burde viden).

Der henvises i øvrigt til pkt. 4.3.6 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 11

Det foreslås, at krav mod kaudionister i alle tilfælde – dvs. også selv om fordringen mod hovedskyldneren er omfattet af en længere forældelsesfrist – forældes på 3 år regnet fra det tidspunkt, da fordringen kunne kræves betalt af kaudionisten. Dette ville allerede følge af § 3, stk. 1, jf. § 2, stk. 1, men det foreslås at medtage en udtrykkelig regel herom.

Det foreslåede begyndelsestidspunkt indebærer, at 3-årsfristen ved selvskyldnerkaution regnes fra misligholdelsestidspunktet og ved simpel kaudion fra det tidspunkt, hvor det konstateres, at hovedmanden ikke kan betale.

§ 11 regulerer ikke spørgsmålet om betydningen af, at kravet mod hovedmanden forældes.

Der henvises i øvrigt til pkt. 4.3.7 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 12

Bestemmelsen regulerer spørgsmålet om forældelse af regreskrav mellem solidarisk hæftende skyldnere. Den omfatter såvel tilfælde, hvor der hæftes på lige fod, som tilfælde, hvor den ene skyldners hæftelse er subsidiær i forhold til den andens. I kaudionsforhold omfatter bestemmelsen således dels en kaudionists regreskrav mod hovedmanden, dels en kaudionists regreskrav mod en medkautionist. Som eksempler på bestemmelsens anvendelsesområde uden for kaudion kan nævnes tilfælde, hvor flere er forpligtede som købere eller som skyldnere efter et gældsbrev, og tilfælde, hvor flere er ansvarlige for en skade.

Der foreslås i *stk. 1* en udtrykkelig bestemmelse om, at den indfriende skyldner indtræder i fordringshaverens stilling i forældelsesmæssig henseende. Samtidig foreslås i *stk. 2*, at den regresberettigede skyldner herudover indrømmes en tillægsfrist på 1 år fra indfrielsen mv. til at gøre regreskravet gældende mod en medskyldner.

Bestemmelsen i § 12 er udtryk for en udtømmende regulering på den måde, at den regresberettigede ikke kan gøre gældende, at regreskravet skal betragtes som et selvstændigt krav, der først forfalder, når kravet rejses mod denne, og på dette grundlag gøre gældende, at forældelse reguleres efter § 3, jf. § 2. Den regresberettigede kan heller ikke selvstændigt (cfr. via § 12, stk. 1) påberåbe sig suspension efter § 3, stk. 2.

Der henvises i øvrigt til pkt. 4.3.7 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til stk. 1

Af bestemmelsen følger, at hvis én af flere solidariske skyldnere har opfyldt fordringen, indtræder den pågældende i henseende til forældelse af krav mod medskyldnere i fordringshaverens retsstilling.

Sondringen mellem tilfælde, hvor regreskravet alene støttes på indtrædelsessynspunktet, og tilfælde, hvor regreskravet tillige støttes på en aftale mellem den indfrieende skyldner og medskyldneren – f.eks. en aftale mellem en kautionist og hovedmanden – foreslås opgivet i forældelsesmæssig henseende.

Bestemmelsen indebærer, at den indfrieende skyldner, når bortses fra tillægsfristen efter stk. 2, ikke får bedre ret over for en medskyldner, end kreditor på indfrielsestidspunktet havde mod denne medskyldner. Har forældelsen af kreditors krav mod medskyldneren været suspenderet efter lovforslagets § 3, stk. 2, vil dette også kunne påberåbes af den indfrieende skyldner.

Til stk. 2

Ved bestemmelsen i *stk. 2* indføres der ved regreskrav mellem solidarisk ansvarlige skyldnere en tillægsfrist på 1 år for den regresberettigede skyldner til at gøre regreskravet gældende mod en medskyldner.

Bestemmelsen omfatter alle tilfælde, hvor der er tale om regreskrav mellem solidarisk ansvarlige skyldnere, herunder regreskrav i kautionsforhold, regreskrav mellem solidarisk ansvarlige skadevoldere og mellem flere, der i forening har forpligtet sig ved aftale.

Bestemmelsen vil også omfatte regreskrav i forbindelse med produktansvar uden for det EU-direktivbaserede produktansvar. Der henvises i den forbindelse til § 6 i det samtidigt fremsatte forslag til lov om ændring af forskellige lovbestemmelser om forældelse af fordringer mv. (Æn-

dringer som følge af en ny lov om forældelse, ophævelse af købelovens reklamationsfrister ved visse køb mv.), hvorved § 14 i produktansvarsloven foreslås ændret.

Bestemmelsen omfatter kun regreskrav mellem solidarisk hæftende skyldnere, ikke andre typer af regreskrav. Den omfatter således ikke en senere sælgers regreskrav mod et tidligere omsætningsled i anledning af mangelsansvar og heller ikke det afledede krav mod en skadevolder, som tilkommer en tredjemand, der helt eller delvis har dækket skadelidtes tab. Disse regreskrav vil være omfattet af de almindelige regler i §§ 2 og 3. Dette er ved faktiske mangler ensbetydende med, at forældelsesfristen på 3 år for sælger 2's regreskrav mod sælger 1 begynder at løbe på det tidspunkt, da den misligholdelse, der giver anledning til regreskravet, forelå, dvs. da genstanden eller den faste ejendom blev overgivet til eller overtaget af sælger 2. I tilfælde, hvor sælger 2 ikke var eller burde have været bekendt med manglen, suspenderes fristen, dog højst indtil 10 år efter overgivelsen/overtagelsen. Tredjemands afledede krav mod skadevolder vil fortsat som udgangspunkt følge indtrædelsestidspunktet.

Når der er tale om solidarisk hæftende skyldnere, gælder tillægsfristen uanset grundlaget for kravet mellem den regresberettigede og den regresforpligtede. Den gælder endvidere, selv om kreditors krav mod medskyldneren måtte være forældet.

Tillægsfristen regnes fra det tidspunkt, da forældelsen er *afbrudt* over for skyldneren, eller denne har *opfyldt* fordringen eller *indrømmet fordringshaveren fristforlængelse*.

Når der i § 12, stk. 2, tales om ”afbrydelse”, betyder det alene *egentlig* afbrydelse efter §§ 15-18, ikke *foreløbig* afbrydelse. Der sigtes navnlig til sagsanlæg, jf. lovforslagets § 16. Bestemmelsen indebærer, at hvis kreditor har afbrudt forældelsesfristen over for den regresberettigede, f.eks. ved at anlægge sag mod denne, har den regresberettigede en frist på 1 år fra sagsanlægget til at gøre krav gældende mod den regresforpligtede. Der henvises i den forbindelse til lovforslagets § 22, stk. 1, hvoraf det følger, at hvis kreditor i medfør af § 16 eller § 21, stk. 1, har afbrudt forældelsesfristen over for en af flere solidarisk ansvarlige, og denne har givet procesunderretning til de øvrige skyldnere, forældes regreskravet mod de øvrige skyldnere tidligst 1 år efter sagens afslutning. Reglen om, at tillægsfristen på 1 år regnes fra afbrydelsen over for den regresberettigede, indebærer således ikke, at der nødvendigvis skal anlægges retssag mod den regresforpligtede inden for fristen.

Den regresberettigedes *opfyldelse* af fordringen får ligeledes tillægsfristen til at løbe. I tilfælde af opfyldelse er det en forudsætning for at anvende reglen om tillægsfrist, at kravet mod den regresberettigede – dvs. det krav, som den regresberettigede har opfyldt – ikke var forældet på opfyldelsestidspunktet.

Efter forslaget begynder tillægsfristen også at løbe, hvis der *indrømmes fordringshaveren fristforlængelse*. Indgås der en suspensionsaftale mellem fordringshaveren og den regresberettigede, løber tillægsfristen for den regresberettigedes krav mod den regresforpligtede medskyldner således fra dette tidspunkt.

Foreligger flere af de nævnte begivenheder – f.eks. på den måde, at fordringshaveren ved sagsanlæg har afbrudt forældelsesfristen over for den regresberettigede, der herefter har indfriet fordringen – regnes tillægsfristen fra den begivenhed, som først indtræder, jf. bestemmelsens 2. pkt. Det vil i eksemplet sige tidspunktet for sagsanlægget.

Hvis den almindelige forældelsesfrist for regreskravet efter § 12, stk. 1, fører til, at forældelse indtræder på et senere tidspunkt, end hvad der ville følge af tillægsfristen, er det den almindelige frist, der gælder, jf. at forældelse efter stk. 2 ”tidligst” indtræder 1 år efter indfrielsen, afbrydelsen mv.

Som eksempel kan nævnes et tilfælde, hvor et ansvarsforsikringsselskab som forsikrer for en af flere skadevoldere dækker en skade 2 måneder efter dennes indtræden (begyndelsestidspunktet for skadelidtes krav mod skadevolderne). Her har forsikringsselskabet i medfør af indtrædelsesreglen i § 12, stk. 1, 2 år og 10 måneder til at gøre sit regreskrav gældende mod den medansvarlige skadevolder, hvorfor tillægsfristen efter stk. 2 ikke får betydning. Er der derimod tale om, at selskabet dækker skaden på et tidspunkt, da skadelidtes krav mod medskadevolderen er forældet – f.eks. fordi fristen alene er suspenderet i forhold til den skadevolder, som selskabet er ansvarsforsikrer for – vil selskabet i medfør af reglen om tillægsfrist i § 12, stk. 2, kunne rejse regreskrav mod medskadevolderen i indtil 1 år efter indfrielsen (udbetalingen af erstatningen) uanset forældelsen af skadelidtes krav mod medskadevolderen.

I forhold til gældende ret indebærer forslaget bl.a., at der ved *regreskrav mellem flere skadevoldere*, hvor der i dag (uden for produktansvar) efter 1908-loven antages at gælde en frist på 5 år fra det tidspunkt, da skadelidte gør sit krav gældende mod den regresberettigede, i stedet indføres en tillægsfrist for den regresberettigede på 1 år fra afbrydelsen mv. Ved *produktskader* antages det at følge af gældende ret, at en mellemhandlers eller producents regreskrav følger indtrædelsestidspunktet også i henseende til forældelse. Forslaget indebærer, at den regressøgende mellemhandler eller producent uden for det EU-direktivbaserede område vil få en tillægsfrist på 1 år fra afbrydelsen mv. til at gøre kravet gældende.

Bestemmelsen i stk. 2 vil i et vist omfang kunne kombineres med de foreslåede tillægsfrister i § 13 (erstatningskrav i anledning af strafbart forhold) og § 14 (hindringer for afbrydelse af forældelsesfristen). Det gælder i tilfælde, hvor den *regresforpligtede* er omfattet af en af de nævnte bestemmelser. Hvis der f.eks. er tale om, at en skyldner (den regresberettigede) har et krav mod

en medskyldner (den regresforpligtede), og denne medskyldner forsvinder inden udløbet af tillægsfristen efter § 12, stk. 2, vil forældelsesfristen for den regresberettigedes krav i medfør af § 14 ikke udløbe før tidligst 1 år efter, at fordringshaveren blev eller burde være blevet bekendt med den regresforpligtedes opholdssted.

Til § 13

Erstatningskrav, der udspringer af strafbart forhold, er som udgangspunkt omfattet af de almindelige frister, dvs. en frist på 3 år regnet fra forfaldstidspunktet (skadens indtræden) med mulighed for suspension kombineret med en absolut frist på 10 år, ved personskade 30 år, der regnes fra den skadevoldende handlingens ophør, jf. lovforslagets § 3.

I § 13 foreslås en tillægsfrist i tilfælde, hvor straffespørgsmålet først afgøres efter udløbet af den almindelige forældelsesfrist for erstatningskravet. § 16 i ikrafttrædelsesloven til straffeloven foreslås samtidig ophævet, jf. § 10 i det samtidigt fremsatte forslag til lov om ændring af forskellige lovbestemmelser om forældelse af fordringer mv. (Ændringer som følge af en ny lov om forældelse af fordringer, ophævelse af købelovens reklamationsfrister ved visse køb mv.).

Efter forslaget gælder reglen både for tilfælde, hvor erstatningskravet pådømmes under selve straffesagen, jf. 1. pkt., og tilfælde, hvor fordringen efterfølgende gøres gældende under et særskilt søgsmål, jf. 2. pkt.

Bestemmelsen angår alle former for erstatning og godtgørelse, dvs. erstatning og godtgørelse for personskade og dødsfald samt erstatning for tingsskade og formuetab. Bestemmelsen omfatter herunder tab, som det offentlige måtte lide i sager om socialbedrageri mv.

Ved bestemmelsen i 1. pkt. fastslås det, at udløb af forældelsesfristen ikke er til hinder for, at det under en straffesag, i hvilken tiltalte findes skyldig, kan pålægges den pågældende at betale erstatning eller godtgørelse til forurettede i anledning af det strafbare forhold.

Det er en betingelse for at anvende bestemmelsen, at der er gennemført en straffesag, og at tiltalte findes skyldig under straffesagen. Hvis skyldneren frifindes, eller sagen afvises, kan bestemmelsen ikke anvendes, og den forældede fordring kan herefter ikke gøres gældende.

Formuleringen ”findes skyldig” omfatter tilfælde, hvor tiltalte findes skyldig, selv om der ikke idømmes straf, f.eks. på grund af utilregnelighed, hvorimod reglen ikke vil gælde, hvis der sker frifindelse, herunder på grund af strafansvarets forældelse. Ud over fældende straffedomme omfatter bestemmelsen rettens tildeling af advarsel efter retsplejelovens § 900, tiltaltes vedtagelse

indenretligt af at betale en bøde eller underkaste sig konfiskation, jf. retsplejelovens § 899, og rettens godkendelse af vilkår for tiltalefrafald, jf. retsplejelovens § 723.

Det er uden betydning, om der er tale om en straffelovsovertrædelse eller en overtrædelse af særlovgivningen. Bestemmelsen gælder både offentlige straffesager og privat påtalte straffesager, det vil bl.a. sige injuriersager.

Efter 2. pkt. kan kravet også gøres gældende under et særskilt søgsmål, hvis dette anlægges inden 1 år efter endelig afgørelse i en straffesag, i hvilken tiltalte er fundet skyldig, eller inden 1 år efter skyldnerens vedtagelse af bøde eller anden strafferetlig sanktion. Det er ikke en betingelse for denne tillægsfrist, at erstatningskravet er gjort gældende under straffesagen.

Tillægsfristen på 1 år løber fra endelig afgørelse i en straffesag, i hvilken tiltalte er fundet skyldig. Formuleringen ”endelig afgørelse i en straffesag” indebærer bl.a., at hvis tiltalte har anket en fældende byretsdom, men under ankesagen frafalder anken, regnes fristen fra det tidspunkt, da anken frafalder. Hvis byretsdommen ikke ankes inden for ankefristen, regnes fristen fra det tidspunkt, da fristen for anke er udløbet, eller ankeafkald er meddelt. Udtrykket ”er fundet skyldig” skal forstås på samme måde som anført vedrørende 1. pkt.

Tillægsfristen løber endvidere fra skyldnerens ”vedtagelse af bøde eller anden strafferetlig sanktion”, dvs. udenretlig vedtagelse af bøde eller konfiskation, jf. retsplejelovens § 832. Bestemmelsen omfatter derimod ikke udenretligt tiltalefrafald efter retsplejelovens § 722.

Reglen i 2. pkt. vil kunne kombineres med tillægsfristerne i lovforslagets §§ 12 og 14. Som eksempel kan nævnes et tilfælde, hvor der gælder en tillægsfrist efter lovforslagets § 13, 2. pkt., og hvor skyldneren forsvinder, således at fordringshaveren er forhindret i at afbryde forældelsen. I et sådant tilfælde vil fordringshaveren i medfør af § 14, stk. 1, opnå endnu en tillægsfrist på 1 år, nu regnet fra hindringens ophør.

Bestemmelsen vil endvidere kunne kombineres med lovforslagets §§ 20-22 om foreløbig afbrydelse. Hvis der gælder en tillægsfrist efter lovforslagets § 13, 2. pkt., og der inden udløbet af denne frist f.eks. indledes forhandlinger med skyldneren, vil fordringshaveren have opnået endnu en tillægsfrist på 1 år, nu regnet fra forhandlingernes afslutning, jf. § 21, stk. 5.

Der henvises i øvrigt til pkt. 4.3.8 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 14

Til stk. 1

Ved bestemmelsen indføres en tillægsfrist for fordringshaveren på 1 år i tilfælde, hvor fordringshaveren på grund af forskellige typer af hindringer er afskåret fra at afbryde forældelsen.

Det drejer sig om tilfælde, hvor fordringshaveren er afskåret fra at afbryde forældelsen på grund af *ukendskab til skyldnerens opholdssted* eller på grund af en *hindring, der ikke beror på den pågældendes egne forhold*. De førstnævnte tilfælde har hidtil været omfattet af suspensionsreglen i 1908-lovens § 3.

Som eksempel på en relevant hindring som nævnt i 2. led kan nævnes det tilfælde, at de danske skattemyndigheder ikke kan sagsøge en skyldner, der er bosat i et andet land, fordi den fremmede domstol ikke vil foretage en prøvelse af den danske skattemyndigheds krav. Et andet eksempel findes i Vestre Landsrets dom optrykt i Ugeskrift for Retsvæsen 1997.1259 V, hvor et konkursbo efter et aktieselskab blev genoptaget efter at have været sluttet uden behandling efter konkurslovens § 143.

Tillægsfristen på 1 år regnes fra det tidspunkt, da fordringshaveren fik eller burde have fået kendskab til skyldnerens opholdssted, henholdsvis 1 år efter hindringens ophør.

Begyndelsestidspunktet for tillægsfristen er således i relation til ukendskab til skyldnerens opholdssted udformet efter samme model som den generelle suspensionsregel i lovforslagets § 3, stk. 2. Når bortses fra tillægsfristens længde svarer ordningen til, hvad der hidtil har været gældende efter 1908-lovens § 3, og der er ikke tilsigtet en ændring af praksis for så vidt angår spørgsmålet om, hvad der kan kræves af fordringshaveren med hensyn til at undersøge debtors opholdssted.

Det følger af bestemmelsen, at tillægsfristen ikke vil have betydning, hvis hindringen er ophørt mere end 1 år forud for forældelsesfristens udløb. En meget kortvarig hindring for at gøre kravet gældende, som indtræder inden for det sidste år af forældelsesfristen, vil ikke kunne betragtes som en hindring, der udløser tillægsfristen.

Bestemmelsen gælder ikke kun i relation til den almindelige forældelsesfrist, jf. § 3, stk. 1, men også i relation til de særlige forældelsesfrister, eksempelvis §§ 5, 6 og 9. Er der f.eks. tale om et krav, der hviler på et særligt retsgrundlag, jf. lovforslagets § 5, og foreligger der inden for det sidste år af den 10-årige forældelsesfrist for dette krav en hindring for at afbryde fristen, vil bestemmelsen i stk. 1 indebære en udskydelse af forældelsesfristens udløb i indtil 1 år efter hindringens ophør.

Den foreslåede regel i stk. 1 vil også kunne kombineres med tillægsfristerne nævnt i §§ 12 og 13. Som eksempel kan nævnes et tilfælde, hvor der er tale om et erstatningskrav i anledning af strafbart forhold, og hvor der gælder en tillægsfrist efter lovforslagets § 13, 2. pkt., i op til 1 år efter endelig afgørelse i en straffesag, i hvilken debitor er fundet skyldig, eller efter debtors vedtagelse af bøde mv. Hvis skyldneren i et sådant tilfælde forsvinder, således at fordringshaveren er forhindret i at afbryde forældelsesfristen, vil denne i medfør af § 14, stk. 1, opnå endnu en tillægsfrist på 1 år, nu regnet fra hindringens ophør.

Bestemmelsen vil endvidere kunne kombineres med lovforslagets §§ 20-22 om foreløbig afbrydelse. Hvis skyldneren forsvinder, men efterfølgende dukker op, og der inden udløbet af 1-årsfristen efter stk. 1 f.eks. indledes forhandlinger med skyldneren, vil fordringshaveren have opnået endnu en tillægsfrist på 1 år, nu regnet fra forhandlingernes afslutning, jf. § 21, stk. 5.

Til stk. 2

Det foreslås i *stk. 2* at knytte en absolut frist til bestemmelsen, således at der gælder en længste forældelsesfrist, selv om den pågældende hindring fortsat består på tidspunktet for udløbet af den absolutte frist. Dette svarer til, hvad der gælder i dag efter 1908-lovens § 3 sammenholdt med Danske Lov 5-14-4.

Efter forslaget gælder den absolutte frist ikke kun i tilfælde, hvor kravet er omfattet af de almindelige forældelsesfrister i § 3, men også i tilfælde, hvor kravet er omfattet af en af de særlige forældelsesfrister eller tillægsfrister, jf. f.eks. §§ 5, 6 og 13. I de førstnævnte tilfælde kan fristen ikke forlænges ud over de frister, der følger af § 3, stk. 3, og i de sidstnævnte tilfælde kan den ikke forlænges med mere end i alt 10 år.

Hvis der er tale om et krav omfattet af de almindelige forældelsesfrister, f.eks. et fakturakrav, vil den 3-årige forældelsesfrist i tilfælde af skyldnerens forsvinden kunne forlænges i op til i alt 10 år regnet fra forfaldstidspunktet for fakturakravet. Er der tale om et pengelån, jf. lovforslagets § 6, stk. 1, vil den 10-årige frist efter denne bestemmelse kunne forlænges med i alt 10 år, dvs. frem til 20 år regnet fra forfaldstidspunktet.

Der henvises i øvrigt til pkt. 4.3.9 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til §§ 15-19

Det foreslås, at det for at afbryde forældelsen i alle tilfælde kræves, enten at skyldneren *erkender* forpligtelsen, eller at fordringshaveren foretager *retslige skridt*. Den gældende adgang efter Danske Lov 5-14-4 til afbrydelse ved påmindelse foreslås således ophævet.

I tilfælde, hvor fordringshaveren ikke kan opnå skyldnerens erkendelse af gælden, er det efter 1908-loven en betingelse for at undgå forældelse, at der inden forældelsesfristens udløb foretages retslige skridt, og at det retslige skridt uden uforment ophold forfølges til erhvervelse af dom mv. Nogle typer af retslige skridt indebærer en egentlig afbrydelse af forældelsesfristen, således at der løber en helt ny frist fra det pågældende skæringstidspunkt – f.eks. sagsanlæg, der fører til en dom – mens den retlige foranstaltning i andre tilfælde skal følges op inden rimelig tid for at bevare sin fristafbrydende virkning – f.eks. indbringelse for et privat klage- eller ankenævn, hvis afgørelse ikke er bindende.

Det foreslås, at der i loven opstilles en sondring mellem *egentlig afbrydelse*, jf. lovforslagets §§ 15-19, og *foreløbig afbrydelse*, jf. lovforslagets §§ 20-22. Ved den egentlige afbrydelse løber en helt ny forældelsesfrist fra det i loven fastsatte tidspunkt. Den foreløbige afbrydelse er karakteriseret ved, at der, når ”den foreløbige foranstaltning” finder sted inden forældelsesfristens udløb, indrømmes en frist på 1 år efter foranstaltningens ophør, således at egentlig afbrydelse – typisk ved sagsanlæg – kan ske inden for denne tillægsfrists udløb.

Der henvises i øvrigt til pkt. 4.4 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 15

Det foreslås i § 15, at forældelsesfristen på samme måde som efter gældende ret afbrydes, når skyldneren erkender sin forpligtelse over for fordringshaveren.

I forhold til reglen i 1908-lovens § 2, 2. pkt., 1. led, foreslås en vis præcisering, idet det i bestemmelsen angives, at skyldneren kan erkende forpligtelsen ”udtrykkeligt eller ved sin handle-måde”.

Der tilsigtes dog ikke ændringer af gældende retspraksis med hensyn til, hvad der ligger i erkendelsesbegrebet.

Det følger heraf, at en fristafbrydende erkendelse af gælden bl.a. foreligger ved skyldnerens indrømmelse af forpligtelsens eksistens. Erkendelsen skal angå en gældspost af en bestemt størrelse, men det kan ikke kræves, at skyldneren skriftligt og udtrykkeligt anerkender gældens tilblivelse og størrelse, således at der etableres et særligt retsgrundlag efter § 5. På samme måde som efter 1908-loven stilles der således lempeligere krav til skyldnerens indrømmelse af forpligtelsen ved afbrydelse end ved etableringen af et særligt retsgrundlag.

Skyldnerens omtale af eller henvisning til gælden i forbindelse med brevveksling med fordringshaveren vil udgøre en fristafbrydende erkendelse, hvis der ikke er tvivl om, hvilken gæld skyldneren henviser til. Et tilbud fra skyldneren om delvis opfyldelse af forpligtelsen kan også udgøre en erkendelse af hele gælden, hvis det er klart, hvad hele gælden er, og hvis den resterende del af gælden ikke bestrides. Tilsvarende gælder en anmodning fra skyldneren om eftergivelse af gælden, hvis denne i forbindelse hermed præciseres tilstrækkeligt. Også en mundtlig erkendelse vil have fristafbrydende virkning, hvis det kan godtgøres, at der foreligger en sådan.

Det er ikke et krav, at skyldneren udtrykkeligt indrømmer at have en forpligtelse – også i skyldnerens handlinger kan der ligge en fristafbrydende erkendelse, jf. formuleringen ”udtrykkeligt eller ved sin handlemåde”.

Som eksempel kan nævnes, at betaling af renter i almindelighed vil indebære en stiltiende erkendelse af hele gælden. En erkendelse af hovedstolen indebærer derimod ikke i sig selv en erkendelse af skyldige renter. Skyldnerens betaling af afdrag vil udgøre en fristafbrydende erkendelse af hele kravet, hvis betalingen fremstår som en afdragsvis betaling af en større gæld, der præciseres i forbindelse med betalingen. Hvis skyldneren bestrider hovedskyldens størrelse i forbindelse med betalingen af afdrag, eller hvis det ikke klart fremgår, at betalingerne er afdrag på den pågældende gældspost, foreligger der derimod ikke en erkendelse af hele gælden.

Bestemmelsen vil tillige omfatte skyldnerens erkendelse af kravet i forbindelse med tvangsakkordforhandlinger eller indledt gældssanerings sag. Afbrydelse har i disse tilfælde hidtil været omfattet af konkurslovens § 241, der nu foreslås ophævet, jf. § 11 i det samtidigt fremsatte forslag til lov om ændring af forskellige lovbestemmelser om forældelse af fordringer mv. (Ændringer som følge af en ny lov om forældelse af fordringer, ophævelse af købelovens reklamationsfrister ved visse køb mv.). I de nævnte tilfælde anmeldes fordringerne ofte ikke, når de i forvejen er medtaget i en udsendt kreditorliste, og afbrydelse sker derfor i disse tilfælde ved erkendelse, ikke ved anmeldelse.

Til § 16

Der foreslås i § 16 en bestemmelse om afbrydelse ved sagsanlæg og andre foranstaltninger, der foretages med henblik på at opnå en bindende afgørelse. Indholdet af bestemmelsen svarer i det væsentlige til 1908-lovens § 2, 2. pkt., 2. led, men der foreslås forskellige præciseringer.

Til stk. 1

Efter *stk. 1* afbrydes forældelsesfristerne ved fordringshaverens foretagelse af retslige skridt med henblik på at opnå en bindende afgørelse, der fastslår fordringens eksistens og størrelse.

Det retslige skridt skal efter bestemmelsen foretages med henblik på at opnå *dom, betalingspåkrav* påtegnet af fogedretten, jf. retsplejelovens § 477 e, stk. 2, *voldgiftskendelse* eller *anden bindende afgørelse*, der fastslår fordringens eksistens og størrelse.

Udtrykket ”anden bindende afgørelse” skal forstås på samme måde som det tilsvarende udtryk i lovforslagets § 5, stk. 1, nr. 3. Der sigtes bl.a. til en *administrativ afgørelse*, som bliver bindende for parterne, hvis den ikke indbringes for en anden administrativ myndighed eller for domstolene inden en vis frist. Som eksempel kan nævnes en taksationsmyndigheds afgørelse om ekspropriationserstatningens størrelse, som ikke indbringes for en højere administrativ myndighed eller for domstolene inden for den i lovgivningen fastsatte frist herfor.

Der sigtes endvidere til en afgørelse truffet af et *privat klage- eller ankenævn*, som er bindende for indklagede. En afgørelse er bindende for indklagede i tilfælde, 1) hvor denne ikke rettidigt afgiver erklæring om ikke at ville være bundet, hvis vedtægten indeholder bestemmelse om en sådan ordning, eller 2) hvor indklagede har tilsluttet sig et nævn, hvis vedtægter indebærer, at medlemmerne er forpligtet til at efterleve nævnets afgørelser.

Det er i alle tilfælde en betingelse, at afgørelsen fastslår ”fordringens eksistens og størrelse”. Dette vil f.eks. ikke være tilfældet, hvis der er tale om et anerkendelsessøgsmål, der alene vedrører grundlaget for fordringen – f.eks. et erstatningsansvar – og ikke angår anerkendelse af fordringens eksistens og størrelse. Det kan endvidere nævnes, at klagen i en skattesag typisk kun angår ansættelsen af indkomst eller fradrag mv., ikke en skattefordring af en bestemt angiven størrelse, og i disse tilfælde vil betingelsen heller ikke være opfyldt.

Opnås der ikke en bindende afgørelse, der fastslår kravets eksistens og størrelse, vil det retslige skridt alene medføre foreløbig afbrydelsesvirkning, og retssag vil i disse tilfælde skulle anlægges inden et år efter afgørelsen, medmindre den almindelige forældelsesfrist først udløber på et senere tidspunkt. Der henvises herved til lovforslagets § 20, stk. 1 (sagsanlæg, som ikke fører til forlig eller realitetsafgørelse), § 21, stk. 1 (sagsanlæg vedrørende grundlaget for fordringen) og § 21, stk. 2 og 3 (indbringelse for administrative myndigheder og private klagenævn i tilfælde, hvor afgørelsen ikke bliver bindende og/eller ikke vedrører kravets eksistens og størrelse).

Det følger af bestemmelsen i stk. 1, at det retslige skridt skal ”forfølges inden for rimelig tid”. Dette svarer til, hvad der følger af 1908-lovens § 2, 2. pkt. På grund af de foreslåede regler om tillægsfrist efter foreløbig afbrydelse er kravet dog af mindre betydning end efter gældende ret. Kravet vil f.eks. kunne have betydning i tilfælde, hvor en retssag udsættes med henblik på forligsforhandlinger eller med henblik på forelæggelse for et klage- eller ankenævn. Det foreslås at

anvende formuleringen ”inden for rimelig tid” i stedet for ”uden uforholdent ophold”, men der er ikke tilsigtet en ændring af praksis med hensyn til den tidsmæssige betingelse.

Et sagsanlæg må antages at bevare sin fristafbrydende virkning i tilfælde, hvor fordringshaveren meddeles *oprejsningsbevilling*, *anketilladelse* eller *tredjeinstansbevilling* efter retsplejelovens § 368, stk. 1-2, § 371 og § 372, stk. 1-2. En tilladelse til *ekstraordinær anke/genoptagelse* efter retsplejelovens § 399 medfører derimod som udgangspunkt ikke, at det oprindelige sagsanlæg bevarer sin fristafbrydende virkning.

Bestemmelsen vil som udgangspunkt også omfatte tilfælde, hvor *sagen anlægges i udlandet*. Efter gældende ret er afbrydelsesvirkning heller ikke betinget af, at det retslige skridt foretages i Danmark.

Også sagsanlæg i tilfælde, hvor den udenlandske dom ikke anerkendes eller ikke kan tvangsfuldbyrdes i Danmark, vil være omfattet. Der vil dog ikke være afbrydelsesvirkning knyttet til et sagsanlæg i et andet land på grundlag af et eksorbitant værneting, f.eks. en regel om, at en statsborger i det andet land (kreditor) altid kan anlægge retssag i sit eget land.

Hvis sagsanlæg er forsøgt i udlandet, men sagen afvises på grund af manglende værneting, vil sagsanlægget kun have foreløbig afbrydelsesvirkning, og det vil således skulle følges op inden 1 år efter sagens afslutning, jf. lovforslagets § 20, stk. 1. Hvis det på forhånd måtte være åbenbart, at sag ikke kunne anlægges ved den pågældende udenlandske domstol, har sagsanlægget ikke afbrydelsesvirkning, jf. bestemmelsen i § 20, stk. 2.

Til stk. 2

Der foreslås i *stk. 2* en bestemmelse om, hvilke retsskridt der nærmere afbryder forældelsen, når fordringen gøres gældende *ved domstol*.

Efter forslaget til *nr. 1* vil afbrydelse ske ved indlevering af *stævning* eller *betalingspåkrav* til retten. Dette svarer til gældende ret.

Omfattet af denne bestemmelse er også anlæggelse af retssag med påstand om *anerkendelsesdom*, hvis der er tale om en anerkendelsespåstand, der vedrører fordringens eksistens og størrelse, jf. stk. 1. Et anerkendelsessøgsmål, der alene angår anerkendelse af grundlaget for fordringen – f.eks. et erstatningsansvar – medfører derimod ikke egentlig afbrydelse, og anerkendelsesdommen skal i disse tilfælde følges op inden for en vis frist for at bevare den fristafbrydende virkning, jf. lovforslagets § 21, stk. 1.

Herudover foreslås det i *nr. 2*, at der – på samme måde som efter gældende ret – skal ske afbrydelse, når *påstand om fordringen nedlægges under retssagen*, herunder som modkrav. Bestemmelsen omfatter tilfælde, hvor sagsøgeren under sagen forhøjer sit krav, samt tilfælde, hvor et modkrav fremsættes til selvstændig dom. Omfattet vil også være tilfælde, hvor et civilretligt krav gøres gældende under en straffesag, og forældelsen vil herefter i dette tilfælde afbrydes ved kravets fremsættelse over for tiltalte, f.eks. ved forkyndelsen af et anklageskrift, hvoraf kravet fremgår.

Efter forslaget i *nr. 3* sker der endvidere afbrydelse, når fordringen under sagen bliver gjort gældende til modregning, dvs. ved fremsættelse af *modkrav til compensation*. Efter gældende ret er det tvivlsomt, om fremsættelse af modkrav til compensation afbryder forældelsesfristen. Efter forslaget skal reglen kun gælde i det omfang, fordringen dækkes af hovedfordringen, dvs. at der sker afbrydelse for den del af fordringen, der svarer til hovedkravet. Hvis hovedfordringen forhøjes under sagen, gælder afbrydelsen for modkrav af samme størrelse. Træffer retten ikke afgørelse vedrørende modkravet, f.eks. fordi fordringshaveren (sagsøgte) bliver frifundet for hovedkravet, eller fordi skyldneren (sagsøgeren) hæver sagen, vil fordringshaveren kunne opretholde den fristafbrydende virkning vedrørende modkravet ved at anlægge retssag inden for 1 år, jf. lovforslagets § 20, stk. 1.

Endelig foreslås i *nr. 4*, at *skyldnerens* anlæggelse af sag med påstand om kreditors anerkendelse af, at fordringen ikke består (et såkaldt ”negativt anerkendelsessøgsmål”), skal medføre afbrydelse af forældelsesfristen for kreditors krav, i det omfang kreditor nedlægger frifindelsepåstand under sagen. Afbrydelsen sker allerede ved skyldnerens sagsanlæg og ikke først ved kreditors nedlæggelse af frifindelsepåstanden. Som eksempel på bestemmelsens anvendelse kan nævnes, at en kautionist påstår dom for, at kautionforpligtelsen ikke kan gøres gældende, eller at en borger nedlægger påstand om, at en administrativ afgørelse, som medfører økonomiske forpligtelser for den pågældende, er ugyldig.

Til stk. 3

I *stk. 3* foreslås en bestemmelse om, hvilke retsskridt der nærmere afbryder forældelsen, når der er tale om andet end domstolsbehandling, dvs. hvis der er aftalt *voldgift*, eller *anden særlig afgørelsesmåde* er hjemlet. Efter forslaget vil afbrydelse i disse tilfælde ske, når fordringshaveren iværksætter, hvad der fra dennes side skal gøres for at sætte sagen i gang.

Tilfælde, hvor ”anden særlig afgørelsesmåde er hjemlet” omfatter indbringelse for en administrativ myndighed eller et klage- eller ankenævn, der har kompetence til at træffe en bindende afgørelse.

At afbrydelsen sker, ”når fordringshaveren iværksætter, hvad der fra dennes side skal gøres for at sætte sagen i gang”, indebærer, at afbrydelse ved voldgiftsbehandling sker ved fordringshaverens fremsættelse af anmodning om udpegning af voldgiftsmænd eller, hvis voldgiftsrettens medlemmer på forhånd er udpeget, ved indgivelse af klageskrift til voldgiftsretten, jf. voldgiftslovens § 2, stk. 2. Ved indbringelse for administrativ myndighed eller klage- eller ankenævn vil afbrydelsen ske ved myndighedens/nævnets modtagelse af fordringshaverens krav/klage.

Det foreslås i 2. pkt., at bestemmelserne i lovforslagets § 16, stk. 2, nr. 2-4, finder tilsvarende anvendelse i disse tilfælde. Dette vil bl.a. have betydning, hvor en sag indbringes for en administrativ myndighed, hvis afgørelser er bindende, med påstand om, at en fordring, der gøres gældende af det offentlige, ikke består.

Til § 17

Det foreslås, at der på samme måde som efter de gældende regler i konkurslovens § 241 og dødsboskiftelovens § 82, stk. 5, sker afbrydelse af forældelsen ved indgivelse af konkursbegæring og ved anmeldelse af fordringen i konkurs-, tvangsakkord- eller dødsbo eller i forbindelse med gældssanering. Den foreslåede bestemmelse i § 17 svarer med en enkelt tilføjelse i alt væsentligt til de gældende regler i konkurslovens § 241 og dødsboskiftelovens § 82, stk. 5.

De gældende bestemmelser i konkurslovens § 241 og dødsboskiftelovens § 82, stk. 5, gælder ikke alene i relation til 1908-loven og Danske Lov 5-14-4, men også i relation til specielle forældelsesregler i anden lovgivning.

Det foreslås i det samtidig fremsatte forslag om lov om ændring af lov om køb, lov om forsikringsaftaler og forskellige andre love (Konsekvensrettelser som følge af forældelsesloven mv.), at bestemmelsen i konkurslovens § 241 ophæves, men det foreslås samtidig i nærværende lovforslags § 28, at forældelseslovens regler, herunder § 17, som udgangspunkt også finder anvendelse i relation til specielle forældelsesregler i anden lovgivning. En regel svarende til konkurslovens § 241 vil således fortsat gælde i relation til specielle forældelsesregler i anden lovgivning.

Dødsboskiftelovens § 82, stk. 5, der ikke alene regulerer anmeldelsens betydning i relation til forældelse, men også i andre henseender, herunder i relation til renter, foreslås tilsvarende ændret, jf. det samtidig fremsatte forslag om lov om ændring af lov om køb, lov om forsikringsaftaler og forskellige andre love (Konsekvensrettelser som følge af forældelsesloven mv.).

Til stk. 1

Der foreslås i *stk. 1* en bestemmelse om, hvilke retsskridt der afbryder forældelsen, når der er tale

om insolvensbehandling og visse former for dødsbobehandling.

Efter *nr. 1* afbrydes forældelsesfristerne ved *indgivelse af en på fordringen støttet konkursbegæring*.

Forældelse afbrydes endvidere ved *anmeldelse* af fordringen i et konkursbo, jf. *nr. 2*, og ved anmeldelse af fordringen i forbindelse med åbning af tvangsakkordforhandling eller indledning af gældssanerings sag, jf. *nr. 3*. Også anmeldelse af fordringen i et dødsbo efter dettes udstedelse af proklama afbryder forældelsen, jf. *nr. 4*, og det samme gælder anmeldelse, efter at skyldneren har udstedt proklama, jf. *nr. 5*. Bestemmelserne i nr. 1-4 svarer til gældende ret, mens nr. 5 er ny.

Bestemmelsen i *nr. 4* omfatter – på samme måde som dødsboskiftelovens § 82, stk. 5 – kun anmeldelse i dødsboer, der har udstedt proklama. Proklama *skal* udstedes, når et bo skiftes privat eller ved bobestyrer, jf. § 81, stk. 2, og *kan* udstedes i andre tilfælde, jf. § 81, stk. 1. Bl.a. ved uskiftet bo kan det forekomme, at der ikke udstedes proklama.

For så vidt angår de boer, hvor der efter dødsboskiftelovens § 81 ikke udstedes proklama, vil afbrydelse kunne ske ved sagsanlæg. I tilfælde, hvor boet udlægges uden skiftebehandling (dødsboskiftelovens kapitel 12), og fordringshaveren således ikke har mulighed for at anmelde sit krav, men hvor der senere – fordi der fremkommer yderligere aktiver – sker genoptagelse af boet, vil fordringshaveren formentlig kunne påberåbe sig reglen i lovforslagets § 14 om tillægsfrist ved hindringer for afbrydelse af fristen.

Bestemmelsen i *nr. 5* omfatter anmeldelse af fordringen, efter at skyldneren i andre tilfælde end nævnt i nr. 2-4 har udstedt proklama, f.eks. i forbindelse med solvent likvidation af selskaber.

Det er efter forslaget en forudsætning for at tillægge indgivelse af konkursbegæring/anmeldelse af fordringen i konkursbo mv. inden forældelsesfristens udløb virkning som en egentlig afbrydelse, at konkursbegæringen tages til følge, henholdsvis at fordringen anerkendes. I andre tilfælde vil der alene være tale om en foreløbig afbrydelse, som skal følges op med sagsanlæg inden 1 år, jf. lovforslagets § 20, stk. 3 og 4.

Til stk. 2

Af *stk. 2* følger, at afbrydelse i henhold til stk. 1, nr. 1 (indgivelse af konkursbegæring) og nr. 2 (anmeldelse i konkurs), også har virkning i forhold til skyldneren personlig, og at afbrydelse i henhold til stk. 1, nr. 4 (anmeldelse i dødsbo), også har virkning i forhold til skyldnerens arvinger.

Bestemmelsens 1. led vedrørende konkurs svarer til konkurslovens § 241. At anmeldelse i et dødsbo også har virkning i forhold til skyldnerens arvinger, for så vidt disse hæfter for gælden, foreslås medtaget for fuldstændighedens skyld.

Til stk. 3

Det foreslås i *stk. 3*, at hvis der i tilfælde omfattet af *stk. 1, nr. 2-5*, inden forældelsesfristens udløb er udfærdiget proklama eller åbnet forhandling om tvangsakkord, skal forældelse ikke indtræde før udløbet af anmeldelsesfristen i henhold til proklamaet, ved tvangsakkord ikke før afholdelse af første tvangsakkordmøde, jf. konkurslovens § 169. Der er tale om en ændring i forhold til gældende ret.

Det følger af den nævnte bestemmelse i konkurslovens § 169, at skifteretten indkalder til et møde straks efter akkordforhandlingernes åbning, hvor fordringshaverne opfordres til at anmelde deres krav. Der er ikke pligt til at fastsætte en frist for anmeldelse af krav til skifteretten.

Bestemmelsen i *stk. 3* indebærer, at i tilfælde, hvor der inden forældelsesfristens udløb er fastsat en bestemt frist for anmeldelse af kravet i boet eller en bestemt dato for afholdelse af tvangsakkordmøde, er anmeldelse inden for denne frist tilstrækkelig, uanset at forældelsesfristen efter de almindelige regler ville være udløbet i anmeldelsesperioden.

Til § 18

Det foreslås, at der på samme måde som efter den gældende regel i retsplejelovens § 527 sker afbrydelse af forældelsen ved indgivelse af anmodning om udlæg. De foreslåede bestemmelser i *§ 18, stk. 1-3*, svarer med forskellige tilføjelser til den gældende retsplejelovens § 527.

Ligesom konkurslovens § 241 og dødsboskiftelovens § 82, *stk. 5*, gælder retsplejelovens § 527 ikke alene i relation til 1908-loven og Danske Lov 5-14-4, men også i relation til specielle forældelsesregler i anden lovgivning. Det foreslås ved det samtidig fremsatte forslag om lov om ændring af lov om køb, lov om forsikringsaftaler og forskellige andre love (Konsekvensrettelser som følge af forældelsesloven mv.), at bestemmelsen i retsplejelovens § 527 ophæves, men det foreslås samtidig i lovforslagets § 28, at forældelseslovens regler, herunder § 18, som udgangspunkt også finder anvendelse i relation til specielle forældelsesregler i anden lovgivning. En regel svarende til retsplejelovens § 527 vil således fortsat gælde i relation til specielle forældelsesregler i anden lovgivning.

Herudover foreslås det som noget nyt, at en offentlig myndigheds pålæg til skyldnerens arbejdsgiver om lønindeholdelse også skal afbryde forældelsen, jf. *§ 18, stk. 4*.

Til stk. 1

Efter *stk. 1* afbrydes forældelsen ved indgivelse af anmodning om udlæg, hvis fordringshaveren søger forretningen fremmet inden for rimelig tid.

Bestemmelsen vil på samme måde som retsplejelovens § 527 gælde uanset udlægsgrundlagets karakter, det vil sige uanset om grundlaget for udlæg er dom, betalingspåkrav med påtegning efter retsplejelovens § 477 e, stk. 2, forlig, gældsbrief, pantebrev, veksel eller check mv., jf. retsplejelovens § 478, stk. 1.

De fleste udlægsgrundlag udgør et særligt retsgrundlag efter lovforslagets § 5. Det gælder domme, påtegnede betalingspåkrav, forlig, gældsbriefe og pantebrev, der samtidig er gældsbriefe. Fordringer, der hviler på sådanne udlægsgrundlag, er underkastet en 10-årig forældelsesfrist efter bestemmelsen i § 5, og efter afbrydelse af fristen løber for hovedstolen en ny frist på 10 år fra fogedforretningens afslutning, jf. lovforslagets § 19, stk. 1 og 6.

En opgørelse i fogedretten i forbindelse med foretagelse af udlæg etablerer som udgangspunkt ikke et særligt retsgrundlag for påløbne renter og omkostninger, jf. bemærkningerne til lovforslagets § 5. I lovforslagets § 19, stk. 7, foreslås imidlertid, at hvis der for en fordring med særligt retsgrundlag sker afbrydelse af forældelsesfristen ved indgivelse af anmodning om udlæg, løber en ny forældelsesfrist på 10 år *også* for de under fogedforretningen opgjorte omkostninger og uforældede renter.

Det er på samme måde som efter retsplejelovens § 527 en betingelse for, at indbringelsen af en udlægsbegæring har egentlig afbrydelsesvirkning, at fogedforretningen fremmes inden for rimelig tid, jf. bestemmelsens 2. led. Det foreslås at anvende formuleringen ”inden for rimelig tid” i stedet for ”uden ugrundet ophold”, således at der er overensstemmelse mellem § 18, stk. 1, og § 16, stk. 1, med hensyn til kravet om opfølgning af det retslige skridt.

At fogedforretningen skal fremmes inden for rimelig tid, indebærer bl.a., at hvis fogedforretningen ikke gennemføres – f.eks. fordi rekvirenten udebliver fra forretningen, jf. retsplejelovens § 492, stk. 1 – vil udlægsbegæringen alene kunne have virkning som en foreløbig afbrydelse, der skal følges op inden 1 år, jf. lovforslagets § 20, stk. 3, 2. led.

Anmodningen om udlæg vil have egentlig afbrydelsesvirkning, uanset om udlægsforretningen faktisk fører til foretagelse af udlæg eller alene til konstatering af, at skyldneren ikke ejer noget, der kan gøres til genstand for udlæg, dvs. ved skyldnerens afgivelse af insolvenserklæring.

Det er i nyere retspraksis antaget, at retsplejelovens § 490, stk. 2, skal forstås således, at en begæring om afholdelse af en fogedforretning skal tages til følge, selv om der foreligger en insolvenserklæring, hvis formålet er at afbryde forældelsen, jf. herved Ugeskrift for Retsvæsen 1994.718 Ø og Ugeskrift for Retsvæsen 1997.342 Ø.

Denne praksis forudsættes opretholdt. Der henvises i den forbindelse til § 3, nr. 2, i det samtidigt fremsatte forslag til lov om ændring af forskellige lovbestemmelser om forældelse af fordringer mv. (Ændringer som følge af en ny lov om forældelse af fordringer, ophævelse af købelovens reklamationsfrister ved visse køb mv.), hvor der foreslås en ny bestemmelse i retsplejelovens § 490, stk. 3, om, at kreditor ikke behøver at give møde i fogedretten i tilfælde, hvor der er afgivet insolvenserklæring. Af den foreslåede bestemmelse fremgår samtidig, at en udlægsbegæring skal tages til følge trods en insolvenserklæring, hvis formålet er at afbryde forældelsen.

Den fristafbrydende virkning, der er knyttet til udlægsbegæringen, bortfalder ikke, fordi udlægget bortfalder i medfør af reglen i retsplejelovens § 526, stk. 4. Efter denne bestemmelse bortfalder udlæg i løsøre (bortset fra visse biler, skibe og luftfartøjer) og udlæg i visse fordringer, herunder bl.a. fondsaktiver, et år efter foretagelsen.

Til stk. 2

Efter skatteinddrivelseslovens § 5 foretages udlæg af pante- og toldfogeder efter reglerne i retsplejelovens kapitler 45-47, hvis ikke andet er bestemt i loven. Heraf følger, at retsplejelovens § 527 efter den gældende ordning også finder anvendelse ved udlægsforretninger, der foretages af pante- og toldfogeder, og sådanne udlægsforretninger afbryder dermed forældelsesfristen for de skattekrav mv., som forretningen vedrører. Efter praksis, jf. Ugeskrift for Retsvæsen 2000.1504 H, indebærer det forhold, at udlægget foretages af skattemyndigheden selv og ikke på grundlag af en af denne indgiven anmodning, at afbrydelse af forældelsen først indtræder ved udlægsforretningens foretagelse.

Efter en ophævelse af retsplejelovens § 527 som foreslået i § 3, nr. 3, i det samtidigt fremsatte forslag til lov om ændring af forskellige lovbestemmelser om forældelse af fordringer mv. (Ændringer som følge af en ny lov om forældelse af fordringer, ophævelse af købelovens reklamationsfrister ved visse køb mv.), vil reglen i § 18, stk. 1, gælde i de nævnte tilfælde, jf. herved lovforslagets § 1, 2. led, hvorefter forældelsesloven gælder, medmindre andet følger af særlige bestemmelser om forældelse i anden lov.

Det foreslås i *stk. 2* at præcisere, at det relevante afbrydelsestidspunkt i disse tilfælde – på samme måde som efter gældende praksis – er *udlægsforretningens foretagelse*. Forudsætningen i stk. 1 om, at forretningen skal fremmes inden for rimelig tid, gælder tilsvarende.

Til stk. 3

I *stk. 3* foreslås det – i overensstemmelse med, hvad der antages at gælde i dag på ulovbestemt grundlag – at *stk. 1* finder tilsvarende anvendelse ved indgivelse af anmodning om arrest, jf. *nr. 1*, ved fremsættelse af krav for fogedretten om andel i et auktionsprovenu, jf. *nr. 2*, og ved indgivelse af anmodning til fogedretten om tilbagetagelse af en løsøregenstand, der er solgt med ejendomsforbehold, jf. *nr. 3*. De nævnte retsskridt afbryder således forældelsesfristerne på samme måde som indgivelse af udlægsbegæring.

Med hensyn til arrest bemærkes, at henvisningen til *stk. 1* indebærer, at arresten skal følges op af justifikationssag, medmindre skyldneren har givet afkald herpå.

Til stk. 4

Det foreslås i *stk. 4*, at en offentlig myndigheds pålæg til skyldnerens arbejdsgiver om indeholdelse i løn mv. afbryder forældelsen. Der er tale om en ændring af gældende ret.

Regler om adgang for offentlige myndigheder til at foretage lønindeholdelse findes i en lang række bestemmelser i lovgivningen. Der kan navnlig henvises til kildeskattelovens § 73.

Afbrydelsen sker ved myndighedens pålæg til skyldnerens arbejdsgiver.

Til § 19

Bestemmelsen fastlægger, hvilke retsvirkninger der er knyttet til en afbrydelse af forældelsesfristen i henhold til §§ 15-18, herunder længden af den nye frist og dennes begyndelsestidspunkt. Ved bestemmelsen fastsættes begyndelsestidspunktet for den nye frist for hver enkelt tilfældegruppe, og der gøres udtømmende op med de forskellige afbrydelsesmåder.

Til stk. 1

Efter den foreslåede bestemmelse i *stk. 1* skal der ved afbrydelse af forældelsen løbe en ny forældelsesfrist, hvis længde bestemmes af reglerne i forældelsesloven. Den nye frist regnes fra det begyndelsestidspunkt, der i det enkelte tilfælde følger af bestemmelserne i *stk. 2-6*.

At der løber en ny frist, hvis længde bestemmes efter lovens regler, indebærer, at der som udgangspunkt – på samme måde som efter gældende ret – vil løbe en ny forældelsesfrist *af samme længde som den afbrudte*.

Dette udgangspunkt vil blive fraveget i tilfælde, hvor fordringen forud for afbrydelsen var undergivet en 3-årig forældelsesfrist, men hvor der *i forbindelse med afbrydelsen tilvejebringes et særligt retsgrundlag*, idet den nye frist da er 10 år.

Dette vil f.eks. være tilfældet, hvis afbrydelsen sker ved, at skyldneren skriftligt og udtrykkeligt bekræfter gældens tilblivelse og dens størrelse – f.eks. ved et frivilligt forlig – idet der i så fald er tale om en egentlig anerkendelse af gælden. Hvis afbrydelsen sker ved foretagelse af et retsligt skridt efter § 16, og dette skridt f.eks. fører til en dom eller et retsforlig, der fastslår kravets eksistens og størrelse, vil der ligeledes blive tilvejebragt et særligt retsgrundlag i forbindelse med afbrydelsen. Der henvises i øvrigt til bemærkningerne til lovforslagets § 5 med hensyn til spørgsmålet om, hvornår der efter forslaget vil foreligge et særligt retsgrundlag.

Er der tale om, at fordringshaveren under en anlagt retssag får medhold i en anerkendelsespåstand, hvoraf fordringens størrelse *ikke* fremgår, vil der ikke ved dommen blive tilvejebragt et særligt retsgrundlag. Hovedreglen om, at der løber en ny forældelsesfrist som den afbrudte, altså typisk en frist på 3 år, vil derfor gælde i dette tilfælde.

Til stk. 2-6

Hvis afbrydelsen sker ved skyldnerens *erkendelse*, skal den nye frist regnes fra dagen for erkendelsen, jf. *stk. 2*. Denne bestemmelse omfatter også tilfælde, hvor fordringen anerkendes i forbindelse med tvangsakkordforhandlinger eller indledning af gældssanerings sag, men hvor tvangsakkord ikke vedtages, eller gældssaneringskendelse ikke afsiges. Hvis tvangsakkord vedtages, eller gældssaneringskendelse afsiges, vil fristen i stedet skulle regnes fra tvangsakkordens vedtagelse eller gældssaneringskendelsens afsigelse, jf. *stk. 4*.

I tilfælde, hvor afbrydelsen er sket ved foretagelse af *retslige skridt som nævnt i § 16*, og hvor dette munder ud i forlig eller dom mv., skal den nye frist regnes fra den dag, da retsforliget indgås, dommen afsiges, betalingspåkrav påtegnes af fogedretten, eller anden afgørelse træffes, jf. *stk. 3*. Dette vil gælde uanset den betalingsfrist på 14 dage, som normalt fastsættes i dommen. Er der undtagelsesvis fastsat et senere forfaldstidspunkt, skal fristen regnes fra dette.

Hvis dommen ankes, og fordringshaveren får medhold i ankeinstansen, vil det være datoen for dommen i ankeinstansen, der er afgørende. Det samme gælder, hvor fordringshaveren får medhold efter fornyet behandling på grundlag af oprejsningsbevilling, anketilladelse eller tredjeinstansbevilling efter retsplejelovens § 368, stk. 1 og 2, § 371 samt § 372, stk. 1 og 2.

Vedrørende tilfælde, hvor fordringen er anerkendt i *konkurs- eller dødsbo eller i vedtagen tvangsakkord eller afsagt gældssaneringskendelse*, foreslås det, at fristen skal regnes fra boets slutning, tvangsakkordens vedtagelse eller gældssaneringskendelsens afsigelse, jf. *stk. 4*. Dette svarer til, hvad der må antages at være gældende ret, men spørgsmålet er i dag kun lovreguleret for så vidt angår konkurs, jf. konkurslovens § 241, stk. 2. Denne bestemmelse foreslås samtidig ophævet, jf. § 11 i det samtidigt fremsatte forslag til lov om ændring af forskellige lovbestemmelser om forældelse af fordringer mv. (Ændringer som følge af en ny lov om forældelse af fordringer, ophævelse af købelovens reklamationsfrister ved visse køb mv.).

I tilfælde, hvor en fordring er *anerkendt efter anmeldelse som nævnt i lovforslagets § 17, stk. 1, nr. 5* – dvs. anmeldelse efter at skyldneren har udstedt proklama – skal den nye frist løbe fra dagen for anerkendelsen, jf. *stk. 5*.

Endvidere foreslås i *stk. 6, 1. pkt.*, at der ved afbrydelse i forbindelse med *indgivelse af anmodning om udlæg mv. efter § 18, stk. 1-3*, skal løbe en ny frist fra fogedforretningens eller auktionens slutning. I tilfælde, hvor arrest er forfulgt ved anlæggelse af justificationssag, følger det af bestemmelsen i *stk. 3*, at fristen regnes fra dommens dato. I tilfælde, hvor forældelsen er afbrudt ved *pålæg om lønindeholdelse efter § 18, stk. 4*, skal den nye forældelsesfrist regnes fra det tidspunkt, da lønindeholdelse i henhold til pålægget ophører, jf. *stk. 6, 2. pkt.*

Herudover foreslås i *stk. 7*, at der efter afbrydelse ved indgivelse af begæring om (og afholdelse af) udlægsforretning vedrørende en fordring med særligt retsgrundlag skal løbe en ny frist på 10 år også for så vidt angår *de opgjorte omkostninger og uforældede renter*. Et rentekrav, der er opgjort i fogedretten, vil således være uforældet ved en ny fogedforretning inden for 10 år herefter. Senere påløbne renter forældes derimod efter 3 år. Under en ny udlægsforretning, der finder sted mere end 3 år efter den første, vil kravet herefter kunne opgøres til det tidligere opgjorte beløb med tillæg af 3 års renter. Når rentekravet er fastslået i fogedretten, vil fordringshaveren således ikke som efter gældende ret skulle ”forny” kravet hvert 3. år (i dag hvert 5. år).

Til §§ 20-22

Bestemmelserne i §§ 20-22 fastsætter regler om, at visse retsskridt medfører en foreløbig afbrydelse af forældelsesfristen på den måde, at den retlige foranstaltning udløser en tillægsfrist på 1 år fra foranstaltningens ophør, således at egentlig afbrydelse – typisk ved sagsanlæg – kan ske inden denne tillægsfrists udløb. Dette svarer for så vidt angår nogle af de omhandlede situationer i realiteten til, hvad der følger af den gældende ordning efter 1908-lovens § 2, 2. pkt., om forfølgning af et retsligt skridt uden uforholdent ophold, men således, at det i loven fastlægges, hvad der i denne sammenhæng skal anses for et (foreløbigt) retsligt skridt, og således, at ”uden uforholdent ophold” erstattes af en bestemt frist (1 år).

De enkelte bestemmelser om foreløbig afbrydelse er udformet således, at forældelse ”tidligst” indtræder 1 år efter foranstaltningens ophør. Dette er ensbetydende med, at hvis den almindelige forældelsesfrist fører til, at forældelse indtræder på et senere tidspunkt, end hvad der ville følge af tillægsfristen, er det den almindelige frist, der gælder.

De foreslåede regler om foreløbig afbrydelse i §§ 20-22 vil kunne kombineres med reglerne om tillægsfrist i lovforslagets §§ 12-14. Hvis skyldneren f.eks. forsvinder, udskydes forældelsesfristens udløb efter lovforslagets § 14 frem til 1 år efter, at fordringshaveren blev eller burde være blevet bekendt med skyldnerens opholdssted, og hvis der inden udløbet af denne frist f.eks. indledes forhandlinger med skyldneren, vil fordringshaveren have opnået endnu en tillægsfrist på 1 år, nu regnet fra forhandlingernes afslutning, jf. § 21, stk. 5.

De foreslåede regler om foreløbig afbrydelse vil endvidere kunne kombineres ”successivt”, dvs. anvendes i forlængelse af hinanden. Hvis der f.eks. er indledt forhandlinger mellem parterne, udskydes forældelsesfristen til 1 år efter forhandlingernes afslutning, jf. § 21, stk. 5, og hvis fordringshaveren inden udløbet af denne frist f.eks. indbringer sagen for et privat klagenævn, vil den pågældende have opnået endnu en tillægsfrist på 1 år, nu regnet fra dette nævns afgørelse, jf. § 21, stk. 3. Reglerne i §§ 20-22 vil også i øvrigt kunne kombineres i et vist omfang. Der henvises herom til bemærkningerne til de enkelte bestemmelser.

Der henvises i øvrigt pkt. 4.4 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 20

Det foreslås i § 20, at der indføres en tillægsfrist på 1 år for kreditor i tilfælde, hvor et retsligt skridt som nævnt i §§ 16-18 ikke fører til forlig eller realitetsafgørelse.

Efter den gældende ordning i 1908-loven skal et retsligt skridt, der ikke fører til forlig eller realitetsafgørelse, forfølges uden uforholdent ophold for at bevare den fristafbrydende virkning.

Til stk. 1

Der foreslås i *stk. 1* indført en tillægsfrist på 1 år i tilfælde, hvor fordringshaveren inden forældelsesfristens udløb har foretaget et retsligt skridt som nævnt i § 16, men hvor dette ikke fører til forlig eller realitetsafgørelse.

Som eksempel på bestemmelsens anvendelsesområde kan nævnes, at en retssag afvises, fordi den er anlagt ved et forkert værneting, eller fordi fordringshaverens advokat ved en fejltagelse er

udeblevet fra et retsmøde. Omfattet vil også være et tilfælde, hvor kreditor i forbindelse med en sag anlagt af skyldneren har fremsat modkrav til kompensation, jf. § 16, stk. 2, nr. 3, men hvor skyldneren hæver sagen, eller fordringshaveren frifindes for hovedkravet, idet retten i så fald ikke træffer afgørelse vedrørende kreditors modkrav.

Bestemmelsen vil endvidere gælde i et tilfælde, hvor forældelsen i medfør af § 16, stk. 2, nr. 4, er afbrudt ved *skyldnerens* iværksættelse af ”negativt anerkendelsessøgsmål”, og hvor sagen efterfølgende hæves af skyldneren. I et sådant tilfælde vil fordringshaveren således skulle følge den foreløbige afbrydelse af forældelsen, der fandt sted ved skyldnerens indbringelse af sagen, op inden udløbet af tillægsfristen på 1 år.

Efter forslaget regnes tillægsfristen på 1 år fra den dag, da fordringshaveren har fået meddelelse om, at sagen er afsluttet.

Har fordringshaveren ikke fået sådan meddelelse inden rimelig tid, regnes fristen fra det tidspunkt, da fordringshaveren fik kendskab til forholdet eller burde have søgt oplysning herom, jf. 2. pkt.

Bestemmelsen tager sigte på tilfælde, hvor der fra rettens eller myndighedens side ikke er givet meddelelse til fordringshaveren om, at sagen er afvist eller afsluttet på anden måde, eller hvor der først er givet sådan meddelelse efter længere tids forløb. I disse tilfælde vil tillægsfristen skulle regnes fra det tidspunkt, da fordringshaveren blev bekendt med sagens afslutning eller burde have søgt oplysning hos retten/myndigheden om, hvad der var forløbet i sagen.

Til stk. 2

Det foreslås i *stk. 2*, at udskydelsen af forældelsen ikke skal kunne påberåbes, hvis fordringshaveren selv er skyld i, at det retslige skridt ikke fører til en realitetsafgørelse.

Bestemmelsen omfatter tilfælde, hvor det retslige skridt åbenbart ikke kunne føre til en realitetsafgørelse, jf. *nr. 1*, hvor fordringshaveren hæver sagen, selv om en realitetsafgørelse kunne være opnået, jf. *nr. 2*, eller – for så vidt angår betalingspåkrav – det beror på fordringshaverens valg ved indleveringen af betalingspåkrav til fogedretten, jf. retsplejelovens § 477 b, stk. 4, at en realitetsafgørelse ikke træffes, jf. *nr. 3*.

Som eksempel på tilfælde, hvor det retslige skridt åbenbart ikke kan føre til en realitetsafgørelse, jf. *nr. 1*, kan nævnes den situation, at fordringshaveren anlægger sag ved en dansk domstol, selv om der utvivlsomt ikke er værneting i Danmark.

Bestemmelsen i *nr. 2* omfatter tilfælde, hvor fordringshaveren ”frivilligt” hæver sagen. Bestemmelsen vil ikke omfatte tilfælde, hvor sagen hæves, fordi der – uden at forholdet er omfattet af *nr. 1* – viser sig at foreligge en afvisningsgrund.

Med tilfælde, hvor det i relation til betalingspåkrav beror på fordringshaverens valg, at realitetsafgørelse ikke træffes, jf. *nr. 3*, tænkes på tilfælde, hvor fordringshaveren ved indleveringen af betalingspåkrav til fogedretten angiver, at forkyndelse af betalingspåkravet skal undlades i tilfælde, hvor skyldneren har afgivet insolvenserklæring, eller angiver, at der i tilfælde, hvor skyldneren har indsigelser, ikke skal indledes retssag, jf. retsplejelovens § 477 b, stk. 4, nr. 1 og 3.

Til stk. 3

Det foreslås i *stk. 3*, at reglerne i *stk. 1* og *2* også skal gælde, hvis fordringshaveren inden forældelsesfristens udløb har indgivet konkursbegæring, uden at konkursdekret er afsagt, eller hvis fordringshaveren har iværksat forfølgning som nævnt i § 18, dvs. udlæg, tvangsauktion, arrest mv., uden at fogedforretning eller auktion er afholdt.

Bestemmelsens sidste led vil bl.a. gælde i tilfælde, hvor en fogedforretning afvises, fordi rekvirenten som følge af en forglemmelse udebliver fra forretningen, jf. retsplejelovens § 492, stk. 1.

Til stk. 4

I *stk. 4, 1. pkt.*, foreslås ligeledes en tillægsfrist i tilfælde, hvor fordringen inden forældelsesfristens udløb er anmeldt i et konkurs- eller dødsbo, men ikke bliver anerkendt. I disse tilfælde vil fordringen mod skyldneren eller dennes arvinger tidligst forældes 1 år efter meddelelsen af afgørelsen om fordringens afvisning eller, hvis en sådan afgørelse ikke træffes, fra boets slutning.

Betingelsen om, at fordringen skal være anmeldt ”inden forældelsesfristens udløb”, vil være opfyldt, hvis anmeldelsen sker inden udløbet af anmeldelsesfristen i henhold til et proklama, uanset at forældelsesfristen efter de almindelige regler ville være udløbet i anmeldelsesperioden, jf. henvisningen til § 17, stk. 3.

Tillægsfristen på 1 år regnes fra ”meddelelsen af afgørelsen om fordringens afvisning eller, hvis en sådan afgørelse ikke træffes, fra boets slutning”. Bestemmelsen omfatter således også det tilfælde, at boet slutes uden prøvelse af fordringerne.

Der foreslås i *2. pkt.* en tilsvarende regel for tilfælde, hvor en fordring inden forældelsesfristens udløb er anmeldt i forbindelse med åbning af tvangsakkord, indledning af gældssanerings sag eller indkaldelse som nævnt i lovforslagets § 17, stk. 1, nr. 5.

Ved tvangsakkord vil betingelsen om, at fordringen skal være anmeldt ”inden forældelsesfristens udløb”, være opfyldt, hvis anmeldelsen sker senest i forbindelse med afholdelsen af første tvangsakkordmøde i henhold til konkurslovens § 169, uanset at forældelsesfristen efter de almindelige regler ville være udløbet forinden, jf. henvisningen til lovforslagets § 16, stk. 3.

Til § 21

Ved bestemmelsen i § 21 foreslås regler om foreløbig afbrydelse i en række forskellige tilfælde.

Det drejer sig om tilfælde, hvor der er anlagt rets- eller voldgiftssag om grundlaget for fordringen, jf. *stk. 1*, og tilfælde, hvor en sag er indbragt for en administrativ myndighed eller et klage- eller ankenævn, men hvor der ikke bliver truffet en bindende afgørelse eller en afgørelse, der fastslår kravets eksistens og størrelse, jf. *stk. 2* og *stk. 3*. Herudover foreslås tillægsfristen indført for tilfælde, hvor der uden for rets- eller voldgiftssag er iværksat syn og skøn vedrørende forhold af betydning for kravets eksistens eller størrelse, jf. *stk. 4*, samt tilfælde, hvor der er indledt forhandlinger om fordringen mellem parterne, jf. *stk. 5*.

Til stk. 1

Der foreslås i *stk. 1* en tillægsfrist på 1 år i tilfælde, hvor der inden forældelsesfristens udløb af eller mod fordringshaveren er anlagt rets- eller voldgiftssag om *grundlaget for fordringen*. Efter gældende ret er det uafklaret, om en anerkendelsesdom vedrørende grundlaget for fordringen medfører egentlig afbrydelse, eller om dommen skal følges op af en sag om fordringen.

Den foreslåede bestemmelse omfatter anerkendelsessøgsmål, hvor påstanden ikke går på anerkendelse af fordringens eksistens og størrelse, men på anerkendelse af grundlaget for fordringen. Som eksempel kan nævnes et sagsanlæg med påstand om anerkendelse af, at der foreligger et erstatningsansvar, eller anerkendelse af, at en afskedigelse er ugyldig.

I disse tilfælde vil bestemmelsen indebære, at kreditor efter at have fået dom i anerkendelsessagen vil have (mindst) 1 år til at afbryde forældelsen for kravet om erstatning som følge af den ansvarspådragende handling, henholdsvis kravet om compensation for den ugyldige afskedigelse. Hvis der er forhandlinger mellem parterne efter anerkendelsesdommen, vil der ske udskydelse af forældelsesfristens udløb i medfør af lovforslagets § 21, stk. 5.

Bestemmelsen gælder, uanset om anerkendelsessøgsmålet er anlagt af fordringshaveren eller af skyldneren (dvs. som et ”negativt” anerkendelsessøgsmål), jf. ordene ”af eller mod fordringshaveren”.

Tillægsfristen regnes fra sagens endelige afgørelse. I tilfælde, hvor afgørelsen ankes inden for de almindelige frister herfor, vil fristen skulle regnes fra datoen for ankeinstansens afgørelse. Hvis fordringshaveren inden for de frister, der gælder herfor, ansøger om og meddeles oprejsningsbevilling, anketilladelse eller tredjeinstansbevilling efter retsplejelovens § 368, stk. 1-2, § 371 og § 372, stk. 1-2, vil fristen på samme måde skulle regnes fra datoen for den senere afgørelse. En tilladelse til ekstraordinær anke/genoptagelse efter retsplejelovens § 399 vil derimod som udgangspunkt ikke medføre, at det oprindelige sagsanlæg bevarer sin fristafbrydende virkning.

Bestemmelsen i stk. 1 vil kunne kombineres med reglerne i § 20, stk. 1 og 2. Har fordringshaveren anlagt sag om grundlaget for fordringen, men fører sagsanlægget ikke til realitetsafgørelse, fordi sagen afvises, forudsættes det således, at reglerne i § 20, stk. 1 og 2, finder tilsvarende anvendelse. Dette indebærer, at forældelse i et sådant tilfælde tidligst indtræder 1 år efter, at fordringshaveren har fået meddelelse om, at sagen er afsluttet, medmindre det beror på fordringshaverens egne forhold, at sagen er blevet afvist.

På samme måde som § 16, stk. 1, vil bestemmelsen som udgangspunkt også omfatte tilfælde, hvor sagen anlægges i udlandet.

Til stk. 2

Af lovforslagets § 16, stk. 1, følger, at indbringelse for en administrativ myndighed i tilfælde, hvor afgørelsen fastslår kravets eksistens og størrelse og bliver bindende for parterne, fordi den ikke er indbragt for en anden administrativ myndighed eller for domstolene inden for en fastsat frist, afbryder forældelsen, uden at der kræves yderligere betingelser herfor.

For så vidt angår andre tilfælde, dvs. *hvor* afgørelsen ikke er bindende for parterne – f.eks. fordi der ikke gælder nogen frist for indbringelse af afgørelsen for domstolene – *eller hvor* afgørelsen ikke fastslår kravets eksistens og størrelse, foreslås i *stk. 2*, at indbringelsen for den administrative myndighed skal have foreløbig afbrydelsesvirkning, således at indbringelsen skal følges op inden 1 år efter afgørelsen, medmindre den almindelige frist først udløber på et senere tidspunkt.

Udtrykket ”administrativ myndighed” skal forstås i overensstemmelse med den almindelige forståelse af dette begreb. Omfattet er navnlig ministerier med tilhørende direktorater og styrelser, kommuner, regioner, statsforvaltninger og administrative råd og nævn. Som eksempel på det sidste kan nævnes Forbrugerklagenævnet. Udenlandske og internationale administrative myndigheder vil være omfattet, i det omfang disse er tillagt beføjelser til at træffe afgørelser vedrørende fordringer, som i øvrigt efter den internationale privatrets regler skal behandles efter danske forældelsesregler.

Bestemmelsen gælder, hvad enten der er tale om en sag mellem en privat og det offentlige eller om en sag mellem to private, jf. som eksempel herpå sager for Ophavsretslicensnævnet efter ophavsretslovens § 47, § 48 og § 75 a, stk. 2, eller sager for huslejenævnet vedrørende lejefastsættelse.

Indbringelsen for den administrative myndighed medfører foreløbig afbrydelse af forældelsen for begge parter fordringer, dvs. uanset om sagen angår en fordring, der gøres gældende af klageren, eller en fordring, der er gjort gældende af den anden part, herunder det offentlige, jf. udtrykkeligt 2. pkt. I de tilfælde, hvor en skyldner indbringer en sag, vil indbringelsen for den administrative myndighed derfor også virke fristafbrydende for modpartens, herunder det offentliges, krav.

Efter forslaget skal der være tale om indbringelse af en sag vedrørende fordringens eksistens eller størrelse eller en sag, som er afgørende herfor. Som eksempel på det første kan nævnes en sag vedrørende lejefastsættelse, der indbringes for huslejenævnet. Endvidere kan nævnes Klagenævnet for Udbuds afgørelser om erstatning efter § 6, stk. 3, i lov nr. 415 af 31. maj 2000 om Klagenævn for Udbud med senere ændringer. Som eksempel på en sag, som er afgørende for en fordrings eksistens eller størrelse, kan nævnes en klage i en skattesag vedrørende ansættelsen af indkomst eller fradrag mv.

Sager, som er afgørende for en fordrings eksistens, vil desuden omfatte sager, hvorved ansvarsgrundlaget for en senere erstatningssag fastlægges, eksempelvis en sag om en konkurrencelovsovertrædelse, der behandles af Konkurrencerådet eller Konkurrenceankenævnet.

At sagen skal være ”indbragt” for en administrativ myndighed, indebærer, at det er en forudsætning, at den pågældende myndighed har kompetence til at træffe realitetsafgørelse i sagen. Endvidere skal både fordringshaveren og skyldneren være part i sagen, og en af dem skal have indbragt sagen. Bestemmelsen omfatter ikke sager, som en administrativ myndighed eller Folketingets Ombudsmand har rejst af egen drift.

Tillægsfristen på 1 år regnes fra den dag, da myndigheden har givet meddelelse om sin afgørelse, dvs. fra myndighedens afsendelse af denne.

I de tilfælde, hvor afgørelsen indbringes for *højere administrativ myndighed*, regnes fristen fra meddelelsen om denne myndigheds afgørelse, jf. 3. pkt.

Det er en forudsætning for at anvende denne bestemmelse, at sagen er indbragt for den højere administrative myndighed inden for den i loven fastsatte frist eller – hvis der ikke gælder en lov-

bestemt klagefrist – inden for rimelig tid efter afgørelsen. I tilfælde, hvor klagefristen *ikke* overholdes, regnes 1-årsfristen fra afgørelsen i første instans, jf. § 21, stk. 2, 1. pkt. Hvis kravets eksistens og størrelse er bindende fastslået ved førsteinstansafgørelsen, er der herved etableret et særligt retsgrundlag, jf. lovforslagets § 5, således at der løber en ny frist på 10 år fra afgørelsen.

Spørgsmålet om, hvad der skal til for at opfylde betingelsen ”inden for rimelig tid” i de tilfælde, hvor der ikke er fastsat en bestemt klagefrist, vil bero på de konkrete omstændigheder. Hvis indbringelsen sker inden for et par måneder efter afgørelsen, må den fristafbrydende virkning af den oprindelige indbringelse af sagen dog i hvert fald antages at være bevaret.

Det foreslås, at reglen i 3. pkt. tillige skal gælde, hvis sagen indbringes for *Folketingets Ombudsmand*, idet 1-årsfristen i disse tilfælde skal regnes fra meddelelsen om ombudsmandens udtalelse. Bestemmelsen kan kun påberåbes i det omfang, Ombudsmandens udtalelse kan få betydning for fordringens eksistens eller omfang, f.eks. fordi udtalelsen kan få betydning for bedømmelsen af gyldigheden af en administrativ afgørelse.

Til stk. 3

Af § 16, stk. 1, følger, at indbringelsen for et klage- eller ankenævn afbryder forældelsen, uden at der gælder yderligere betingelser herfor, hvis der er tale om, at afgørelsen fastslår fordringens eksistens og størrelse og bliver bindende, fordi indklagede ikke – hvor vedtægten indeholder bestemmelse om en sådan ordning – rettidigt afgiver erklæring om ikke at ville være bundet, eller fordi indklagede har tilsluttet sig et nævn, hvis vedtægter indebærer, at medlemmerne er forpligtet til at efterleve nævnets afgørelser.

For så vidt angår andre tilfælde, dvs. hvor afgørelsen – således som det ofte vil være tilfældet – ikke er bindende for parterne, eller ikke fastslår kravets eksistens og størrelse, foreslås i *stk. 3*, at indbringelsen af en tvist for et privat klagensævn, ankenævn eller lignende skal have virkning som en foreløbig afbrydelse, således at indbringelsen skal følges op inden 1 år efter nævnets afgørelse.

Bestemmelsen omfatter alle typer af klagensævn, og det er således uden betydning, om nævnet er godkendt efter forbrugerklageloven, og om der er mulighed for at gå til domstolene, mens klagesagen verserer. Reglen gælder også i relation til den indklagede virksomheds eventuelle krav. Det bemærkes, at Forbrugerklagenævnet vil være omfattet af stk. 2 om indbringelse for en administrativ myndighed.

Reglen gælder ikke, hvis der blot er tale om indbringelse for en særlig klageafdeling hos skyldneren selv. I disse tilfælde må forældelsen imidlertid i reglen anses for afbrudt foreløbigt efter § 21, stk. 5.

Den fristafbrydende virkning vil indtræde, selv om klagen ikke realitetsbehandles, f.eks. fordi klagen ikke falder ind under det pågældende nævns kompetence. Det forudsættes dog, at bestemmelsen ikke vil kunne påberåbes, hvis indbringelsen beror på en åbenbar fejl, jf. princippet i forslagets § 20, stk. 2. Der vil heller ikke indtræde fristafbrydelse, hvis klagesagen afvises, fordi der ikke betales gebyr, idet tvisten i så fald ikke kan anses for ”indbragt”.

Tillægsfristen regnes fra det tidspunkt, da nævnet har givet meddelelse om afgørelsen, dvs. fra nævnets afsendelse af afgørelsen. Dette gælder også for de nævn, hvor den indklagede virksomhed har en frist på nogle uger (typisk 4-6 uger) til at meddele, om den vil være bundet af afgørelsen.

Til stk. 4

Der foreslås i *stk. 4* en generel regel om en tillægsfrist på 1 år i tilfælde, hvor der inden forældelsesfristens udløb er fremsat begæring eller indgået aftale om afholdelse af syn og skøn uden for rets- eller voldgiftssag vedrørende forhold af betydning for fordringens eksistens eller størrelse. Efter gældende ret antages det, at iværksættelse af syn og skøn uden for rets- eller voldgiftssag ikke afbryder forældelsesfristen.

Er der tale om iværksættelse af syn og skøn som led i en rets- eller voldgiftssag, vil selve anlæggelsen af sagen afbryde forældelsen endeligt eller foreløbigt, jf. lovforslagets § 16, stk. 1, § 20, stk. 1, og § 21, stk. 1.

Iværksættelse af syn og skøn uden for rets- eller voldgiftssag kan bl.a. ske med rettens hjælp (såkaldt isoleret bevisoptagelse), jf. retsplejelovens § 343, stk. 1. Isoleret bevisoptagelse kan finde sted i alle tilfælde, hvor retten finder det hensigtsmæssigt. Syn og skøn, der er udmeldt af Voldgiftsnævnet for bygge- og anlægsvirksomhed efter reglerne i AB 92 (§ 45), ABR 89 (§ 9) og ABT 93 (§ 45), må sidestilles med isoleret bevisoptagelse efter retsplejelovens regler.

Omfattet er også syn og skøn, der iværksættes uden for rets- eller voldgiftssag efter aftale mellem parterne. Er der tale om en egentlig forhandlingssituation, vil forældelsesfristens udløb udskydes i medfør af § 21, stk. 5.

Er der flere (mulige) skyldnere, er det en forudsætning, at den pågældende skyldner på en eller anden måde har været inddraget i skønnet. Hvis den pågældende har adgang til at stille spørgsmål til skønsmanden, vil vedkommende i hvert fald blive anset for inddraget.

Syns- og skønsforretningen skal vedrøre ”forhold af betydning for fordringens eksistens eller størrelse”. Som eksempel kan nævnes et tilfælde, hvor bevisførelsen skal tjene til vejledning om, hvorvidt der er grundlag for et sagsanlæg vedrørende mangler ved en fast ejendom, eller vedrører spørgsmålet om, hvordan en skade eller en mangel skal værdiansættes.

Tillægsfristen på 1 år regnes fra skønsforretningens afslutning, dvs. normalt fra modtagelse af syns- og skønsmandens afsluttende erklæring.

Til stk. 5

Det foreslås i *stk. 5*, at hvis der er indledt forhandlinger om fordringen mellem parterne, skal forældelse tidligst indtræde 1 år efter forhandlingernes afslutning.

Bestemmelsen omfatter iværksættelse af såkaldt alternativ konfliktløsning, eventuelt under medvirken af en uafhængig tredjemand, samt påbegyndelse af ”almindelige” forligsforhandlinger mellem parterne. Retsmægling og indbringelse for private klage- og ankenævn vil være omfattet af lovforslagets § 16, stk. 1, hvis den retlige foranstaltning fører til en bindende afgørelse, og ellers af § 21, stk. 3.

For så vidt angår ”almindelige” forligsforhandlinger, dvs. forhandlinger, der ikke foregår under medvirken af en uafhængig tredjemand, skal der være tale om egentlige forhandlinger mellem parterne om kravet eller grundlaget for dette, således at kreditor har føje til at antage, at det ikke er nødvendigt at iværksætte retslige skridt for at undgå forældelse. Der tilsigtes ikke nogen ændring i forhold til gældende ret med hensyn til spørgsmålet om, hvornår der antages at være indledt sådanne forhandlinger mellem parterne.

Det er efter forslaget ikke en betingelse, at forhandlingerne angår en fordring af en bestemt angiven størrelse, eller at det er kreditor, der begærer mægling.

Tillægsfristen på 1 år regnes fra forligsforhandlingernes afslutning. Mens kreditor som udgangspunkt har bevisbyrden for, at der er indledt forhandlinger, vil skyldneren som udgangspunkt have bevisbyrden for, at forhandlingerne er afsluttet på et bestemt tidspunkt, og skyldneren bør derfor udtrykkeligt tilkendegive, hvornår den pågældende anser forhandlingerne for afsluttet. I praksis vil det kunne forekomme, at forligsforhandlingerne blot glider ud og ikke afsluttes udtrykkeligt, og i et sådant tilfælde må fristen regnes fra den sidste kommunikation mellem parterne, der har

karakter af egentlige forhandlinger. Det vil være uden betydning for fristen, hvis kreditor kort før tillægsfristens udløb forsøger at få forhandlingerne genoptaget ved at skrive til debitor, medmindre debitor er enig i at genoptage forhandlingerne. Kreditor vil således ikke kunne opnå en fortsat udskydelse af fristen blot ved at henvende sig til debitor.

Til § 22

Til stk. 1

Der foreslås i *stk. 1* en bestemmelse om, at hvis kreditor inden forældelsesfristernes udløb har indledt retsforfølgning efter lovforslagets § 16 eller § 21, stk. 1, mod en af flere solidariske skyldnere og givet procesunderretning til de øvrige skyldnere, forældes kravet mod disse medskyldnere tidligst 1 år efter, at sagen er afsluttet ved forlig, dom mv. Også efter gældende ret antages procesunderretning at udgøre et retsligt skridt, der afbryder forældelsesfristen.

Bestemmelsen indebærer, at fordringshaveren i tilfælde, hvor der er flere solidariske skyldnere, og der muligvis kan opnås fuld dækning hos en enkelt af disse, ikke er nødsaget til at anlægge sag mod alle skyldnere blot for at undgå forældelse.

Det følger af bestemmelsen, at procesunderretning er tilstrækkelig over for medskyldnerne, når fordringshaveren inden forældelsesfristernes udløb ”har indledt retsforfølgning som nævnt i § 16 eller § 21, stk. 1, mod én af skyldnerne”. Fordringshaveren skal således inden udløbet af fristen for kravet mod den pågældende skyldner have foretaget et retsligt skridt mod denne med henblik på at erhverve dom, betalingspåkrav påtegnet af fogedretten, voldgiftskendelse eller anden bindende afgørelse, der fastslår fordringens eksistens og størrelse, jf. § 16, stk. 1, eller have anlagt rets- eller voldgiftssag mod skyldneren vedrørende grundlaget for fordringen, jf. § 21, stk. 1.

Procesunderretningen over for medskyldnerne skal efter forslaget ske ”inden forældelsesfristernes udløb”. Dette er ensbetydende med, at tillægsfristen for kravet mod de øvrige skyldnere kun finder anvendelse, hvis kreditors krav mod den enkelte medskyldner ikke er forældet på tidspunktet for procesunderretningen over for den pågældende.

Procesunderretningen skal være skriftlig, men der kan – på samme måde, som hvad der antages at følge af gældende ret – ikke stilles krav om, at underretningen forkyndes.

Tillægsfristen på 1 år i forhold til medskyldnerne skal efter forslaget regnes fra afslutningen af sagen mod den ”første” skyldner (skyldner 1) ved forlig, dom eller på anden måde.

Afslutning af sagen mod skyldner 1 ”på anden måde” omfatter tilfælde, hvor sagen mod skyldner 1 afvises, uden at realitetsafgørelse træffes, dvs. de af lovforslagets § 20 omfattede tilfælde. Procesunderretningen skal i så fald følges op over for de øvrige skyldnere inden 1 år efter afvisningen af sagen mod skyldner 1, evt. ved en ny procesunderretning vedrørende en ny sag mod skyldner 1.

Til stk. 2

Der foreslås i *stk. 2* en regel svarende til *stk. 1* for tilfælde, hvor fordringen afhænger af et retsforhold, om hvilket der er rejst sag af eller mod fordringshaveren.

Bestemmelsen omfatter bl.a. tilfælde, hvor fordringshaverens krav mod to personer står i alternativt forhold til hinanden, således at kravet mod ”skyldner 2” bortfalder, hvis fordringshaveren får tilkendt det påståede beløb hos ”skyldner 1”. Som eksempel kan nævnes et tilfælde, hvor der er tvivl om, hvorvidt der er personlig hæftelse for et krav, eller om det er et selskab, der hæfter.

Herudover omfatter bestemmelsen tilfælde, hvor fordringshaverens krav er afhængigt af, om fordringshaveren selv bliver dømt i en sag anlagt mod vedkommende, dvs. regreskrav, herunder regreskrav mellem solidariske skyldnere. Omfattet vil f.eks. være et tilfælde, hvor fordringshaveren er sagsøgt som sælger af en fast ejendom i anledning af mangler ved ejendommen, og hvor fordringshaveren, hvis denne dømmes, vil rejse regreskrav mod sin sælger.

På samme måde som efter *stk. 1* skal procesunderretningen ske ”inden forældelsesfristernes udløb”. Tillægsfristen for kravet mod den regresforpligtede mv. finder således kun anvendelse, hvis kravet mod denne ikke er forældet på tidspunktet for procesunderretningen over for den pågældende. Betingelsen om, at procesunderretningen skal ske inden forældelsesfristernes udløb, skal i relation til solidariske skyldforhold ses i sammenhæng med bestemmelsen i lovforslagets § 12, *stk. 2*, som indrømmer en tillægsfrist for regreskrav mellem solidarisk ansvarlige, selv om kreditors krav mod medskyldneren måtte være forældet.

Til §§ 23-25

De foreslåede bestemmelser i §§ 23-25 regulerer, hvilke virkninger der er knyttet til forældelse af en fordring. Der er tale om bestemmelser, som i vidt omfang svarer til, hvad der allerede – for en del på ulovbestemt grundlag – gælder i dag.

Der henvises i øvrigt til pkt. 4.5 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 23

Hovedvirkningen af forældelse fremgår af forslaget i *stk. 1*, hvorefter forældelse medfører, at fordringshaveren mister sin ret til at kræve opfyldelse. Dette svarer til, hvad der følger af gældende ret, jf. udtrykkeligt 1908-lovens § 2, 2. pkt.

Det følger af bestemmelsen, at forældelse er en egentlig materiel ophørsgrund og således ikke er begrænset til at have den virkning, at fordringshaveren taber beføjelsen til at gennemføre fordringen ved søgsmål, jf. dog herved § 24.

Med *stk. 2* indføres en udtrykkelig bestemmelse om, at en fordrings forældelse medfører bortfald også af krav på rente og lignende ydelse, der er knyttet til fordringen. Det gælder, selv om det accessoriske krav ikke selvstændigt ville være forældet på dette tidspunkt. Bestemmelsen svarer til, hvad der antages at gælde i dag på ulovbestemt grundlag.

Reglen vil f.eks. have betydning for et rentekrav ved forældelse af hovedstolen i henhold til et gældsbrief efter lovforslagets § 5, stk. 1, nr. 1. Udtrykket ”lignende ydelse” omfatter bl.a. provisioner og gebyrer.

Til § 24

Det foreslås, at der medtages en udtrykkelig regel om, at fordringshaveren uanset fordringens forældelse bevarer en vis adgang til modregning.

Efter forslaget er modregningsadgangen begrænset på samme måde som efter gældende ret, således at der kun er modregningsret i tilfælde, hvor modregningsadgang er *aftalt*, eller hvor kravene *udspringer af samme retsforhold*, dvs. hvor der foreligger konneksitet mellem fordringerne. I de sidstnævnte tilfælde er det en betingelse, at det krav, der modregnes over for, er stiftet, inden forældelse af modfordringen indtrådte.

Forældelsens ophørvirkning vil desuden fortsat være begrænset af den samtidighedsgrundsætning, der gælder i et gensidigt bebyrdende kontraktforhold. Hvis den ene part i en gensidigt bebyrdende kontrakt har fortabt sin fordring ved forældelse, men medkontrahentens krav er holdt i kraft, vil parten således trods forældelsen kunne nægte opfyldelse, medmindre modydelsen erlægges.

Til § 25

Bestemmelsen fastlægger virkningerne for panterettigheder og andre sikkerhedsrettigheder af, at den underliggende fordring forældes.

Efter praksis er det hovedreglen i gældende ret, at forældelse af den underliggende (sikrede) fordring har den virkning, at også retten til at søge fyldestgørelse i pantet bortfalder (*accessorisk forældelse*). Undtagelser fra denne hovedregel gælder ved tinglyst pantebrev i fast ejendom, jf. tinglysningslovens § 42, samt ved håndpanterettigheder. Når bortses fra retsplejelovens § 526, stk. 4, om udlæg i løsøre mv. og andre tilsvarende lovbestemmelser kan der derimod næppe blive tale om *selvstændig forældelse* af panterettigheder og andre sikkerhedsrettigheder, men dette spørgsmål er dog ikke ganske afklaret ved underpant i løsøre og udlæg uden for området af retsplejelovens § 526, stk. 4. Af gældende ret følger endvidere, at en tilbageholdsret ikke forældes, mens retten i henhold til et ejendomsforbehold formentlig bortfalder ved forældelse af den sikrede fordring.

Ved den foreslåede bestemmelse i § 25 indføres udtrykkelige regler, som i hovedsagen viderefører den retstilstand, der gælder eller må antages at gælde i dag. Bestemmelsen regulerer alene spørgsmålet om virkningerne for sikkerhedsretten af den underliggende fordrings forældelse, dvs. spørgsmålet om accessorisk forældelse. Bortset fra, hvad der følger af særlige regler i anden lovgivning, jf. navnlig retsplejelovens § 526, stk. 4, vil der som nævnt næppe kunne opstå spørgsmål om selvstændig forældelse af en panteretlighed mv. uafhængigt af den underliggende fordrings forældelse.

Til stk. 1

Bestemmelsen i *stk. 1* indeholder hovedreglen om, at retten til fyldestgørelse i pant eller udlæg i skyldnerens ejendom bortfalder ved den underliggende fordrings forældelse. Undtagelserne fra denne hovedregel findes i *stk. 2*.

Stk. 1 omhandler alene pant eller udlæg ”i skyldnerens ejendom”. Virkningen af den sikrede fordrings forældelse for pant stillet af tredjemand er således ikke omfattet af bestemmelsen. Efter gældende ret antages det ved pant stillet af tredjemand, at forældelse af den sikrede fordring i almindelighed indebærer, at panteretten bortfalder. Dette svarer til, hvad der gælder ved kaution, og det gælder også ved pantebreve i fast ejendom og ved håndpant. Der er ikke tilsigtet ændringer af denne retstilstand.

Til stk. 2

Som undtagelse fra hovedreglen i *stk. 1* foreslås i *stk. 2* en regel om, at visse former for panterettigheder består uanset den underliggende fordrings forældelse.

Det foreslås således i stk. 2, nr. 1, at kreditor uanset fordringens forældelse bevarer retten til fyldestgørelse i pant for hovedstolen ifølge tinglyst pantebrev i fast ejendom for en bestemt angiven sum. Denne bestemmelse svarer til tinglysningslovens § 42, idet reglen dog foreslås formuleret som alene vedrørende den accessoriske forældelse. Bestemmelsen i tinglysningslovens § 42 foreslås samtidig ophævet, jf. § 12 i det samtidigt fremsatte forslag til lov om ændring af forskellige lovbestemmelser om forældelse af fordringer mv. (Ændringer som følge af en ny lov om forældelse af fordringer, ophævelse af købelovens reklamationsfrister ved visse køb mv.).

Bestemmelsen omfatter kun panteretten for *hovedstolen*. Panteretten for *renter* mv. forældes derimod efter almindelige regler, dvs. på 3 år efter lovforslagets § 3, stk. 1. *Utinglyste* pantebreve i fast ejendom er ikke omfattet af undtagelsen i nr. 1, og i disse tilfælde bortfalder retten til at søge sig fyldestgjort i pantet ved forældelse af den underliggende fordring. Denne er – da der foreligger et gældsbevis – omfattet af den 10-årige forældelsesfrist efter § 4, stk. 1, nr. 1.

Uden for bestemmelsen falder endvidere *skadesløsbreve*, jf. formuleringen ”hovedstolen (...) for en bestemt angiven sum”. Det samme gælder håndpantatte *ejerpantebreve*, jf. udtrykkeligt bestemmelsen i § 25, stk. 2, nr. 2. *Indekspantebreve* vil være omfattet af bestemmelsen, hvis indekseringen bygger på klare og objektive kriterier.

Endvidere foreslås i stk. 2, nr. 2, en generel undtagelse for håndpanterettigheder, dog som nævnt bortset fra håndpant i ejerpantebrev. Bestemmelsen gælder også ved håndpant til sikkerhed for et løbende mellemværende, hvilket muligvis indebærer en ændring i forhold til gældende ret, jf. de almindelige bemærkninger, pkt. 4.6.2.

I stk. 2, nr. 3, foreslås desuden en undtagelse for så vidt angår underpant i fast ejendom, som pantaveren inden fordringens forældelse har overtaget til brug. Denne undtagelse må formentlig antages at svare til, hvad der følger af gældende ret.

Til stk. 3-5

Der foreslås i *stk. 3* – ligeledes i overensstemmelse med, hvad der antages at følge af gældende ret – en regel om, at en *tilbageholdsret* ikke berøres af fordringens forældelse, samt i *stk. 4* en regel om, at et *ejendomsforbehold* i leveret løsøre bortfalder ved forældelse af kravet på købesummen.

Endvidere foreslås i *stk. 5*, en regel om, at når en rettighed hviler på fast ejendom som *grundbyrde*, er alene de enkelte forfaldne ydelser, men ikke selve grundbyrderetten, genstand for forældelse. Bestemmelsen hænger sammen med lovforslagets § 8, hvorefter andre typer af ”grundfordringer”, hvoraf der udspringer løbende ydelser, i deres helhed forældes på 10 år.

Til §§ 26-28

I §§ 26-28 er givet forskellige almindelige bestemmelser om lovens fravigelighed, om beregningen af forældelsesfristerne og om forholdet til specielle forældelsesregler i anden lovgivning.

Til § 26

Der foreslås i *stk. 1* en udtrykkelig bestemmelse om, at forældelsesreglerne ikke ved forudgående aftale kan fraviges til skade for skyldneren. Dette svarer til, hvad der på ulovbestemt grundlag antages at følge af gældende ret.

Bestemmelsen indebærer, at forældelsesreglerne er præceptive i forhold til skyldneren, således at der ikke *på forhånd*, dvs. inden forældelsesfristens begyndelse, gyldigt kan indgås aftale om fravigelse af forældelsesreglerne *til skade for skyldneren*. Dette er bl.a. ensbetydende med, at det ikke på forhånd kan aftales, at fordringen slet ikke er undergivet forældelse, eller at fristen forlænges. Der kan heller ikke gyldigt aftales et vilkår om, at forældelsesfristen afbrydes ved påmindelse.

Selv om forældelsesreglerne ikke på forhånd kan fraviges til skade for debitor, vil denne, f.eks. en løsøresælger, gyldigt kunne påtage sig en garanti, der rækker ud over forældelsesfristen.

Der er ikke noget til hinder for, at skyldneren *efterfølgende*, f.eks. i et tilfælde, hvor der er opstået tvist mellem parterne, giver afkald på at påberåbe sig forældelse. Dette kan ske ved helt at frafalde forældelsesindsigelsen eller ved at aftale en udskydelse af forældelsen, f.eks. i forbindelse med forligsforhandlinger eller i afventen på en afgørelse i en lignende sag. Afkald kan også gives, efter at forældelse er indtrådt, f.eks. ved under en retssag at undlade at gøre forældelse gældende. Spørgsmålet om forældelse skal ikke påses ex officio af domstolene.

Afkaldet kan gives uden samtidig at give afkald på andre indsigelser, dvs. selv om skyldneren f.eks. bestrider kravet eller kravets størrelse.

”Efterfølgende” aftaler om forlængelse af fristen mv. er undergivet almindelige aftaleretlige regler, herunder generalklausulen i aftalelovens § 36.

Det foreslås i *stk. 2*, at loven heller ikke ved forudgående aftale kan fraviges til skade for kreditor, når denne er forbruger, og skyldneren er en erhvervsdrivende, der handler som led i sit erhverv. Afgrænsningen af aftaler, der er omfattet af *stk. 2*, svarer til afgrænsningen af forbrugeraftaler i § 3, *stk. 1*, i lov nr. 451 af 9. juni 2004 om forbrugeraftaler.

Bestemmelsen omfatter bl.a. tilfælde, hvor en forbruger har et mangelskrav mod en forretning i forbindelse med et løsørekøb eller et krav mod en håndværker i anledning af en håndværksydelse udført på den pågældendes ejendom. Den vil derimod ikke omfatte tilfælde, hvor der er tale om krav mellem to forbrugere, f.eks. i anledning af mangler ved en fast ejendom, hvor sælger vel at mærke ikke er erhvervsdrivende. Bestemmelsen gælder heller ikke, hvor der er tale om krav mellem to erhvervsdrivende.

Der kan ikke indgås aftale mellem parterne om en kortere forældelsesfrist i de tilfælde, der er omfattet af bestemmelsen. Bestemmelsen indebærer bl.a., at der ikke i forbrugerforhold vil kunne indgås aftale om den 5-årige reklamationsfrist i AB 92 § 36, da en sådan aftale vil være en omgåelse af stk. 2.

Det foreslåede stk. 2 er ikke til hinder for, at der som hidtil i forbrugerforhold kan indgås aftale om en relativ reklamationsfrister, dvs. aftale om, at en forbruger, der vil gøre en fordring gældende, skal give skyldneren meddelelse herom inden for rimelig tid, efter forbrugeren fik eller burde have fået kendskab til fordringen. Det indebærer bl.a., at bestemmelsen i AB 92 § 32, stk. 2, fortsat kan anvendes i forbrugerforhold. En aftale om en relativ reklamationsfrist vil under konkrete omstændigheder kunne tilsidesættes efter aftalelovens regler, jf. særligt lovens kapitel IV om forbrugeraftaler, hvis den må anses for urimelig.

Den foreslåede § 26 kan fraviges ved særlige regler i anden lovgivning, herunder ved regler om ufravigelighed af forældelsesbestemmelser i denne lovgivning, jf. eksempelvis sølovens § 254, stk. 1, § 430 og § 501, stk. 4. I det hele taget vil § 26 finde anvendelse, i det omfang det følger af lovforslagets § 28.

De almindelige principper om rettighedsfortabende passivitet vil i øvrigt fortsat gælde ved siden af forældelseslovens regler.

Der henvises i øvrigt til pkt. 4.6 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 27

Bestemmelsen regulerer den nærmere beregning af forældelsesfristerne. Reglen vil ikke alene gælde i relation til lovens almindelige forældelsesfrister, men også i relation til alle andre frister efter loven. Herudover vil bestemmelsen normalt også finde anvendelse på særlige forældelsesfrister i andre love, jf. lovforslagets § 28.

Der foreslås i *stk. 1, 1. pkt.*, en bestemmelse, hvorefter der ved beregningen af frister efter loven skal medregnes den månedsdag, der svarer til den dag, hvorfra fristen regnes.

Som eksempel på bestemmelsens anvendelsesområde kan nævnes, at hvis 3-årsfristen efter lovforslagets § 3 f.eks. begynder at løbe den 12. august 2008, udløber fristen med udgangen af den 12. august 2011. Hvis afbrydelsehandlingen er skyldnerens erkendelse af kravet, skal skylderkendelsen således have foreligget inden udløbet af døgnet den 12. august 2011. Afbrydes fristen ved sagsanlæg, skal stævning være indleveret til retten inden for rettens åbningstid den 12. august 2011, jf. dog *stk. 2* vedrørende tilfælde, hvor fristen udløber på en helligdag.

I tilfælde, hvor der ikke i fristens udløbsmåned findes en månedsdag, der svarer til den dag, hvorfra fristen regnes, foreslås det, at fristen skal udløbe på den sidste dag i måneden, jf. *stk. 1, 2. pkt.*

Denne bestemmelse vil bl.a. have betydning i tilfælde, hvor en *årsfrist* begynder at løbe den 29. februar i et skudår. I dette tilfælde vil reglen indebære, at fristen udløber den 28. februar. I relation til *månedfrister* vil reglen kunne få betydning i tilfælde, hvor en månedsfrist f.eks. begynder at løbe den 31. marts og udløber 6 måneder senere. I et sådant tilfælde vil reglen indebære, at fristen udløber den 30. september. Månedfrister vil kunne forekomme i relation til lovforslagets § 17, *stk. 3*, og § 28.

Bestemmelsen i *stk. 1* svarer til, hvad der på ulovbestemt grundlag antages at være gældende ret.

Det foreslås endvidere i *stk. 2* en regel om, at hvis fristen udløber i en weekend, på en helligdag, grundlovsdag, juleaftensdag eller nytårsaftensdag, udskydes forældelsesfristens udløbstedspunkt til førstkommande hverdag. Hvis forældelsesfristen udløber på en dag, hvor retterne holder lukket og dermed ikke er åbne for modtagelse af stævninger, kan det således ikke kræves af kreditor, at stævning indleveres den forudgående hverdag.

Bestemmelsen svarer til ”helligdagsreglen” i gældslovens § 5, *stk. 2*, og de forskellige bestemmelser i lovgivningen, der svarer til denne regel, herunder forbrugeraftalelovens § 18, *stk. 7*. I forhold til praksis på forældelsesområdet er der tale om en ændring af gældende ret, jf. herom de almindelige bemærkninger, *pkt. 4.2.4.1*.

Der henvises i øvrigt *pkt. 4.2.4* i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 28

Det foreslås i § 28 at medtage en udtrykkelig bestemmelse om forholdet til specielle forældelsesregler i anden lovgivning.

Der foreslås en bestemmelse om, at hvis der i anden lov er fastsat særlige forældelsesfrister eller andre særlige bestemmelser om forældelse, finder forældelseslovens regler anvendelse i den udstrækning, andet ikke følger af den anden lov eller af forholdets særlige beskaffenhed.

Ordet ”lov” omfatter alle retsforskrifter, herunder også EU-forordninger.

Ved bestemmelsen opstilles en *formodning* for, at de specielle forældelsesregler i anden lovgivning suppleres af de almindelige forældelsesregler. I mangel af holdepunkter for det modsatte er det således forældelseslovens regler, der gælder.

Formodningen vil kunne afkræftes i tilfælde, hvor der – f.eks. på grund af særreglens forhistorie, eller fordi reglen hviler på en konvention – foreligger særlige holdepunkter for at antage, at den ikke skal udfyldes med de almindelige regler. Således indeholder visse specielle forældelsesbestemmelser udtømmende regulering af forældelsesspørgsmålet, jf. eksempelvis sølovens §§ 55 og 502.

Den foreslåede bestemmelse svarer i vidt omfang til gældende ret. Formodningsreglen vil dog medføre, at der efter *afbrydelse* af den specielle forældelsesfrist, uden at et særligt retsgrundlag tilvejebringes i forbindelse hermed, som udgangspunkt vil løbe en ny frist, hvis længde bestemmes af forældelseslovens regler, jf. herved lovforslagets § 19, stk. 1. Det er noget tvivlsomt, hvad der følger af gældende ret på dette punkt, og formodningsreglen vil derfor kunne indebære en ændring af gældende ret i relation til nogle særregler. Også i forhold til spørgsmålet om, hvilken frist der vil løbe efter afbrydelse af forældelsesfristen, vil formodningen dog kunne afkræftes, hvor det eksempelvis på grund af særreglens forhistorie må antages, at særlovens forældelsesfrist skal finde anvendelse.

Hvis der i forbindelse med afbrydelse er tilvejebragt et *særligt retsgrundlag* for fordringen, finder lovforslagets § 5 anvendelse, medmindre der foreligger særlige holdepunkter for det modsatte. Dette antages også at følge af gældende ret.

Der er i lovforslagets § 17, stk. 1, nr. 1, og § 18, stk. 1, medtaget afbrydelsesregler, som svarer til de gældende regler om afbrydelse ved visse former for retslige skridt i konkurslovens § 241 og retsplejelovens § 527. Reglerne har hidtil været gældende både i relation til 1908-loven og Danske Lov 5-14-4 samt specielle forældelsesregler i anden lovgivning. Konkurslovens § 241 og retsplejelovens § 527 foreslås ophævet ved § 3, nr. 3, og § 11 i det samtidig fremsatte forslag til lov om ændring af forskellige love i forbindelse med gennemførelsen af en ny lov om forældelse

af fordringer (Ændringer som følge af en ny forældelseslov, afskaffelse af købelovens reklamatonsfrister ved visse køb mv.). Af den foreslåede formodningsregel følger, at de regler svarende til retsplejelovens § 527 og konkurslovens § 241 – dvs. de foreslåede bestemmelser i § 17, stk. 1, nr. 1, og § 18, stk. 1 – fortsat vil finde anvendelse i relation til forældelsesfrister i anden lov.

Den generelle formodningsregel vil medføre, at den særlige forældelsesfrist vil kunne *suspenderes* i overensstemmelse med forældelseslovens § 3, medmindre der foreligger holdepunkter for, at der har været tilsigtet en absolut frist. Efter gældende ret antages det, at 1908-lovens suspensionsregel navnlig kan tænkes indfortolket i særreglen, hvis den pågældende fordring ellers ville være omfattet af 1908-loven, og muligvis også, hvis særregelens forældelsesfrist ikke er længere end 1908-lovens.

§ 3 kan ikke indfortolkes i særreglen, hvis dennes frist er kombineret med en kortere frist, som *er* undergivet suspension.

Der henvises i øvrigt til pkt. 4.7 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til §§ 29-31

Lovforslagets §§ 29-31 indeholder regler om ikrafttrædelse samt ændringer af regler i anden lovgivning.

Til § 29

Til stk. 1

Det foreslås i stk. 1, *1. pkt.*, at loven træder i kraft den 1. januar 2008.

Loven skal efter forslaget som udgangspunkt også gælde for eksisterende krav, der ikke er forældet på ikrafttrædelsestidspunktet, jf. stk. 1, *2. pkt.*

I relation til disse krav foreslås indført en overgangsperiode, inden loven slår helt igennem, jf. stk. 1, *3. pkt.* Danske Lov 5-14-4 og 1908-loven, der foreslås ophævet ved lovforslagets § 30, vil således i en overgangsperiode fortsat have en vis betydning.

Der foreslås en overgangsperiode på 3 år, således at eksisterende fordringer som udgangspunkt tidligst forældes 3 år efter lovens ikrafttræden, jf. 3. *pkt., 1. led.*

Det foreslås dog samtidig, at den 3-årige overgangsperiode skal fraviges i tilfælde, hvor der efter både de nye og de gamle regler ville indtræde forældelse inden udløbet af overgangsperioden, jf. 3. pkt., 2. led.

I de nævnte tilfælde, hvor overgangsreglen ikke skal finde anvendelse, fordi kravet ville være forældet efter både de nye og de gamle regler inden udløbet af overgangsperioden, et det seneste af de tidspunkter, der følger af de to regelsæt, afgørende.

Som eksempler på bestemmelsens anvendelse kan nævnes følgende:

Er der tale om et krav omfattet af 1908-loven – f.eks. et fakturakrav – der er forfaldet til betaling den 1. juni 2005, vil kravet efter de nye regler være forældet den 1. juni 2008 og efter 1908-loven den 1. juni 2010. I et sådant tilfælde vil forældelse efter såvel de nye som de hidtil gældende regler være indtrådt inden overgangsperiodens udløb (1. januar 2011), og forældelse vil derfor indtræde på det seneste af de nævnte tidspunkter, dvs. den 1. juni 2010.

Er fakturakravet i stedet forfaldet den 4. januar 2006, vil det efter de nye regler være forældet den 4. januar 2009 og efter 1908-loven den 4. januar 2011. I et sådant tilfælde vil overgangsreglen føre til forældelse den 1. januar 2011.

Som eksempel på et tilfælde, hvor der er tale om en fordring, der efter de hidtil gældende regler ville være omfattet af Danske Lov, men som efter de nye regler bliver omfattet af en 10-årig forældelsesfrist, kan tænkes den situation, at et krav er fastslået ved en dom den 1. juni 1988. Efter de nye regler ville forældelse være indtrådt den 1. juni 1998, men efter de hidtil gældende regler ville forældelse først indtræde den 1. juni 2008. I et sådant tilfælde vil kravet efter såvel de nye som de tidligere regler være forældet inden overgangsperiodens udløb den 1. januar 2011, og forældelse vil derfor indtræde på det seneste af de nævnte tidspunkter, dvs. den 1. juni 2008.

Er der i det nævnte eksempel i stedet tale om, at dommen er afsagt den 1. juni 1998, ville forældelse efter de nye regler indtræde den 1. juni 2008, men efter de hidtil gældende regler ville forældelse først indtræde den 1. juni 2018. I dette tilfælde vil overgangsreglen føre til forældelse den 1. januar 2011.

Til stk. 2

Der foreslås en særlig overgangsregel for fordringer på forholdsmæssigt afslag i købesummer på grund af forurening af jord. Det foreslås således, at indtil den 31. december 2017 er fristen efter lovens § 3, stk. 3, nr. 3, dvs. den absolutte forældelsesfrist for sådanne fordringer, 20 år efter tidspunktet for fordringens stiftelse.

Baggrunden for forslaget er det kortlægningsprojekt, der er iværksat ved lov nr. 370 af 2. juni 1999 om forurenede jord med senere ændringer (jordforureningsloven). Det er dog ikke afgørende, om jordforureningen er blevet kendt som følge af kortlægningsprojektet efter jordforureningsloven eller på anden vis.

Den foreslåede regel indebærer, at eksempelvis en husejer, der har erhvervet ejendommen i 1995 og efter en kortlægning konstaterer en forureningsskade på grunden i 2012, fortsat vil kunne gøre kravet gældende, idet det først forældes endeligt i 2015, dvs. 20 år efter købet af ejendommen.

Efter den 31. december 2017 vil den nye forældelseslov finde anvendelse i fuldt omfang, dvs. den 10-årige frist efter lovforslagets § 3, stk. 3, nr. 3, vil også finde anvendelse på fordringer på forholdsmæssigt afslag på grund af forurening af jord, som er stiftet før den 31. december 2017.

Til stk. 3

Der foreslås i *stk. 3* en bestemmelse om, at afbrydelse, der har fundet sted før lovens ikrafttræden, har virkning efter den nye lov, selv om afbrydelse ikke er sket i overensstemmelse med de nye regler.

Det følger heraf, at en afbrydelse, der inden lovens ikrafttræden er sket ved påmindelse i overensstemmelse med reglen i Danske Lov 5-14-4, vil have virkning efter den nye lov.

Til stk. 4

Ved lovforslagets § 26, stk. 2, foreslås, at loven ikke skal kunne fraviges til skade for en fordringshaver (forbruger), når denne hovedsageligt handler uden for sit erhverv, og skyldneren er en erhvervsdrivende, der handler som led i sit erhverv.

Det foreslås i *stk. 4* i ikrafttrædelsesbestemmelsen, at § 26, stk. 2, alene skal finde anvendelse på aftaler, der indgås eller forlænges efter lovens ikrafttræden. Reklamationsfrister, der følger af allerede indgåede aftaler, herunder aftaler, hvorved AB 92 er vedtaget, kan således opretholdes.

Henvisningen til aftaler, der forlænges, er en henvisning til løbende kontraktforhold, hvor aftalevilkår, der måtte være i strid med forslaget § 26, stk. 2, således ikke vil kunne opretholdes efter en forlængelse.

Der henvises i øvrigt til pkt. 4.8 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 30

Det foreslås at ophæve Danske Lov 5-14-4 og 1908-loven.

På grund af overgangsreglen i § 29, stk. 1, 3. pkt., vil reglerne i Danske Lov 5-14-4 og 1908-loven dog i en overgangsperiode fortsat have en vis betydning.

Til § 31

Bestemmelsen vedrører lovens territoriale gyldighed. Det foreslås, at loven ikke gælder for Færøerne og Grønland, men at den ved kongelig anordning kan sættes i kraft for disse landsdele med de afvigelser, som de særlige færøske og grønlandske forhold tilsiger.